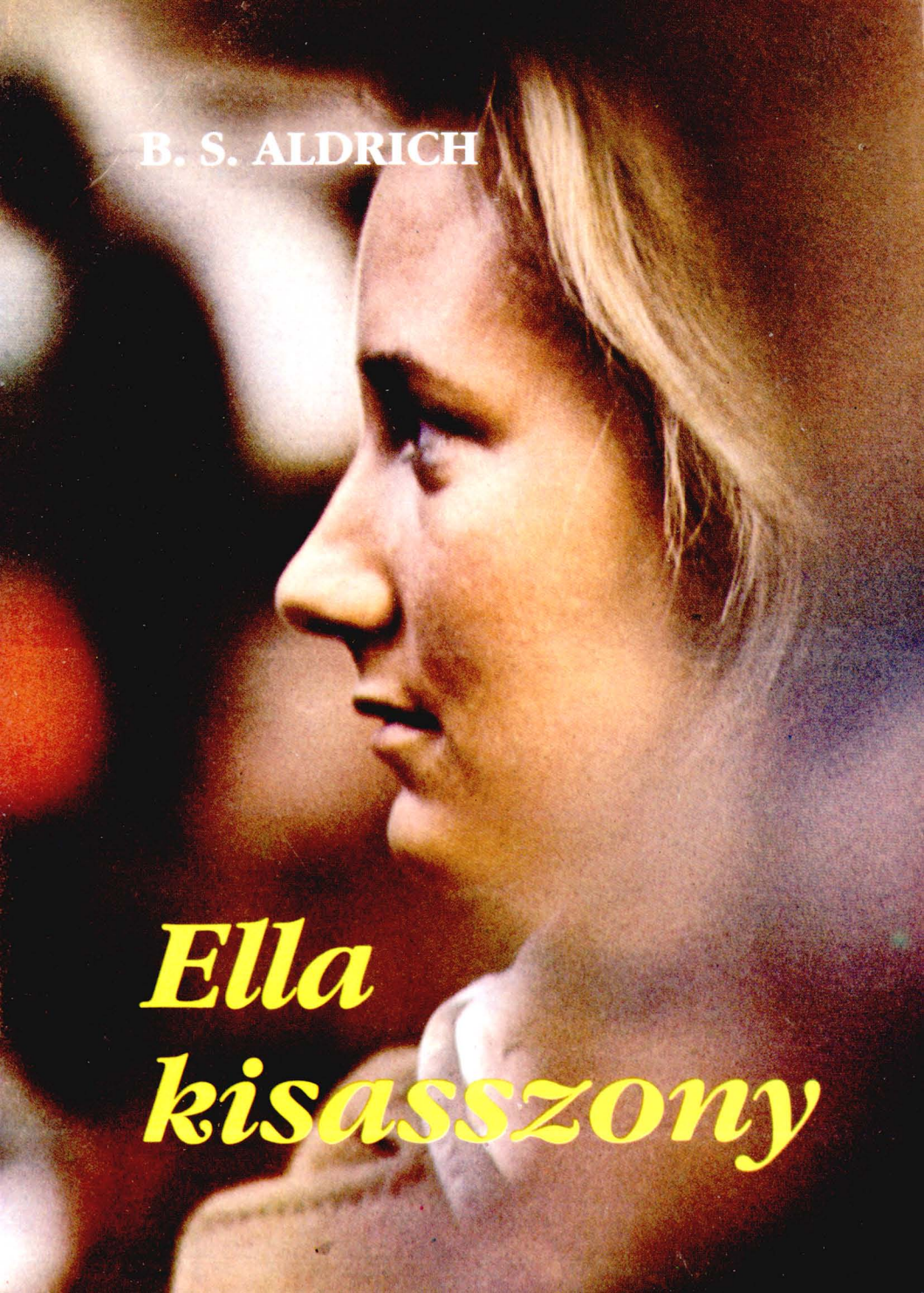

B. S. ALDRICH

*Ella
kisasszony*

B. S. ALDRICH
ELLA KISASSZONY

B. S. ALDRICH

Ella kisasszony

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1989.

© 1987 BY AMEREON LTD. PUBLISHED IN THE
ARRANGEMENT WITH PERMISSIONS & RIGHTS INT, LONDON

FORDÍTOTTA:

S. BOKOR MALVIN

*Minden jog fenntartva
beleértve a bármilyen eljárással
való sokszorosítás jogát is*

1 Oak River városa 1846-ban még nem volt sehol sem, vagy ha volt, akkor csak az álmok birodalmában volt. 1856-ban beteljesült az álom. Tíz év múlva, amikor vége lett a nagy polgárháborúnak, már ezren laktak benne, egyébként azonban sáros főutcájú, rendszertelenül épített kisközség maradt. 1876-ban kezdett komolyan terjeszkedni: az oakriveriek, persze — mint minden nyugat-amerikai új város polgárai — most már holtbizonyosra vették, hogy meg sem áll addig, amíg nem lesz belőle világváros.

Az úttörő városi tanácsosok reményei azonban túl vérmeseknek bizonyultak. Ha a jövőndő úgy alakult volna, mint amilyennek ők elképzelték: Nyugat-Amerikában ma az egyik város főutcájából egyenesen át lehetne sétálni a másik város főutcájába. A reménységek azonban nem váltak be: a száz meg száz kisváros egyike sem vitte többre néhány ezer főnyi lakosságnál, azután megtorpant, megállt a növekedésben, a polgárai pedig beletörődtek abba, hogy szülővárosuk — bármilyen nagyszabású tervek merülnek is fel a tanácsüléseken — nem terjeszkedhet tovább egy tapodtat sem.

Néhány év óta Oak River sem fejlődött semmit sem. Most már szinte bizonyosra vehette, hogy soha sem lesz több lakosa, mint legföljebb tízezer, tehát úgy fogta fel helyzetét, mint a felserdült ifjú, aki rájött arra, hogy testben már nem lehet sem nőnie, sem izmosodnia, lélekben azonban igen. Itt az ideje, hogy minél okosabb és minél műveltebb emberré művelje magát.

Oak River tehát elkezdett pallérozni; hogy milyen eredménnyel, azt legszebben az egyeteme mutatja: a Midwestern College. A város végén épült, elragadó, lankás park közepén, amelyről bajos lenne megmondani, hogy tavasszal szebb-e, amikor kasza alá nő a fű, virágzik a fehér lóhere és csupa illat a levegő, vagy ősszel-e, amikor az óriás fák lombjai bíbor, arany és rozsdaszínbe borulnak. Tíz-tizenkét pompás épületből áll az egyetem. Van óratornya is, amely mind a négy égtáj felé mutatja az időt. A stadionja óriási. A hatalmas szilfák és nyárfák árnyékában betonozott kocsiutak és gyalogjárók kanyarognak. Az egyetemi ifjúság látszatra egyebet sem csinál, mint sétál és autózik, de ez így van a kerek föld valamennyi campusán. Mert az angol és amerikai diákság latin szóval campusnak nevezi az egyetemi parkot, latin szóval szeret megjelölni mindent, aminek köze van az egyetemhez.

A múlt nyárig ócska téglarakás éktelenkedett a modern épületek között, a park kellős közepén. Úgy festett, mint valami gondozatlan külsejű, ráncos, szürkehajú öregasszony, aki jólőtözött, idősebb úrinők társaságába került. Neve is volt a téglarakásnak. Old Central Hallnak nevezték. Régi központi előadóteremnek. Az elnéző oakriveriek úgy emlékeztek meg róla, hogy „kissé már elavult stílusban épült”. A szigorúak azonban nyíltan megmondták, hogy pocsek. Mégis: amikor komolyan került szóba, hogy le kell bontani: megszólalt a hajdani diákok szíve, mintha csak összebeszéltek volna.

— Az Old Centralt nem szabad lebontani!

Az egyetemi tanács csupa régi diákból állt, az Old Central tehát évről évre kegyelmet kapott. Ott állt a legdíszesebb helyen és kihívóan nézett farkasszemet a többi egyetemi épülettel. Olyan hetyke volt, mint egy ember.

Annyi régi diákot fűzött hozzá a hála és szeretet, öreg falai annyi szép emléket őriznek, hogy amikor múlt tavasszal, az egyetemi tanács élénk lelkifurdalások közepette mégis kimondta rá a halálos ítéletet: az év végi avatásokra sokkal többen jöttek el a régi diákok közül, mint máskor. Az ember szinte azt hihette, hogy az Old Central hazahívatta gyermekeit: hadd lássák még egyszer öreg édesanyjukat a halálos ágyon...

Akik már rég nem látták, meglepődtek rajta, hogy mennyire leromlott. Harangtornyát már bontani kezdték. A nagy előadóterem üresen állt, falait, a biztonság kedvéért ideiglenesen pillérekkel kellett megtámasztani. Kivénült a sorból az öreg ház, de azért még akadt egy-két látogatója, aki emlékezett rá, hogy milyen életerős, milyen ragyogóan szép és fiatal volt ez a haldokló anyóka, valamikor, menyasszonykorában, 1876-ban, amikor Oak River is fiatal város volt még...

Ennek az 1876. esztendőnek a legnevezetesebb napja a szeptember hatodika volt.

Ekkor nyílt meg az egyetem, ezen a napon lépte át az új kollégium küszöbét az első harminckét hallgató. A Central Hall úgy emelkedett ki a földből, mint valami zömök világítótorony a tó közepéből: körülötte nem volt egyéb, csak negyven hold kaszálatlan rét, amelyet teljesen átáztatott a háromnapos eső.

Szerdai nap volt, reggel nyolc óra. Az eső egyhangúan zuhogott és tengerré változtatta az egyetem udvarát, mégpedig Vörös-tengerré,

mert a téglaporból, amely bőven lepte el az új épület környékét, rozsdaszínű sár lett.

Részeg targoncák dülöngéltek a frissen épült falak mentén. A habarcsos ládákban kis mésztavak képződtek. A nagy ajtók még festetlenek voltak, lépcsőnek híre-hamva sem volt, lejtős deszkán kellett felmászni az épületre.

A lányok különösen keservesen jutottak fel, hosszú, lebegő, ezerráncú szoknyájukban. Krinolinabroncsaik még akkor is rezegtek, amikor ők maguk már régen kifűjták magukat.

Az egyetem jövődöbeli hallgatóinak egy része már bent volt az előcsarnokban. Olyan sötét volt, hogy senki sem látta a közvetlen szomszédját sem. Az újonnan vakolt falak még nem száradtak meg egészen: bent éppen olyan nyirkos volt a levegő, mint kint a szabadban.

A bejáratnál állt az új kollégium portása, Chris Jensen volt a neve. Dániából származott és igen ünnepélyes arccal végezte a munkáját. Ez a munka egyébként abból állott, hogy seprőt tartott a kezében és minden hallgatójelölt után olyan bánatosan söpörte ki azt a sarat, amelyet behozott magával, mintha azzal bízták volna meg, hogy söpörje el a pokol kapuja elől a Styx folyót.

Senki sem szólt a másikhöz. Mindnyájan fáztak, mert a teremben végigfektetett, hatalmas csöveknek még nem volt benső kapcsolatuk a fűtőteleppel. Olyan derűs volt a hangulat, mint valami temetésen.

Ebben a percben kinyílt az ajtó és egy fiatal leány lépett be rajta. Pontosabban: fergeteges szélroham tárta ki az ajtót és besodort rajta egy ifjú hölgyet. Az ifjú hölgy barátságosan mosolygott a gyászoló gyülekezetre.

Chris Jensen őrá is seprőt emelt, most azonban seprés helyett inkább édesdeden visszavigyorgott. Világoskék szeme felragyogott az örömtől, hogy egy kicsit jókedvűnek is szabad lennie.

— Isten hoszta asz iskolában! — üdvözölte idegenszerű kiejtésével és lábhoz eresztette félelmetes fegyverét. Ezen az esős reggelen most nyitotta ki először a száját.

A lány — nem tudni miért — egyszerre derűssé tette a komor csarnokot, mint amikor világos színfoltot vetnek egy sötét tónusú képre.

Nem volt szépség. Nehéz lenne megmondani, miért volt mégis különb, mint a többi. Jókedv, vidámság, tettvágy sugárzott belőle és

még valami meghatározhatatlan vonzóerő, amelyet érezni lehetett, magyarázni nem.

Levetette vizes sárcipőit, meg csíkos csuklyájú, barna körgallérját. Hosszú, barna-vörös csíkos ruhát viselt, abronszos szoknyával. Szoknyája aljától a dereka hátsó részéig futottak fel a ráncok. Testhez álló ruhaderekán négy sor rézgomb masírozott szabályos csatarendben. Haját a kor divatja szerint, elől magas kontyba tűzte fel, hátul pedig fürtökbe csavarta.

Szemügyre vette jövődöbeli diáktársait, akiket inkább lehetett volna halottsiratóknak nézni, mint az új egyetem ifjú reménységeinek. Volt köztük egy leány, szép — túlságosan szép — zöld bársonyruhában: az úgy sírt, hogy drágacspikés óriási zsebkendője már egészen átázott a könnyeitől.

— Mire várunk? — kérdezte a jövevény —, gyerünk be!

A gyászoló gyülekezet olyan engedelmesen szegődött a nyomába, mint a birkanyáj.

Benyitottak az előadóterembe, amelyen a laikus is felismerhette a nagyzási hóbort tüneteit. Akkora volt, hogy sem az építője, sem Oak River optimista polgársága nem gondolhatta komolyan, hogy valaha is meg fog telni hallgatókkal.

Az ajtó közelében íróasztal állt: fiatal tanárféle ült mellette. Ennél a fiatallemnél soványabbat nem lehetett elképzelni. Keskeny, magas volt a termete, keskeny a magas homloka, keskeny volt még a hosszú orra is, nemkülönben zsenge bajusza, amely keskeny szája fölött sarjadt.

Nagy, fehér osztálykönyv feküdt előtte. A könyv még türes volt, bár a tanár úr már láthatóan égett a vágytól, hogy írhasson bele valamit. A tolla szinte táncolt a türelmetlenségtől.

Olyan ijedt és gyámoltalan volt a szegény tanár, hogy amikor végre sikerült kinyögnie, hogy: — A hölgyek és urak valamelyike legyen szíves megkezdeni a beiratkozást! — a leány megsajnálta.

Körülnézett, nem akad-e más jelentkező. Senki sem mozdult. A csíkosruhájú ekkor elszántan a katedrához lépett, mint az önkéntes áldozat az oltár lépcsőjére.

— Mi a neve, kérem?

— Ella Bishop —, felelte a leány.

A tanár nagy lendülettel írta be a nevét. A keze előbb néhány bizonytalan ellipszist kanyarított a levegőben, azután elkezdte rajzol-

ni az E betűt. Gondosan kicirkalmazta. Azután félénk hangon folytatta a kérdést:

— Hány éves?

— Tizenhat.

Mivel a számok nem olyan bonyolult és cifra jelek, mint a betűk, a két számjegy leírása hamarabb ment.

— Lakóhelye?

— Most Oak River... A napokban költöztünk ide a farmunkról. Anyám és én. Már itt lakunk.

— Értem. Milyen utcában, kérem?

— Az Adams-Streeten. Feleúton a tizedik és a tizenegyedik utca között.

A kis tanár fölkapta fejét, mintha valami kellemes meglepetés érte volna.

— Nahát! Tudja, hogy éppen szemben laknak a mi házunkkal?

Elpirult.

A zöld bársonyruhas leány, aki eddig jobb ügyhöz méltó odaadással zokogott, most hirtelen felkacagott: talán hisztériás volt egy kicsit.

A beíratási díj lefizetésére került a sor. Egy nagycsontú német fiú aranyakkal fizetett, pedig otthon szőtt kabátot hordott. Egy szeplős leány, akinek az orrára volt írva, hogy Skócia földjén ringatták bölcsőjét, a fal felé fordult és ügyes kézzel egy csomó papirospénzt halászott ki valami ismeretlen pénzforrásból, amely valahol a bal tüdeje környékén fakadhatott.

Amikor Samuel Peters tanár úrnak — a lefelé irányuló vonalak gondos árnyékolása és dugóhúzó függelékkel való kicifrázás után — sikerült végeznie az utolsó név beírásával is: az elnök felszólította a növendékeket, hogy foglaljanak helyet.

A tanári kar, Corcoran elnökön kívül, négy tagból állt. Loren Wick professzor, a matematika tanára barna barkót viselt és volt egy kis potroha is. Mai villásreggelijének étlapját egy kis fáradtsággal le lehetett olvasni a mellényéről. Byron Carter, nyelvtan—történelem szakos professzor, ideges emberke volt, szürke kecskeszakállal s szemüvegét fekete zsinóron lógatta. A harmadik professzor hölgy volt: Miss Emmaline Patton, földrajz és történelemtanár. Mindenről megvolt a maga határozott véleménye és ha egyszer kimondott valamit, akkor nem változtatott rajta. Ha történetesen nem volt igaz: legföljebb a világot kell majd egy kicsit átalakítani és minden rendben

lesz. Végül ott volt a karcsú, félszeg Samuel Peters — a táncostollú férfiú —, aki a helyesírást és a Spencer-rendszerű szépírás ravasz fogásait fogja tanítani.

A tanári kar, Corcoran elnökkel együtt, aki „szellemi és erkölcsi bölcsélet” nevére hallgató, titokzatos tantárgy előadója lesz, felvonult a dobogóra.

A tanítás — úgy látszik — elbűsítő tevékenység. Ella érezte, hogy a sok szertartásosságtól viharosan dobogni kezd a szíve. A zöldbársonyruhás kisasszony szorgalmasan törülgette szivárgó könnyeit.

A dobogó bal oldalán vadonatúj harmónium állt, amelyet lombfűrészszel készült kottatartó és faragott Ámorkák ékesítettek

Corcoran elnök, aki alacsony, zömök emberke volt és akinek jóságos arcát kétharmadrészt bozontos szakáll borította, rámutatott a hangszerre és megkérdezte, hogy tud-e valaki játszani rajta? A zöldbársony-kisasszony, aki előre számíthattott erre a megtisztelő felszólításra — alighanem ezért öltözött talpig bársonyba —, felszárította könnyeit és túlbuzgó készséggel jelentkezett.

A diáksereg rázendítette:

„Ott leszünk mind a vizeknél!”

Ha valaki kitekintett a gótikus stílusú, de a prériízlés szerint módosított ablakokon, amelyeken lecsurgott a zuhogó eső, nyugodt lélekkel felelhette: „Meghiszem ám, hogy ott leszünk!”

Azután imádkoztak. Az ima folyamán az elnök beszámolt az Úrnak a nap eseményeiről, az iskolai anyakönyv pontos és számszerű adataival együtt, majd abbahagyta a statisztikát, hogy buzgó hévvel könyörögje le ifjú nyája számára Isten szeretetét, világosságát és vezérletét. Érezni lehetett, hogy az imának ez a része azonnal feljutott oda, ahová szánták.

Ezek után felolvastak egész sor szigorú fegyelmi szabályt, a szabályok áthágása esetén kijáró büntetésekkel együtt, majd zoltár-éneklés következett, végül osztályrendezés és a Midwestern College annak rendje és módja szerint megnyílt.

2 Ella egész szívvel indult neki új egyetemi életének. Amit csinált, mindig is egész szívvel csinálta.

Délelőtti órái eléggé rendszertelenül következtek egymás után. A löncsöt, amelyhez annyi hideg csirkecombot adtak, hogy valóságos lakomának látszott, abban a helyiségben fogyasztották el, amelyet udvariasságból „fizikai szertár”-nak neveztek: az állítólagos szertár felszerelése azonban mindössze egy rozoga telluriumból, a Föld mozgását szemléltető készülékből, egy tüdővizsgáló műszerből és egy házilag készült légszivattyúból állt, amely olyan hangokat adott, mint egy ember, akinek a fogát húzzák.

Délután Ella részben Patterson kisasszony előadását hallgatta, ahol kissé ingadozó feleletet adott arra a kérdésre, hogy hány lakosa van Dél-Amerikának; részben Peters tanár úr osztályában töltötte idejét, ahol a bámulattól megkövülten csodálta meg a táblán egy olyan hal képmását, amelyet semmiféle tenger nem termett soha. A halról utóbb kiderült, hogy: betű. Peters tanár úr, a szép- és rondírás mestere, kilátásba helyezte tanítványainak, hogy idővel ők is oly művészei lehetnek a cifrázásnak, mint ő maga — és Ella csak nehezen állhatta meg, hogy meg ne kérdezze: mi hasznuk lesz belőle, ha megtanulnak olyan betűket írni, melyeket nem lehet felismerni?

Napszálltakor újra otthon volt, abban a szerény csupa szögletből és kiugróból álló házban, amelyben özvegy édesanyja még mindig a bútorok elrendezésével próbálkozott.

Levetette nedves holmiját és más ruhába bújt, amely ugyanabból a csíkos szövetből készült, amelyből iskolai ruhája. Ella boldogult édesapja ugyanis egyszer eladott egy lovat egy maynardi kereskedőnek, akitől fizetség fejében két vég szövetet fogadott el, miért is Ella ruhatára jó néhány évig hol kékekkel díszített piros és barna csíkos, hol pedig piros és barna csíkokkal díszített kék szövetből fog kikerülni.

— Anya, ma a babfőzeléket vegyem fel sertéssülttel, vagy a sertéssültet babfőzelékkel? — kérdezte néha tréfálkozva.

Erre a tréfálkozásra édesanyja megbántott arccal szokta felelni:

— Ó... Ella... nem lenne szabad kiviccelned... Apa... a szövetet... csak a te kedvedért..

Bishopné ritkán fejezte be a mondatait. Olyan bizonytalan volt mindenben ezen a világon, urának halála óta olyan bénító tehetetlenség vett

erőt rajta, hogy Ella már tizenhatéves korában magához ragadta a háztartás gyeplőjét és diktátori hatalommal uralkodott odahaza.

Ma este is többet intézett el az új otthonban erélyes tevékenykedésének első félórájában, mint amennyit édesanyja egész napi munkájával. Mindennek megtalálta a megfelelő helyét és miközben bámulatos ügyességgel dolgozott, élete legnagyobb eseményéről csevegett — első napjáról az új egyetemen. Majdnem valamennyi tanuló társának tudta a nevét. A nagycsontú fiút Georg Schroedernek hívták. Farmmunkás volt és alig beszélt angolul. Annak az alacsony fiúnak, akinek keskeny, ráncos volt az arca és aki olyan kiváló matematikusnak mutatkozott, hogy Wick professzor az egész osztály előtt megdicsérte: Albert Fonda volt a neve és Csehország a hazája. Megemlítette Wick professzornak, hogy asztronómiát szeretne tanulni, mire a kedves Wick asztronómiai tanfolyamot, ha összesen ketten lesznek hozzá: ő és Albert. A skót lány: Jeanette Mc. Laughlin névre hallgatott és mindnyájukat megkacagatta, mert azt jósolta, hogy el fog jönni a nap, amelyen tanfolyamokon fogják tanítani a főzést és a varrást. Tanfolyamon tanulni azt, amit otthon is megtanulhat az ember — miket képzel ez a leány. A bársonyruhas tündér Irene Van Ness volt, a város bankárjának a leánya és azért pityergett kitartóan, mert nem akart egyetemre járni, apja azonban egyike volt az iskola alapítóinak és kényszerítette rá, hogy beiratkozzék. Irene félig-meddig menyasszonya volt Chester Petersnek, a szépírástanár testvérének, aki valahol Keleten járt egyetemre, tudniillik nem a csodahal alkotómestere, hanem az öccse. Ezt Ella még csak megértette volna, de azt már nem, hogy hogyan lehet valaki „félig-meddig eljegyezve”. Fél dolgok iránt nem volt érzéke.

Ellát magával ragadta szórakoztató kedve: utánózta a tanárokat, leírta tanuló társait, eljátszotta Irene szerepét, amint a harmóniumnál mórlikálja magát, olyan elevenen, hogy anyja szívből kacagott mindaddig, amíg hirtelen eszébe nem jutott, milyen fájdalmas veszteség érte múlt esztendőben a családot, tehát neki nem szabad nevetnie.

A csupaszeglet ház, amelybe anya és leánya beköltözött, barnára mázolt léckerítés mögött állt, nem messze az utcától. A kis verandáról két ajtó nyílt derékszögben: egyik az ebédlőbe, másik a fogadószobába; magát a verandát sűrűn futotta be a dúslevelű vadszőlő. Belül zabszalmával töltötték fel a padlót és olcsó, gyári szőnyeget szegtek rá. A fogadószoba szőnyege sötétbarna volt, ugyanolyan

nyolcszög alakokkal, amelyenek az iskolai mértankönyvekben vannak; az ebédlőszőnyeg pedig piros volt, sárga foltokkal, amelyek úgy festettek, mintha tojássárgája darabkák hulltak volna rá a reggelizőasztalról. A fogadószobában állt a harmónium. Volt a szobában egy életveszélyesen csúszós, lőszőrrel kitömött bőrgarnitúra, egy dísz tárgy-állvány és pontosan a szoba közepén, egy diófa asztal is, amelyre Ella egy vörösbársony fényképalbumot tett, azonkívül egy sztereoszkópot, képtartóstól és annak a közismert fiúcskának a gipszszobrát, aki kétezer év óta keresi a tüskét a talpában. Egyszerű ház volt ez, de azért igyekezett lépést tartani a divattal!

Amikor Ella a fogadószoba ajtajában kirázta azokat a horgolt huzatokat, amelyek hozzátartoztak a bőrgarnitúrához, egy ifjú embert pillantott meg, aki lassan sétált az esőben és figyelmesen nézegette a házukat. Az ajtónyílás hangjára hirtelen elfordította a fejét és meggyorsította a lépéseit.

— Ott megy ő! — szolt be Ella az édesanyjának. — A reménydús ifjú, aki különb halat tud rajzolni az igaziaknál!

Az ajtónyílás homályából szemmel követte az ifjút. Láta, hogy átvág az úton, befordul abba a nagy udvarba, amely előtt vasból öntött szarvas áll és felmegy annak a nagy, vöröstéglás háznak a lépcsőjén, amelynek vége fölé kupola borul.

— Ez Peters bíró háza — mondta Bishopné. — A szomszéd-asszony mondta, hogy... a második fiú... olyasmit mondott... orvosnövendék vagy jogász vagy más valami...

Szegény Bishopné, úgy bolyongott az élet útvesztőiben, hogy mindig csak félig szerzett tudomást mindenről és sohasem volt biztos semmiben, amit állított.

— Én is róla beszéltem, anya. Ennek a fiúnak a fivérével jár jegyben „félig-meddig” Irene, azzal a Chester Peterssel, aki valahol messze tanul és ha néhány év múlva hazajön, belép az édesapja irodájába. Ennek a mi szépírástanárunknak pedig Sam a neve és Irene Van Ness azt mondja, hogy soha életében nem látott két testvért, aki olyan kevésbé hasonlított egymásra, mint Chester és Sam.

Csütörtökre elállt az eső, úgy, hogy az iskolába való séta élvezetszámba ment. Az épület olyan mélyen bent állt a préri mezőben, hogy Ella útjának a fele a későbbi egyetemi park pázsitján vezetett keresztül.

A leány minden érzékével élvezte a nap báját és az élet szépségét.

Tekintete végigfutott a prérin, amelynek hullámos síkját csak azok a facsoportok szakították meg, amelyek hajdani farmok helyét jelezték. Az ég, a távoli láthatáron úgy borult a síkság fölé, mint egy kék porceláncsésze, amelyet jáspiszöld tányérra borítottak rá. Ella hallotta Oak River fűrészmalmának zúgását, hallotta a távolból a prérifajd dürrögését és a vadgerlicék lágy, panaszos turbékolását. Beszívta a prérifű és prériföld eső utáni kipárolgását, az érett vadalma és a galagonya illatát, amely a patak tájáról szállt errefelé.

Amíg átgázolt a dús fűvön, iskolatársaival találkozott, akik szintén az orákulum helye felé igyekeztek — abba az új, villámhárító, görög templomba, amelyet Midwestern College-nek neveznek. Ott volt a nagycsontú Georg Schroeder, a ráncos kis Albert Fonda és a skót Jeanette McLaughlin.

Egy kétülékes nyitott kocsi, amelybe tüzes, táncoló paripákat fogtak, éppen most robogott keresztül a hepehupás mezőn és egyenesen melléje hajtott. Öreg, selyemcilinderes néger kocsis tartotta a gyeplőt, a hátsó ülésen pedig Irene Van Ness ült.

— Gyere, szállj be! — kiáltott le kedvesen.

Ella fölemelte hosszú, ráncos, csikos szoknyáját, és felmászott a magas kocsiülésre. Irene kék selyemruhát hordott, amelynek gyöngyből voltak a gombjai — hozzáillő, hosszú köpenye is volt.

A kocsi egy tehén mellett haladt el, amely az iskolaépület közelében legelészett. Nézték, hogyan habzsolja teliszájjal, látható élvezettel a nedves, jóízű prérifűvet. Ella megjegyezte:

— Ez Wick professzor tehene lesz. Nézd csak, hogy hasonlít hozzá!

Irene nagyot nevetett, mert a tehén, ahogy szelíden rájuk bámult, valóban hasonlított Wick professzorhoz.

Az új falépcsőn még dolgoztak a munkások. A két leány számára újra odatették a szabad lépcsőállvány fölé a feljáródeszkát. Chris Jensen, a kapus, a lépcső felső fokán állt és amikor a leányoknak, nagy viháncolás közben sikerült valahogyan felbillegniük a deszka tetejéig: mind a kettőjüket kézenfogta, úgy húzta fel a célhoz.

A második nap olyan volt, mint az első, csak már nem volt olyan nyomott a hangulat. Wick professzor fizikai kísérleteket mutatott be. A kísérletekben az emberi hangon jajgató légszivattyúnak nagy szerep jutott. Carter tanár úr Chaucernek, a XIV. század nagy angol költőjének költészetébe igyekezett beavatni hallgatóit. Miss Patton hi-

degvérrel forgatta fel a tantervet és merész elhatározással áttette székhelyét Dél-Amerikából a Brit szigetekre. Az ifjú Sam Peters pedig remekbe készült uszonyokkal díszítette fel azt a vízigerincest, amelyet tegnap alkotott.

„És lőn reggel és lőn este: a második nap.”

3 Ella egészséges lelkű, falusi nevelésű, minden friss benyomással szemben fogékony leány volt. Őszinte örömét lelte a tanulásban. De még a tanulásnál is jobban szerette az iskolatársait. Az már az egyéniségéhez tartozott, hogy szeretett emberek között lenni, szerette a munkát, az életet, a jókedvet és barátjának tekintett mindenkit, aki a kis iskolai körhöz tartozott — kezdve Corcoran elnökön, egészen Chris Jensenig.

Az új szomszédok iránt is jóindulattal viseltetett és érdeklődéssel.

Az első hét péntekjén, reggel, amikor elment hazulról, Sam Peters csatlakozott hozzá és az egész hosszú, hanyargós úton, a dombos préri réten keresztül, ő vitte Ella könyveit.

A fiatalember félszegsége szinte rokonszenves volt Ellának. Amikor Sam bevallotta, hogy nem szeret tanítani és csak apja kívánságára próbálkozik meg a tanítással: a leány szíve megesett a fiún. Hiszen olyan boldogtalan lehet, szegény!

Peters bírót szombaton látta először: éppen elindult hazulról. A bíró, amikor az irodájába ment: majdnem olyan ünnepélyes volt, mint egy óceánjáró hajó a vízrebocsátásakor. Lassú, méltósággal teljes léptekkel ment az utcán: négynegyedes ütemben. A nádpalcáját is taktusra lengette ide-oda.

Fekete körszakálla volt. Csipetetőjét széles, fekete szalag kötötte össze a kabátjával. Eleganciáját fekete kesztyű tette teljessé és az a piros muskátlivirág, amelyet a gomblyukába tűzött.

Októberben a bíró és a felesége egy este elmentek Bishopékhoz.

Mrs. Bishop aznap reggeltől estig lekvárt főzött a hátsó udvarban, több fáradtsággal, mint amennyi sikerrel. Addig keverte és kavarta fakanállal a lekvárt, amely a láncos, nagy rézüstben rotyogott, amíg, saját szavai szerint, az esze is meg nem állt a fáradtságtól. Az utolját szerencsésen oda is égette; a rosszillatú kotyvalékot benne hagyta az üstben, amíg Ella haza nem jött és el nem mosogatta.

Ekkor állított be Peters bíró és a felesége. A váratlan megtiszteltetés végképpen megzavarta Bishopnét. Ide-oda futkosott zavarában és hol a székeket állította másképpen, hol pedig képzeletbeli cérnaszálakat szedegetett fel a padlóról.

Ellát, bár csak tizenhat esztendő volt még, nem hozta ki sodrából a Peters házaspár megjelenése. Megfigyelte, hogy az asszonyt úgy húzza maga után az ura, mint vontatógőzös az uszályhajót. Mrs. Peters elegáns volt: skót sálát viselt és árvácskakoszorús, fekete bársony kalapka volt a fején. Szelíd arcocskája hatalmas szatin szalagsokorból kandikált ki.

— Szükségét éreztük, hogy tiszteletünket tegyük szép városunk legújabb lakóinál —, jelentette ki a bíró eszményi udvariassággal.

Felesége szelíden bólogatott.

Ellának feltűnt, hogy a félénk szépírástanár mennyire hasonlít az édesanyjához.

Egész idő alatt a bíró vitte a szót. Cifra frázisokban beszélt. Ha azt akarta mondani, hogy ma szép idő volt, ezt így fejezte ki:

— Az elemek működésében ma nem észleltem semmi zordon-ságot.

Egyszer Ellát is kitüntette megszólításával:

— Ön bizonyára ismeri idősebbik fiamat, Samuel, ha másképpen nem, legalább úgy, mint tanuló a tanárát?

— Ismerem, bíró úr — felelte Ella.

És azt gondolta: Nem csoda, hogy szegény kis felesége olyan ijedtképű lett mellette.

— És bizonyára arról is hallott már, hogy van egy ifjabb fiam is?

— Nem várta meg a feleletet, hanem büszkén folytatta: — Ifjabbik fiam: Chester, Winside-ban hallgatja a jogot. Ő éleseszű, nagytudású ifjú, sőt azt is megengedhetem magamnak, hogy így nyilatkozzam róla: fényes tehetség! A jog az ő kezében az igazság, a szépség és az igazságosság beteljesítője lesz.

— Gratulálok a fiához — mondta Ella, bár az utolsó mondatból egy szót se értett.

— Chester és Sam: ég és föld —, folytatta a bíró. Nem röstellte, hogy idegenek előtt ilyen nyíltan megkülönböztesse két gyermekét. Ellának úgy rémlett, hogy a bíró kis felesége elpirult és összererezte, mintha megütötték volna, amikor az ura Sam-et szidta. — Chester, hála Istennek, nem olyan lassú észjárású és nem olyan félénk, mint Sam.

Ez azonban csak a kezdet volt. Ellának is arcába szökött a vér és alig

tudott féket tenni a nyelvére, amikor a bíró így fejezte be a mondókáját:

— Sam szakasztott az anyja. Chester azonban *énrám* ütött. Büszke is vagyok rá. Híres ügyvéd lesz belőle: fényes tehetségű, kiváló jogtudós.

Ella évek múltán is sokszor emlékezett vissza erre a jóslatra, amelyet a bíró gyakran hangoztatott.

— Boldoggá tesz az a reménységem, hogy Chester fiam nevét és szívét egy bankár jóbarátom leányának készül felajánlani, hogy így egyesítse a régi Peters családot a régi Van Ness családdal.

Vagy úgy! — gondolta Ella —, Irene „félíg-meddig” való eljegyzése Chesterrel tehát egyelőre csak családi megegyezés... Én bizony nem kérnék az ilyen mátkaságból — fűzte tovább a gondolatait. — Ha egyszer megkérnék a kezemet, elvárnám, hogy a kérőm magamért szerezzen.

Körülnézett az egyszerű kis fogadószobában, amelyet vásári szőnyegek, olcsó függönyök és otthon horgolt terítők díszítettek és elmosolyodott: Azt hiszem — gondolta — bátran hihetek majd „Neki”, ha megesküszik, hogy magamért szeret...

Ellenszenves volt neki az apa, aki nem egyformán szereti fiait és nemsokára rajtakapta magát azon, hogy ellenszenves lett előtte a fiatal Chester is, még mielőtt találkozott volna vele. A szépírástanárral viszont, aki olyan buzgón taníttatta a Spencer-féle szépírásnál nélkülözhetetlen elegáns karmozdulatokat, együttértett.

Októberben gyakran ment haza az iskolából Sam kíséretében.

Anyja egyszer meg is kérdezte:

— Ez a Sam Peters és te... mit gondolsz... ő úgy látszik, hogy...

— De anya! — Ella mindig megértette édesanyja akadozó szavait.

— Csak nem gondolod, hogy vonzódok hozzá? Mit csináljak, ha egyirányba vezet az utunk!

Bishopné szeme megtelt könnyel:

— Én nem hiszem... nem is gondolom... de nem leszek már veled sokáig, Ella... Szeretném... ha addig révbe jutnál...

Ella odafutott a törekeny asszonykához és átfonta fiatal, izmos karjaival:

— Sokáig, nagyon sokáig fogsz élni! Emiatt akár évtizedekig is ráérek még a férjhez menéssel.

Bishopné megtörülte könnyes szemét a köténye sarkával:

— Ne maradj vénlány... Nem szeretném...

Ella jóízűen felkacagott:

— Ne búsulj! Nem fogok pártában megvénülni!

A hangja fátyolossá, édessé, halkkává lett:

— Ahhoz nagyon is sokat álmodom, anyuskám... Úgy érzem néha, hogy szövőszék mellett ülök és a remények, álmok orsójával szövök, szövögetek. Nem határoz, hogy milyen mintával kezdem, az sem fontos, hogy hány színt használok; mindig ugyanaz lesz belőle: kis ház kert közepén... az ablakokon át kivetődik a kandalló fénye; a házban bent, a kandalló mellett az a férfi ül a karosszékekben, akit szeretek... és ott játszanak mellette a gyermekeim... Minden álomnak ez a vége, édesanyám...

4 Az egyetemi élet olyan mozgalmas, változatos, érdekes volt Ella számára, mint valami kalandos utazás. Rellegelenként, amikor felhúzta barna csíkokkal díszített kék ruháját, vagy kékekkel díszített barna köntösét, szinte égett a várakozás lázától, hogy nekivághasson a felfedező útnak, amely a tudás Grál-palotájába fogja eljuttatni. Az egyetem nemcsak a tudományokhoz nyitott utat a vidéki lánynak, hanem tapasztalatokban is gazdaggá tette, megtanította az emberekkel való bánásmódra is. Ellát legszürkébb iskolatársa is érdekelte: mindegyik számára egyformán nyitva állt a szíve.

— Egyetlenegy sincs közöttük, akiben ne volna valami kedves —, mondta néha az édesanyjának.

— Olyan vagy, Ellám, mint édesapád volt —, felelte ilyenkor Bishopné és a szeme megnedvesedett. — Ő is jóban volt az egész világgal... és most...

— Nincs is szebb, mint a barátság! Szeretném, ha sok jóbarátom lenne. Több, mint pénzem!

Édesanyja bágyadtan mosolygott.

— Azt hiszem... ez a kívánságod teljesülhet, Ella... Apa meghalt... sohasem lesz már pénzünk... Most sincs...

Ella éppen olyan túláradozó életkedvvel ment iskolába októberben, amikor a prérifűben már csak itt-ott nyílt néhány szál vadvirág, mint novemberben, amikor az útszéli pocsolyákon már vékony jégréteg képződött, vagy decemberben, a nagy hóiharok idején.

Karácsony táján megérkezett Chester Peters és Ella — ha nem szívesen is — kénytelen volt elismerni, hogy a fiatalabbik Peters fiú csakugyan sokkal vonzóbb egyéniség, mint a bátyja.

Ebben az időben volt egy-két eseménye a társasági életnek, amelyre Ellát is meghívták.

A Városházán álarcosbált rendeztek, Irene Van Nessék pedig „szigorúan zártkörű” Szilveszter estét adtak főutcai, fényes otthonukban és egyszer osztrigavacsorával egybekötött szánkókirándulás is volt Maynard városába.

Irene állandó lovagja Chester Peters volt. Ella éles szeme azonban észrevette, hogy Chester nem valami tüzes szerelmes: egy idegen lánnyal, aki csak az ünnepekre jött Oak Riverbe, sokkal többet foglalkozott, mint menyasszonyával.

Irene nem volt szép: sápadt volt és nagyon sovány. Úgy látszik, ezt ő maga is tudta: azért varratott annyi, szebbnél szebb ruhát. Minden nap más ruha volt rajta, de azért nem lett csinosabb: nem is csoda, ha szegényke még mindig csak „félíg-meddig” volt menyasszony.

Ellát Samuel Peters kísérte el Ireneék estélyére. Sam Ellát nem érdekelte, sőt — hogy őszinték legyünk — gyakran untatta is, de ő azért pompás kedvében volt és sikerült olyan jól mulatnia a házibálon, mintha Sam ott sem lett volna.

A hó olvadásnak indult. Beköszöntött a tavasz, amely friss, dús zöldbe borította a prérirétet, mintha új ruhát varratott volna magának a Föld. Vadrózsadísz volt a ruháján, gyöngyvirágkoszorút viselt a hajában, a vadalma virága szórta be illatszerrel és a mezei pacsirta énekelt neki.

Chris Jensen fiatal szilfákat és jávorfákat ültetett patkó alakban az iskola kapuja elé; egymástól néhány méternyire dugta le a fiatal vesszőket és külön fapalánkkal vette körül mindegyiket, hogy megvédje az időjárás viszontagságaitól.

George Schroeder és Albert Fonda segítettek neki előadás után: így ezzel a munkával fizették meg a tandíjuk egy részét. Amikor elkészültek: mosolyogni kellett a parányi fákon, amelyek ott maradtak a kezük nyomán. Az ötven pici gally, pici kerítésével együtt szinte elveszett a prérimező hatalmas méretei mellett.

A tavasz nyárba fordult, a mezei pacsirta hangja eltikkadt a fullasztó hőségben és a préri füve megsárgult, kiszáradt. Chris Jensen folyton öntözgette a gyenge csemetéket. Corcoran elnök azt mondta:

— Chris, ha egyszer ezek a szilfák és jávorfák faóriásokká lesznek és eljövendő nemzedékek járnak majd a lombjaik alatt, remélem, rád fognak gondolni.

.

Vége lett a nyárnak: új iskolaév kezdődött.

Az első év csak azzal telt el, hogy Ella beleilleszkedett új környezetébe és barátokat szerzett, a második évben azonban már kezdeményező ötletei is voltak.

Alig alakult meg a fiúk körében a „vitázó társaság”: Ella azonnal lecsapott az ötletre. Miért ne legyen nyitva minden út a nők előtt is? Elsősorban Ella érdeme volt, hogy Oak Riverben megszületett a „Minerva Kör”.

Hetenként egyszer jöttek össze a tagok egy harmadik emeleti kis szobában, amelybe Corcoran elnök engedelmével, telepedtek be. Mindenki természetesnek találta, hogy Ella lett a Kör első elnöke.

Vele együtt heten voltak az alapítók: Irene Van Ness, Janet Mc Laughlin, a házias, kedves skót lány, a nyíltszívű és tevékeny Mary Crombie, a kicsiny, hajlékony, cigányképző Mina Gordon, Emily Teasdale, aki a legszebb lány volt az egyetemen és a szelídbeszédű, félénk, de örökvidám Evelyn Hobbs.

Néhány hónapig csak a hét alapító tagból állt a Kör, később azonban, amikor a tagok gyakorlotta szónokokká lettek és egyre több értekezéssel és eredeti költeménnyel boldogították egymást: szűk lett nekik Macedónia és megkezdték világhódító útjukat. Vagyis: felhúzták a sorompókat, engedtek a zárkózottságukból és Minervának még hat leányát fogadták be egyesületükbe.

Kedélyes és véget nem érő eszmecsereket folytattak, amelyeknek folyamán döntöttek a nők szavazati jogának égető kérdésében, megvitatták a nemzeti párt politikai eredményeit és azt, hogy fénykorában Róma volt-e tündöklőbb vagy Athén?

Péntek délután, amikor a „zárt ülések” véget értek és megnyíltak az ajtók „a nép” előtt: az a kis szoba, amelyben Minerva lányai a gyűléseiket tartották, valóságos Mekka-juk lett a kívülállóknak. Tódultak a nemtagok, hogy élvezzék azokat a gyöngyszemeket, amelyek a „kiválasztottak” ajkáról peregtek le.

Néha fiúk is jöttek. Ilyenkor kicsit a fejetejére állt minden: azért is, mert külön székeket kellett behozni, de azért is, mert a lányok szíve bolondul kezdett dobogni; a lányszívek ugyanis a hetvenes évek végén könnyebben estek ki a taktusból, mint manapság.

Ella a gyűléseken volt csak igazán elemében. Odaadó buzgalommal végezte elnöki kötelességeit. Csak Mary Crombie vetélkedhetett vele, akinek állandóan magasfeszültségű energiája vad harciasságban nyilvánult meg a férfiak ellen, akik „mindent lefoglálnak a maguk számára”.

— De lesz idő, amikor a nők is fognak szavazni! — hangoztatta utópista meggyőződését Mary. — Sőt! A hivatalokban is lesznek nők! És akkor majd kiderül, hogy kik érnek többet: ők-e, vagy a férfiak?

A lányok a legtöbb pontban egyetértettek vele. Amikor azonban egyszer odáig ragadtatta magát, hogy kijelentette: sor kerülhet még arra is, hogy a nők követi és államtitkári rangot érjenek el: viharos derűtség támadt a hallgatóság soraiban. Ilyen képtelenséget nem is lehetett komoly arccal hallgatni!

A könyvtár alapjait is ebben az évben vetették meg. Eleinte nem volt benne más, csak „A vándor zarándokútja”; továbbá egy William Shakespeare nevű szerző néhány színműve; a „Tamás bátya kunyhója”, „A svájci család”; Plutarchos Párhuzamos Életrajzai; meg a „Felégetett akadályok” című, igen romantikus és éppen ezért agyonolvasott és agyonszamárfülezett regény: de mégis csak ez volt az a mustármag, amelyből idővel a sokezer kötetes egyetemi könyvtár hatalmas fája kiterébélyesedett.

A tanulók majdnem valamennyien, komolyak voltak, törekvők és szinte túlságosan szorgalmasak, Corcoran elnök pedig mindent megtett, hogy igazi, nagyszabású egyetemmé fejlessze az iskoláját. Ha néha kissé el is vesztette a bátorságát, ha bántotta is a szertárak felszerelésének kopottsága, a tantermek hiányos berendezése, vagy az, hogy olyan kevés volt a hallgatója: nem mutatta. De minden erejét nekik szentelte: a tanítványainak és annak a néhány rajongó embernek, aki olyan lelkesedéssel alapította meg a kollégiumot.

Az egyetemnek ebben a második esztendejében szörnyű felfedezésre jutott a vezetőség: a fiúk meg a lányok túlságosan kezdtek érdeklődni egymás iránt! Amikor az érdemes tanács rájött minden idők diákságának erre a legnagyobb bűnére, tüstént szabályrende-

tet alkotott, amelyet tudomásul kellett vennie mind a negyvenhat hallgatónak.

A rendelet így hangzott:

„Elvárjuk ugyan, hogy az intézet kötelékébe tartozó hölgyek és urak udvarias társasági formák között érintkezzenek egymással, nem kívánatos azonban, hogy érintkezésük túllépje ezeknek a formáknak a kereteit. Megtiltjuk, hogy különböző nemű növendékek kettesben elkülönítsék magukat a többiektől. Séták és kirándulások sem kettesben, sem négyesben nem engedhetők meg. Különböző nemű növendékek intézeti ügyeik elintézése céljából, elnöki engedéllyel, folytathatnak ugyan magánbeszélgetést, a beszélgetés azonban egyedül tanulmányi ügyre vonatkozhat.”

Dicséretére válik Corcoran elnöknek, hogy órákon át próbálta gyúrni az egyetemi tanácsot. Megpróbálta megmagyarázni nekik azt a bölcsességet, amely egyidős a világgal: hogy amint eltiltják az almától Ádámot és Évát, azonnal az alma lesz előttük a legkívánatosabb minden gyümölcs közül.

A szabályrendelet-szerkesztő bizottság azonban szilárd volt, mint a kőszikla. A nevezetes paragrafus két esztendeig volt kifüggesztve a fekete táblára. Azután végzett vele a legerősebb fegyver: a nevet-ségesség, amely öl.

A második év végén megszüntették Sam Peters katedráját. Igaz, hogy csodálatos ügyességgel bánt a tollal, a tanács azonban mégis úgy vélekedett, hogy a főiskolai ifjúságnak az életben való boldogulásához nincs szüksége sem egzotikus halakra, sem azokra az ujjal mutató fekete kezekre, amelyeket Sam olyan művészien tudott rajzolni. És nincs szükség magára Samre sem.

Peters bíró és Corcoran elnök azóta kerülték egymást. Úgy hírlett, hogy a bíró egész szókinsét az elnökre zúdította és a szótárában található megszokott szavakon kívül szép számmal vágott a fejéhez olyan kifejezéseket is, amelyek ékesszólásában eddig nem szerepeltek.

Samet, szegényt, viszont annyit gyötörte és ócsárolta, hogy még rosszabb lett az élete odahaza, mint volt eddig. Beállt hát egy fűszerkereskedésbe, ahol a könyveket vezette gyönyörű, Spencer-féle kézírásával. A halrajzolásról azonban leszokott. A hetvenes és nyolcvanas években annyi pisztrángot és füstölt heringet vettek az emberek, hogy Samnek elment a kedve a halakra emlékeztető díszbetűktől.

Amikor először kapott fizetésemelést, felvette a legjobb ruháját, átment az utca másik oldalára és — olyan ceremóniásan, hogy az apjának sem vált volna szégyenére — megkérte Ellát: tisztelje meg azzal, hogy feleségül megy hozzá.

— Nem, Sam, lehetetlen. Álmomban sem jutna eszembe

— Mást szeret?

Sam világoskék szeme égett a sértődöttségtől.

— Igen —, felelte Ella, de gyorsan hozzátette: — Nem, Sam! Nem úgy értettem. Nem is gondoltam rá, hogy mit mondok. Az igazság az, hogy remélem, egyszer lesz majd valakim, akit szerethetek. Tudja... van egy eszményképem. Szinte itt látom, magam előtt. — Úgy fellángolt, hogy Samnek, ha tompaelméjű lett volna is, be kellett volna látnia, hogy nem lehet semmi reménysége. — Magas, szélesvállú... Az arcát még sohasem láttam, még képzeletben sem, de azért bizonyos vagyok benne, hogy megismerem, ha találkozunk...

— Szóval — mondta Sam és nyelt egy keserveset —, nem hasonlít hozzám?

— Sajnos, nem...

Ránézett Sam keskeny, fáradt arcára, amely most vérvörösre gyúlt ki és odanyújtotta neki a kezét:

— Úgy sajnálom! Hiszen tudja, hogyan van ezzel az ember. Ha egyszer nem lehet, hát nem lehet.

— Azt hiszem, igaza van. Ha nem lehet, hát nem lehet.

— Azért én az egész életre jóbarátja maradok, Sam.

— Félek, Ella, hogy ez a szó nem jelent valami sokat.

— De igen, Sam, nagyon sokat jelent. A barátság a legszebb, a legtökéletesebb, a legnagyobb jó, amit az élet adhat. Fogadjuk meg kölcsönösen, hogy akárkit vesz el maga és akárkihez megyek én: a barátságunkat holtig megőrizzük egymás számára. Jó?

Sam fölnézett. Az arca dült volt.

— Ha kívánja, Ella...

— Kívánom. — Olyan jókedvűen beszélt, mintha meg lett volna róla győződve, hogy Sam is tökéletesen meg van elégedve ezzel az elintézéssel. — Letettük az ünnepélyes fogadalmat. Örökké barátok maradunk. Amikor maga már öregember lesz, én pedig öregasszony... jaj! milyen furcsa erre gondolni, ugye, Sam? ... akkor is éppen olyan jóbarátok leszünk, mint ma.

Úgy beszélt, mintha valami kitüntetésben részesítette volna Samet.

Már tizennyolc éves korában is bámulatosan tudott bánni az emberekkel: rájuk kényszerítette az akaratát és el tudta velük hitetni, hogy tulajdonképpen így akarták ők maguk is.

Sam majdnem jókedvűen búcsúzott. Ella örök barátságot esküdött neki!

Szegény Sam! Szerelemre vágyódott és barátsággal fizették ki.

5 Amikor Ella harmadéves egyetemi hallgató lett, akkor nyílt meg a tanárképző és a zenei tanfolyam. Azonnal jelentkezett a didaktikai kurzusra. Akkoriban három pálya állt nyitva a leányok előtt: beállhattak bolti leánynak, otthon maradhattak házimunkára, vagy elmehettek tanítónőnek.

Ella habozás nélkül a tanítást választotta. Ez volt az egyetlen foglalkozás, amely megfelelt az egyéniségének; az egyetlen munka, amely megrövidítheti azt az időt, amely alatt várnia kell az álomlovagra.

Az otthon és a gyermekek helyét semmi sem tölthette be a szívében. A kép éppen olyan élő maradt a lelkében, mint amilyen volt, csak az volt a baj, hogy keretébe nem tudta beleilleszteni a város egyik fiatalemberét sem. Különben is: Sam volt az egyetlen, aki megkérte — és Sam, szegény, nem számított.

Az egyetemi tanuló társai valamennyien helyes gyerekek voltak.

Ella tisztelte energiájukat és szerette nyílt, bátor beszédüket, az értelme azonban válogatósabb volt, mint a szívé: egyetlen kiválóságot sem tudott köztük felfedezni. George Schroedernek nagy volt a feje, durva, bozontos a haja, rossz kiejtéssel beszélt angolul és kritikátlanul lelkesedett mindenért, ami Németországból származott. A kis Albert Fonda se nem látott, se nem hallott, ha csillagászatról volt szó — és ennél a kettőnél egyik sem volt különb.

Ella két utolsó egyetemi esztendeje tehát éppen úgy szerelem nélkül telt el, mint az első kettő.

Ebben a két utolsó esztendőben megnövekedett a tanári kar: a tanárképző tanfolyam vezetésére meghívták Cunningham professzort, a zenei katedrára pedig Susie McAlistert. Cunningham tanár barátságos, kedélyes ember volt, McAlister kisaaszony pedig a maga

külön világában élt, a zene birodalmában s az alacsonyabb régiókba sohasem szállt le.

Új hallgatók is jöttek a fiatal egyetemre. Terjedt a tudomány, szélesebb lett a növendékek látóköre. A Minerva Társaság kiváló szónokokat nevelt. A prérifüvet megnyírták. A szilfák és jávorfák pedig már másfél méter magasságból néztek le gögősen védőpalánkjaikra. Minden nőtt, haladt, izmosodott.

Akinek telt rá, az nagy elegánsan akár társaskocsin vitethette magát a Central Hall kapujáig. A városi társaskocsi ülését piros bársonnyal vonták be. Ajánlatos volt kendőt vagy újságpapírt teríteni az ülésre, mert a bíborszín huzat festett.

1880 tavaszán állt utolsó vizsgája előtt az első évfolyam.

Ella beadta folyamodványát Oak River város tanácsához, Maynard-ba, Maple Citybe, mindenhová, ahol tanítónői állás volt üresedésben.

Janet McLaughlin lett a maynardi tanítónő. A Maple City-i iskolához Mari Crombiet választották meg; Mina Gordon, Evelyn Hobbs és Emily Teasdale a lakodalmukra készültek. Irene Van Nessnek otthon kellett ülnie és várnia addig, amíg Chester Peters egészen el nem jegyzi. Csak Ella nem tudta még, hogy mi lesz vele.

Közeledett a záróvizsgák ideje. Ella és tizenegy kollégája — az első osztály, amely oklevelet fog kapni a Midwestern College-en — kihasználta a nap minden percét, de éjszaka sem aludt: készült a nagy ütközetre. A halálra ítélt sem gondolhat nagyobb rettegéssel a kivégzés pillanatára, mint ahogyan ez a kis csapat gondolt június harmadikára, negyedikére és ötödikére. Mind a tizenkettejüknek a naptárában kerestek jelezték ezeket a napokat, mintha bizony enélkül elfeledkezhetek volna róluk!

Ella tekintete bágyadt lett, ő maga lefogyott, elveszítette az étvágyát. A gond is gyötörte: mihez fog kezdeni ősszel? Valamely közeli iskolához szeretett volna kerülni, hogy együtt maradhasson édesanyjával, aki állandóan betegeskedett.

Éjszaka nemegyszer felriadt; hideg veríték lepte el, mert eszébe jutott az a lehetőség, hogy talán majd nem is kap állást. Ilyenkor nem tudott újra elaludni.

— Mindenáron álláshoz kell jutnom... Anyám mindenét rámköltötte, hogy tanulhassak, most már rajtam a sor. Nekem kell gondoskodnom róla.

A sok gyötrődés nem vált javára sem testének, sem lelkének. Pedig, ha valaha, most lett volna szüksége képességei teljességére, mert a vízsga végzetes napja egyre közeledett.

És ekkor történt a csoda.

Corcoran elnök az irodájába kérette és megkérdezte tőle: volna-e kedve, a kollégiumban angol nyelvet tanítani?

Ella nem hitt a fülének. Álmodik! Mindjárt fel fog ébredni a hálószobájában és nevetni fog lehetetlen álmain.

Corcoran elnök azonban folytatta:

— Évek óta figyelem magát, Ella kisasszony. Mindig kitűnő volt a nyelvtanban. Az esze éles, a szíve nyílt, a kedélye derűs és megvan önben a hivatott pedagógus legfontosabb jellemvonása is: szereti embertársait.

Ella büszkébb volt és megilletődöttebb, mint a hős, akit éppen most ütött lovaggá királya.

Néhány formáság következett: írásban kellett folyamodnia az egyetemi tanácshoz és néhány napig várnia kellett a határozatra, amely egyébként már készen állt és így szólt: Ella Bishop ott maradhat a drága, új kollégiumban — méghozzá, mint tanár! Fizetést fog kapni, ha keveset is, támogathatja az édesanyját, mellette maradhat!

Ella rózsaszínben látta az életet.

— Mivel érdemeltem meg ezt a boldogságot? — kérdezte újra meg újra az édesanyjától.

— Olyan vagy, mint édesapád volt, Ella. Benne is volt valami... ő mindig olyan volt... — Mrs. Bishop könnyes szemmel próbálta megértetni magát: — Mindenbe olyan hévvel mégy bele... éppen, mint...

A vizsgák katasztrófa nélkül végződtek.

És felvirradt az avatás napja, amelyről annyit álmodott a kis csapat: Ella számára a tiszta öröm és boldogság időszaka volt ez a néhány hét, az érdeklődő városi közönségre és az avatásra váró tizenkét bajtárs barátaira és rokonaira azonban még némi üröm is várt az öröm mellett.

Vasárnap Corcoran elnök tartott komoly, bár kissé unalmas avatási beszédet. Hétfőn volt a záróünnep. Kedden a tizenkét osztálytárs közül négy mondott búcsúbeszédet. A beszédek egyenként negyvenöt percet vettek igénybe. Szerdán ismét négyen szónokoltak összesen három óra hosszat, csütörtökön az utolsó négy, ugyancsak

három órán keresztül. A hallgatóság ekkorra már bágyadtan, holtra fáradtan ült a helyén és fürdött a verítékben.

George Schroeder, aki még mindig németesen ejtette az angol szót, lángoló hévvel szavalt imádott Goethéjéről. Albert Fonda „A csillagok pályájáról” érkezett. Mary Crombie a nők egyenjogúsága mellett érvelt, mégpedig olyan tüzesen, hogy hadonászás közben leszakította új, tengerészkek selyemruhájának egyik ujját. Ella mindent elmondott, amit tudott és azt is, amit még nem tudott egészen jól „A mi amerikai költőinkről”. Irene Van Nessnek az édesapja írta meg az ünnepi beszédét, ő tehát mélyenjáró érkezést olvasott fel „Hazánk pénzügyi rendszeréről”. Felolvastak még arról, hogy „Itália az Alpese-ken túl terül el”, hogy „Az eget nem lehet egy csatával megvívni” és hogy „Nem szégyen, ha magad tisztítod a cipődet”.

A végevárhatatlan záróünnepély a nagy előadóteremben folyt le. A lányok uszályos selyemruhát viseltek, a „turnür” fölött püppal. A ruha a keblük helyén ki volt tömve. A nyakukban óralánc aranylott.

A nyitott ablakokon kánikulai hőség tödult be. Olykor betévedt egy-egy zümmögő cserebogár is. Az országútról behallatszott a szénásszekerek lovainak dobogása. Júniusi rózsák illata és szénapajták szaga keveredett össze a terem levegőjében. A lányok pálmalegyezőkkel olyan hevesen legyezték magukat, hogy hol a gombjaikra ütöttek, hol egyesületi jelvényeikre.

Közben zene- és énekszámokat adtak elő: áriákat, kettősöket, hármasokat és karénekeket. Könyörgő imákat és hálaimákat bocsátottak az ég felé. Alapítványokat ajánlottak fel, amelyeket az egyetem ünnepélyesen vett át.

Az első diplomák keservesen, sok kinszenvedés árán jöttek a világra!

A folyosón tizenkét asztalt állítottak fel: mindegyik ünnepelt számára egyet-egyet. Az asztalokra rakták ki az ajándékokat: virágcsokrokat az oak riveri kertekből, gyöngyháznyelű színházi messzelátókat, plüssalbumokat és Keats, Burns vagy Shelley „összes költeményeit” pazar díszkötésben.

Chris Jensen őrizte a kincseket. Erre a napra bíborszínű portásruhát kapott. Amúgy is vörös arca olyan volt a ruha bíboros visszfényében, mintha a guta kerülgetné.

A hatodik estén tartották meg a „Volt növendékek bankettjét” az előadóteremben, amelyből erre az alkalomra kihordták a templom-

ülések egy részét. Ezen az estélyen — a hosszan tűrő közönség nagy megkönnyebbülésére — már csak az új diplomások, a tanárok és a tanárok feleségei vettek részt.

A diplomakiosztás ünnepségei, az avatások pontosan annyi ideig tartottak, mint a világ teremtése. Nem csoda, ha a hetedik napon mindenki megpihent és megszentelte a hetedik napot.

A Volt Növendékek első bankettjén huszonnégyen sem voltak a résztvevők. Corcoran elnök azt az időt emlegette ünnepi beszédében, amikor majd száz új diplomás vacsorázik együtt ebben a teremben. Kicsit nehéz volt elképzelni.

Ella életében ezek voltak a legszebb napok. Túl volt a vizsgán, elmúlt az a lidércnyomás is, amely az előadás előtt nehezedett rá —, ezentúl jóbarát módjára beszélhetett azokkal, akiket iskolai pályafutása alatt a legjobban szeretett és örülhet neki, hogy ő nyerte el a legelőkelőbb tanítói állást, amelyet el lehetett nyerni.

Előtte állt az egész élet. Fiatal volt — ragyogóan fiatal — húszéves. Azt teheti az életével, ami neki tetszik.

Boldog Ella: akkor még nem tudta, hogy az élet azt teheti velünk, ami neki tetszik.

6 Alig tudta kivárni, hogy munkához foghasson. Nyáron olykor átment az iskolába, átgázolt a mező fűvén odáig, ahol Chris kaszálgatott és elkérte tőle az épület kulcsát.

— Kérem, adja ide a Központi Épület kulcsát! — kérte, amikor a portás letette a kaszáját.

— Tessék már mondani... miért tedzik Gözponti Épületnek hívni, amikor nincs itt több ház, csak egy? — kérdezte egyszer Chris.

— Maga nem látja a többit, Chris? Nézzen csak körül! Ide álljon, mellém. Én egész sor épületet látok: itt is áll egy, ott is... Ez itt a tornacsarnok. Az ott az óriási egyetemi könyvtár. Van egy tudományos kutatóintézet is és egy tanárképző kollégium...

Chris azonban hiába meresztette a szemét: nem látta sem a tornacsarnokot, sem az egyetemi könyvtárt, sem a tanárképző intézetet. Semmit sem látott, csak egy egyszerű, háromemeletes házat, amelynek forró tégláira keservesen küszött fel a vadszölő, a

préri napjának hervasztó melegében. Csak azok látják a délibábot, akik fiatalok és akiknek tele van a szíve álmokkal, a lelke bátorsággal.

Ella jövődöbéli osztálya a második emeleten volt, az épület elülső oldalán. Kis szoba nyílt belőle.

— Az én tanári szobám —, suttogta magának Ella naponta többször is, hogy élvezze azt a jóleső izgalmat, amely ezeknek a szavaknak nyomán támadt benne.

A tanári szoba: toronyszoba volt; éppen felette csüngött a harang. Ahányszor csak hallotta az ércetörkű hírnök hangját a feje fölött: mindig, minden ízében megremegett tőle. Nem volt az egyszerű harangzúgás: felhívás volt a tanulásra. Az élet hívó szava volt.

A toronyba már fészket rakott néhány galambcsalád. Ahányszor megkondult a harang, ijedten röppentek ki a galambok, mint a tetten ért bűnösök és izgatott cikázásuk közben olykor nekiütődtek annak a nagy, ide-oda lengő fényességnek is, amely felriasztotta őket.

A kis toronyszobából három ablak nyílt. Egyik keletre: abból a várost lehetett látni, Oak Rivert, amelynek — hála az egyetemnek — immár négyezer lakosa volt. Délre terült el a „Campus” a lekaszált, lankás rét, nyugatra pedig, ameddig csak ellátott a szem, a farmok. Útnak, sövénynek nyoma sem látszott rajta. Ménesek, gulyák legeltek kedvükre a végeláthatatlan síkságon.

Az a szeptemberi reggel, amelyen Chris évkedzetre kondította meg a harangot, csodálatosképpen pontosan olyan volt, mint az az esős nap, amelyen Ella, négy év előtt, először lépte át az iskola küszöbét. Jól emlékezett rá, milyen félszeg volt mindenki az első napon és milyen komoran fogadta őket az iskola. Az új tanár nő tehát odaállt a főkapu közelébe és minden „golyát” úgy fogadott, mintha tekintélyes és kedves vendég volna, aki társas összejövetelre érkezett.

Corcoran elnök valamiért keresztül ment a hallon. Belemosolygott a szakállába.

— Ha ez a leány csinál valamit, azt szívvel-lélekkel csinálja! — mondta Cunningham professzornak, mikor elment mellette.

Így is volt. Bishop kisasszony olyan hévvel fogott bele a nyelvtanításba, mintha ő találta volna fel a melléknév és a szórend fogalmát és tulajdon személyében érezné magát felelősnek minden hibás mondatfűzésért.

Olyan fiatal volt még, hogy nem tudott szakítani iskoláslány múltjával. A Minerva Társaságnak, amely most élte fénykorát: állandó

tanácsadója maradt. Részt vett egy kis egyetemi újság megindításában is, amelyet Heti Harsonának kereszteltek el. A Tanárok Családi Klubjának — szerény keretek között alakult kis egyesületnek — ő lett a titkára.

— Képzelné sem lehet jobb összekötőtisztet a tanárok és a tanítványok között, mint Ella kisasszony — mondta Corcoran elnök a feleségének. — Megérti a fiatalság lelkivilágát, hiszen ő maga is fiatal és ha rákerül a sor, tekintélyt is tud tartani, de csak úgy, mint egy idősebb jóbarát.

Előfordult, hogy egy-egy vakmerőbb diákcsoport szénásszekéren vagy szánkón át akart szökni Maynardba, táncmulatságba. Ella ilyenkor mindig megpróbálta, hogy valami új szórakozást találjon ki a számukra, csak hogy tervüket elfeledtesse velük. Ily módon akadályozta meg a szabálytalanságokat, a készülő fegyelmi vétségeket. És ez a nevelési módszer eredményesebbnek bizonyult, mint az, amelynek legfőbb eszköze: a büntetés.

Mindent összevetve: az egyetemi elfoglaltság kitöltötte az életét és az élete egyre érdekesebb, mozgalmasabb, változatosabb lett.

A város növekedőben volt. Mr. Van Ness háromemeletes bankpalotát építtetett: a legfelső emeletet bérbeadta az Eredeti Fickők Klubjának és a Pythia Lovagjai Társaságnak. Peters bíró mindennap végigsétált az Adams streeten és a Fő utcán; aranygombos sétapálca ütötte lépteire, négynegyedben. A fia: Sam, már napkeltekor lelopózott a fűszeres boltba, Chester pedig lelkes beszámolókat írt haza a tulajdon nagy tetteiről. Irene remegve, reménykedve hallgatta a jó híreket.

Mrs. Bishop megkísérelte elvégezni a háztartási munkát, az eredmény azonban csak felfordulás és zűrzavar lett. Végül mindig Ellának kellett nekivetnie fiatal vállát, hogy kihúzza a háztartás kátyúba került szekerét a sárból.

Az 1880-ban végzett növendékek körlevelet indítottak útnak, amelyhez mindenkinek kellett írni néhány sort. Csak Ella és Irene Van Ness laktak már Oak Riverben: a levél megjárt tíz várost is, amíg végre visszakertült oda, ahonnan elindult. Mina Gordon, Emily Teasdale és Evelyn Hobbs férjénél voltak. Szívbéli megindultsággal kívánták osztálytársaiknak, hogy olyan boldogok legyenek, mint ők. Mary Crombie és Janet McLaughlin a tanításban találták meg életük boldogságát. Mary női szervezetet alapított, amely a női szavazati jogért való harcot

vallotta céljának. A szervezet működését ki akarták terjeszteni egész Amerikára. George Schröder is tanított, főképpen azért, hogy pénzt gyűjtsön, amellyel idővel majd átmehet Németországba, a heidelbergi egyetemre. Albert Fonda csillagászati értekezés alakjában számolt be élete folyásáról — ő egyszer és mindenkorra a csillagokhoz kötötte sorsát.

Egy novemberi péntek estén Chris belépett Ella szobájába. Nagy zajjal lerakta a vedrét, seprőjét és súrolókeféit. Ella felsőhajtott és kezdte összeszedni a holmiját. Chris egész héten a nyomába járt csörömpölő felszerelésével, mint valami lánccsörgető kísértet.

Most lopva és bátortalanul oda-oda nézett a fiatal tanárnőre. Ella megállapította, hogy Chris nem takarít komolyan. Valamit forgat a fejében. De ugyan mit?

Miért engem tisztel meg mindenki azzal, hogy megosztja velem a gondjait? — gondolta Ella kissé bosszúsán, amikor Chris végre szóra nyitotta a száját:

— Miss Bishop, szeretnék valamit mondani.

A portás kövér arca még pirosabb lett, világoskék szeme idegesen pislogott.

— Ki vele!

— Jövő héten házasodok.

— Isten éltesse, Chris. Gratulálok. Nem is tudtam, hogy van itt a városban valakije.

— Nem idevalósi! Ma érkezik, hajóval. Haszról, Dániából. Jövő héden lesz Oak Riverben: akkor megtardjuk lagodalmat. Béreltem kis házat, szemben az etyetemmel, a Smithék boltja tájékán...

— Bravó, Chris! Bizonyosan csinos kislány.

— Bizony, heles. Hatéve nem láttam. Várt, amíg pénzt spóroltam neki és elküldtem, hogy gyűjjön ki. Erős, jól bírja mungát. Majd együtt spórolunk.

Milyen prózaiak! — gondolta Ella.

— És hogy hívják a menyasszonyát, Chris?

— Hannah Christine Maria Jensen.

— Jensen?

— Ühüm.

— Magát is Jensennek hívják! Rokonok?

— Dehogy! — Hátravetette a fejét és hangosan nevetett. — Dániában majdnem mindenki Jensen.

Ellát máris érdekelte Chris szívügye. Mindig, minden ember-társának a dolga érdekelte.

— Hol fogják megtartani a lakodalmat?

— Még nem is tudom. Talán a luteránus lelkészéknél.

— Ellának hirtelen eszébe villant valami: neki mindig voltak ötletei, amelyek tűzbe hozták.

— Mit szólna hozzá, Chris, ha anyáméknál tartanók meg az esküvőt? Nem lenne jó, ha a maga Hannah Christine Máriája a vonatról egyenesen hozzánk jöhetne? A szertartást anya fogadószobájában tartanók meg és utána egy kis lakodalmi vendégséget is csapnánk. Akarja?

A szőke óriás szeme felragyogott az örömtől. Kövér arca még vörösebb lett.

— Isten áldja meg ezért, Miss Bishop —, dadogta. — Hálásan fogadom és nagyon szépen köszönöm.

Ella, ha már belekezdett, ennek a dolognak is szívvel-lélekkel járt a végére. Chris kérelmére átment vele a portáslakásba és tanácsokat adott a berendezésre vonatkozóan. Egyszer hat cserép muskátlit vitt magával, egy más alkalommal pedig tojást, kenyeret és tejeskalácsot hozott, hogy a fiatalasszonynak ne legyen gondja az első reggelire. Ha Chrisnek véletlenül szüksége lett volna rá: bizonyos, hogy a fészülő-dőköpenyét, meg a függőnyeit is odaadta volna nekik.

A menyasszony megérkezett. Tenyeres-talpas, almaképzű, keményhúsú hajadon volt; világoskék szeme és világosszőke haja furcsa ellentétben állt pipacspiros arcával.

Miss Hannah Christine Maria Jensenből Ellának fogadószobájában Mrs. Jensen lett. Szertartás végeztével Ella, az édesanyja, a luteránus papék és az új házások leültek ahhoz a vacsorához, amelyet az oak riveri helyi lap másnap „dús lakomának” nevezett ki.

Amikor a fiatal pár felkerekedett és elindult új otthonába, Chris így búcsúzott:

— Soha, soha, soha sem fogom elfelejteni a jóságát, Miss Bishop!

Valamit mondott dán nyelven a fiatalasszonynak, azután újra Ellához fordult:

— Aszondja... aszt gondolta... talán átgyöhetne néha valamit dolgozni... csak úgy, tiszteletből...

A fiatalasszony háládatossága meghatotta Ellát. A Jensen pár kutya-hűsége még sokszor hatotta meg élete folyamán és elkísérte a sírig.

... Ellát természetesen a következő iskolaévre is meghívták az egyetemre tanárnak, mégpedig havi öt dolláros fizetésemeléssel.

— Félek, hogy mégis vénlány maradsz, Ella... — siránkozott az édesanyja. — Ez a tanítás... nem ez a módja annak, hogy...

— Még mindig jobb, mint hozzámenni valami semmi-emberhez, aki mellett az asszonynak idegenekre kell mosni, meg varni —, felelte Ella. — Kíváncsi vagyok, lesz-e valaha olyan világ, amikor mást is csinálhatnak a férjes asszonyok?

Így beszélt, de azért tudta, hogy nem fog pártában megöregedni. Egy belső hang súgta neki — nem is súgta, hanem dalolta valahol a szíve legmélyén. Szeretett tanítani, de azért jobban szerette volna, ha lett volna ura, otthona, gyermeke. Egészséges, fiatal testének, forró, fiatal szívének az volt a rendeltetése, hogy asszonnyá legyen. Bizonyos volt benne, hogy a szerelem már nem várhatja sokáig.

7 Ella már második éve tanított az egyetemen, amikor Chester Peters elvégezte tanulmányait, hazajött és belépett az apja irodájába. Peters bíró alkalomadtán mindenkinek elmondta, akinek türelme volt végighallgatni az áradozását, hogy micsoda remek fiú az ő Chesterje. Samról sohasem beszélt: úgy látszik, bántotta esztétikai érzését, hogy van valaki a családban, aki lisztet, tojást és sósheringet árul.

Irene Van Ness új bundát kapott: sealskinbundát, nerc díszítéssel. Mindenki bizonyosra vette, hogy Chester, amint egy kicsit megmelegedett otthon, el fogja venni Irenet, aki már alig várta, hogy Chester megkérje a kezét.

Ella sajnálta a barátnőjét. Sajnálta ezért a fél szívvel átélt szerelmes regényért.

Hideg, novemberi péntek este volt. Egész nap havazott és most fehér hótömegek feküdtek az egyetem háztetőjén, a téren, a városon és a végtelen prérin.

Az egyetemen aznap hangversenyre készülődtek: az új ifjúsági daloskör — amely Euterpe-klubnak nevezte magát — rendezte a hangversenyt a könyvtár alap javára.

Este Ella elhatározta, hogy mégsem megy el a hangversenyre. Fájt a torka.

— Nem szeretek beteg lenni — mondta elkeseredetten az édesanyjának —, de a betegséget sem bánnám, csak ne ma lennék beteg, amikor hangversenyünk van. Ez az első egyetemi esemény, amelynél nem leszek ott. Sírni tudnék.

Arról azonban hallani sem akart, hogy az édesanyja is otthon maradjon miatta.

— Petersék érted jönnek, számítanak rád, tehát elmegy, akár velem, akár nélkülem. Jöjj, segíték öltözni.

Mrs. Bishop még csak a negyvenes években járt, de 1880-ban a negyvenhat éves asszony már öregasszonynak számított. Nehéz, fekete szövetruhában ment a hangversenyre, meg zsettyöngyös, paszománnyal kirakott, fekete köpönyegben. Ella a fejére tette fekete, kreppcsokros, kis bársonykalapját és álla alatt megkötötte a fekete krepp szalagsokrot.

Szán állt meg a kapu előtt: megjöttek Petersék. A tüzes, fekete lovak vadul rázták a sörényüket, hogy csak úgy csörögtek a csengettyűik: alig győzték türelemmel azt a néhány pillanatot, amíg a járda szélén kellett állniok.

Amikor elmentek, Ella bevett egy kis orvosságot, kiöblögette a torkát sós vízzel, azután bedörzsölte a nyakát libazsírral és terpentinnel, végül bekötötte egy vörös flanelldarabbal. Ha ettől sem gyógyul meg, akkor semmitől sem!

Begyűjtött a vaskályhába, kicsit olvasgatott a kellemes melegnél, azután az a gyermekes ötlete támadt, hogy kandis cukrot készít. Lement a konyhába, megolvasztott egy jó serpenyőre való cukrot, azután visszament a szobájába és kinyitotta az ablakot: havat akart szedni. Ha az olvasztott cukrot kanalanként ráöntik a hóra: kemény, kis golyócskákká alakul. Ennél jobb csemege nincs a világon, legalábbis 1880-ban, Oak Riverben nem ismertek jobbat.

A hideg szél besüvített a nyitott ablakon. Az utcai lámpák hunyorgattak minden szélrohamra. Az ablakpárkányon nem volt egy marék hó sem. Ellának azt súgta a jobbik esze, hogy hagyja abba az egészet. De úgy megkívánta a kandis cukrot, hogy nem hallgatott józan eszére. Vállára dobott egy kendőt és kilépett a tetőnek arra a kiugró részére, amely az emeleti hálószoza ablaka alatt húzódott el.

Abban a pillanatban azonban, amelyben már éppen vissza akart fordulni, a tolóablak megcsikordult, majd hangos csattanással lecsapódott. Ella megpróbálta feltolni, az ablak azonban nem engedett.

Egy darabig idegesen kaparászott az üvegen, később azonban, amikor rájött, hogy a baj komoly, kitartóan és rendszeresen kezdett dolgozni.

Egyre jobban átjárta a hideg. A horgolt kendőt szorosan maga köré csavarta és megkötötte a derekán, hogy a keze szabad maradjon. Amikor látta, hogy nem boldogul a megátalkodott ablakkal, arra gondolt, hogy segítségért kiált. A környéken azonban egyik házban sem látott világosságot.

Óvatosan elmerészkedett a tető széléig. Mi lenne, ha leugrana?

— Az lenne — felelt saját magának —, hogy eltörném a bokámat, elájulnék a fájdalomtól és mire anya hazatérne, egészen beborítana a hó. Anya összetévesztene a farakással.

Idegesen elnevette magát, de meg is borzongott a félelemtől és hidegtől.

Mesék jártak az eszében: Jancsi és Juliska az erdőben... a száműzött királyfi a pusztaságban.... és Ella a konyha tetején. Körülbelül egyformán érezhették magukat.

Az orra hegyén hideg nedvességet érzett. Megint esni kezdett a hó. Ekkor rászánta magát, hogy segítségért kiáltson.

De csak a gúnyos visszhang felelt az elhagyatott utcasorból.

Már didergett. Köhögni kezdett.

Visszafutott az ablakhoz. Öklével verte, de az erős üveg nem engedett. Ha rajta lett volna a cipője, ha nem posztótálpú házipapucsban jött volna ki: most be tudta volna verni az ablaktáblát.

Ella nem egykönnyen veszítette el a fejét: most azonban közel volt a kétségbeeséshez.

Ebben a pillanatban azonban meghallotta, hogy valaki közeledik az utcán. A hó csikorgott a lába alatt. Amikor a kései járókelő az utcai lámpa alá ért: Ella látta, hogy útitáskás férfi.

— Segítség! — kiáltotta torkaszakadtából. — Kérem, álljon meg egy pillanatra!

Az idegen rögtön megállt és amikor Ella újra kiáltott, átment az ő oldalukra.

— Mi baj? — kérdezte.

Ella nem tudta, ki lehet. Mindegy. Kétségbeesésében akár a köztársaság elnökét is megszólította volna.

— Sajnálom, hogy terhére kell lennem és röstellem az esetet, de kénytelen vagyok igénybe venni a segítségét. Kizártam magamat a

házból, amikor hóért mentem... A tolóablak lecsapódott mögöttem. Megpróbáltam betörni, mert eddig mindig azt hittem, hogy az üveg törékeny. De úgy látszik, van törhetetlen üveg is. Ezt a nyomorult ablakot legalábbis nem lehet megrepeszteni, pedig nem vagyok valami gyöngé!

A fiatalember nevetett. Letette a kezitáskáját a földre. Az utcai lámpa világosságánál magasnak, széles vállúnak, izmosnak látszott.

— Hol találok létrát?

— Az istállóban... Az istálló ajtaja itt van mindjárt, magától jobbra.

A sötétben fellobbant egy gyufaszál. Az istálló ajtaja kinyílt. Az idegen a létrát egy hóbuckába állította, a tetőnek támasztotta, két kezével tartotta:

— Lejöhet! — mondta. — De vigyázzon!

Éppen félúton volt a létrán, amikor az egyik vékony, kis posztópapucs leesett a lábáról.

— Ilyen cipőben nem ajánlatos a hóban gázolni —, jegyezte meg az idegen. — Majd én elviszem a karomon a bejáratig.

— Nem, nem... Köszönöm.

Csak most kezdett megijedni és szégyenkezni. Milyen lenge pongyolában van! És még csak vissza sem fordulhat!

— Nem ajánlatos, hogy karján vigyen — mondotta —, mert a nyakamat bekentem libazsírral és terpentinnel és rossz a szaga.

A fiatalember nevetett. Kedves, jólelkű volt a nevetése. Felelet helyett egyszerűen leemelte Ellát a létráról, a karján a verandáig vitte, ott talpra állította a szivattyúskút meg a mosóteknő között.

Amíg a karján volt: Ella nem láthatta tisztán a megmentője arcát. Csak egy hideg felsőkabátot érzett, meg két izmos férfikart. És még valamit: azt, hogy a fiú határozottan tetszik neki...

Kérdések és kétségek cikáztak át a fején. Hát igaz volna? Van valami delejes áram, valami kisugárzás, amely átcsap egyik emberről a másikra? És hogy az a másik megérzi, ha sötét van is, hogy ez az, akit...

— Köszönöm szépen, hogy ennyit fáradt miattam.

— Szerencse, hogy véletlenül erre mentem. Alaposan póruljárhatt volna. Így is jó lesz, ha megizzasztja magát ez után a kaland után —, tanácsolta az idegen komoly hangon.

— Kinint, fenyőinhalációt, kátrányt, cukros forró vizet és kénpsz-tillát veszek majd —, ígérte Ella.

A hangja rekedt volt egy kicsit, de azért nevettek mind a ketten.

— Most pedig — mondta az idegen —, hogy ezt a kis életmentést elintéztük, mondja meg nekem, hogy hol lakik Peters bíró?

Ella megmutatta a nagy vöröstéglaházat, amely előtt a hófúvásban mereven állt a vasszarvas, mint az őrszem, aki megfagyott a vártán.

— Köszönöm. Chettel ugyanis együtt laktunk az egyetemen. És én most belépek a Peters irodába.

— Igazán? Jaj, de örülök! — mondta Ella, még mielőtt meggondolta volna, hogy mit mond.

— Hát akkor — nyújtotta feléje kezét az új ismerős —, tudja meg mindjárt azt is, hogy életének megmentőjét Delbert Thompsonnak hívják.

— Ella Bishop. — A lány is odanyújtotta jéghideg kezét és hozzátette: — Tanár a Midwestern College-on.

— Tessék? — A fiú hitetlenül bámult rá. — Azt hittem, hogy valami kislány, aki mindig így hordja a haját, ahogyan most, „copf”-ban.

— Ó, nem! — felelte Ella és halkán dúdolta az akkor igen népszerű nótát: „Az égretörő, Lelkes nevelő Élete kell nekem, semmi egyéb...”

Megint nevettek. Jól esett együtt nevetni ezzel a kedves fiúval!

Azután a férfi elment. Ella egy darabig még hallotta, hogyan csikorog a keskeny, havas ösvény a talpa alatt. Amikor bement a házba: teste-lelke csupa tűz volt — de nem a meghűléstől, hanem valami különös, új érzéstől.

Amikor Mrs. Bishop hazaérkezett, a leánya mindent elmondott neki: az egész, furcsa kalandot, elejétől végig.

Mrs. Bishopot nagyon felizgatta az, amit hallott. A leánya először majdnem megfagyott, azután pedig egy vadidegen ember kezére bízta magát, éjnek idején!

Akárhogyan is igyekezett azonban zavart és ijedt szavaival megértetni Ellával, hogy milyen veszedelemben forgott: Ella sehogyan sem szándékozott utólag megrémülni. Annyira nem, hogy amikor túl volt a forró, mustáros lábfürdőn és tetőtől talpig disznózsírba és terpentembe csomagoltan feküdt az ágyában, akkor sem gondolt semmi másra, csak arra, hogy vajon csinos-e az a fiatalember, aki a karján vitte ma a verandára?

Annyit láttam — gondolta —, hogy magas és széles vállú.

Magas és széles vállú! Milyen különös, milyen ismerős szavak! Az álom most egyszerre kiment a szeméből. Nyitott szemmel bámult a

sötétségbe és idézte a jóslat második részét, amelyet eddig még senkinek sem mondott el fennhangon, csak a szegény Samnek.

— Az arcát ugyan még sohasem láttam, még képzeletben sem, de azért bizonyos vagyok benne, hogy megismerem, ha találkozunk.

Amikor végre elaludt, azt álmodta, hogy a konyhájukban ül és szőnyeget sző. De úgy fázott, hogy a szőnyeg közepébe kénytelen volt piros tüzfényt szőni. A tüzfény egy kis házban világított és sok apró gyermek játszott a kandalló körül. Édes apróságok: Vajon kinek a gyermekei?

8 Az oak riveri új bank mellett volt Peters bíró jogi irodája. A bejárat fölé új cégtábla került. Ez állt rajta: „Peters, Ifjabb Peters és Thompson”.

A Peters cég új tagja volt az a valaki, akivel Ella olyan furcsa módon kötött ismeretséget.

Az ismeretség nem maradt abba, hanem érdekesebbé, regényesebbé és kellemesebbé lett. Az élet pedig szebb volt, mint valaha.

Ella idáig másokkal szemben is maga volt a becsület, most azonban saját magához sem volt őszinte. Nem ismerte be, hogy az új ügyvéd kedvéért öltözködik, hogy az egyetemi vagy a társadalmi mulatságokon csak egy érdekli: ott lesz-e Thompson is?

Azonnal megérezte, ha bejött a szobába. Fölösleges volt, hogy feléje fordítsa a fejét, úgyis tudta, hogy ő az, aki belépett. Lassanként észrevette, hogy a fiú is az ő kedvéért jár mindenfelé.

Minden olyan gyorsan, olyan magától értetődően történt! A karácsonyi szünidőben már mindenki természetesnek találta, hogy Ellát Delbert kíséri el mindenhová. Januárban kezdték „szekírozni” a fiúval. Még a tanítványai is módját ejtették néha, hogy ártatlan arccal elejtsenek egy-egy célzást, amely arcába kergette a vért.

A levegő úgy tele volt villamossággal, hogy — úgy látszik — még Chester Peters is felvillanyozódott tőle; legalább is figyelmesebbnek mutatkozott Irenéhez, mint valaha.

Irene úszott a boldogságban. Régen szerette Chestert — de csak most merte elhinni, hogy valóság szerelmes álmaiból. Sápadt arca kipirult: szinte csinosná lett.

Minden nap együtt láthatta mindenki négyüket: Chester Peterst — Irene Van Nessel és Thompson Delbertet — Ella Bishoppal.

Sam, persze, nem vett részt ezekben a szórakozásokban. Egykedvűen járt be tovább is a fűszeresboltba, vezette a könyveket, gondosan betartotta a Spenger-féle szépírás szabályait és kiszolgált a farmerek feleségeit, akik fűszerért tojást hoztak cserébe. Ellával éppen olyan nyugodt udvariassággal beszélt, mint azelőtt és csak tekintete mutatta, hogy mi dúl a belsejében. Ellát bántotta, bosszantotta ez a gyáva és tragikus imádat. Csupa ragyogás volt az élete, miért kellett rávetődnie egy félszeg, boldogtalan szerelmes árnyékának?

Februárban Delbert Thompson megkérte Ella kezét és megtartották az eljegyzést. Megint olyasmi történt Ellával, amiről alig tudta elhinni, hogy nem álom, hanem valóság. Túlságosan hamar jött minden — túlságosan szép volt, hogy Delbert máris nyilatkozott! Néhány hónappal előtte még nem ismerte és csak álmaiban találkozott vele. Még jó ideig elélt volna reménységeiből, sejtelmeiből, szavak, megremegtető célzások magyarázatásából, egy darabig még szívesen ápolgatta volna az ábrándok bimbózó, törekeny virágát. Amikor Delbert egy februári estén a karjába zárta és forró csókjaival árasztotta el hűvös, leányos száját, ezt suttogetta:

— Delbert... erre még ráértünk volna!

A fiú nevetett. Olyan könnyű volt megkacagtatni, mint egy gyereket.

— Dehogyan értünk rá, Ella! Egyáltalán nem érünk rá. Tavasszal megtartjuk az esküvőt.

— Most tavasszal, Delbert? Az lehetetlen! Szeretnék még egy évig tanítani... Pénzt is akarok gyűjteni. Egy kicsit meg akarok barátkozni azzal a gondolattal, hogy férjhez megyek... és veled is szeretnék valamivel jobban megismerkedni —, tette hozzá bátortalan hangon.

— Ejnye, de hideg a szívecskéd! Talán nem szeretsz? — kérdezte Delbert, ezen a napon éppen tizenkettedszer.

— Szeretlek, Delbert. De légy kissé türelmesebb hozzám. Biztos akarok lenni magamban is, benned is. A szerelem a legnagyobb csoda... És én még nem is tudom, hogy tulajdonképpen mi is a szerelem...

— Nem tudod? Hát ez az! — Delbert kacagva kapta karjába menyasszonyát és úgy magához szorította, hogy Ellának még a lélegzete is elállt belé.

Ettől azonban Ella nem lett okosabb. Ő nem ilyennek képzelte a szerelmet. Másnak. Csak annyit sejtett róla, hogy mélységesen szép, mélységesen finom, testetlen, anyagtalan gyönyörűség.

A férfiak ezt nem értik! Delbert szerelme olyan vad volt, mint a forgószelel. Annyira ostromolta Ellát, hogy végül engednie kellett: kitézték az esküvő napját. Ella jövőre már nem fog tanítani, mert mindjárt júniusban, a vizsgák után feleségül megy Delberthez.

Irene Van Ness írt egy verset, amikor Ella bejelentette neki az eljegyzését. Nem is értette, hogyan mehetett ezeknél minden olyan hamar? Ő már az iskolába is együtt járt Chesterrel, az egész város tudta, hogy egy pár lesz belőlük, egyetlen más fiú sem mert közeledni hozzá — Chester azonban még mindig nem mondta ki azt a szót, hogy „házasság”.

Amikor Irene kisírta magát, bement a városba, hét ruhára valót vett egyszerre és mindjárt el is vitte Finchnéhez, a város legjobb szabónőjéhez. Mit is tehetett volna egyebet?

Ella egész tavasszal egy szebb világban élt. Azt hihette volna az ember, hogy most már nem sokat törődött a tanítással: az igazság azonban az volt, hogy most még hívebben szolgálta az iskolát, mint eddig. Minden előadása közelebb vitte rövid tanári pályafutásának befejezéséhez — addig a kis ideig, amíg még taníthat: a hivatásának akarta szentelni magát.

Még valami fűtötte: most, hogy olyan boldog volt, mindenkinek szerette volna megkönnyíteni az életét. A tanítványaihoz jobb és kedvesebb volt, mint eddig, de erélyesebb is. Búcsúzóul mindent oda szeretett volna ajándékozni nekik, amit tudott, hogy azután könnyebb legyen egyetemi életük.

— Azt akarom, hogy mindent megtanuljanak tőlem, mielőtt elhagyom őket —, mondta nevetve Delbertnek. — Sohasem fognak többet tudni a nyelvtanból, mint most. Ki kell használnom ezt a néhány rövid hónapot. Minden órában legalább két órára valót tanítok.

— Egészen más vagy, mint a többi leány —, dicsérte ilyenkor Delbert. Láthatóan büszke volt a menyasszonyára. — Utálom azokat a kiscicákat, akik nem tudnak egyebet, mint együgyűségeket nyávogni.

— Úgy vettem észre, hogy a férfiak egészen jól bírják a cicanyávogást —, felelte Ella. Úgy tett, mintha féltékenykedne a cicafajra, de csak azért, hogy Delbert annál hevesebben mondjon ellent.

— Igen... amikor udvarlásról van szó. Feleségül azonban nem cicát vesz az ember.

Úgy beszéltek meg, hogy esküvő után is ott maradnak a szülői házban. Delbert nem nagy elragadtatással fogadta ezt a tervet.

— Nem lehetne más megoldást találni? — kérdezte néha. — Én nem így képzeltem.

Ella belelátott a fiú szívébe: Delbert kissé megalázottnak érezhette magát. Ő a maga házába szeretne volna vinni a feleségét.

— Ezt a házat apa halála után vettük és kifizettük az utolsó fillérig —, mondta Ella. — Egyetlen gyermek vagyok és anyusnak úgyis velem kell maradnia, akárhová megyek. Egészen mindegy, milyen földél alatt vagyunk együtt — nem?

Áprilisban arra használta fel a húsvéti vakációt, hogy két napszámos asszony munkáját végezte el egymaga. A fizetése nem volt valami sok és annyi mindenre kellett.

Felállt tehát egy mázolólétrára és ő maga kárpitozta ki a hálószobát, olyan szép, virágos mintájú falikárpittal, hogy a szíve is örült, ha ránézett. Kimosta, kivasalta a függönyöket: egész nap sürolt, festett, tisztogatott.

— Csak ilyen szép maradna júniusig!

Gyönyörködött a kezemunkájában, és egyúttal sóhajtott is egyet. Hiába tagadná: édesanyja nem volt mintaszerű háziasszony.

— Csak fogadhatnék egy kis cselédet! Semmi más dolga nem lenne, mint vigyázni, hogy minden rendben maradjon...

Megjöttek a fecskék. Az egyetemi parkban, a kis patak partján, puha szürke barkát dajkáltak a fűzfák. Az idő olyan gyorsan múlt, hogy Ella már a jövődöbeli ruháin kezdte törni a fejét.

A nyolcvanas évek ruhái inkább építészeti remekművek voltak, mint szabási mesterművek. Volt rajtuk ránc, fodor, berakás, puff, tunika és uszály, tehát olyan sokba kerültek és olyan soká tartott, amíg egy ilyen műalkotás elkészült, hogy Ella csak kettőt szándékozott csináltatni: egy fehér selyem menyasszonyi ruhát és egy tengerkék látogatóruhát.

— Csíknak azonban nem szabad lenni rajta! — kötötte ki.

— Megengedhetem magamnak, hogy külön menyasszonyi ruhát csináltassak? — kérdezte aggódva az édesanyjától.

Mindig kikérte az édesanyja tanácsát, pedig jól tudta, hogy úgyis neki magának kell majd döntenie.

Most azonban meglepetés érte: édesanyja szinte megdöbbenő határozottsággal jelentette ki:

— Igen, igen! Nekem is volt menyasszonyi ruhám. Az a szép világoskék... hiszen tudod! Apa úgy találta... mondta is, hogy szép voltam benne. Ha majd öreg leszel... előveszed a menyasszonyi ruhádat... és újra átélsz mindent, ami gyönyörű volt...

Minden nap hozott magával valami új, kedves tennivalót. Ella fáradhatatlanul segített tanítványainak, ha nehézségekre bukkantak, rendben tartotta a házat, dolgozott az édesanyja helyett is, otthon végzett el minden egyszerűbb varnivalót és közben pontosan kitzelte: hogyan fog lezajlani az egyszerű kis esküvő.

Április harmadikán öt órakor indult el hazafelé. Az egyetemi park, a hajdani préri füve két vagy három évig kaszálatlanul állt, közben azonban folyton nyírtak, vetettek és ültettek rajta, úgy hogy most már gyepes volt a lejtős rét. A kis szilfák és nyárfák, amelyeket Chris ültetett az épület köré, kezdtek igazi fáknak látszani.

Amikor Ella végigment a hosszú fajárdán, látta, hogy Chris a tavaszi kertész munkát végzi: elégeti a halomba gyűlt száraz leveleket. Vadludak szálltak észak felé, vörösbegyek ugrándoztak a mezőn, egy fehér jávor oldalából ragadós nedvesség csepegett a földre. Tavasz van, tavasz — az ő tavasza!

Rengeteg tennivalója volt.

Néhány nap múlva Irene ad estélyt a tiszteletükre, azután Maynard-ba megy Delberttel, akinek tárgyalása lesz a maynardi bíróságon. Igazi kis nászutazás lesz, amint Delbert mondta, a Peters bíró szép, új homokfutóján, tüzes, táncos, szénfekete paripákkal! Maynardban Ella majd körülnéz valami finom, fehér selyem után, mintát hoz belőle és összehasonlítja azzal, amit Oak Riverben kaphatna.

Teli van az élet munkával, örömmel! Lehetséges, hogy szomorúság is van a világon?

Nincs! — nevetett a szíve.

Amikor hazaért, édesanyját könnyezve találta. Mrs. Bishop csüggedten ült a karosszékekben. Levél volt az ölében.

Ella tüstént mellette termett és letérdelt eléje:

— Drága, kicsi anyukám, mi baj?

— Meghalt az egyetlen testvérem. Ella... Eddie, az én Eddie öcsém... Nekem kijut a bánatból. Ella....

Azután, mintha ez már nem volna jelentős dolog, nyugodtabb hangon tette hozzá:

— Egy lánya maradt... a kis Amy... Ide akar jönni... hozzánk... és egy ideig nálunk szeretne lakni....

Ella valami hidegséget érzett a szíve táján. Mi ez? A végzet gáncsot vet neki? És éppen most, amikor legjobban van szüksége a sors kegyére?

Felvette a levelet.

Úgy volt, amint az anyja újságolta. Unokahúga, a tizennyolcesztendő Amy Saunders, azt óhajtotta, hogy eljöhessen hozzájuk Ohióból és ott is maradhasson a nagynénje házában:

„Nincs hova mennem — írta —, nem tudom, mi lesz velem. Fogadjatok be, amíg kissé megenyhül bánatom. Nincs egy centem sem... Nem szívesen vagyok terhedre, de...”

Ella lassan, fáradtan tette vissza a borítékba a rózsaszín levélpapírt és — anélkül, hogy tudta volna mit csinál — megszagolta. Gyenge és mégis kábító illat szállt fel belőle.

Amint ez fontos pillanatokban gyakran megtörténik: szinte elfeledkezett a levél tartalmáról és azon törte a fejét, hogy milyen virág illatát érzi? Első pillanatban nem tudta, de aztán rájött. A levélpapírnak jázminillata volt.

9 Mrs. Bishop tovább könnyezett és sóhajtozott. Minthogy leánya még mindig szótlanul nézte a rózsaszínű, jázminillatú levélkét, kétségbeesetten kérdezte:

— Mit csináljunk?

— Mit csináljunk? — Ella már visszanyerte energiáját, határozottságát. — Csak egyet tehetünk. Útiköltséget küldünk neki és megírjuk, hogy jöhet.

— De te most férjhez mégy... Derék lány vagy... A nyakadra vettél engem... és most Amyt is...

Ella nem nézett az anyja szemébe:

— Éppen ezen gondolkozom, anyus. Most, hogy itt lesz Amy, talán őt hagyom itt, veled. Én meg Delbert könnyen kapunk lakást odalent, az alsóvárosban, a Peters iroda közelében. Amy gondodat viselhetné

és én is elég közel lennék ahhoz, hogy hívathass, ha szükséged van rám.

Az édesanyja olyan rémülten nézett rá könnyes szemével, mint egy megijesztett gyerek:

— Elhagynád anyádat, Ella? Elmennél mellőlem... amikor én már... aligha élek tovább egy-két esztendőnél...

Ella mindig lelke mélyéig megrendült, valahányszor így beszélt az anyja. Csak rá kellett néznie erre a gyöngye, törekeny kis asszonyra, aki olyan kicsinek látszott most, mintha félelmében zsugorodott volna össze — és máris ott térdelt előtte, átölelte erős, fiatal két karjával:

— Jól van, anyukám, légy nyugodt. Erről nem is beszélünk többé. Elboldogulok én is valahogyan kettőtökkel.

Delbert egy cseppet sem örült az újságnak.

— Beleszólásom, természetesen, nem lehet —, mondta kedvetlenül. — Elvégre a ti házatokról van szó, szivecském és én magam is csak vendég leszek benne. Eléggő bánt, hogy így van. Alig várom, hogy én építhetsek házat neked... Már kiterveztem minden részletét... Legyező alakú színes felsőablakok lesznek minden ajtó és minden ablak fölött. Lesz benne egy nagy, feketemárvány kandalló is, amely az egészet átfűti és a szobák közt fűtőrostély lesz, diófából... ez most a legújabb divat.

Ella szívesen hallgatta Delbert tervezgetéseit. Szerette benne, hogy mindig a kettejük jövőjére gondol. Ezentúl már neki is lesz valakije, akire támaszkodhat — milyen jó lesz! Huszonkétéves volt és még sohasem volt senkije, aki megosztotta volna vele a felelősség gondjait.

A fiú magához szorította, kitüzesedett arcát odaszorította a menyasszonya hűvös arcához és sokszor, forrón megcsókolta a száját:

— Ella, ha arra gondolok, hogy nemsokára veled maradhatok örökre!... Ugyanabban a házban, ugyanabban a szobában... — tudod, mit jelent ez, Ella?

— Delbert!

Szemérmesen fordult el, mint mindig, ha a vőlegénye csókolgatni kezdte. Úgy érezte, hogy ettől a szenvedélyes gyöngédségtől ő holtá napjáig idegenkedni fog. Sohasem tudja majd viszonzani.

— Jégből vagy, Ella. Nem szeretsz —, mondta a fiú szemrehányóan.

— Szeretlek, Delbert! Sejtelmed sem lehet róla, hogy mennyire szeretlek. De kérlek, légy türelemmel... Várj, amíg...

Nem tudta befejezni, amit mondani akart. Hogyan magyarázza meg, amit érez: hogy számára a szerelem olyan szép, olyan finom, olyan érzékeny valami, mint egy gyöngyszem, vagy egy virágszál. Szeretné még egy kis ideig érintetlenül tartani a szívében, szeretne gyönyörködni benne, mint ahogyan a rózsában is gyönyörködik az ember egy darabig, mielőtt feltűzné, a gyöngysorban is, mielőtt a nyakára fűzné...

Néha szinte attól tartott: Delbertnek fogalma sincs róla, hogy a szerelemben több, szebb, nagyobb gyönyörűség is van, mint amit a csók és az ölelés ad. Azután megharagudott magára, hogy hibát keres a szerelmesében — és elhessegette magától ezeket a tolakodó gondolatokat.

Már csak éppen annyi idő volt hátra Amy megérkezéséig, hogy rendbehozták számára az emeleti hálósobát. Mrs. Bishop szobája az első emeleten volt, Elláék jövődöbeli szobája a földszinten. Azt a szobát, amelyet most vendégszobának neveztek ki, eddig sohasem használták másnak, mint lomtárnak.

Ella előlről kezdhette a nagytakarítást. Iskola után csinálta, esténként és szombaton fejezte be, amikor szünet volt. Az öreg kalapdobozokat és apa katonaholmiját levitte a pincébe, azután kitapétázta, kifestette a szobát, új függönyöket tett az ablakra és beállította a szobába a maga kedves karosszékét is.

Most, hogy dolgozhatott és fáradhatott Amyért, az önzetlen munka okozta jóérzés legyőzte benne azt az ellenszenvet, amelyet a hivatlan vendég jelentkezése keltett.

Szegény kislány — gondolta. — Árván, egyedül áll a világban és közeli rokonom — én pedig nem akartam vele megosztani az otthonomat!

Irene péntekre hívta meg a vendégeket. Éppen Amynek való mulatság lenne. De vajon megérkezik-e akkorra? Jó lenne, ha megérkeznék: mindjárt össze lehetne ismertetni a társasággal.

Minden összevágott: Amy értesítette a rokonait, hogy pénteken délután érkezik, a Keleti Vonattal.

Ella korábban ment el az iskolából. Delbert érte jött, befogták az öreg Pollyt: a vonatnak még híre-hamva sem volt, amikor ök már kint voltak az állomáson.

A vonat félórát késett.

— Tehenek tévedtek a sínre —, magyarázta a vonatvezető, amikor leugrott a lépcsőről. — Az egyik beleakadt egy talpfába: alig tudtuk kiszabadítani ..

A vonatvezető ezután lovagiasan lesegítette Amyt a kocsi magas lépcsőin. Úgy látszik, jól összebarátkoztak az úton.

Amy bájos leány volt. Finom csontú, rózsás, gömbölyű. Az arca olyan puha volt, mint egy kisbabáé és tágra nyílt szeme ártatlanul nézett a világba. Szürke dolmánykát viselt, világoskék dísszel. Kerek, szürke kalapkáján búzavirágkoszorú kékllett: kéesszürke tollú kisgalambra emlékeztetett már csak azért is, mert kék fodrot hordott a nyaka körül. Olyan szaga volt, mint a levelének. Jázmin. Akármilyen gyöngé is volt ez az illat, mégis volt benne valami a nyíló virág hábitóan édes, nehéz lehelletéből.

Egyébként ügyefogyott kis jószágnek látszott. Nem tudta, hol vannak a csomagjai, hol van a feladóvevénye és mit kell csinálnia, hogy a holmijaihoz jusson. Delbert intézett el helyette mindent és Amy olyan kedvesen köszönte meg, hogy Delbert belepirult.

— Olyan, mint egy kiscica —, mondta később Ellának. — Mint egy puha, fehér, selyemszőrű cicuska.

Mit is modott egyszer Delbert a kiscicákról? ... Igen, most már emlékezett: azt mondta, hogy szeretett nekik udvarolgatni. Ej, bolondság, nem lehet minden szóba belekapaszkodni! Verjük ki a fejünkéből.

Vacsora után Delbert eljött a leányokért és elkíserte őket Ireneék estélyére.

Szép, szelíd, áprilisi este volt. Ireneék háza a tetejétől az aljáig ki volt világítva. A függőlámpák prizmadíszítése vakítóan csillogott. A falakon a karos lámpák úgy világítottak, ahogyan csak Isten tudniok adta. A nehéz diófabútor, a sötét zsenília függönyök, virágmintával sűrűn teleszótt brüsszeli szőnyegek és az angol tüllcsipkefüggönyök — minden, minden fényzőnben úszott. Gazdag ház volt ez!

A büféasztal csak úgy roskadozott a sok ezüst alatt. Ha valaki a konyha tájékára tévedt: finom szagokat érezhetett a levegőben, a sült csirke és az osztriga ínycsiklandozó illatát.

Azt beszéltek, hogy Van Ness, a házigazda, még Floridába is küldött rendelést: Sam Peters útján egy láda narancsot hozatott.

Irene vadonat új, bíborlila színű ruhában pompázott. A ruha négyszögletes kivágása feltárta nyaka soványságát, az arca pedig fakóbbnak látszott, mint valaha. Hogyan juthatott eszébe ilyen élénk színű ruhát csináltatni?

Amikor Ella belépett Amyvel, hallotta, hogy a vendégek csodálkoznak sűnnek össze körülöttük, az unokahuga általános feltűnést keltett. Csakugyan nagyon csinos volt, sőt „elbűvölő” — amint Chester Peters állította. Chester az egész vendégsereg füle hallatára tette meg ezt a kijelentést —, Irene egy kicsit el is vörösödött a bosszúságtól.

Amy rózsaszínű selyemruhát viselt. Gömbölyű volt és karcsú. A ruhaderék mély kivágásából hófehéren világított ki a nyaka, meg a válla. Dús, aranyszőke haját magasra bodrozta föl és széles, fekete bársonypánttal kötötte át — ez volt egyébként az egyetlen jele alig néhány hetes gyászának.

Tágra nyílt, kék szeme gyermekes ártatlansággal tekintett új ismerőseire. Egy kicsit — nagyon kicsit selypített is, a fiatalság azonban éppen ezt találta elragadónak. Egy pillanat alatt egész udvar keletkezett körülötte.

Pompás multság volt! Először találós kérdések megfejtésével szórakoztak a vendégek, azután zongoráztak, énekeltek és végül társasjátékot játszottak. Közben persze elfogyott az a rengeteg, drága ennivaló is, amelyet Irene készítettett a számukra.

Amikor búcsúzásra került a sor, a fiúk valósággal versenyeztek, hogy melyikük kísérje haza Amyt. Chet Peters addig erőszakoskodott, amíg a leány meg nem ígérte neki, hogy őt választja a kísérőjének.

Delbert megpróbálta Chetet kiűzni a nyeregéből.

— Nem kíséred el —, jelentette ki hűvösen. — Én hoztam ide, én vagyok érte felelős.

Chet győzött. Diadalmasan vitte haza Amyt a meleg, holdvilágos, tavaszi estében.

Amikor kettesben elindultak, Ella látta, hogy Irene a sírással küzd.

Néhány nap múlva már egész Oak River tudta, hogy Chet Peters fűlig belebolondult Amy Saundersbe.

Ellát mélységesen lehangolta ez a fordulat. Rossz napjai voltak miatta most, amikor a legboldogabb lehetett volna. Irene volt a legjobb barátnője... Csupa zavar, csupa kellemetlenség — és mind Amy miatt.

— Miért is jött éppen most a nyakunkra? — mondta néha búsan az édesanyjának.

Mrs. Bishop azonban csak bizonytalan, semmitmondó feleleteket adott. Ella majd elintézi valahogyan ezt az ügyet is.

Amy szívesen sétált Chettel és olyan felsőbbbségesen bánt vele, mint egy nagyvilági hölgy. Néha azonban el nem mozdult Delbert és Ella mellől, mintha még csak gyermek volna, akit megijesztett Chet tüzes udvarlása.

Ella nem látott bele a leány lelkébe. Nagyon fiatal és ártatlan még ahhoz, hogy ismerje a saját szívét? Vagy nem szenvedheti Chestert? Vagy csak adja, hogy kettőig sem tud számolni?

— Chester tetszik nekem —, mondta egyszer a jegyespárnak. Kék szemét tágra nyitotta, tiszta, meleg tekintettel nézett Ellára és a vőlegényére és elragadó őszinteséggel tette hozzá: — Delbert azonban még sokkal jobban...

Azután egyenesen Ellához fordult. Gyermekes mosolygása kissé bánatos lett:

— Te vagy az egyetlen a világon, akit irigyelni tudnék.

Ezt olyan kedvesen mondta, hogy Delbert újra elpirult, mint akkor, a vasútnál.

Ella nem tudta, mit feleljen erre. Négy évig járt az egyetemre, két éve tanított, de sem hajdani iskolatársai, sem mostani tanítványai között nem akadt olyan leány, mint Amy. Olyan édes, olyan nyíltszívű — és mégis, mégis...

Ezúttal nem a szegény, bizonytalan szavú Mrs. Bishop, hanem Ella maga volt az, aki nem tudott befejezni egy mondatot, amelybe belekezdett.

10 Szombat volt: ezen a napon kellett Delbertnek Maynard-ba mennie a bírósági tárgyalásra. Erre a napra várt Ella olyan régen.

Amy az ő ellenállhatatlan őszinteségével kijelentette, hogy az idő gyönyörű és hogy ő is szeretne velük tartani. Bajos lett volna megtagadni a kérését. Furcsa lett volna, hogy a háziak kirándulnak, a leányvendég pedig otthon kuksol ezen a szép tavaszi napon, egymagában.

Így az utazás, amelyről Delbert valamikor azt suttogtat Ella fülébe, hogy „valóságos kis nászutazás lesz”: egészen másként sikerült, mint gondolták. Ella bosszús volt, mikor elindultak és haragudott önma-

gára azért, hogy bosszankodik, de a hosszú úton lassan lecsillapodott. Amy és Delbert vígan fecsegték mellette. Tavaszillat volt a levegőben, Peters bíró lovai csak úgy repültek — és Ella elpusztíthatatlan jókedve újra feléledt. Már el is felejtette, hogy rosszkedvű volt az induláskor: most elnéző volt mindenkiel szemben és szeretett mindenkit.

Amikor hazafelé indultak, Amy kettejük közé ült, a nagy ülésre:

— Én vagyok a legkisebb —, selypítette. — Közétek ülök, így legalább nem fogok kiesni . . .

Ellát bosszantotta ez a mesterkelt gyerekeskedés, Delbert azonban mulatott rajta.

A lovak már nem bírták olyan jól az iramot, mint odafelé. Az út jóval hosszabbnak tűnt föl. Amy lassan elcsöndesedett, azután elaludt, mintha ringatták volna.

— Inkább gyerek, mint fiatal hölgy, ugye, Ella? — mondta Delbert és ujjahegyével megcsiklandozta Amy hófehér kis tokáját, az álla alatt. Amy erre felsőhajtott álmában és addig fészkelődött a helyén, amíg feje a fiú vállára nem került.

Megérkeztek.

Ella olyan könnyedén ugrott le a földre, ahogyan hosszú szoknyában lehetett. Amy azonban még csak félig volt ébren, ásítózott, nyújtózkodott és olyan nehezen kászálódott lefelé, hogy Delbert végül megszánta és a segítségére sietett. Óvatosan, gyöngéden emelte le. Amikor a kislány a felhágóra tette a lábát, megbotlott és el is esett volna, ha Delbert el nem kapja. Egy hosszú hosszú percig feküdt édes mosolygással a karjában. A fiú azután sietve talpra állította a járdán.

Május elsején Ella bevásárolt. Tizennyolc méter fehér selymet vett — a hófehér alapon apró virágcsokrok virultak —, tizenöt méter suhogó, széles, világoskék selymet és négy tucat fagombot. Felvitte a hálószobájába a csomagokat és szétterítette ágyán a selymeket. Le sem tudta venni a szemét arról a nagy, szépséges fehérségről, amelyből úgy emelkedtek ki a rózsaszínű rózsabimbócsokrok és a világoskék nefelejcskek, mintha magashűmzéssel hímezték volna ki a ragyogó atlaszalapra.

Amy is kíváncsi volt. Bejött a szobába és olyan lelkesen csodálta meg a fehér selymet, olyan őszintén gyönyörködött Ella holmijában, hogy a néne megbánta, ha valaha is haragudott rá. Amynek nincs más hibája, csak az, hogy még nagyon éretlen. Isten segítségével azonban

minden rendbejön majd — és úgy sem fog örökre velük maradni. Férjhez megy — valószínűleg Chesterhez, aki egyáltalán nem csinál titkot abból, hogy imádja. Az Amy-fajtájabeli leányok mind nagyon fiatalon mennek férjhez. Akárhogyan is lesz azonban: ő soha többé nem fog rá haragudni semmiért sem, mert most már látja, hogy Amy nem tehet semmiről: olyan, amilyennek Isten teremtetten.

Késő délután újra összecsomagolta a selymeit és elvitte abba a kis, ütött-kopott házba, amelyben a varrónő lakott.

Az asszony egészen odavolt attól a megtiszteltetéstől, hogy ő varrhatja meg Ella menyasszonyi ruháját.

— Én már annyit hallottam magáról, Miss Bishop és látásból is ismerem. A szomszédomban van egy leány, aki a maga tanítványa és azt mondja, hogy maga a legjobb tanárnő ezen a világon. Azt mondja, hogy maga tanítja meg őket beszélni. No, mondok, úgy segítjen, hogy beszélni az Úr maga tanította meg az embert, mi dolga maradt itt még a tanítónak? De ha mégis úgy van, ahogy a szomszédleány mondja, akkor a kisasszony az Úr szolgálója. Nem?

Magára Finchnére is ráfért volna egy kis nyelvtanulás, de ha az irodalmi nyelvvel nem is volt tisztában: a mesterségéhez annál jobban értett.

Befutott a másik szobába és egy gyönyörű, világoskék selyemruhát hozott ki:

— Irene Van Nessnek készül —, mondta. Láthatóan büszke volt előkelő vevőjére. — Aki mindig avval a Chester Peterssel járkált idáig. Én szegény asszony vagyok, de mégse adnám neki a lányomat, ha tíz volna is, bár hallom, hogy sok lánynak tetszik. Az ő dolguk. Csak a szegény kisasszonykát sajnálom, az Irenet. Azt mondják, emésztli magát utána. Eszi a féltés valami lány miatt, aki látogatóban van itt. Lám, lám... bizony, a gazdag embereknek is van elég bajuk, nemcsak a szegény szabónőknek....

Ella arra kérte a beszédes hölgyet, hogy térjenek a tárgyra, mert későre jár. Finchné tehát kihozta a divatlapját és most már csak a dolgával törődött.

Ellának gyakran kellett látogatást tennie a viharverte kis, külvárosi házban. Ruhát csináltatni a nyolcvanas években körülbelül annyit jelentett, mint manapság házat építtetni; végeláthatatlan tanácskozássokat, gondokat, terveket.

Május vége felé, egy szerda délután, Ella úgy érezte, hogy nem bírja ki a ruhapróba szenvedéseit. Egész nap tanított, utána otthon házimunkát végzett, következett a ruhapróba —, de ezzel még mindig nem volt vége a napnak, mert vacsora után Delbert elviszi őt meg Amyt csónakázni.

— Szeretném tudni, lesz-e valaha olyan kor, amelyben a nők csak bemennek az üzletbe, kiválasztanak egy ruhát, fogják és viszik! — elmélkedett Ella, mialatt a varrónő térden állt mellette.

Finchné egy szájmozdulattal áttette gombostűit a szája egyik szögletéből a másikba:

— Olyan kor nem lesz —, jelentette ki a csálhatatlanság határozottságával. — Hiszen nincs két egyforma termet, csípő, kebel, váll. Sok mindent fel fognak még találni, de ezt az egyet: a kész ruhát, nem fogják feltalálni sohase. Amíg világ lesz a világ, minden asszonynak külön-külön kell ruhát szabni.

Amikor Ella hazaért, Delbert már várta. De várta egy üzenet is: Corcoran elnök küldte, hogy siessen fél nyolcra az egyetemre. Tanári értekezlet lesz: valami váratlan nehézség támadt az avatások körül.

— Befellegzett a csónakázásnak —, mondta Ella.

— Azért elmehetünk! — nyafogott Amy. — Én *úgy* szeretnék menni!

Ella Delberthez fordult:

— Ugye, belátod, hogy most nem adhatok okot kifogásra. Ne mondhasa rólam senki, hogy hanyagabb vagyok, mint azelőtt.

— Egy véleményen vagyunk, Ella.

Amy kék szeme könnyelábadt:

— Jaj, de borzasztó! Olyan gyönyörű, holdvilágos az este! Egész nap arra gondoltam, hogy milyen jó lesz csónakázni. Te meg Delbert mindig jöttök mentek — Amy puha szája remegett a visszafojtott sírástól —, de én... én egész nap itthon ülök a néni mellett... Én nagyon tudok örülni még az ilyen szerény szórakozásnak is....

— Hol van Chester? — kérdezte Ella kicsit élesebben, mint ahogyan ő maga is szeretne volna.

Delbert felett helyette. Chester ma el van foglalva az apja irodájában. Két ügyfél van nála, farmerek, akik megkérték, hogy fogadja őket ebben a késői órában, mert máskor nem érnek rá.

Azután hozzátette:

— Esetleg megcsónakáztathatnám Amyt, ha úgy fáj neki, hogy a

kirándulás elmarad. Előbb elkísérnénk téged az iskoláig, azután lemennénk a folyóhoz.

Ella arra gondolt, hogy milyen más volt ő az Amy korában. A húga már majdnem tizenkilenc esztendő: Ella ebben a korban maga volt az önuralom és a fegyelmezettség.

Bosszantotta Amy affektált gyerekeskedése és megneheztelt Delbertre, amiért beugrott a vendégük átlátszó fogásának.

Amy egyszerre felvidult. Vígan csicsereggett egész úton, az egyetemig. Búcsúzáskor ártatlan arccal kérdezte:

— Haragszol rám, Ella?

Ellának minden lelkierejére szüksége volt, hogy ki ne törjön. Talán csak azért tudott magán uralkodni, mert halálosan fáradt volt.

— Körülbelül meddig fog tartani az értekezlet? — kérdezte Delbert.

— Fogalmam sincs róla.

Akkor sem tudta volna visszafojtani a hangja keserűségét, ha az üdvössége függött volna tőle.

— Megvárnálak az előcsarnokban.

— Fölösleges. Ne fáradj.

Amikor bement a tanári szobába, megint bosszankodott magára azért, hogy bosszankodik.

Az értekezlet sokáig tartott. Amikor végre végeztek és Ella kijutott az előcsarnokba, körülnézett.

Nem várt rá senki.

Cunningham professzorral és Miss McAlisterrel ment keresztül a parkon. Hazáig is elkísérték volna, de ő nem fogadta el. Egyedül ment végig az Adams Streeten. A házukban még égett a lámpa: ő oltotta el. A belső lépcsőn felment a szobájába.

Levetkőzött, belebújt hosszú, hímzett elejű, fehérbatiszt hálóingébe és átfésülte éjszakára sűrű, sötét haját. Amikor elkészült, eszébe jutott valami. Felvette az állólámpát és lábujjhegyen végigment a folyosón, Amy szobájáig.

Óvatosan nyitott be, kezével beárnyékolta a lámpát, hogy valahogyan föl ne keltse az alvó leányt.

Amy nem volt a szobájában.

Ella szívét jeges kéz markolta meg: a lélegzete is elállt bele. Rém-

képek tolakodtak a szeme elé: látta a nagy, sötét folyót, rajta egy lyukas csónakot üresen. Felborult kanoék úszkáltak a vízen.

Úristen, mi történhetett?

A lámpa égett és világított, de Ella csak tapogatózni tudott, mint a vak.

Visszament a szobájába, elfújta a lámpát, hogy sötét legyen. Így jobban látott. Mozdulatlanul ült az ágya szélén és belebámult a sötétbe.

Hosszú idő telt el. Azután hallotta, hogy kinyitják a kaput, csikorog a lépcsőajtó és valaki halk, könnyű lépésekkel, óvatosan végigmegy a folyosón.

Amy hazajött.

Ella hátradőlt a párnájára. De még órákhosszat bámult bele az éjszakába.

11

Reggel, amikor kisütött nap és a kiskertből május édes illata szállt be az ablakon: Ella derüebb színben látta a világot és tisztábban, nyugodtabban tudott gondolkodni.

— Olyan becsületes embernek, mint én vagyok — gondolta —, aki megvet minden hamisságot, nem is lenne szabad engedni magához ezeket a zavaró, bosszantó kérdéseket. Nem méltó hozzám a bizalmatlanság azzal a nagy érzéssel szemben, amely nekünk kettőnknek adatott.

Amíg öltözködött: rövid imát mondott a szerelmesek Gondviseléséhez. Lelkében alázattal borult le az Úr előtt és így esedezett:

— Őrizz meg mind a kettőnket, Uram, mindentől, ami méltatlan hozzánk!

Meg sem várta Amy ébredését. Jókedvűen ment el hazulról. Egész nap vígan és fáradhatatlanul dolgozott az iskolában. Késő délután ért haza.

Amy komolyan, kedvesen járkált a lakásban: házimunkával bíbelődött.

Az egyik váza széléről néhány szál fonnyadt jázmin csüngött le — néma emlékeztető a tegnapi esti kirándulásra.

— Ezt az egy virágot csak a maga természetes helyén szeretem, a

bokron, amelyen termett —, mondta Ella derűsen. A jázmint nem szabad letépni.

Nem vette észre, milyen halálos rémület ül az Amy tágra nyílt szemében.

Aznap este Delbert nem jött el. Néha megesett, hogy esti munkája akadt és bent maradt az irodában. Üzenet sem érkezett tőle — hogyan is érkezhetett volna? A telefon csak afféle új játékszer volt még ebben az időben, amely mindössze néhány száz embernek szolgált szóráskozásul, odaát, az Egyesült Államok keleti felében.

Delbert helyett Chester jött, az apja új homokfutóján.

Amikor a kényes járású, fekete paripák megálltak a ház előtt, Amy gyorsan felsurrant a lépcsőn a szobájába.

— Mondja neki, nénikém, hogy fáj a fejem —, szólt oda Bishop-nének.

Pénteken Ella — mint rendesen — bement az egyetemre. Útközben végiggondolta és rendszerezte az aznapi teendőit.

Megtartja az órát, egyik osztályában megpróbálkozik a diagrammaszerkesztéssel, beszél Wick tanár úrral Clarence Caldwell ügyében, bizottsági ülésre megy Miss McAlisterrel és Cunningham professzorral, ruhát próbál Finchnél, megkéri Irenét, hogy zongorázzék a Volt Növendékek Estélyén. Ez lesz a harmadik bankett az egyetem fennállása óta.

Délelőtt azt sem tudta, hol áll a feje. Délután, amikor kezdtek gyülekezni a hallgatók az egyőrai előadásra, Chris Jensen nyitott be Ella osztályába. Lábujihegyen jött, de azért a csizmája hangosan nyikorgott. Széles mosolygással adott át egy lepecsételt borítékot:

— Hoztam valamit... Elfogadjuk?

— Köszönöm, Chris.

— Nagyon, nagyon szívesen, édes Ella kisasszony!

A borítékon Delbert kezeírása volt. Ella átment a maga kis szobájába, hogy egyedül maradjon a kincseivel. A vőlegénye gyakran küldött neki levélkéket Chrisszel — olyankor is, ha nem volt írnivalója. Ilyen levelet azonban még nem kapott Delberttől.

Ella szíve vadul kezdett kalapálni, amikor elolvasta. Ugyanaz a jeges kéz szorította össze a torkát, amelyet szerdán este is érzett.

„Valami történt. Ma este okvetlenül találkozoznunk kell. Beszédem van Veled.”

Mi történt? Mi történhetett? *Akkor éjjel* történt valami. Miről akar vele beszélni Delbert? Valamiről, ami akkor éjjel történt. Miért írt? Ő maga is eljöhett volna: annyiszor kereshette fel az egyetemen, ahányszor csak tetszett neki. Ha levelet írt, azért írta, mert elő akarja készíteni valamire. Mire? Olyasmire, ami *arra* az éjszakára vonatkozik.

Mint a dzsungel tam-tamja, pergett agyvelejében az egyhangú refrén:

— Valami történt, valami történt, valami történt akkor éjjel....
Valami történt, akkor éjjel...

Közvetlenül a feje fölött megkondult a harang. Nyomban rá felhangzott a galambok szárnyrebbenése. Röptükben szinte súrolták az ablakot.

Szól a harang! „Vivos voco...” Szól a harang: szolgálatra hív.

— Nem! Ma nem lehet. Valami történt!

Szól a harang, a hivatás szólít.

— Nincs hivatás. Nem fontos semmi, csak az, hogy valami történt. Valami, ami ezerszer, milliószor többet jelent, mint az előadások.

A harang azonban makacsul zúg tovább. Figyelmezteti a kötelességére. Kö-te-les-ség, kö-te-les-ség! A kötelességét mindenkinek meg kell tennie, ha szétpattan is az agya, ha megreped is a szíve. Előre, indulj, befelé!

— De valami történt!

— Ne siránkozz! Ne riadozz! Előre!

Egész délután, az óra minden ütésekor hallotta a galambokat, hogyan verdesik szárnyukkal a harang ércfalát. Képzete lázasan dolgozott: nem, ezek nem lágyan turbékoló, fehér galambok, hanem nagy, sötétszárnyú denevérek, amelyek úgy kavarognak a feje körül, mint a gondolatai. Kínózzák, nem hagynak neki nyugtot. Végig kísérik, mint a három hosszú, végtelenül hosszú tanítási órán...

— Mondja el az átható ige definícióját!

Valami történt...

— Nevezze meg a mondat főrészeit!

Valami történt.

— Milyen mellékmondatot szoktunk használni ilyen esetben?

Valami történt.

12

Ella megtartotta az óráit valamennyi osztályában. Azután lesétált Finchnéhez, végigállta az unalmas ruhapróbát és türelmesen hallgatta végig a varrónő fecsegését.

Amikor hazaérkezett, anyja rosszul érezte magát. Ella lefektette és hideg borogatásokat rakott a fejére.

Ha megszólal a harang: Ella Bishop — a világ valamennyi Ella Bishopja — meghajtja fejét és elindul oda, ahová a harang szólítja.

Vacsorázni azonban nem bírt. Úgy tett, mintha a villájára venne egy-két harapást és szétmorzszolt egy darabka kétszersültet, hogy anyja ne vegyen észre semmit és ne nyugtalankodjék.

Amy néha, lopva, rápillantott mind a kettőjükre. Ahányszor lesütötte a szemét, hosszú szempillái mindig megérintették az arcát.

Mrs. Bishop keservesen panaszkodott, hogy valami tompa fájdalmat érez a fejében.

— Elmosogatom az edényt —, ajánlkozott Amy olyan könnyedén, mintha nem vett volna észre semmit.

— Nem, megcsinálom magam.

Ella szükségét érezte, hogy elfoglalja magát valamivel. Addig talán nem fog folytonosan azokkal a kínos kérdésekkel vesződni, amelyek most egy pillanatig sem hagyják nyugton.

... Amikor meghallotta a kertajtó nyikorgását és Delbert lépéseit az udvar deszka gyalogjáróján, kisurrant a konyhából.

A verandán találkozott vele, amelyet már sűrűn font be a vadszőlő.

A fiú kint állt, a veranda alatt. Szó nélkül, merően nézett az arcába. Egy kis világosság szűrődött ki az ebédlőből: a bizonytalan lámpafénynél is jól lehetett látni, hogy zavart és izgatott.

— Mit akarsz mondani? — kérdezte Ella.

— Mindjárt megmondom. Csak... menjünk valamivel messzebb a háztól. Járjunk egyet.

Idegesen tekintgetett az ebédlő megvilágított üvegajtaja felé, amelynek éppen most ütődött neki egy éjibogár.

— Nem.

Úgy hallotta a saját hangját, mintha nem is az övé volna, hanem valahonnan messziről jönne. Milyen ijedt hang volt.

— Mondd meg most! Mondd meg itt! Azonnal.

Azt hitte, megfullad. Két kezét a torkára szorította, mert az ütőere kibíratatlanul lüktetett.

— Amy... Róla van szó.

Sötét, kétségbeesett volt a hangja.

Ella tudta, hogy Amyről lesz szó. Valami már napok óta súgta neki, ha nem is akarta meghallani. Most, egy másodperc ezredrésze alatt tisztában volt azzal, hogy mi következik.

— Szereted —, mondta ki egyszerűen.

Ella Bishopot senki se vádolhassa azzal, hogy menekül az igazság elől. Úttörő édesapának volt a leánya: tőle örökölte azt az erőt, amellyel most magára vette a kimagyarázkodás legnehezebb részét. Érezte, hogy ez mindig így lesz. Mindig ő lesz az, aki átvállalja a mások terheit.

— Igen... Azt hiszem, szeretem.

Nehezen lélegzett. Szemmel láthatóan gyöttrődött.

— Kérlek, hallgass meg! Jöjj velem... Menjünk valahová, ahol nyugodtan lehet beszélni...

Meg akarta fogni a kezét. Oda akarta vezetni a padhoz, amely az udvarban állt. Ella azonban lerázta magáról.

— Engedd, hogy mindent megmagyarázzak.

Úgy lihegett, mintha sebesen futott volna.

— Amikor feleveztünk a folyón, kettesben, akkor... esküszöm neked, hogy...

— Ne folytasd. Elég.

Elfordult.

A férfi kétségbeesetten kiáltott utána:

— Ella! Ne hagyj itt! Jöjj vissza!

A leány azonban már elment. A kapu becsukódott utána.

Felfutott a lépcsőn. Csak már fönt lenne, a sötét szobában! Csak már szembenézhetne a kétségbeeséssel, a fekete éjszakával.

Még azt az utat is elzárták előle, amely a bánat sötét kikötőjéhez vitte.

Hálósobája ajtaja előtt Amy állta el az útját:

— Ella, mit gondolsz most rólam...

Megpróbálta rátenni a kezét Ella karjára, de az Ella elváltozott arca meghökkentette.

Sírva fakadt. Gyáván, gyerekesen.

— Ella, én úgy sajnálom... én igazán nem akartam...

Ella halálsápadtan meredt az Amy lány, rózsás arcára, amelynek most olyanféle kifejezése volt, mint a csínytevő gyerekének, aki fél a veréstől.

Amy szinte összegörnyedt a tekintete alatt.

Később kinézett, reszkető ujjai között:

— Most mit fogsz csinálni?

— Arra, ugye... arra nem gondolsz, hogy mégis hozzámégy?

Most volt először igazi rémület ebben a puha kis madárhangban.

Ella merően nézett rá. Micsoda hitvány teremtés lehet az, aki föltesz róla ilyesmit! A fiatal leány azonban félreértette a nője hosszas, jeges hallgatását, amelyet hiába próbált megtörni a kérdegetésével. Abbahagyta a sírást, elvette a kezét az arca elől és könnyedén rántott egyet a vállán:

— Mert most már nem is mehetnél hozzá. Nem vehet el. Engem *kell* elvennie. Azt hiszem, megértetted.

Ella szinte megkövült a rémülettől és az undortól. Ki ez? Miféle leány ez?

Az ajka úgy kiszáradt, hogy alig bírt beszélni. Szédült, alig állt a lábán.

— Mit beszélsz?

— Hallottad. El kell vennie. Kötelessége.

— Te! — mondta Ella. — Te... kis állat!

Azután leroskadt a földre.

13 Ella egész éjjel és másnap egész nap ruhástól feküdt az ágyán. Arcát a párnájába temette és imádkozott, hogy meghaljon. — Istenem, végy magadhoz! Istenem, ne engedj tovább élni! — könyörgött az örület makacsságával.

Anyja többször is odament lábujjhegyen a lánya ajtaja elé. Szeretett volna bejutni: panaszos kis hangján megpróbálta rávenni Ellát, hogy nyissa ki az ajtót.

A Getsemánét azonban senkivel sem lehet megosztani. Amikor az ember átmegy a Cedron patakján, a Kert felé: egyedül megy.

Amikor alkonyodni kezdett, egy másik hang is megszólalt az ajtó előtt: az Amy gyerekes, lány hangja.

— Ella, én elmegyek innen...

Várt egy percig, azután folytatta:

— ... és úgy szeretnék elbúcsúzni tőled! Engedj be egy pillanatra!
Odabent csönd volt.

— Ella, ne légy rám olyan dühös! Kérlek szépen, ne haragudj rám!
Ella a feje köré csavarta a párnát, hogy ne hallják ki a zokogását.

Azután kocsit hajtott a ház elé. Ella kintől megélesedett hallása szokatlan mozgolódást észlelt a folyosón. Egy ajtót kétszer is becsaptak. Egy férfi mély hangon mondott valamit. Delbert! Bőröndöt húztak végig a földön.

Most egy magas, gyermekes hang csendült fel:

— Isten veled, nénikém!

És Ella Bishop számára vége lett a világnak. ... Reggel felé ledobta a ruháit és belebújt a hálóingébe.

Egyszerre elkezdett vágyódni az anyja után. Mint egy megkínzott, összetört, beteg gyermek. Levánszorgott a lépcsőn, végigtapogatózott a sötét szobákon az édesanyja hálószobájáig és melléje bújt, az ágyba.

— Anyukám, vigasztalj meg!

Olyan volt ez a kiáltás, mintha egy haldokló rimázkodnék segítségért.

Bishopné azonban szívdobogást kapott az izgalmaktól, a feje is fáj — nem volt hátra más, mint hogy Ella felkeljen, felöltözzék, orvosságot adjon be neki és hideg borogatást tegyen a fejére meg a szívére.

Akármi érte: ő nem számíthatott segítségére.

Másnap vasárnap volt: idegfeszítő, hosszú, szomorú vasárnap. Ella az egyik vázából kidobott néhány szál hervadt jázmin. Olyan erősen súrolta ki a vázát utána, mintha el akarná üzni belőle a nehéz szagú, fehér virágnak még az emlékét is.

Csak a keze volt a munkájánál. Képzetele vadul száguldott vele, mintha kísértetek kergették volna. Szinte beteg lett tőle: képzeletben mégis fel kellett eveznie a folyón, egészen addig, ahol egy üres csónak feküdt a parton; az orra mélyen befürödött a nedves homokba. Ella felvonszolta magát a partra és besurrant az erdőbe...

Felnyögött kínjában és tehetetlen, szörnyű kétségbeesésében.

Hétfőn reggel — fáradtan, mint egy öregember — elment az iskolába.

Elhivatás, szolgálat, áldozat: ez vár mindenkire, aki a Getsemáni Kertből jön.

Kínos lelkiismeretességgel tanított reggeltől estig.

Nem minden hőst sorolnak fel a hadilevéltárak. Vannak névtelen katonák is.

— Vigyázzunk! A melléknévi igenevet még egyféleképpen lehet használni.

Hol lehettek tegnap éjszaka?

— Elemesse ezt a mondatot, különös tekintettel a melléknévi igenevekre!

Ravasz kis jószág — mint egy macskakölyök.

Egyetlen diákja sem mondhatta, hogy elhanyagolt valamit. És azt sem, hogy nem részletezte olyan aprólékosan a mai fejezetet, mint a többit.

Öt óráig maradt az iskolában. Közben segített egy csinos, fiatal lánynak, aki egy értekezésen dolgozott. Amikor bevégezte a munkáját, feltette a kalapját és kiment a szabadba.

Június volt — a lilium és a rózsza illata elvegyült a magasra nőtt fű szénailatával.

Keresztülsejt a városon: Finchné viharvert házikójában volt elintézni való dolga.

A kis varrónő vidáman köszöntötte:

— Isten hozta, menyasszonyka!

Mielőtt Ella felelhetett volna, folytatta:

— A kék ruha kész, az utolsó öltésig. *A másikat* azonban még egyszer fel kell próbálni. Jó, hogy benézett hozzám.

Ella erőt vett magán. Sokszor kell majd még szembenéznie egy-egy ilyen, kényes helyzettel és higgadtan kell megállnia a helyét.

— A fehér ruhát úgy hagyjuk, ahogyan van. Nem lesz rá szükségem.

— A kéket tetszik felvenni? Nem szeretném, ha az én hibámból...

— Nem értett meg, Finchné. Nem megyek férjhez.

— Mit tetszett mondani? Ez, ugye, csak tréfa?...

Ella arcában azonban volt valami, ami megijesztette és torkára forrasztotta a szót.

— Az életben néha sok minden másképpen történik, mint ahogyan terveztük — mondta. A hangja nyugodt volt.

Finchnét úgy megzavarta ez a nyugalom, hogy azt sem tudta, mit feleljen.

— Akkor hát... becsomagolhatom a kék ruhát? — kérdezte, amikor kissé észbekapott.

— Igen. Elviszem magammal.

— És... és a másikkal mi legyen?
— A fehérrel? Azt is elviszem.
— Így, ahogyan van? Az alja még szegetlen, az ujját sem varrtam be...

— Így, ahogyan van.

A varrónő még várt egy pillanatig, azután bement a másik szobába és kihozta a ruhát.

Ragyogó, hófehér selyem. Rózsaszínű rózsabimbócsokrok, kék nefelejcskek vannak rajta. Olyan elevenek, mintha élnének. Szép, márványfehér sírkő egy halott reménység sírján, amelyet virágokkal szőrt be a gyász és a kegyelet.

A kis szabónő sokáig piszmogott, zörgött a papirossal. Kétszer is leejtette a spárgát. Végre mégis becsomagolta valahogyan a két ruhát: a kékét és a fehérét, amelynek puffos ujjait még nem varrta be.

Amikor Ella elővette az erszényét, az asszony résztvevően mondta:

— Csak a kékét tessék kifizetni. Nem fogadhatom el a pénzt azért a ruháért, amelyet meg sem varrtam... És hát amúgy sem tetszik mostanában felvenni.

— Köszönöm, de én meg szoktam fizetni, amivel tartozom —, felelte Ella olyan határozottan, hogy Finchné nem mert tovább tiltakozni.

Azután elment a kész kék ruhával és a fehérrel, amely még nem volt készen és amelyet amúgy sem fog mostanában felvenni. És később sem, soha.

14 Vacsora után Sam látogatott át Bishopék házába. Halkan jött keresztül a kerten és nesztelenül osont a hátsó ajtó felé, a bimbózó mályvarózsák között.

Amikor meglátta Ellát a veranda ajtajában, zavarodottan állt meg. Nagyokat nyelt: kiálló ádámcsutkája görcsösen rángatózott.

— Mindent tudok, Ella.

— Kérem, Sam, nagyon kérem, ne beszéljünk róla!

— Ne féljen. Soha többé nem hozom szóba. Most azonban mégis elmondok egyet-mást — magának is jobb lesz, ha megtudja. Gondoltam: jobb, ha azonnal átesünk rajta, azután nem emlégetjük többé. Delbert kilépett apa irodájából. Elköltözött Oak Riverből. Végleg. Nem... nem kell majd találkoznia vele. És Chet is elment innen.

— Elment... Hová?

— Saint Louisba. Apának van ott egy kis birtoka. Chet azt mondta, hogy el akar intézni valami ügyet, ami a birtokra vonatkozik. Az igazság azonban az, hogy nem bírta ki tovább a városban. Örülten szerelmes volt Amybe...

— Értem. És mi lesz Irenével?

— Nem bánja. Irene egyáltalán nem érdekli.

— Nem érdekli? Szegény Irene!

Kis ideig ott álltak még a hátsó verandánál. Hallgattak. Úgy beleburkolóztak a bánatukba, mint egy jégpáncélba.

Sam törte meg végre a dermedt csendet:

— Ella, higgye el, szívesen odaadnám érte az életemet, hogy újra boldognak lássam.

— Tudom, Sam. Isten áldja meg érte.

— Nem csak ezt akartam mondani. Hanem azt is, hogy... ha valaha szüksége lenne rám, én mindig itt leszek... itt, az utca túlsó oldalán.

— Köszönöm, Sam.

— Azt hinné az ember, hogy maga nagyon erős, Ella. Nagyon tud magán uralkodni. De mégis megeshet, hogy úgy érzi: jó lenne, ha lenne valakije... valaki, aki szívesen venné át minden terhét, minden szenvedését...

Ella most egyszerre megtört. Egész nap magasan hordta a fejét, most azonban végére ért az erejének. Heves, csillapíthatatlan zokogásban tört ki: testét rázta a keserves sírás.

Amikor annyira kimerült, hogy már sírni sem tudott, Sam — akinek a szemében mérhetetlen fájdalom tükröződött —, csendesen így szólt:

— Jó, hogy kisírta magát, Ella. A sírás enyhíti a bánatot. Mindennap imádkozni fogok, hogy soha többé ne kelljen könnyet ejtenie!

Tehát Chester is elbujdosott a városból. Elüldözte boldogtalan szerelme. Amy tiszta munkát végzett — kő kövön nem maradt utána.

Ella kedden megkérte Corcoran elnököt, hogy fogadja őt a hivatalában. Kertelés nélkül megkérdezte, hogy betöltötték-e már a helyét. Amikor az elnök azt felelte, hogy még nem, akkor azt kérdezte, hogy nem maradhatna-e meg az állásában.

Corcoran elnök csodálkozóan nézett rá.

— És a tervei?

— Tudom, mire céloz, elnök úr. Nem megyek férjhez. — Lehet, hogy egy kicsit reszketett a hangja, de csak egy pillanatig. — Azt hiszem, sohasem fogok férjhez menni.

Az elnök tekintete messze járt az egyetemi park fölött, a nyári égen.

— Talán mégis rendbe lehetne hozni azt a dolgot? — kérdezte csöndesen, rövid hallgatás után.

Ez csak félig volt kérdés. Félig atyai tanács.

Ella összeszorított szája gyanúsán reszketett. Megrázta a fejét.

— Megértettem, Ella kisasszony.

Benyúlt az íróasztala fiókjába, kihúzott belőle egy csomó írást és valamennyit beledobta abba az öblös papírkosárba, amely az íróasztal mellett állt.

— Folyamodványok —, mondta egyszerűen. — A maga állásáért... — Azután odanyújtotta a kezét Ellának. — Az egyetemi tanáccsal nem lesz baj. Magamra vállalom.

Ella szó nélkül tette kezét Corcoran elnök meleg, jóságos tenyerébe. Érezte, hogy ha megszólal: vége az erejének.

Corcoran folytatta:

— Ezentúl tehát egyetemi ifjúságunknak akarja szentelni értékes, fiatal életét?

Ellán valami csodálatos, új érzés futott át ezekre a szavakra —, valami, amit még elemezni sem tudott volna, annyira legbelül volt, lelkének ismeretlen mélységeiben.

— Ez a legszebb hivatás —, folytatta az elnök. A hangja olyan, mintha az eskü szavait mondaná.

— Mi visszük a fáklyát. Mi mutatjuk az utat azoknak a drága, fejlődő lelkeknek, akiket ránk bízta. Nem fontos, hogy hány dollárt, hány centet fizetnek a munkánkért. Keveset fizetnek, az bizonyos. Mindig is keveset fognak fizetni. Magam is jobban tudnék boldogulni más pályán — legalábbis, ami a földi javakat illeti. Éppen most, tavasszal álltam a választáson. A sógorom azt szeretne volna, ha belépek hozzá társnak, egy új gyárvállalatba. Sok pénzt kereshettem volna. De tanár maradok.

Ella még mindig hallgatott.

— Senki sem marad örökké fiatal, Ella kisasszony — folytatta Corcoran. — Olyan gyorsan múlik az idő! Ma negyvenéves vagyok. Holnap hatvan leszek, holnapután nyolcvan. Egyetlen mód van rá, hogy lélekben fiatalok maradjunk: az, ha az ifjúsághoz kötjük az

életünket. Fáklyavivők vagyunk mindannyian. Ha gyorsan múlt éveink során sikerült továbbadnunk valamit a fáklyánk lobogó lángjából, ha segíthettünk abban, hogy világosabbá legyen a meredek út és a távoli cél a gyermekeink előtt: a szolgálat, amelyet megtehetünk, egyúttal jutalmunk is. Gazdag jutalom.

Ella mély megindulással hallgatta. Napok óta könyörgött az Úrhoz erőért, hogy újra felvehesse a küzdelmet az élettel. Valami jelt kért, valami útmutatást, valami új célt, amelynek a szolgálatában még felejtetni is lehet. Most megérezte, hogy az Ég meghallgatta a kérését.

Fellélegzett. Igen! Szívvel-lélekkel veti majd bele magát a munkába, azzal a rajongó önfeláldozással, amellyel a misszionárius indul a maga nehéz útjára.

Nem templomban volt, csak egy szerény anyagi eszközökkel rendelkező, küszködő kis egyetem igazgatói irodájában. Nem volt mellette pap, csak egy komoly, derék ember, aki néhány őszinte szót mondott neki a hivatásáról. Ella Bishop mégis ebben az órában tette le a fogadalmat.

— Úgy legyen! — mondta ünnepélyesen a saját lelkének. — Tovább viszem az élő lángot. Nekik adom az életemet — a mi gyermekeinknek, az egyetemünk gyermekeinek. Fiatal maradok a kedvükért. Segítem és szolgálom őket. Az övém vagyok. Hadd múljanak az évek: csak a fáklya égjen és lobogjon a lángja most és mindörökké!

Hosszú, gyötrelmes napok óta most érzett először egy kis megnyugvást. A lelke felemelkedett — fel, minden bánat fölé. Messze elmaradt mellőle minden földi vágy. Nem is volt teste.

Olyan volt, mint Krisztus menyasszonya, aki most veszi fel a fátyolt.

15 Az ember hétköznapiakra teremtett lény, aki nem élhet folyton az Olimposz, isteneknek való, ritka levegőjében. Ella soha életében nem felejtette el az elragadtatásnak azt a pillanatát, amelyben letette a szerzetesi fogadalmat. Az ünnepi hangulatot azonban, amely ebben az órában lett úrrá a szíven: csak nagyon kevésszer tudta újra átélni.

Előlről kezdődtek a vívódások. Hősiesen küzdött az érzéseivel —

hősiesen, de nem mindig dicsőséggel. Sok álmatlan éjszakát élt át és sok keserű napot.

Maga is csodálkozott rajta, hogy legjobban a kerti munka tudta megnyugtatni. Eddig csak a könyveket szerette: a virágokat az édesanyjára hagyta. Mostanában azonban nem érdekelte a betűk világa. A könyvek hidegek, csak az Anyaföld szíve meleg. Az elbeszélésekben nincs sem vér, sem élet: csak a termőtalaj élő és erős. A regényalakok: dróton rángatott bábok. Több igazság van egy duzzadó bimbóban, mint a világ összes regényhőseiben és hősnőiben. A költemények laposak — jó lenne, ha úgy ismernék a ritmus törvényeit, mint a szélringatta hullámozó füvek!

Minden óráját, amelyet nem foglalt el a háztartási munka, kint töltötte, a szabadban, a virágai között. Megfogta az ásó nyelét, magokat, dugványokat hozott haza; ásott, kapált, palántázott, öntözgetett.

— Rokonságban vagyunk az elemekkel — gondolta néha. — Földből alkotott az Isten. Ha közel kerülünk a Földhöz: életadó Anyánk szívének jutottunk a közelébe.

Igazi édesanyjával azonban nem tudott beszélni életének nagy tragédiájáról. Néha maga is csodálkozott rajta, hogy így van. Talán, ha anyja kezdte volna a beszédet — Bishopné azonban megszokta, hogy csak visszhang legyen. A leánya visszhangja. Hallgatott, mert Ella is hallgatott.

Csak egyetlen lény volt, akivel Ella nyíltan, szépités és szégyenkezés nélkül tudott beszélni a maga szomorú történetéről: Sam Peters.

Egy meleg, júliusi reggelen — Ella éppen gyomlált a kertben — Sam újra eljött. Amikor a lány meglátta, hogy milyen sápadt és fáradt az arca és milyen izgatottan reszket a szája: rögtön tudta, hogy baj van.

Felkelt a virágágy mellől, amelyet tűzpiros virágokkal ültetett tele és elébement a kerítésig.

— Mi történt?

— Chet... belefúlt a vízbe.

— Belefúlt a vízbe?

Ella öntudatlanul is ismételte a szörnyű szavakat.

— Igen... Hajókirándulást tett a Mississippin és eltűnt a hajóról. Sürgönyöztek apának. Apa most lemegy Saint-Louisba: ő maga akar utánajárni, hogyan történt a szerencsétlenség. Nekem kell maradnom anyám mellett...

A vékony emberke leroskad a kerti padra:

— Miért is nem halhattam meg inkább én?

— Ilyet ne mondjon! Ez bűn.

— Nekem kellett volna elpusztulnom. Hát számítok én ezen a világon? Értem nem lett volna kár. De Chet! ... Olyan kiváló ember volt! És apa annyit ...

Nem tudott tovább beszélni. Vékony testét görcsös zokogás rázta.

Megint szenvedés! Megint Amy miatt! Ha Chester nem bolondul bele Amybe, nyugodtan élhetett volna Oak Riverben. Nem került volna arra a hajóra, amelyen halálos baleset érte.

Ha ugyan baleset érte ... Ella egyszerre meglepő világossággal érezte, hogy *nem baleset* volt ...

Peters bíró csak néhány hét múlva érkezett meg a kutatóútjáról. Nem lehetett ráismerni. Nem volt már sem előkelően ruganyos, sem hangos, sem fennhéjázó. Összetört, öreg ember lett belőle.

Irene elutazott a rokonaihoz.

Ella megkönnyebbülten sóhajtott fel, amikor végre ősz lett és belefoghatott a tanításba. A munka az élet leghatalmasabb orvossága a bánat ellen.

Olyan odaadással dolgozott, mint eddig talán még soha. Ha a szíve nem követte: megszidta, hogy tehetetlenül, eltaposottan hever az útszélen és csak nézi: hogyan munkálkodik a teste és az agyveleje.

— Lusta szív, te! — mondta a szívének. — Ostoba! Azt képzeled, hogy örökre összezúztak? Tévedsz! Van még más ember is a világon. Az lesz csak az igazi férfi! Az lesz az álomlovag! És te akkor leszel csak igazán azzá, ami a rendeltetésed: asszonyi szívvé, anyai szívvé! Most hát csönd legyen!

És azzal igyekezett könnyíteni magán, hogy újra ábrándozni kezdett. Elképzelte, milyen lesz a második, az igazi szerelem. Szép lesz, vonzó — szebb és vonzóbb, mint az első volt. Az álom azonban makacskodott: újra és újra Delbert képét vetítette elébe. Az álomlovag az ő szemével nézett rá, az ő kedves, fiús szájával mosolygott ...

Ella az ágyra vetette magát és zokogott. Még mindig szerette. Még mindig kétségbeesetten vágyódott utána.

A munka! A munka! Hevesen, szinte vadul vetette bele magát. Ismerkedő estélyeket rendezett az elsőévesek számára; elvállalta az egyetemi ifjúság felekezeti bizottságának elnökségét; belépett a Minerva Kör tanári csoportjába és ő elnökölt abban a bizottságban is, amely azt tűzte ki céljául, hogy kedélyes vacsorákon hozza össze a Tanárok Családi Klubjának tagjait.

— Tudja, hogyan találjuk a burgonyát a legközelebbi vacsorán a klubunk tagjainak? — kérdezte egyszer Cunningham tanár felesége, aki híres háziasszony volt. — Először is mindet szétnyomjuk...

— A klubtagokat? — ijedezett Ella.

— Ne bolondozzék, Ella! — nevetett Cunninghamné. — Azután ráteszük egy tála és kis piramisokat formálunk belőlük. A piramisok tetejére egy-egy szem szekfűborsot teszünk...

— Nem jó! — szólt közbe Ella elnök, akinek kiolthatatlan jókedve újra feléledt. — Inkább kampósszeget vagy aszalt szilvát teszünk a piramisokra! A régi egyiptomiak sem tettek szekfűborsot a piramisok tetejére.

Az egész bizottság nevetett. Vége volt az ünnepélyes hangulatnak.

Hála Istennek, én már csak ilyen maradok —, gondolta Ella. Azután, mintha csak most kezdene jobban megismerni saját magát, így fejezte be a gondolatát: — Mindig vidám és friss leszek — legalábbis, amikor látják.

16 Hosszú, hideg, havas tél következett. Egyik hóvihar a másik után jött; az egyetemi parkban és a Central Hall tetején toronymagasan állt a hó.

Chris Jensen egész nap tisztogatta a fajárdát. Minden mozdulatával hódobokat sepert le róla. Amikor azután fölegyenesedett és hátranézett, hogy gyönyörködjek a munkája eredményében: megdöbbenően látta, hogy éppen annyi a hó a gyalogjárón, mint volt azelőtt. A tréfás szélsten egyetlen lehelletével elfújta fáradsága eredményét.

A február sem volt kellemesebb. A fiatal fák recsegték és hajladoztak a szél dühös korbácsütései alatt.

Harmadikától kezdve szénzünet volt az egyetemen.

Ella félt a szünettől. Félt a tétlenségtől. A munka tartotta benne a lelket.

A szünet első délutánján szán állt meg a kapu előtt. Idegen ember ült rajta. Lekászálódott és lovait odakötötte ahhoz a cölöphöz, amely a járda szélén állt.

Ella az ablakból figyelte minden mozdulatát. Különös sejtelve támadt: az idegen látogatása csak rosszat jelenthet. Minden idege megfeszült a rettegő várakozástól.

Az ember lassan jött befelé, az udvaron át, a hókupacok között. Útközben összezsapkodta tenyerét, hogy kocsis-szokás szerint így melegedjék fel egy kissé. Hosszú, lelógó bajszát belepte a jég.

Ella később sokat gondolkozott rajta: vajon mi súgta meg neki, hogy ez az ember fontos küldetésben jár.

Mert megérezte. A szíve szinte zakatolt, amikor ajtót nyitott a kopogtatására.

— Maga az a Bishop kisasszony?

— Igen.

— Bejöhetek? Levelet hoztam.

— Tessék.

Beccsukta a konyhaajtót. Édesanyja éppen húspástétomot csinált a konyhában. Olyan kemény volt a tél, hogy egész hónapra előre el lehetett készíteni, amennyi kellett.

Megint levél! Jelenthet boldogságot, vigasztalást. Jelentheti azt is, hogy jóbarátunk gondol ránk a távolban. De — Ellának elakadt a lélegzete a visszaemlékezéstől és a sejtelemtől — fekete bánatot is jelenthet.

A kihordó csak nagynehezen tudta előhalászni a levelet a felsőkabátja és a két gyapjúujjasa alól.

Ella remegő kézzel vette át. Azonnal megismerte Delbert kézírását.

Az írás kusza volt és alig olvasható.

„Ella, beteg vagyok. Halálos ágyamon fekszem. Ha van szíved — én tudom, hogy van —, jöjj el azonnal azzal az emberrel, aki ezt a levelet viszi. Ez az utolsó kérésem hozzád ebben az életben. Rövid az időm. Siess. Könyörgök.”

Ella agyában vad gondolatok kergették egymást. Nem! Nem megy! Végzett vele! Semmi köze többé sem hozzá, sem ahhoz a kis nyomorult...

„Ha van szíved!” Ez igazán jó. Éppen Delbert Thompson kérdi, hogy van-e neki szíve?

A fuvaros idáig a vaskályhát ölelgette. Most azonban láthatóan nyugtalankodni kezdett. Otthagyta a kályhát és izgatottan járt föl-alá a szobában. A csizmái nyomát hócsomók jelezték.

— Nagyon rosszul van... Nem viszi már sokáig — próbálta meggyorsítani Ella elhatározását. — Az asszony is beteg, szegény.

— Hol laknak?

Ella olyan idegennek, olyan távolinak hallotta a saját hangját, hogy maga sem ismerte rá.

— Maynardban. Az istálló mellett. Én fuvaros vagyok. De most nem pénzért vállaltam a fuvart. Nem vagyok én olyan ember, hogy fizetséget kérjek, ha egy haldokló utolsó kívánságát teljesítem.

Ella mereven, sápadtan állt. Rábámult a fuvarosra, akinek felmelegedő csizmáin most már meg lehetett érezni az istállószagot.

Végre meg tudott szólalni:

— Mindjárt készen leszek — mondta egyszerűen.

Anyja szinte magánkívül volt izgatottságában:

— Ella! Egy ember miatt, aki téged...

Azt akarta mondani: „aki téged faképnél hagyott”. De a lánya komor, elszánt arca láttára nem merte befejezni a mondatot, csak szaladgált ide-oda — még a lisztet is elfelejtette letörölni finom kis kezéről.

Ella maga szedte össze, ami az útra kellett. Közben folyton szidta önmagát:

Ez vagyok én! Ilyen leszek holtom napjáig! Megbántanak, megütnek, elkergetnek — én pedig visszaküszöm hozzájuk és megnyalom a kezüket, mint a hű kutya. Csak annyit kell mondaniuk, hogy szükségük van rám — és már megyek is. Gyöngye jellem vagyok. Nem tudok haragot tartani.

Két kabátot vett fel, gyapjúnadrágot, lábszárvédőt, négyrétű posztóhócipőt, fülvédőt, a kalapja köré pedig gyapjúkendőt csavart. Anyja azalatt téglát melegített a konyhatűzhelyben és beburkolta egy vastag flanellruhába. Tizenöt mérföldes téli utazás, nyitott prériszánkón, nem volt tréfadolog a nyolcvanas években!

Végtelennek látszott az idő. A kocsis és utasa mérföldeken át nem váltottak egymással egyetlen szót sem. Amikor néha szóra nyitották a szájukat, jéghideg, nedves levegő tódult a tüdejükbe, amely erre úgy összeszorult, mint valami fűjtató.

Az utazás vége felé már a bivalybőrtakarókat is átjárta a hideg. Ella forró, keserű gondolatai is megdermedtek. Indulatai lehűltek. Nem érzett, nem gondolkodott — csak fázott.

Már majdnem egészen besötétedett, amikor elérkezett Maynard külvárosába. A kocsi egy sivár külsejű ház előtt állt meg.

Odabent lámpát gyújtott egy asszony, egy gyerek pedig kíváncsian nyomta orrát a kicsiny ablak üvegéhez.

— Itt volnánk —, mondta kurtán az ember, azután hozzátette: — Hála Istennek!... Az asszony aszondta, hogy először idejőjjünk, hozzánk. Melegedjen fel egy kicsit. Azután majd átvezeti. Ő bejáratos Thompsonékhoz.

Ella leszállt és bement a házba. A tagjai úgy megmerevedtek, hogy tántorgott, mintha ittas lenne.

Odabent lerakta azt a sok mindent, amibe beburkolták és leült a vörösen izzó vaskályha közelében. A nagy melegtől, amely az országút dermesztő hidege után fogadta, egy kissé el is szédült.

Az asszony vacsorát készített, közben pedig folyton fecsegett — azaz, hogy inkább kotkodácsolt, mint a tyúk. Láthatóan együttérzett a szomszédasszonyával:

— Szegény kis jószág! Ebben az állapotban!

Intett Ellának, hogy ne feleljen és ő is suttogva folytatta beszédjét, hogy ne hallja a kislfia.

Ella evett néhány falatot, anélkül, hogy tudta volna, mit eszik. Átfázott teste megkövetelte a fűtőanyagot, a lelke azonban messze járt a maga kálváriás útján. Mi vár még rá ma este?

Az asszony rengeteget beszélt és még többet kérdezett.

— Micsoda rokonságban is vannak? Unokatestvére Thompson-nénak?

— Igen.

— Mikor volt az esküvőjük?

— Úgy emlékszem, áprilisban. Vagy talán május is volt már.

— Nahát! Még igazán ráértek volna ebben a nyomorúságban a...

A többit megint suttogva mondta, hogy a gyerek meg ne hallja.

Ella hallgatott. El akarta venni az asszony kedvét a fecsegeéstől. Hiába!

— Ismeri az urát is?

— Igen.

Végre ennek is vége lett. Kint voltak az utcán. Ella nehezen szedte a lábát, mert fenn kellett tartania a hócipőjét és valóságos hódombok álltak az útját.

A szomszéd ház csak akkora volt, mint egy jókora skatulya és éppen olyan dísztelen is volt. Ella egy pillanatra megállt, mielőtt benyitottak volna.

— Istenem, adj erőt! — fohászzkodott magában.

A nagyobbik szobában volt csak világosság. Amy a másiktól jött

ki az ajtónyitás hangjára: ez lehetett a hálószoba. Félhomály volt benne.

Amikor a fiatalasszony meglátta Ellát, azonnal sírva fakadt. Gyáva, ideges sírás volt — nem mélyről jött. De az arca eltorzult tőle és formátlaná lett kis teste szinte rázkódott a zokogástól.

Visszafordult, a hálószobaajtó felé.

— Megjött! — sügta valakinek, aki odabent feküdt.

Nem törődött vele, hogy Ella meg az ura magukra maradnak. Nehézkesen a lakószoba másik végéig vonszolta magát és leült egy karosszékre.

Ella egyedül nyitott be a betegszobába, ahol ketten várták: Delbert és a Halál.

Azonnal látta, hogy valóban haldoklóval van dolga.

Delbert haldoklik! — mondta magában.

Nyugodt akart maradni. Sem a szívének, sem az eszének nem lehet köze ehhez a szomorú eseményhez. Nem szabad többet éreznie, mint emberi részvétet.

Egy pillanatig némán állt az ágy szélénél.

A nagybeteg is hallgatott. Csak a szeme beszélt helyette, a szeme, amely révedező, kétségbeesett kérdéssel kutatót a leány tekintetében, mintha egy gyöttrő kérdésre akarná megtalálni a feleletet: miért kellett mindennek így történnie?

— Ella!

Gyöngé keze a lány kezét kereste. Az ujjai nedvesek voltak. Ella megborzadt az érintéstől és haragudott magára, hogy megborzadt tőle.

— Elrontottam az életedet, Ella... A magamét is... Most már késő... Istenem, ha tudnád, mit szenvedtem!

Nagyon nehezére esett a beszéd.

— Nincs már időm. Nem mondhatom el.

Ella hallgatott. A haldokló nehéz lélegzettel beszélt tovább.

— Azért kértelek, hogy jöjj el, mert látni akartalak... Még egyszer bele akartam nézni a te okos, tiszta szemedbe. Meg kellett mondanom, hogy megbántam a bűnömet... Meg kellett mondanom, hogy... szeretlek. Sohasem szerettem mást.

Elhallgatott. Kifogyott az erejéből. Azután összeszedte magát és folytatta:

— Van egy kérésem is. Megteszed. Tudom, hogy megteszed. Ha... vége lesz mindennek, vidd magaddal Amyt. Csak egy kis időre. Csak addig, amíg túlesik mindenem. Kihez menjen ilyen állapotban? Nincs senkije. Ígérd meg, Ella, az Istenre kérlek, ígérd meg! Nem tudok addig elmenni, amíg nem tudom, mi lesz vele azután... Szegény gyermek... Szegény kiscica!

Ella érezte, hogyan járja át testét valami jeges hidegség.

— Nehéz dolgot kérsz — mondta.

A hangját olyan nyersnek és bántónak érezte a csöndes szobában, mint a fűrészcsikorgást.

— Tudom. Kérni is nehéz. De meg kell lennie... A haldokló utolsó kívánságát teljesíteni kell... Csak a legnehezebb időről van szó, Ella. Azután... Nem látok tisztán. De látom, hogy jön a megoldás. Megsegít az Isten. Olyan közel van már az órája... Vidd haza! Legyen melletted és az édesanyád mellett. Ígérd meg, Ella, ígérd meg!... Én vagyok az oka mindennek. A másvilágon se hagyna nyugodni az a gondolat, hogy nem lesz vele senki... Vedd le a lelkemről ezt a terhet, hadd menjek el békességben!

Ella nem bírta tovább. Megindultsága úgy sodorta magával az ellenállását, mint árvíz a zsilipeket. Nem tudott beszélni: az ujjait bele kellett vájnia az arcába, a szemei üregébe, hogy ne zokogjon fel vadul, hisztériásan, féktelenül. A fájdalom elolvasztotta keserű haragját, mint ahogyan az Oak River folyó olvasztja el tavasszal a jégköpönyegét. Rohant, zúgott belsejében a forró áradat.

Egyszerre fájt a szíve mind a hármukért: Amyért, aki odaát sírdogált, bár fel sem tudta fogni, mennyi oka van a sírásra; Delbertért, akinek egymagában kell elindulnia az Ismeretlen Tartomány felé és magáért, aki immár kívül állt ennek a kettőnek az életén és mégis a legjobban szenvedett mindhármuk között.

— Ígérd meg, Ella!

— Mondd, Delbert, miért olyan rettenetes az élet? Isten szépnek teremtette. Azt akarta, hogy boldogok legyünk.

— A te életed szép lesz, Ella. Boldogság is vár rád.

— Bár várna rám más is, mint a magány és a bánat!

— Nem leszel soha egyedül. Nem lesz többé bánatod.

— Annyit szenvedtem érted, Delbert...

— Én is érted, Ella... Úristen, milyen gyötrelmeket...

— Hogyan lehetne mindent jóvá tenni?

— Úgy, hogy megteszed, amire kértelek. Gondoskodni fogsz róla. Csak addig, Ella, amíg lábra állhat!

— És én? Velem mi lesz? Az én életem nem való másra, csak arra, hogy adjak, hogy másokat szolgáljak és hogy terheket vegyek magamra?

— Te erős vagy... és tiszta vagy. Fogd meg a kezemet... a szemem homályosodik... Veled akarok lenni, amikor... Ígérd meg, Ella!... Ígérd meg!

— Megígérem!

17

Ella intézett el minden elintéznivalót, amely együtt jár a halálesetekkel. Ő öltöztette fel a halottat is. Amy nem tudott törődni semmivel, csak önmagával. Sajnálta magát, hogy ilyen borzasztó csapás érte. Hol azon zokogott, hogy milyen egyedül maradt, hol pedig azon töprengett, hogy milyen rosszul fog festeni mostani állapotában a temetésen. A bánata éppen olyan hangos volt, mint amilyen sekélyes.

Ella négy napig maradt még Maynardban. Negyednap vitte haza Amyvel együtt a fuvaros, aki nem fogadott el tőlük egyetlen centet sem.

— Emberek vagyunk — mondta. — És én a szomszédja voltam. Megfizeti az Isten.

A nagy hóviharak után először bújti ki a nap. A napfényben még keményen szikráztak a hódombok, de a hideg már enyhült egy keveset.

Mire megérkeztek, Amyt annyira kimerítette az utazás, hogy le sem tudott szállni a szánról. A fuvaros és Ella emelték le, együttes erővel.

A fogadószobában jó meleg volt, de Amy nem mert beljebb kerülni. Lesütött szemmel, félősen állt meg az ajtóban — tartott tőle, hogy a nagynénje nem látja szívesen.

Ella édesanyja, mint minden rendkívüli esemény alkalmával, most is magánkívül volt az izgalomtól. Nem tudta, mitévő legyen ebben a váratlan helyzetben. Melegszívű volt és vendégszerető — ez azonban nehéz eset. Vajon mit szól hozzá Ella?

Ella — úgy látszik — megalkudott a helyzettel. Mrs. Bishop úgy vette észre, hogy ha nem is olyan jókedvű, mint máskor, de nem is rideg, nem is haragos. Ő éppen úgy igyekezett viselkedni: hűvösen, de azért mégsem barátságtalanul. Kezet fogott Amyvel, de nem csókolta meg. Résztvétét fejezte ki neki, amiért elveszítette az urát, de egy szóval sem mondott többet.

Amy, persze, azonnal sírva fakadt. Puha szája megduzzadt és vonaglott, mint a gyerekeké.

Ella csöndesen kiment a szobából. Hozzáfogott a vacsorakészítéshez.

Még két napig maradt otthon, azután végét vetette kénytelenség-ből meghosszabbított szünidejének.

Az első, aki felkereste, Sam Peters volt. Fontos mondanivalóval jött! Ha Ellának szüksége lenne rá — ha, mondjuk, éjnek idején hirtelen el kellene valakiért szaladni, vagy, ha akármilyen másban hasznát tudná venni: ő mindig rendelkezésre áll.

Irene Van Ness is meglátogatta. Neki is volt két fontos közölnivalója. Az egyik az volt, hogy menyasszony. A vőlegényét Robert Huntnek hívják, Ohio-ba való. A másik az, hogy megmondja Ellának: ő a legnemesebb leány, akit a Föld valaha a hátán hordott.

Ella örömmel hallotta, hogy Irene mégis révbe jutott. A dicséret ellen azonban tiltakozott:

— Önzés az egész, Irene. Ha jót teszek azzal, aki rossz volt hozzám, akkor annál jobban érzem magamat, minél többet tehetek érte. Meg vagyok elégedve magammal: ez pedig a legkellemesebb érzés a világon. Úgy érzem, hogy a Jóisten kinevetne érte, ha ezt érdemül tudnám be magamnak.

Irene nevetett.

— Te csak a régi maradsz, Ella! Olyan jókat tudsz mondani.

Február huszonnegyedikén kezdődtek Amy fájdalmai.

Vad szélvihar dühöngött. Az utcai lámpák kialudtak. Ellát, aki Chris feleségéért rohant, tépte, ráncigálta a szélvész. Felköltötte Hannaht, azután továbbfutott a doktorért.

Az öregúr felültette a szánkójára és beburkolta a saját meleg bivalybőrtakarójába, Ellának azonban tovább vacogott a foga a hidegtől és az idegességtől.

A szél úgy üvöltött, mint az éhes prérifarkas. Minthogy az utcai lámpák nem égtek: a fekete semmibe nézett, aki kinézett az ablakon.

Mrs. Bishop nem is bírta sokáig a várakozást és az izgalmat: bement a szobájába és bezárkózott. Hannahnak kellett kiszolgálnia a doktort. Hannaht pedig Ella szolgálta ki.

A szél sírása most már csak olyan volt, mint egy újszülött csecsemőé.

Múlt az idő.

A belső szobából egy újszülött sírása hangzott ki: olyan volt, mint a szél vinnyogása.

Amikor a hajnali szürkület első sugara megjelent az égen, Hannah kivitte a kisbabát Ellához, a konyhába. Leányka volt — gömbölyű, egészséges, formás kis jószág.

Ella egy szemhunyasnyit sem aludt, most pedig reggelit készített a doktornak és indulni akart az egyetemre.

Az orvos azonban nem kért reggelit. És jobbnak látta, ha Ella sem megy el ma hazulról.

A nap fölkelt — Amy pedig felébredt félájult állapotából, de nem érdeklődött feketehajú kisbabája iránt, akit Hannah a karján odavitt az ágyához. Tovább aludt. Megint felébredt egy percre és megkérdezte a doktort, hogy nagyon rossz színben van-e most? Megint elaludt, egyre gyöngült, nagy, kék szeme még fölneézett egyszer-kétszer, nehéz, halványuló szemhéjai alól — azután lecsukódott. Örökre.

Alig néhány hét alatt Ella másodszor nézett bele a Halál szemébe. Megint csak rávárt minden munka, amely a gyász esetekkel kapcsolatos.

Ködös, nedves, fagyos nap volt, amikor Amyt eltemették. Köd harmatozott a temetői fenyőkről arra a néhány emberre, aki körülállta a sírt.

A Polgárháború Névtelen Katonájának újonnan emelt bronzszobra vizet tartogatott a sapkájában is, meg a hátizsákjában is. A sapkában egy kékbegy fürdött, amely korán merészkedett ki a tavaszba és most vígan csapkodott hegyes kis szárnyaival a jeges vízben. Éppen olyan színű volt, mint Amy szeme.

Irene Van Ness Ella mellé állt és karjába fűzte a karját.

A pap beszélt:

— Visszaadjuk az Úrnak, Aki adta, ezt a viruló, fiatal teremtetést, hadd egyesüljön a mennyországban azzal, akivel annyira szerették egymást...

Sam Peters valamivel Ella mögött állt. Nagyon szomorú volt, de nem a megboldogult, hanem Ella miatt.

Amikor Ella az édesanyjával hazatért a temetésről, Hannah éppen a babát csucsujgatta a karján. De vissza kellett mennie a kisfiához.

Később a doktor is benézett. Megkérdezte Ellától, hogy van a baba és utasításokat adott a táplálására.

Valamelyik szomszéd friss kenyeret hozott — ebben a házban bizonyosan nem sütöttek és nem főztek ma!

Amikor végre magukra maradtak: Ella karjára vette a babát és leült vele a hintaszékre, a fogadószooba nyugati ablakához, ahová még sütött a nap, amely áttörte a februári ködöt.

Egy darabig hallgatott ő is, az édesanya is.

Mrs. Bishop törte meg a csendet:

— Mi lesz vele? Mit csinálunk... evvel a pici jószággal?

Ella tovább ringatta két izmos karjában a gyermek puha, meleg kis testét. Magához szorította.

A baba fészkelődött a flanel pólyában és éppen úgy csipogott, mint egy kis csibe.

Miért olyan kegyetlen és miért olyan bonyolult az élet? Miért nem teljesülnek az álmok?

„Nem leszel soha egyedül... Nem lesz több bánatod...”

Még egy darabig hallgatott. Azután csöndesen így szólt:

— Megtartjuk, felneveljük.

— Ella! Annak az embernek a gyermekét, aki...

Bishopné ez egyszer — szokása ellenére — nem habozott. Bátran, határozottan mondta ki, amit gondolt.

A leány szája fájdalmasan szorult össze, úgy, hogy egyetlen, vékony vonalnak látszott. A baba megmozdult a karján. Nyújtózkodott.

— Furcsa gondolatom támadt — mondta Ella szomorú mosollyal.

— Ez a baba talán biológiai csoda. Egy apja van és két édesanyja.

18 Az élet, amikor végigéljük, kifejezetten sem nem vidám, sem nem szomorú. Csak akkor ítélni lehetjük meg, hogy milyen volt, ha az öregkor magasságából nézünk vissza rá. Akkor már elmondhatjuk egyes szakaszairól, hogy „ez volt életem legsötétebb korszaka”. Vagy: „ez a várakozás és a bizonytalanság ideje volt”.

Ella is csak sokkal későbbben tudta meg, hogy Amy gyermekének születésekor ért véget a leánykora és kezdődött életének második korszaka, amelyben anyává lett — éppen olyan anyává, mintha neki magának született volna gyermeke.

Amynek nem volt más rokona, mint Bishopék. Delbertnek maradt ugyan egy nővére, ő azonban arra kérte Ellát, hogy lehetőleg ne küldjék el neki a gyermeket: legalábbis még egy-két évig ne. Három apró gyermeke van neki magának is — mit kezdene egy negyedikkel? Csak akad majd valaki, akihez odaadhatják egy időre!

A baba tehát nem kellett senkinek sem. Elláé maradt.

Nagyon elfoglalt élete lett ezentúl: nem könnyű tanítani is, meg anyának is lenni! Aki azonban azt hiszi, hogy Ella Bishop elhanyagolta egyik kötelességét a másik kedvéért: az téved.

A gyermek gondozásának nehéz feladatában Jensenék jöttek a segítségére. Amikor Ella meghallotta, hogy Hannah a testvérét várja az óhazából, azonnal felajánlotta, hogy munkát ad neki.

Hannah át is hozta, amint megérkezett. Szeretett volna elmondani róla valamit, azonban hiába próbálta kézzel-lábbal megmagyarázni. Ella, már-már bele is nyugodott abba, hogy megvárja, amíg Chris is átjön és tolmácsolja a Hannah fontos mondanivalóját, amikor hirtelen világosság támadt a fejében.

— Értem már, Hannah. Maga azt akarja mondani, hogy a testvérenek meghalt a kedvese.

— Aszt, aszt! — Hannah kipirosodott örömeiben, hogy megértették. — Mekhalt... szeredője neki. — Becsületes, naiv őszinteséggel tette hozzá: — Tyerek isz. Mekhalda asz isz.

A dán leány közömbösen állt a testvére mellett. Semmit sem értett a beszélgetésből. Ella most jobban is megnézte: egészséges, piros-pozsgás, tisztaszemű, jóra való teremtmény volt. Istenem, milyen furcsa az élet!

Kicsit habozott. Amikor azonban arra gondolt, hogy a baba egyedül van odafönt a rácsos kis ágyában, elhatározta magát. Első a gyerek: ezt már megtanulta.

— Jól van, Hannah. Felfogodom Stenát — persze, csak ideiglenesen. Majd meglátjuk, mi lesz később.

— Stena Jensen a motyóját, amely vele együtt jött át a nagy vízen, egy óceánjáró fedélközében, áthozta Elláék házába arra a kis időre, amíg ottmarad. Csekély ötvenegy évig maradt Bishopéknál.

Ella Amy szobáját adta Stenának. A leány kicsomagolta a két ruháját és számtalan, legvalódibb hardangermunkával díszített fehér kötényét. Ágyára ráterítette a saját, széles — horgoltszegélyes ágyterítőjét, kirakta azokat az emléktárgyakat, amelyeket azoktól a Jensenektől kapott, akik odaát maradtak, az óházában, az asztalára pedig odaállította egy fiatalember megfakult daguerrotyp-képét, amely alatt ötven évig tartogatott egy rózsaszínű selyempapirosból való rózsabimbót. A bimbót minden évben egyszer — nagytakarításkor — frissel cserélte ki.

Ella, ha tudta, hogy Stena a konyhában van, ahonnan behallatszott az éneke: megállt néha a kis szoba ajtajában és elnézegette a Stena szépen elrendezett emlékeit. Ilyenkor mindig vetett egy pillantást a „szeredő” közömbös arcására is. A kis művirágbimbó a kép alatt bizonyosan annak a gyermeknek az emlékét őrizte, aki szintén „mekhalda”, szegényke.

Amy kisleánya nőtt és izmosodott. Jó gyerek volt: háromhónapos korában már átaludta az egész éjszakát. Ella, úgy látszik, ösztönszerűen megérezte, hogyan kell bánni vele. Stena azonban szintén sokat vállalt Ella anyai gondjaiból és mellékesen Mrs. Bishopot is úgy ellátta, hogy Ella néha gondolkodóba esett, melyikük szorul rá inkább a dadájára: a kicsi gyerek-e, vagy a nagy.

— Stena egészen elkényeztet téged, anyukám — jegyezte meg néha tréfásan.

Az édesanyja azonban könnyes szemmel védekezett:

— Ella... ne mondj ilyet. Ne szomoríts... Csak nem irigyled, hogy...

Ella ilyenkor gyöngéden átölelte az édesanyját és addig hízelt neki, amíg meg nem békült.

Stenát gyakran intette:

— Ne csináljon meg mindent helyette, Stena. Munka nélkül nem lehet élni! Munka nélkül tönkremegy az ember.

Ellának csak hónapok múltán jutott eszébe, hogy a babát meg kell keresztelni. Hope-nak nevezte el — maga sem tudta, miért. Hope reményt jelent és neki tetszett ez a név. Mintha csak érezte volna — már így, ifjúsága virágában is —, hogy a remény lesz a legtöbb, amit az élettől kaphat.

A gondoljai úgy megszorodtak mostanában, minden napra annyi teendője akadt, hogy rá sem ért gondolkodni a bánatán. Nem vette volna

a lelkére, hogy azzal küldje el valamelyik hallgatóját, hogy sok a dolga. Ha kellett, addig maradt bent az iskolában, amíg csak rá nem sötétedett a Central Hall-beli tanterem. Ha a diákjai közül valamelyiknek szüksége volt rá: hajnali szürkületkor ott ült már az íróasztala mellett.

Mindegyik hallgatója a szívéhez nőtt, ha fiú volt, ha lány. Mindegy volt neki: a melléknévi igenevekről van-e szó vagy a pénzügyekről, a határozói mellékmondatokról-e vagy ruhakérdésekről, főnévi igenevekről vagy betegségekről, beszédreszekről vagy erkölcsi problémákról: meghallgatta, megértette, segítette valamennyiüket.

Néha — hogy könnyítsen a lelkén — saját magával is vitába szállt amiatt, hogy túlságosan szereti ezeket a gyerekeket. A nyelve csipős is tudott lenni: nem volt az érzelgős nevelők fajtájából való.

Ez a Cowan-lány — mondta például magában — azt hiszi, hogy a köztűzök bokrokon nőnek, az Oak-folyó mellett. Nem tudja, hogy mi a különbség a prepozíció, meg a százlábú között. Ezennel megfogadom, hogy nem vesztegetek rá többé egy percet sem.

Miután megfogadta: másnap reggel egy órával korábban kelt fel és megpróbálta beletölteni a tudományt a Cowan-lány üres fejébe.

Ella és Stena másfél évig vesződtek egyforma buzgalommal a kis Hope nevelése körül. Füröszttették, etették, ujjongva állapították meg, amikor kijött az első foga és aggodalommal figyelték, amikor járni kezdett. Nem lehetett volna megállapítani, melyik az édesebbik anya a két mostoha közül: Ella-e vagy Stena.

Néha volt közöttük egy kis pedagógiai nézeteltérés. Stena rossz szemmel nézte, hogy Ella, aki csak este jutott a babához, kicsit sokáig játszik vele. Ella pedig tapintatosan figyelmeztette Stenát, hogy a babaholmit fölösleges agyonhalmozni horgolással meg hardanger-munkával.

— Ha mindenáron horgolni, meg hímezni akar — mondta nevetve —, fogjon hozzá Hope menyasszonyi kelengyéjéhez. Most még nincs értelme, hogy divathölgyet csináljon belőle.

Hope második születésnapját ünnepelték éppen — Stena két, otthonmártott gyertyát gyújtott meg azon a túlméretezett cukormáz-zal bevont születésnap tortán, amelyet süttött — amikor levél érkezett Delbert testvérénjétől.

Azt írta, hogy most már van cselédje, a legkisebbik gyereke is elmúlt négyéves, tehát — ha Ellának is úgy tetszik — átvállalhatja Delbert árvájának a gondozását.

Ella úgy megijedt ettől a levéltől, hogy még a vér is elhűlt benne. Ha eddig abban az illúzióban ringatta magát, hogy csak kötelességérzésből gondoskodik a kislányról: ebben a pillanatban tisztába jöhetett az érzelmeivel. Senkinek sem adja oda Hope-ot — senkinek ezen a világon! Ha a törvény nevében szólítják fel rá: szembeszáll a törvénnyel is! Hope az övé!

A rémképei úgy megijesztették, hogy szinte hisztériás rohamot kapott. Magához ölelte a lánykát, boldogan lélegezte be a kicsiny gyerekest tiszta, édes illatát és csókolgatta a rózsaszínű tenyérkét.

Hope kacagott és összeütögette kecskebőr-cipőcskéi sarkát.

Ella vagy féltucat levelet írt meg és tépett össze, amíg az egyiket eléggé sikerültnek találta ahhoz, hogy postára adja. A levél lényege az volt, hogy a gyermek jól érzi magát, dadája is van és ő boldogan veszi le a rokonság válláról azt a terhet, amelyet egy ilyen kisgyerek gondozása jelent.

Egy nyugodt perce sem volt, amíg meg nem érkezett a válasz, amely — amint előrelátható volt — elárulta, hogy milyen könnyebbséget jelent Delbert testvérenek, hogy nem kell nyakába vennie az árvát.

Most már nyugodt szívvel szentelhetette egész napját a tanítványainak, mert tudta, hogy esténként Hope, a parányi orrocskáját az ablaküveghez nyomva, csillogó szemmel várja haza „Ella nénit”.

A következő nyáron — 1885 nyarán — Ella egy-két átalakítást végzetett a házukon. Anyja számára új hálószobát építtetett a földszinten és — a divatnak megfelelően — széles tornácot csináltatott.

Az építkezés miatt ki kellett ásni a földből a vadszőlő hatalmas gyökereit. Ez a vadszőlőfüggöny, amely a régi verandát beárnyékolta, mindig Delbertet juttatta Ella eszébe.

A munka Chrisre várt. Egy este, egyetemi munkaideje után, el is jött. Magával hozta az ásóját is, de nagyon csóválta a fejét. Vétek az ilyen szép, régi növényt elpusztítani.

— Vigye, Chris, ha sajnálja és ültesse el. Talán megfogamzik.

— Viszem is, „mékpetik” azonnal. De biztos, hogy nem kell a kisasszonynak?

— Nem, Chris, nekem nem kell. Örülni fogok, ha már nem lesz itt.

Így tett minden emlékével: igyekezett megszabadulni mindattól, ami valaha Delberttel volt kapcsolatban. Azt a másik házat — a szívét —, amelyet megrongált a vihar, megrázott a földrengés, szintén megpróbálta rendbehozni.

Kidobta lelkéből mindazt, amit a múltból őrizgetett. Könnyörtelességgel kihajította a gyengéd pillanatok emlékét. Végzett minden régi, közös tervükkel. Kiegyeztette magából az érzékenyülést. De mit használt mindez, amikor ott volt Hope... Hope, aki Delbert szemével nézett rá nap-nap után és Delbert szájával nevetett rá édesen.

A vadszőlő is kinőtt a következő tavasszal: majdnem olyan magasra szökött fel, mint azelőtt. A gyökere ottmaradt, a földben. Hiába: ami valaha igazán élt, azt nem lehet elpusztítani.

Ella megértette a természet szavát. Feladta a feledésre való reménytelen törekvést és újra magához ölelte emlékeit.

Az emlékek tehát tovább éltek, Hope pedig egyre nőtt-növekedett és egyre jobban hasonlított az édesapjához. Ezért történt, hogy Ella idővel mindjobban el tudta hitetni magával, hogy Hope az ő gyermeke, aki Delberttel való szerelméből született. Fájdalommal hozta Hope-ot a világra — lelkének fájdalmai a gyermek születése előtt valóban fölértek minden anyai kinszenvedéssel.

Haladt az idő, lassan kezdett feledésbe menni a múlt minden keserűsége: Ella szívének legbelseje olyanná lett, mint egy titkos, illatos kert, amelyből csodamódon magától tűnt el a dudva és a gyom. Ha gyermeke kis kezét fogta és édes, bizakodó arcába nézett: az Ég kegyelméből nyugodtan sétálhatott emlékeinek kertjében.

Senkinek sem beszélt erről a csodával határos változásról. Ha akarta volna, sem tudta volna megmagyarázni. Idővel azonban egyre határozottabban érezte, hogy nem volt hiába sem porig alázó megadása, sem eget ostromló könyörgése. Felülről válasz érkezett: áldás és vigasztalás.

A gyermek hozta magával az Égből.

19 Újabb az egyetem is nagy változásokon ment keresztül. A Central Hall már vagy egy éve szűknek bizonyult. Új épület nőtt ki a park talajából: háromemeletes vöröstéglaház, amelynek homlokzati része előtt büszke, fehér oszlopsor vonult végig.

Az új házat Administration Hallnak nevezték. Mi tagadás: kissé homályba borította a Central Hall régi dicsőségét, de a harang még mindig a Central Hall tornyában szólt.

Corcoran elnök 1888-ban elhagyta a kollégiumot: egy másik állam egyetemére hívták meg. Watts elnök jött a helyébe.

Az új elnök erős, lendületes egyénisége hamarosan éreztetni kezdte hatását. Új tanfolyamokat vettek tervbe. Új épület tervrajza került közszemlére: ez már a harmadik lett volna az egyetemi parkban. A régi tanárok is megéreztek, hogy új rohamra fűjták meg a trombitákat, hogy friss vér kering az iskola ereiben és tiszteletreméltó igyekezettel alkalmazkodtak az új munkatempóhoz, amelyet Watts elnök diktált. Még Chris Jensen is fürgébben pengette nyáron a kaszáját és gyorsabban döntögette télen a kokszt a kazánba, mint azelőtt.

A kis Albert Fonda visszatért a kollégiumba — tanárnak. De Ella osztálytársai közül nemcsak Albert Fonda lett tagja a tanári testületnek. A hatalmas termetű George Schroeder is visszakerült Heidelbergből. Fonda csillagászatot tanított, Schroeder német nyelvet és irodalmat.

Sötét szeme lángolt:

— Új Heidelberg lesz egykor ezen a termékeny síkságon! Új Leipzig, új Wittenberga! — jósolta lelkesen.

Ellának Corcoran elnök szavai jártak a fejében:

— Ha ezekben a gyorsan múló években átadhatok valamit az élő lángból, amelyet a fáklýámon hordozok... ha segíthetek megvilágítani a hosszú, meredek ösvényt a leányok és az ifjak előtt... nem élttem hiába!

Ella érezte, hogy ebben az évben úgy fog tanítani, mint egykor a nagy Tanító: csupa buzgóság lesz és alázat.

20 Ella lelke két világot zárt magába. Az egyetemet és az otthonát. A kettő között osztotta meg minden érzését, minden gondolatát.

Ebben az időben szokássá lett, hogy a régebbi tanárok időnként tanulmányútra menjenek, Keletre. Ha valaki elmondhatta magáról, hogy most érkezett a columbiai egyetemről, az körülbelül annyit jelentett, mintha azt mondta volna, hogy most jött le az Olimpusról, ahol az istenek lakomáján vett részt.

Ella érezte, hogy ha fel akarja venni a versenyt a Keletről idekerült kollégákkal, neki magának is hallgatnia kellene legalább egy félévet valamely magas színvonalú főiskolán.

De miből fedezze utazása költségeit? A fizetéséből telt ki minden háztartási kiadás: édesanyjáról, a kis Hope-ról, Stenáról, a házzal járó költségekről neki kellett gondoskodni.

Hope olyan gyorsan növekedett, mint egy kis mezei virág. Minden este valami újdonsággal várta haza Ella nénit. Eleinte színespapírból kivágott alakokkal büszkélkedett, amelyeken rajta hagyták nyomukat piszkos ujjacskái. Később bizonytalan öltésekkel, amelyek egy óriási kötőtű segítségével keletkeztek; majd még később, az iskolai feladatok kidolgozásával.

Milyen esemény volt az első számtanlecke! Hát még az első „Hope” szó, amelyet a gyerek kövér kis keze olyan buzgalommal mázolt a papírosra, hogy még rózsaszínű nyelvecskéjének hegye is kibújt a szájából és együtt mozgott az ujjáival! Mert Hope már iskolába járt, az oak riveri Washington Building elemijébe.

A város egyre nőtt, növekedett. Az egyetem környékén szinte varázsszóra bújtak ki a földből a házak: tanárok családi házai, penziók, diákvendéglők. A régi fa gyalogjáró helyén széle, salakösvény feketélt és a kanyargós kocsitakat is feltöltötték salakkal.

Most már bezzeg nem találkozhatott az ember az egyetemi parkban idillien legelésző tehenekkel!

Ella minden évben újra tervbe vette, hogy kirepül a mindennapi élet zárt kalitkájából és útrakél Keletre. Most már a karrierje függött attól az esztendőttől, amelyet a columbiai egyetemen kell eltöltenie. Watts elnök tanácsolta neki, hogy induljon minél előbb. Ez a tanács inkább parancs volt, Ellát tehát egyre idegesebbé tette a halogatás.

Az édesanyja azonban folyton gyengélkedett — és ott volt Hope is, akinek viszont ő volt az édesanyja. Hogyan hagyhatná magára gyermekét éppen ezekben az esztendőkből, amelyek döntő fontosságúak a lelki fejlődésére? Bizonyos, hogy Stena gondozása alatt mindig tiszta lenne a kezeccskéje és a táplálkozása körül se lenne hiba — az év végén azonban olyan dános kiejtéssel beszélne angolul, amely meghazudtolná amerikai származását.

Amikor végre elindulhatott: 1893-at írtak — Hope már tízéves volt és Bishopné ötvenhét.

Ella azt tervezte, hogy megnézi a chicagói világkiállítást is. Anyját szinte beteggé tette az aggodalom: nagyon féltette a leányát.

— De anyácskám, mitől féltesz? — Ella ideges lett, ami ritkán esett meg vele. — Harminchárom éves vagyok: talán csak tudok vigyázni magamra?

Mrs. Bishop azonban nem nyugodott meg mindaddig, amíg hírért nem vette, hogy Ella túlesett a kiállításon, a hosszú utazáson és biztonságos fedél alatt van.

Mindaz, amit ebben az esztendőben látott és hallott: csodálatos élménnyé lett Ella számára. Látóköre kiszélesedett; szabad volt; foglalkozhatott magával. Rájött, hogy harminchárom esztendős léte még fiatal és hogy tele van életkedvvel. Azok a tragikus események, amelyek kora ifúságát beárnyékolták, már messze elmaradtak mögötte.

Minden szomorúsága emlékké szelődött, múltjának minden alakja halovány árnyékká változott.

Mégis, maradt lelkében egy behegedt seb, amely érzékeny volt egy kicsit. Néha azt érezte, hogy neki rosszabb sors jutott, mint a többi fiatal nőnek, azoknak, akiknek nem az álom, hanem az élet ad szerelmet, reményt, regényt.

Hazafelé utaztában kiszállt Ohióban: meglátogatta Mrs. Robert Hunt-öt a hajdani Irene Van Nesst.

Irene derűs, fiatal asszony volt, három kisleány boldog édesanyja. Egy bizalmas pillanatában bevallotta Ellának, hogy ki is neveti, meg egy küssé le is nézi saját magát, amiért hajdanában annyit gyötrődött Chet Peters közömbössége miatt.

Őszintén és szabadon beszéltek mindenről, ami Oak Riverre és lakóira vonatkozott: Delbert és Chester tragikus haláláról. Samról, aki olyan jó és odaadó gyermeke a szüleinek, tizenhárom év előtti osztálytársaikról.

Ella boldogan búcsúzott Irenetől, mintha ez az őszinte beszélgetés az elmúlt időkről egyúttal a régi, rossz emlékekkel való leszámolást is jelentette volna.

Előtte volt még az élet, tele melegséggel, világossággal, jóbarátokkal, családi örömekkel és édes, boldogító munkával.

Odahaza úgy látta, hogy anyja még törekenyebb lett, mint azelőtt volt. Árulkodott Stenára: rendesen nem elég forrón hozta be a teát és majdnem naponta áthúzta az ágyakat.

Stena viszont még tenyeresebb-talpasabb lett és szintén árulkodott az úrnőjére: Mrs. Bishop nem sétált eleget, ezért nincs jó színben és — ráadásul — a gyomrára sem vigyáz eléggé.

Ella szíve csak Hope láttára melegedett fel igazán.

Hope most már tizenegy esztendő volt és legalább egy félfejjel megnőtt, mialatt Ella távol volt hazulról. A hatodik osztályba járt. Értekezést írt arról, hogy: „Miért Nem Élnek Én Soha Szeszies Italokkal?” — és az értekezéssel első díjat nyert a vizsgán. Új ruhában volt: Stena varrta neki. Vállban ráncos volt és a dereka meg a szoknyája is tele volt horgolással. Az ujján pedig ezüst gyűrűcskét viselt Hope, Harry Jensentől kapta ajándékba.

Ella szíve összeszorult. Hope Chris fiának az üveggyönggyel ékes gyűrűjét hordta. Máris érdeklődnek iránta a „fiúk”. Ideje volt, hogy hazaérkezzenek a „mamája”.

Hope édes arca azonban éppen olyan nyílt volt, mint azelőtt. Tiszta, szürke szeme becsületesen állta a nőnje tekintetét.

Ella magához húzta a kicsikét és melegen megölelte:

— Hazajöttem hozzád. Most már itthon is maradok. Sok-sok tervem van veled; nagyszerűen fogunk mulatni. Mit szólnál hozzá, ha már az idén belefognánk a zenetanulásba?

Hope egyelőre harmónium-leckéket fog venni, később pedig, ha majd Ellának módjában lesz, zongorázni tanul. Könyveket fog kapni, idővel a Midwestern College-re fog járni. Mostantól kezdve Hope-ért történik minden. Ella álmai többé nem szólnak majd saját magának. Ezentúl Hope jövőjéről szövögeti álomszönyegét.

A Reményért fog élni, amely örök és múlhatatlan.

21

Hope-nak középiskolás korában sötét, fényes haj koszorúzta a homlokát. Édes kisleány volt: alkalmazkodó, könnyen kezelhető. Hálás volt mindenért, amit Ella érte tett.

A nőnje néha megpróbálta elképzelni: milyen lenne az élete a gyermek nélkül? Elgondolkodott rajta: mi lett volna vele ezekben a nehéz esztendőben, ha nincs senkije, akire rápazarolja a szeretetét — és tudatára ébredt annak, hogy milyen sokat adott neki Hope cserébe azért, amit a gyermeknek ő, Ella adott.

— Sohasem leszel egyedül! — mondta neki valaha egy haldokló.
... A béke, amellyel Oak Riverben nem sokat törődtek, mert hiszen mindig béke volt, amióta a lakosság az eszét tudta: a béke most egyszerre életbevágóan fontossá lett, mert váratlanul végeszakadt.

Valahol a távolban, Havanna kikötőjében elsüllyesztették a *Maine*-hajót és a hullámok, amelyek a hajóroncs fölött összezsúplak, jeges zuhanyt zúdítottak Oak Riverre is — annak is elsősorban a százötven házára, amelyben katonaköteles férfiak laktak.

Oak River katonaköteles ifjúsága hadrakelt és Harry Jensennek, Chris és Hannah fiának is mennie kellett.

Hope egészen fölolvadt bánatában.

Ella megdöbrent ettől a heves keserűségtől és nem talált szavakat a vigasztalására. Ilyen csepp jószág — és milyen magánkívül van egy meglelt fiatalember miatt!

Mind a ketten lementek az arzenálhoz, hogy lássák a század elvonulását.

1898-at írtak. Gyönyörű áprilisi nap volt, az út mentén már rügyezni kezdtek a szilfák.

Hope hevesen, majdnem hisztériásan kesergett. Ella elveszítette a türelmét. Ilyen gyerek! Mit tudhat ez még a kétségbeesés sötét mélységeiről?

Azért mellette kell állanom — gondolta. — Jobban a szívére veszi, mint amennyire szabad volna, de ha már így van: kötelességem, hogy bátorítsam és vigasztaljam.

Egy izgalom volt a város. Az arzenál járdáin hemzsegték a katonák hozzátartozói meg jóbarátai. A túlsó oldalon, a parkban, bömög az öreg ágyú, amely a polgárháború emlékéül maradt meg. A rezesbanda és a dobosok a park előtt álltak. El fogják kísérni a fiukat egészen az állomásig.

Ella és Hope alig tudtak olyan közel férközni, hogy lássanak valamit. Később visszanyomták a tömeget, a zenekar rázendített: jöttek a fiúk, számszerint ötvenen.

Ella azonnal meglátta Jensenéket: Christ, Hannaht és a két kisleányukat. Szegény Jensen-házaspár: elmegy az egyetlen fiuk. Ki tudja, látják-e valaha?

Az állomás közelében küldöttség állította meg a fiukat és átnyújtotta nekik az oak riveri Közművelődési Egyesület zászlaját. A tömeg olyan sűrűre nőtt, hogy a fiatal kapitány, aki bement az állomás

épületébe, hogy a bevagonozás dolgában intézkedjék: alig tudott visszavergődni a katonáihoz.

Az asszonyok és a gyerekek hangosan sírtak. Hope vadul zokogott, amikor arra gondolt, hogy az a fiú is a távozók között van, akit szeret. Ella is majdnem hangos sírásra fakadt — de mindnyájukért, valamennyi anya hadbavonuló fiáért.

Megpróbáltak közelebb férkőzni, de lehetetlen volt. Apák, anyák, nővérek, menyasszonyok egyetlen síró tömegbe tömörültek a távozók körül.

Megérkezett a vonat. Csodálatos, de végül mégis feltuszkolták rá mind az ötven gyereket. A vonat elindult — Oak River ifjú vitézei elvonultak a spanyol-amerikai háborúba.

Ella és Hope lassan sétáltak hazafelé.

— A legaranyosabb fiú volt a világon — mondta Hope tragikus hangon.

Ella másra gondolt. Szegény Chrisre, szegény Hannahra, meg a Harry két kis hügocskájára. Közben ránézett Hope-ra, akinek szeme megdagadt a sírástól és puha ajka is megduzzadt.

Hope csak olyankor emlékeztette Amyre, amikor sírt. De ilyenkor kínos, nehéz emlékeket ébresztett fel benne, amelyekre rossz volt gondolnia.

22 Ismét elérkezett az egyetemen a vizsgák évadja. Tizen-nyolcadszor, amióta Ella tanított. Nyár volt újra. Harmincnyolcadszor, amióta Ella a világra jött.

A nyári szünet elején meghalt Sam édesanyja. Szerényen surrant ki az életből. Alig okozott valami zavart. Bizonyosan nagyon sajnálta, hogy az urának és a fiának kénytelen volt alkalmatlanságot okozni.

A bírót megzavarta a haláleset: láthatóan megdöbbenett, hogy felesége ily nagyjelentőségű lépést tett, anélkül, hogy előbb megkérdezte volna, mit szól hozzá az ura és parancsolója?

Peters bíró a nyár folyamán olykor még megpróbálta, hogy olyan peckesen és ünnepiesen vonuljon végig az utcán, mint hajdanában, de a sétatálcája sehogyan sem akart olyan elegánsan lengeni, mint régen — és nem volt senki, aki muskátlit ültetett volna, hogy Peters bíró beletűzze a gomblyukába.

Samet viszont mélyen lesújtotta édesanyja halála, azért Ella jobb volt hozzá, mint eddig bármikor. Szerette volna szavak nélkül is megéreztetni, mennyire együtt érez vele.

A szeptember gyászba borította a Jensenék házatáját is. Értesítést kaptak, hogy Harry Jensen „kötelességének teljesítése közben a becsület mezején hősi halált halt”.

Amikor Stena meghozta a gyászos hírt: Ella azonnal átment a Jensenék kis, fehér házába.

A házaspár szótlánul ült egymás mellett. Kezük, amely máskor mindig tele volt munkával, mozdulatlanul pihent az ölükben. Ella úgy szeretett volna mondani valamit, amivel enyhíthetné a bánatukat! Úgy szeretett volna tenni valamit értük: hiszen majdnem úgy szenvedett a részvétől, mint a mélyen sújtott szülők.

Megértették. Türelmes, fáradt arcukon meglátszott a hála. Segíteni azonban nem lehetett rajtuk.

A két kislány összebújt a szobájában. Egy lelket sem akartak látni.

A kis, fehér ház mindig tiszta volt: ünnepi tisztaságában szinte állandóan készen állt rá, hogy a Nagyúr, a Halál beléphessen az ajtón.

Chris később azt mondta, hogy még egy kicsit otthon marad, a mama mellett, azután visszamegy söpörni. A bánatuk csak a kettejük dolga volt.

Hannah belemeredt abba a nagy ürességbe, amely most nyílt meg az életében és azt kérdezte — a maga tört angolságával —, hogy miért is kellett neki gyermeket hoznia a világra. Ezért?

A kérdésre senki sem tudott felelni.

Ella elbúcsúzott tőlük. Szívét nehezé tette a szomorúság.

Odahaza a hálószobájában találta Hope-ot. A kislány vadul, szenvedélyesen zokogott.

— Ella néni, ugye, nem igaz? Mondd gyorsan, hogy nem igaz!

Vigasztalhatatlan volt.

Ellának egész türelmére és minden tapintatára szüksége volt, hogy beszélni tudjon vele. Most, hogy a porig sújtott szülőktől jött, kedve lett volna megrázni Hope-ot és úgy adni tudtára, hogy fogalma sincs róla, mi az igazi szenvedés.

És ha képzelődés? — csitította magát. — Ha valaki azt hiszi magáról, hogy földig sújtotta a bánat: alapjában véve éppen úgy szenved, mint az, akit valóban porig sújtott.

Harry Jensent katonai pompával temették el. A temetésen megjelent a polgármester, megjelentek a köztisztviselők, a Polgárháború veterán harcosai, a mindenféle rendű és rangú polgárok százai, hogy megadják a végtisztességet a portás fiának. Watts elnök és a tanári kar, Van Ness bankigazgató és Peters bíró koszorút küldött. A kíséző kocsisor hosszabb volt egy mérföldnél is. A kollégiumi énekkar a „Boldogok az Úrban elszenderült hívek” kezdetű gyászdalt énekelt. Tömpe dobbanással hulltak a sírba a göröngyök és tompán felelt dobbanásukra a visszhang a temető végéből.

Chris és Hannah lelkükből lelkedzett magzatukkal fizettek meg a fölösleges háborúért.

.

Akkor ősszel történt az is, hogy Keletről ismét új tanár jött az egyetemre. John Stevens volt a neve és az angol irodalom tanszékére hívták meg.

Karcsú, jónövésű, értelmes és finom arcú ember volt. Lehetett vagy negyvenéves: a haja a halántékán már egy kicsit szürkült. Ő volt a tanári kar első olyan tagja, aki simára borotváltatta az arcát. Új típust képviselt. Nem volt olyan tanáros, mint a többiek, inkább előkelő üzletembernek lehetett volna nézni. Ruganyosan, fiatalosan járt és gyorsnak, egyben energikusnak látszott: egyszóval igen előnyösen különbözött meglehetősen kényelmes és méltóságteljes tanártársaitól.

Ella egyszer csak azon kapta magát rajta, hogy nagyon tetszik neki ez az új tanár. Imponált neki a kollégája kifogástalan megjelenése és nyugodt, tisztelettel teljes hangja.

A Stevens-házaspár ugyanabban a háztömbben bérelt házat, amelyhez Elláék háza is tartozott. Ella és az édesanyja hamarosan el is mentek hozzájuk látogatóba.

Ella kellemetlen meglepetésére: Stevens tanár felesége fura kis teremtmény volt. A bőre sárga, az arckifejezése alattomos. Szellemileg annyira mögötte maradt az urának, hogy el sem lehetett képzelni, mivel hódította meg leánykorában.

A hangja éles volt és örökké panaszkodott. Ha lehetett neki hinni: csak hálalni járt belé a lélek. Önzőnek látszott, aki sokat követel, de ő maga egy szalmaszálat sem tesz keresztbe másért.

Siránkozott, hogy milyen borzasztó számára ez a változás: nem tud hozzászokni Nyugat-Amerikához. Szemmel láthatólag lebecsülte új lakóhelyét és látszott rajta, hogy nem igen igyekszik alkalmazkodni környezetéhez.

Ella leverten tért haza a látogatásból. A sors — úgy látszik — kegyetlenül megtréfálta Stevens tanár urat az élete párjával.

A professzorék az őszy folyamán gyakran mentek át Elláékhoz. Amíg Ella és John Stevens könyvekről, színdarabokról és az egyetem dolgairól beszélgettek, addig Stevensné és Ella édesanyja kedvükre megvitathatták orvosait, orvosságaikat és leírhattak egymásnak egy csomó, válogatott betegséget.

A tanárnő és a tanár nemsokára rájöttek, hogy sok közös beszéd-tárgyuk van.

Stevensné néha odafigyelt egy fél percre, azután kijelentette, hogy neki nagyon „magas” az, amiről az ura beszél.

Ella ilyenkor zavarba jött és csodálta, hogy Stevens milyen tapintatosan, mosolyogva fogadja felesége megjegyzéseit.

Ella élete megint érdekesebb lett egy árnyalattal. Ha Stevenssel együtt mehetett az iskolába, úgy érezte, hogy jól kezdődött a napja. Sokat beszélgettek és meglepetten vették észre, hogy ha száz tárgy vetődik is fel beszélgetés közben: valamennyi egyformán érdekli mind a kettejüket. Ha pedig hallgattak: akkor is érezték, hogy ki nem mondott gondolataik párhuzamos utakon járnak egymás mellett.

A férfi újabban naponta betoppant Ella osztályába. Mindig akadt a kollégiumban valami tréfás, megindító vagy tanulságos kis história, amelyet azon melegében el kellett mondania.

— Azt gondoltam, hogy mulattatni fogja, ha ...

Vagy:

— Rögtön magára gondoltam, amikor megláttam, hogy ..

Rendesen ilyenféle volt a beköszöntője.

Később olvasókört alakított. A legújabb munkák ismertetése volt a cél, a kör tagjai pedig: ő és a felesége, Schroeder tanár és a felesége, doktor Wittingly, doktor Wittinglyné, Fondáék és Ella.

Kiderült, hogy Stevens remek előadó. Egyhangú határozattá lett, hogy ezentől ő olvas fel mindent. Egyformán érvényesült kitűnő előadásában Garland, Kipling, Barrie — minden. A hallgatósága kicsiny volt, de annál megértőbb.

Ellára egyre nagyobb hatást tett minden találkozáskor. Egy idő múlva róla is megérezte, ha belépett a szobába — úgy, amint Delbert jelenlétét érezte meg valaha, régen.

Barátság! — mondogatta önmagának. — Barátság ez, semmi más.

De éppen abból, hogy olyan gyakran ismételte a lelkiismerete előtt: rájött, hogy megpróbálta becsapni józanabbik énjét.

Szent igaz, hogy akárki végighallgathatta volna beszélgetéseiket. Még csak megjegyzésre sem nyílt volna alkalma. Maga Ella azonban tisztában volt vele, hogy van köztük valami láthatatlan, de nagyon is érezhető vonzóerő, amely megkíváncsatja a másik közelségét.

Így kerül bele az ember a szerelmi históriákba? — kérdezgette néha saját magát.

Olykor eszébe jutott Crooks tanár és Zimmermann kisasszony és a nyomukban kerekedett pletykafelhő. Hideg borzongás futott át a hátán ettől az emléktől.

Az ő esetük azonban más volt, egészen más. Kedvelte John Stevenst: igaz, de olyan őszintén, olyan tisztességesen!

De vajon mindenkinek ez a véleménye a kettőjük kapcsolatáról? — tört ki belőle a kétség.

Ilyenkor mélységes csüggedés fogta el. Nem szabad! Ki kell vernie fejéből ezt az embert. Nem akart rágondolni, mégis azt vette észre, hogy egyebet sem tesz, csak rágondol.

Közvetlenül a karácsonyi ünnepek után Sam Peters jött át hozzá a szomszédból. Ideges és zavart volt. Látszott, hogy nehezeére esik belekezdni a mondókájába.

— Nehéz azt elmondani, amit szeretnék — kezdte. Maga tudja, Ella, ugye, tudja, hogy én sohasem szoktam pletykázni?

Ella már halálra rémült. Pletyka — még a szót is gyűlölte! Szíve összeszorult: jaj, talán már mindenki arról beszél, amit ő önmaga előtt is titokban akart tartani.

Ej, bolondság. Senki sem tudhatja, hogy mi történik egy másik ember lelkében. Az ő arcáról pedig éppenséggel nem lehetett leolvasni az érzéseit.

— Stevens tanárról van szó... Róla és a feleségéről.

Ella érezte, hogy fejébe száll a vér. Lehajolt egy könyvért, hogy Sam ne lássa szemében az áruló rettegést.

— Stevensné... mindent elemel a boltokban, amit csak tud — nyögte ki végre Sam nagykeservesen. — Kleptomániás. Rémes, nem?

— Rettenetes!

— Úgy sajnálom a szegény tanár urat. Ma délután bent járt a Williams és Witwars cégnél. Megfizetett valamit, amit a felesége vitt el fizetés nélkül. Azt mondta, hogy csak számítsák fel neki, ha megint... elkaparint valamit. Finomabban mondta, olyanformán, hogy ha önagsága vásárol és esetleg elfelejti megfizetni, egyszerűen küldjék hozzá a számlát. Magasra emelte a fejét, amikor kiment a boltból, de mégis olyan volt az arca, mintha megütötték volna.

Ella most már nem csak szerette és csodálta Stevenst. Sajnálta is.

Az olvasókör legközelebbi találkozóját március első hétfőjének estjére tűzték ki Elláék lakásán. Aznap zivataros idő volt. A park fái megpróbáltak ellen szegülni a vihar erejének, de azután megadták magukat. Lombkoronáikban vadul dúlt a szél.

Mintha ismeretlen szörnyek repültek volna a levegőben, egymás nyomában. Lesodorták a havat az egyetemi épületek tetejéről, ágakat tördeltek. Morogtak, zúgtak és füttyültek. Láthatatlanok voltak, csak hosszú, fehér hajuk lengett messzire mögöttük.

Senki sem jött el aznap a felolvasóestre, csak John Stevens, aki úgyszólván a szomszédban lakott. Amikor már úgy előrehaladt az idő, hogy nem is várhattak senki mást: kettesben ültek neki az olvasásnak. Ella ugyan megkérte az édesanyját és Hope-ot, hogy jöjjenek be ők is: anyja azonban azt mondta hogy fáj a feje, Hope-nak pedig sok volt a tanulnivalója.

John Stevens a *Kis Lelkészt* hozta el magával mára.

„Valamikor, réges-régen... élt Thrums városában egy lelkész, aki szeretett volna megbázasodni — John Stevens mély, zengő hangján úgy hangzott az elbeszélés, mint a halk zene. — Valami azonban közbejött és ő agglegény maradt. Amikor aztán már öregember lett belőle, éppen a mi utcánkban találkozott azzal a hölgygel, akit valaha feleségül akart venni. Annak is hófehér volt már a haja, de nem ment férjhez ő sem. A találkozásának csak egy tanúja volt, egy takács, aki később megindultan mesélte:

— Nem beszéltek azok egymással egy szót sem. Csak nézett egyik a másikra és a szerelem világított a szemükben...”

Vörösen izzott a tűz a nagy szeneskályhában. Az északi szél vadul dühöngött odakint. Bent azonban, kettejük körül, csend volt és békesség.

„Minden ember élete napló — olvasta Stevens. — Elhatározza, hogy mit fog bele írni és egészen mást ír bele.”

Ella úgy érezte, hogy olyannak kellene lennie az életnek, amilyen ma, minden estének ilyennek kellene lenni, minden estének és minden napnak. Kettecskén — te meg én. Örült gondolat! Méltó azokhoz az örült és láthatatlan szörnyetegekhez, akik odakint járják a táncot. Ők is örültek, mind a ketten. Bolondok, mint Tom O'Shanter, Burns hőse, aki látta a démonokat.

Hosszú, hosszú ideig hallgatta a dallamos hangot:

„Úgy örülök! — mondta a cigányasszony. — Hiszen maga szeret engem, Mr. Dishart. Mindig is szeretett. Hát szerethet egy férfi egy asszonyt akkor is, ha nem akarja szeretni?”

John Stevens becsapta a könyvet, hogy csak úgy csattant.

— Későbbre jár az idő, mint gondoltam — mondta majdnem nyersen.

Elbűsüzött. Olyan sietősen, hogy Ella tudhatta: az ő lelkében is vad gondolatok járnak szilaj boszorkánytáncot, akárcsak a vihar elszabadult démonai künn az éjszakában.

A szobájában leült az ágya szélére. Reszketett.

Szembe kell néznünk ezzel a kérdéssel — mondta külön az eszéhez és külön a szívéhez intézve a szót, mintha az egyénisége egyszerre kettévált volna. — Itt az ideje, hogy az eszem és az érzéseim leszámoljanak egymással. Hadd nyilatkozzék meg szabadon minden, ami bennem van: soha, senki sem fog megtudni róla semmit. Halljuk, szívem, szegény jószág te: mi a mondanivalód. Ki vele!

Ő maga felelt a szíve helyett:

— „Vágyom John Stevens után. Mindent és mindenkit odaadnék érte, hogy örökké a közelében lehessenek. Azt hiszem, ugyanezt érzi ő is. Nem hiszem: tudom. *Érzem*, mit érez ő. Jogom van a boldogsághoz! Valamikor elvették tőlem azt, akit szerettem. Csak nekem nem szabad elvennem a másét? Neki nincs is igazi felesége. Nem érti meg; már félig tönkretette az életét. Bennem megtalálna mindent: a szerelmesét, a jópajtását, a boldogságát. Ez az egy életem van — miért ne lehetnék én is boldog?”

— Most szóljon az ész! — Ella olyan pártatlan volt, mint a bíró, aki magasan áll a perlekedő felek fölött. — Halljuk, mi a te mondanivalód?

— „Először is: nem igaz, hogy minden embernek joga van a boldogsághoz. Különösen másvalaki boldogságának az árán nincsen. Az a boldogság, amelyhez így jutott el az ember, nem érdemli meg a nevét. Rossz cselekedetből nem származhat semmi jó.”

— De vágyódom utána!

— „Kiskorodban nem szeretted volna, ha lehozzák neked az égből a Holdat?”

— Csak egy kicsi, egészen kicsi bátorításra volna szükség és...

— Jellemtelen! — A bírő dühösen csapott le a perben álló ellenfelekre. — A fáklyát hordod? Az eleven lángot? Tanító vagy? Te mutatod az utat az ifjaknak és a szüzeknek? Az utat, amelyet meg kell tenniük a meredek hegyoldalon, hogy feljussanak a magasba? Megesküdtél, hogy ez lesz életcélod a Földön! Tartsd meg az esküdet és vidd a fáklyát, vidd és emeld magasra!

Zokogva borult az ágyára:

— *Vidd*, vidd a fáklyát, szegény kis bolondom!

23 Ella megkönnyebbülten lélegzett fel, amikor végre ismét elérkezett a vizsgák ideje. John Stevens Keletre utazik vakációra.

— Ha nem lesz a közelemben — gúnyolódott önmagával Ella — talán én is visszakapom a józan eszemet.

Újra és újra elmondta magában:

— Hogy kinevettem azokat a szerencsétleneket, akikkel megeshetik ilyesmi. És lám, nekem is milyen sors lett osztályrészem.

Ősszel, amikor újra megkezdődött az iskola, már a régi, tiszta tekintetével nézte a világot — mindaddig, amíg a tanári szoba ablakából, a Central Hall tornyából, meg nem pillantotta véletlenül John Stevenst, aki fiatalos lendülettel sietett felfelé a kanyargós úton, a szilfák árnyékában.

Ebben a pillanatban már tudta Ella, hogy csatát veszített önmagával szemben.

Stevens az úton George Schroederrel találkozott és megállt vele beszélgetni. Ella lázas sietséggel futott le a szobájából, hogy minél előbb köszönthessék egymást. Addig kell odaérnie, amíg ott a német professzor is...

Hármasban beszélgettek. Mindegyikük beszámolt a nyaráról és az őszi terveiről. Ella egy vidám esetet mesélt el, amelynek a nyáron szemtanúja volt; azután Schroeder professzor társaságában folytatta útját a salakjárdán, hazafelé. Amikor hazaért, meg volt elégedve azzal az Ella Bishoppal, aki olyan okosan beszélt és olyan kifogástalanul viselkedett öhelyette.

Októberben Maple Citybe hívták meg Ellát, hogy előadást tartson egy tanárkongresszuson. Nem tudta, hogy kívülre kiket kértek még fel, de sejtette, hogy többen lesznek az előadók.

A kongresszus napján korán kelt, gondosan öltözködött fel és már jókor kint volt az állomáson. A vonat nyolckor indul. Miss Sallie Withrow is kint volt már, az elemi iskola vezetője.

— Képelem, hogy felkészült az előadásra — nevetett Ella. — Most végre az összes pedagógusok meg fogják tudni, milyen fontos a hatéves gyermek egyéni szabadsága!

Már jelezték a vonatot, amikor a váróterembe belépett John Stevens is.

Ella érezte, hogyan árasztja el a boldogság, amelytől már régen elszokott.

Stevens arca nem szép, az bizonyos. De ízléssel öltözködik. A megjelenése előkelő, a modora nyugodt. Olyan más, mint a többiek! George Schroederrel, vagy Cunninghammal, például, nem is lehetne egy napon említeni. Minden együtt van benne, ami boldoggá teheti az asszonyt. Okos, művelt, elegáns...

Ella úgy megörült annak, hogy együtt fognak utazni, hogy érezte: meg kell kettőznie az őrséget önmaga mellett, mert különben még elárulja magát. Ha már legyőzni nem tudta az érzelmeit, annak az elégtételének meg kell maradnia a vereségben, hogy senki sem fog tudomást szerezni önmagával, az érzéseivel folytatott hiábavaló küzdelméről, legkevésbé maga John Stevens.

Örült, hogy úgynevezett „jó napja” volt. Nem lett volna nő, ha nem tette volna boldoggá, hogy milyen jól sikerült az új őszi kosztümje. Kék himalája-ruhát viselt, olyan árnyalatút, mint a szeme, hozzá ugyanolyan színű, hosszú kordbársony felöltőt és kis bársonykalapot, amely a felöltője anyagából készült. A kis kalapon, kétoldalt, egy-egy sötét szírvány volt a dísz, amely rásimult hullámos hajára és bekeretezte az arcát.

Ő el tudta rejteni az érdeklődését — Stevens arca azonban felragyogott, amikor meglátta Ellát. De már a következő percben ő is az volt, aki máskor: kedves, udvarias kolléga. Ha megszólalt, inkább Sallie Withrowhoz intézte a szót, mint Ellához.

A fülkében csak hárman voltak. Sok mindenről beszélgettek: akiknek ugyanaz a foglalkozásuk, azoknak könnyű közös beszédanyagot találni. Kiderült, hogy John Stevens egy délelőtti és egy esti előadást tart. Ella és Sallie szintén reggel fognak beszélni, második előadásukat pedig ők is délután tartják meg.

Vissza csak együtt jöhetnek, a tíz-harmincas vonattal.

— Én azonban vasárnapra is Maple Cityben maradok — mondta Sallie. — Van ott egy rokonom, az édesanyám másodunokatestvére, akit még sohasem láttam. Soha többé nem lesz ilyen kedvező alkalom arra, hogy megismerkedjem vele.

A másik kettő hirtelen elcsöndesedett. Lehet, hogy azért hallgattak el, mert nem volt semmi mondanivalójuk, de az is lehet, hogy azért, mert nagyon is sok mondanivalójuk lett volna.

Maple City jóval nagyobb, mint Oak River. Igazi nyugat-amerikai város: csupa gyár, szálloda, iskola és templom.

Magas parton épült; onnan nézegeti magát a folyamban, amely lomhán hömpölyög a tenger felé.

A kongresszust egy eléggé jóképű iskolaépületben tartották. Mialatt beszélt, Ella tudata alatt állandóan ott muzsikált egy boldogító gondolat: egész nap együtt lesz Stevens-szel. Nem ő tehet róla. Egyikük sem kereste szántszándékkal a másik társaságát. A végzet hozta össze őket. A végzet néha kegyetlen, néha azonban nagyon-nagyon jószágos is tud lenni.

Amikor a délutáni ülés véget ért, Sallie az unokanénje karján ment ki a teremből. Ella még néhány percig ott maradt, hogy válaszoljon az előadásával kapcsolatosan felmerült kérdésekre. Azután ő is elindult lefelé a hosszú lépcsősoron.

John Stevens ott állt az előcsarnokban. Várt rá.

— Sétálunk egyet? — kérdezte a férfi olyan könnyedén, mintha már előzetesen megkérte volna Ellát, hogy találkozzék vele a maplecity-i iskola halljában.

— Hogyne! — felelte Ella olyan könnyedén, mintha már régen megígérte volna, hogy pontos lesz a találkozón.

A fajárdán eljutottak az utca végéig. Ott egy keskeny ösvényre fordultak be, amely egy partmenti dombra vezetett.

Abban az időben kezdték rendezni a parkot, amely később a város díszé lett. Évszázados faóriások álltak a dombtetőn: gyökereikkel belekapaszkodtak a vízmosta alsópartba. A sűrű vadbokrok között itt-ott csupasz foltok szürkéltek: indián tábortüzek nyomai. A természetalkotta párkány mentén fapadokat állítottak fel; a meredek veszélyes részén pedig vaskerítést húztak végig.

A padról, amelyen Ella és Stevens ült, gyönyörű kilátás nyílt a völgyre. Az őszi nap sugarai átragyogtak a hatalmas tölgyek és jávorfák lombkoronáin. A völgy bíbora, zöldje és aránya fölé a ragyogó kék őszi ég kupolája borult. A folyam méltósággal teljesen hömpölygött a lábuk alatt, örök célja felé.

— Álmodni sem lehet szebbet, mint ez a nap.

— Miért nem lehet minden nap ilyen gyönyörű?

Közönséges szavak voltak, akárki elmondhatta volna; akárki hallhatta volna. Mégis: tele voltak mély jelentőséggel.

A férfi szavai ezt jelentették:

— Álmodni sem lehet szebbet ennél a napnál, mert velem vagy.

A leány feleletében pedig ez a gondolat rejtőzött:

— Miért is nem ülhetünk mindig egymás mellett?

Ezeket a szavakat azonban egyikük sem mondta ki, pedig bizalmas volt a beszélgetésük.

A férfi a szüleiről beszélt, iskoláskoráról, arról, hogy eljegyezte a szomszédjuk leányát, még mielőtt befejezte volna a tanulmányait és hogy gyerekfejjel kötött házassága után keserves küzdelemmel tudta csak megszerezni a diplomáját.

Ellának jólesett, hogy Stevens egyetlen rossz szót sem mondott arról a furcsa asszonyról, aki aligha volt segítőtársa az életben; inkább megakadályozója lehetett annak, hogy Stevens érdeme szerint érvényesüljön.

Vele kapcsolatosan a tanár mindössze annyit mondott:

— Amíg az ember fiatal: úgy halad át az életen, mint egy sűrű erdőn. Nem lát sem maga elé, sem maga mögé. A középkorú ember látja a múltját és látja a jövőjét is. Amikor megöregszik és előre már nem nézhet, csak vissza, a múltba: csak akkor látja tisztán és csak akkor érti meg, hogy mi miért történt az életben?

Ella — hogy viszonozza a bizalmát — elmondotta ifjúsága törté-

netét. Amikor ahhoz a szomorú fejezethez ért el, amelyben Amy olyan nagy szerepet játszott: a férfi gyöngéden rátette kezét a kezére.

Igy ültek sokáig.

Az árnyékok egyre hosszabbra nyúltak körülöttük.

Minden szóbakerült, csak arról nem beszélt egyikük sem, amit nem volt szabad egymásnak megvallaniok.

Nem volt benne semmi bűn. Ami olyan magától értetődő és mind a kettejüknek olyan tiszta gyönyörűséget szerez: abban nem lehet rossz — gondolta Ella. A régi szerelem? Ma már csak úgy gondolt rá — ha egyáltalán eszébe jutott még —, mint egy szép, szomorú dalra, amelynek elfelejtette a szövegét.

Ahogy csendesen ott üldögélt, Stevens mellett, az októberi alkonyatban, érezte, hogy ennek az órának az emléke örökre vele fog maradni. Csak az emléke. Mert tudta, hogy az, ami ilyen szép, nem ismétlődhetik meg többé soha. Életének könyvében arannyal nyomtatták ezt az egy oldalt — ennyi az egész.

Amikor leszállt a sötétség, felkerekedtek és visszaindultak a partmenti úton.

Egy eldugott kis kávéházban vacsoráztak, ahol nem kellett attól tartaniok, hogy valaki megláthatja őket és félremagyarázza együttlétüket. Aztán Ella elkísérte a tanárt a kongresszusi terembe és leült egy hátsó padba.

Amíg az utolsó padban ült és hallgatta annak az embernek a hangját, akivel ma egy boldog napot töltött és akivel boldogan töltötte volna élete valamennyi napját: kimondhatatlanul jóleső érzéssel adta át magát annak a bizonyosságnak, hogy szeretik, vallomás nélkül, némán, mélyen.

Holnap otthon lesz újra és megpróbál szembenézni azzal a problémával: hová vezet ez a barátság, amely már túlnőtt a barátság keretein. Ez a mai nap azonban még az övé. Ma még szabad dédelgetnie az érzéseit. Szabad azt képzelnie, hogy boldog. Ma este még hadd lássék valóságnak az, ami holnap, a reggel józan világosságában úgys álomképpé foszlik majd szíjél.

Stevens befejezte előadását. Háromnegyed óra múlva újra vonaton ülnek már. Haza kell menni.

A professzor még váltott néhány szót azokkal, akik köréje gyűltek, azután átvágott a tömegen és Ellához sietett, olyan magától értetődően, mintha mindig együvé tartoztak volna.

Amikor kiléptek az utcára, távoli villámlás fénye lobbant és a menny is megdördült. Százszoros visszhangot vertek a hegyek. Kicsit csodálkoztak rajta, hogy most, ilyen késő ősszel is vannak még zivatarok, ámbar ilyen forró nap után számíthattak rá. Újra villámlott és a vakító fénysávot recsegő-ropogó, igazi mennydörgés követte.

Megeredt az eső. A vízcseppek olyan sűrű koppanással értek földet, mintha kereplő szólt volna.

Stevens behúzta Ellát a legközelebbi ház homályosan világított kapualjába: hamarjában nem menekülhettek máshova. Ott álltak egymás mellett s egy lépésnyire tőlük zuhogott a záporoső.

Stevens most váratlan dolgot cselekedett. Mindkét karjával magához ölelte Ellát.

— Mi lesz most? — kérdezte. A hangja rekedt volt. — Az égi hatalmak ellenünk szegődtek. Elinduljunk ebben az időben... haza? Az arca most egészen közel került a leány arcához.

— Ne maradjunk itt?

Ella megértette, mit kérdeztek tőle. Annyira megértette, hogy elállt belé a lélegzete.

Körülöttük a sötétségben, úgy ragyogtak a nagyváros fényei, mint az ékszerek egy fekete, királyi paláston. Ismeretlen emberek jártak-keltek sietősen az őszi záporban. Maple Cityben rengeteg a vendégfogadó: valamennyinek hívogatóan világos még az ablaka. Menjünk haza... vagy maradjunk itt?

Övök volt a nap, ez a drága nap, amely már a múlté. Mi következhetik még?

Villámlott. Szabálytalan, zezzugos vonalak szaladtak szerteszét az égboltozaton, mint valami furcsa térképen, amelyen a patakok kifelé futnak a folyóból.

— Tőlem kérdi? Én határozzak ebben a kérdésben?

Ella most olyan távolinak és idegennek hallotta a saját hangját, hogy rá sem ismert. Mintha valaki más beszélt volna helyette.

— A döntő szó a nőé. A magáé.

...A döntő szó a nőé. Ella úgy érezte, hogy forog vele a világ — két világ: az, amelyben eddig élt és egy másik, ismeretlen. Majd úgy tűnt fel neki zavarossá vált képzeletében, hogy megállt forgásában mind a kettő és a döntésére vár. Amelyikbe most lép be: abban kell maradnia mindörökké. Az a világ lesz a hazája. A másik kapui mindörökre bezáródnak mögötte.

Félmegoldás nincs. *Vagy* hazamenni — *vagy* ittmaradni. Ez a kérdés az, amely elválasztja a két világot.

Az egyik világban azok élnek, akik könnyű szívvel szegték meg esküjüket, amelyet az oltár előtt tettek. Akik lelkipurdalások nélkül teszik túl magukat a jóerkölcstörvényein. Ha ebbe a világba lép, akkor soha többé nem kellene kibontakoznia annak a karjaiból, akit szeret. Akkor örökre arca mellett maradhatna az a drága arc, amely most az övéhez simul. Ez a világ a boldog szerelem, a beteljesült vágyak világa.

A másik világba hiába várná vissza az édesanyja, a kis Hope, a barátai, a tanítványai...

Szörnyű villanás borította fényárba az eget. Mintha láng csapott volna fel odafönt, eleven láng. Mintha lobogó fáklát emelt volna a magasba, a város fölé egy láthatatlan kéz.

Lobogó fáklát. Ellának hirtelen az a fákla jutott az eszébe, amely az ifjak és szüzek előtt világítja meg az utat. Hosszú és göröngyös ez az út, de a magasba visz!

Egyszerre kijózanodott. Erős lett újra. A szerelem, amíg némán járt körülötte, álomba ringatta, most, hogy megszólalt: Ella fölriadt álmából. Egészen ébren volt már. Tudta, mit kell tennie.

Rátette a kezét a férfi vállára, de ez a mozdulat nem szerelmes mozdulat volt, hanem inkább szomorú, gyöngéden szánakozó. Sajnálta Stevenst és sajnálta önmagát is, amiért vissza kell térniök abba a világba, amelyben a boldogtalan szerelmesek élnek és amelyben meg kell tanulni a lemondást.

— Hazamegyünk — mondta azután.

A férfi magához rántotta, lázadó mozdulattal, mintha nem tudna belenyugodni a döntésébe. De azonnal el is eresztette.

— Persze, hogy hazamegyünk — mondta. — Igaza van.

Karonfogta a leányt és együtt léptek ki a kapubolt alól, amely eddig menedéket adott nekik.

Az utca nedves volt. Szótlanul indultak el az állomás felé.

Az állomáson az öreg Peters bíróval találkoztak, aki szintén indulóban volt hazafelé. Megörült nekik és azonnal szóval kezdte őket tartani. Hosszasan, fontoskodóan fecsegett.

Hármasban szálltak be egy fuikébe. Kedélyes beszélgetés közben telt el az utazás.

Sam kocsival várta édesapját az oak riveri állomáson. Hazavitte Ellát és Stevenst is: Adams-streeti lakosok voltak valamennyien.

— Jó éjszakát, bíró úr! — búcsúzott derűsen Ella. — Köszönöm, hogy hazahozott, Sam. Jóéjszakát.

Aztán Stevenshez fordult:

— Jó éjszakát, tanár úr!

— Jó éjszakát, Ella kisasszony.

... Senki sem vette észre a hangjukon, hogy mindörökre elbúcsúztak egymástól.

24

Az iskolaév egyhangúan folyt tovább.

Az osztályok összegyűltek a tantermekben, dolgozatot írtak, kollokváltak. A feleletek hol sikerültek, hol nem. A feketerígók vígan rikkantgattak a nagy fák lombjai között.

Az olvasóköör tovább működött. John Stevens elragadóan olvasta fel a modern írókat.

Ella megünnepelte a negyvenedik születésnapját.

Minden úgy volt, mint régen — minden, kivéve egyet. Akárhogyan volt is: Ella megnyugodott a sorsában és újra megtalálta lelki egyensúlyát.

Ha John Stevens nem lett volna házasember: Ella nem törődött volna senkivel és semmivel, csak azzal, hogy boldoggá tegye a szerelmesét. John Stevens azonban házasember volt. Nem lehetett több az ő számára, mint a jóbarátja, a munkatársa. Az lett. Ella tiszta és egyszerű életfelfogása számára nem lehetett más megoldása ennek a problémának.

— Ez is az én egyéni sajátosságaim közé tartozik — magyarázta negyvenedik születésnapján, a saját tükörképének. — Idejében el tudom fojtani a „rendetlen” indulataimat. Lehet, hogy szélmalomharc ez a küzdelem. Ha az: én erősebb vagyok Don Quijoténál, mert meg tudom állítani a magam szélmalmaikat.

Néhány pillanatig farkasszemet nézett a tükörképével. Mindig helyesen ítelt maga felől és most örömmel állapította meg, hogy nem látszik meg rajta, mennyi idős. A bőre üde, a haja fényes, sötét, a szeme mélységesen kék. A kicsit duzzadt szája majd kicsattan a vértől.

A tükörbeli Ella merészen állta a pillantását.

— Negyvenéves vagy, angyalom! — mondta a képének.

Elnevette magát. A testetlen árnyék, ott, az üveg mögött, jókedvűen nevetett rá vissza. Ella vállat vont:

— Nem érted? Ez a kor azt jelenti, hogy: „hagyj fel minden reménnyel”, mint Dante mondta valaha.

Tavaszi felé azt beszéltek az egyetem környékén, hogy Stevens professzor elhagyja a katedráját.

Ella Miss Huntertől hallotta először ezt az újságot. Egy pillanatig az volt az érzése, hogy a park fái és bokrai forogni kezdenek vele és a lejtős, pázsitos térség, amelyen áll, kiszalad a lába alól. Minden összefutott a szeme előtt. Szédült.

Nem, ez lehetetlen! Hogy John Stevens ne tanítson többé az egyetemen! Hogy ne nyisson be váratlan pillanatokban az Ella tantermébe! Hogy többé ne siessen ruganyos, fiús lépéseivel a folyosókon és ne olvassa fel kedves hangján a modern írókat az olvasóköriben!

Nap múlék nap után, hét teljék hét után és ő ne lássa többé John Stevenst? Lehetetlen!

Ha elmegy, vége lesz a világnak. Nem marad semmi utána, csak a pusztaság, pusztaság szürkeség.

A kétségbeesés azonban csak egy pillanatig tartott. Azonnal összeszedte magát. Erőt vett az érzéseiből, higgadtan tudta felfogni a helyzetet. Hát nem jobb így? Ezentúl legalább nem kell szüntelenül rettegnie, hogy elárulja magát. Könnyebb lesz, egyszerűbb lesz az élete.

Már egészen közel volt az avatások ideje, amikor Stevens beállított Ella tanári szobájába.

Búcsúzni jött.

Ella az íróasztala legalsó fiókjában keresett valami segédkönyvet, amikor összerezzen. Megérezte, hogy áll valaki mögötte.

Sietve ugrott fel.

Egy hosszú, hosszú percig álltak szemben egymással, szótlanul.

Stevens azután kezét nyújtott:

— Ég áldja, Ella kisasszony. Minden jót! Sok szerencsét, sikert, dicsőséget!

Igyekezett, hogy vidámnak, elfogulatlanul lássék.

— Köszönöm, tanár úr. Sok szerencsét kívánok magának is.

Stevens egy pillanatig kezében tartotta Ella kezét. És nézte — úgy nézte Ellát, mintha örökre meg akarná jegyezni magának a kedves

vonásokat. Azután eleresztette a leány kezét és gyorsan kiment a szobából.

A harang szelíden kondult egyet a fejük felett. A galambok nagy szárnycsattogtatással repültek el az ablak előtt.

Ella még ugyanazon a helyen állt, ahol az imént elbúcsúztak egymástól, amikor Stevens váratlanul visszajött. Dúlt volt az arca és idegesen harapdálta az ajkát.

— Ha egyszer... valamikor úgy fordulna az életem, hogy visszatérhetnék ide... eljöhetek-e...

Ellának kicsit összeszorult a torka:

— Ne beszéljünk erről. Nem lehet. Nem szabad.

A férfi várt még egy percig.

— Jól van — mondta azután. — Ha nem akarja, most nem beszélek róla. Isten áldja meg.

Elment.

És megkezdődött a szürke, üres hónapok végtelen sora.

Még szerencse, hogy a vizgák idején kettős kötelesség várt Ellára. Hope ebben az évben végezte el a középiskolát és erre az alkalomra ünnepi díszbe öltözött az Adams-streeti kis ház.

Hope habos, fehér ruhát kapott, sok, hímzett fodorral. Az öreg Finchné varrta, aki még ma is kiállta a versenyt a város akármelyik szabónőjével.

Ezt a ruhát sok sírás közben varrták. Hope sírt, mert Stena szeretne volna csinálni a ruháját, de Stena nem tudott másféle ruhát elképzelni, mint olyant, amelyet széles, vastag horgolt csipkebetétekkel díszítenek. Ellának minden tapintatára szüksége volt, hogy mind a kettőjüket megvigasztalja.

— Tudod — mondta tréfásan Hope-nak —, úgy látszik, Stena nem ismeri azt a szép költeményt, hogy: „Horgóni már nem módi...”

Hope könnyei egyszerre felszáradtak. Kacagott. Ella néni olyan vicces volt mindig és amellettt olyan megértő!

Így aztán, az érettségi vizsga és a sok háziünnep izgalmában Ella kénytelen volt félretenni a bánatát. Amire újra elővette: a bánat megkopott, meghalványult, mint egy ruhadarab, amelyet rég nem viseltek.

— Mielőtt végleg elfelejtem reménytelen szerelmemet — mondta egyszer gúnyos-vidáman az ő legkedvesebb vitatkoztársának: saját magának —, jó lenne, ha megírnám élményeimet egy szép könyvben. Az lehetne a címe: „Egy vénkisasszony szerelmi élményei”. Külön-

féle tréfás kalandokról lenne szó benne: egy férfiről, aki mást vett el, *mielőtt* találkozott velem, s egy másik férfiről, aki szintén mást vett el, *miután* találkozott velem. No és Sam? — figyelmeztette önmagát. — Majdnem elfelejtettem harmadik regényhőszámot, a jó, öreg Samet!

Samról azonban nem volt könnyű megfedkezni.

Egy augusztusi estén valaki kopogtatott a Bishop-ház kapuján. Ella szaladt ajtót nyitni.

Sam állt odakint. Az arca halálsápadt volt és szinte eltorzult. Lihegett a sietségtől és az izgatottságtól.

— Kérem, Ella, jöjjön át hozzánk — könyörgött. Suttogóra fogta a hangját: látszott, hogy valami nyomja a szívét, valami szörnyű történhetett vele. — Nagy bajban vagyok. Egyedül nem tudok eligazodni benne. Maga mindig olyan okos és megértő.

Újra elakadt a hangja.

Ella, úgy, ahogyan volt, kalap nélkül lépett ki a tornácra. Az ajtót bezárta maga mögött.

— Menjünk, Sam. Az édesapjáról van szó?

— Nem. Apa, hála Istennek, egészsége. Maynardba ment. Megnézi, mi újság az ottani háza körül és beszedi a házbéreket. Holnapig nem is jön haza.

— Akkor hát mi a baj?

Ella kicsit türelmetlen lett.

— Várja meg, amíg hazaérünk. Jön, ugye?

Úgy látszik, észrevette, hogy a leány legjobban szeretne visszafordulni.

Közben átértek az utca túlsó oldalára, az öreg Peters-házba, amely éppen olyan komor és nagyképű volt, mint a gazdája.

Amikor a tornácra léptek, Ellának eszébe jutott, hogy azóta se járt itt, amióta Sam édesanyja meghalt: ennek pedig már két esztendeje. Az udvarba be-benézett néha, elbeszélgetett Petersékkal, az asszonytalan házba süteményfélét is vitt át olykor, kóstolóba, de a szobákba sohasem tette be a lábát.

Belül, látszatra, teljes volt a rend. Ella egy futó pillantással megállapította, hogy minden ugyanúgy van, mint a boldogult Petersné életében volt. Az asztalon ott állt a virágos, rózsaszínű váza; az alvódiványon ott sötétlett a régi, fekete horgolt terítő. De valami nehéz szag terjengett a levegőben, amilyent a keveset szellőztetett, rosszul takarított szobák lehelnek magukból.

Sam gondosan becsukta az előszoba szárnyasajtáját, azután nehézkes, nagy kezét rátette Ella karjára.

— Odabent, apa szobájában, egy nagybeteg fekszik. Nagyon rosszul van. Az orvos éppen most ment el, de azt mondta, hogy visszajön.

Intett Ellának, hogy kövesse. Ella utánament.

A nagy fogadószoba, amelynek erkélyes ablakai az utcára néztek, éppen olyan volt, mint régen. Onnan nyílt a földszinti hálószoba.

Még mielőtt Sam felemelte volna a barnazsenilia ajtófüggőnyt, már hallani lehetett, hogy bent nehezen, hörögve lélegzik valaki.

Az ágyban egy idegen feküdt, a rongyból szőtt, tarka takaró alatt. Egy nagytestű, összetört roncs.

A függöny kihullt a Sam kezéből. Úgy nézett Ellára, hogy fájdalomtól a kő is megindult volna.

— Ez Chester — mondta.

Ella rábámult. Úgy megdöbben, hogy egyetlen összefüggő gondolatot sem tudott végiggondolni.

— Nem fült a vízbe — folytatta Sam, csendes hangon. — Az éjszaka hazaérkezett.

25

Ella nem tudta elfordítani a tekintetét Sam arcáról. Lába a földbe gyökerezett. A szó a torkán akadt.

— Hét óra körül állított be — mondta Sam. — Apa odaát volt, Wittinglyéknél. Egyszerre csak kopogtat valaki a kisajtón. Odamegyek, kinyitom, hát egy idegen ember... Chet állt az ajtóban. Nevetett. De olyan furcsán, hogy az volt az első gondolatom: talán megszökött... valahonnan. Azután megszólalt: „Talán bizony meg se ismersz? De én megismertelek, Sam. Chet vagyok, a testvéred.” Borzalmas volt. Halálra rémültem. Hívni szerettem volna valakit, de egy hangot se tudtam kinyögni. Segítségért akartam futni, de lábam fölmondta a szolgálatot.

— Szegény Sam! — mondta Ella.

Mélységesen sajnálta a szálnalmasan vézna, megtört emberkét, aki izgatottságában folyton a kezét tördelte.

— Egy percig farkasszemet néztünk. Azután Chet így szólt: „Persze, mindnyájan azt hittétek, hogy a vízbe fúltam. Angyalka lett

belőlem. Szó sincs róla! Kicsit magamon kívül voltam amiatt az... Amy-história miatt és ellógtam, világot látni.” Itt megakadt. Már nem vigyorgott olyan eszelősen: egészen józan lett az arckifejezése, de olyan keserű, olyan ijesztő, hogy a szívem is beféjdult. Így folytatta: „Hát — láttam a világot. Éppen eleget láttam belőle, mondhatom.”

Samból kitört a kétségbeesés:

— Én azt hiszem, Ella, hogy inkább az *alvilágot* ismerte meg.

Vékony nyakán néhány pillanatig görcsösen rángatóztak az izmok. Azután megnyugodott egy kicsit és folytatta:

— Chet még akkor is kívül állt az ajtón. Én se bírtam mozdulni. Azután újra ő szólalt meg: „Azt terveztem, hogy nemsokára hazajövök. De előbb meg akartam gyógyulni. És felejtetni akartam. Gyógyulni, felejtetni... Amyt.”

Ella kábult agyában ekkor támadt az első, világos gondolat. Még mindig szerencsétlenség jár Amy nyomában — mint amikor egy hajó már régen elúszott, de a mély barázda, amelyet a vízen hasított, még sokáig jelzi az útját.

Sam tovább mesélte, mit mondott Chet:

— „Behajóztak egy teherszállító hajóba. Hongkongba mentünk...” Valami kínai lányról beszélt még, meg még valamiről, amit egyáltalában nem értettem. Én nem tudtam szólni. Csak bámultam rá. Végre eszébe jutott: „Mi van apával? Hol van édesanyánk?” Ebben a pillanatban mindkét kezével odakapott az ajtófélfához és összeroskadt... Jaj, milyen nehezen tudtam bécipelni! Nagyon meghízott... de ez a betegségével jár. Végre mégis bevonszoltam valahogyan a fogadószobába és megpróbáltam a díványra fektetni. Láttam, hogy nem halt meg, csak elájult. Mit csináljak? Mit csináljak? Tudtam: apa mindjárt itthon lesz. És az jutott eszembe, hogy Chet volt apa minden reménysége, minden büszkesége.

Néhány pillanatig hallgatott.

— Nem volt sok időm a töprengésre. Egy pillanat alatt — nem, talán még annyi ideig sem tartott — elszántam magam rá, hogy hazudni fogok. Kicsit nehéz mesterség, ha nem szokta meg az ember...

Ezt olyan ártatlanul mondta, mint egy kisgyerek.

— De mit csináljak? — folytatta. — Hazudni kell — mert különben apa belehal. Nem ölhetem meg az édesapámat... Chet csak feküdt, mint a halott. A telefonhoz rohantam. Felhívtam a fiatal Lawrence

doktort. Milyen kitűnőek is ezek az új telefonkészülékek. Arra gondoltam, hogy a doktor nem régen lakik Oak Riverben, tehát nem kell tartani attól, hogy megismeri Chetet. Már ki is gondoltam... azt fogom mondani neki, hogy a beteg: szegényember, aki szállást kért. Ha magához találna térni és elárulná magát, azt mondom apának, hogy én sem tudtam, kicsoda... De nem tért magához. Beszél, de összefüggéstelen, zavaros dolgokat mondott. Eszméletlenségében többnyire azt képzei, hogy Sanghaiban van. Megijedne, ha hallaná, miket beszél össze-vissza. Néha-néha azonban — hangja megcsuklott — a gyermekkorunkról is beszél... Szánkázik lázalmában a Kolégium dombján...

Ella a szíve mélyéig megrendült. Szerette volna a vállára venni azt a súlyos terhet, amely Samre nehezedett...

Sam szórakozottan simogatta a régi, kék virágvázát az asztalon, azután folytatta:

— Az emeletre felvinni, persze, nem bírtam volna. Csak apa hálósobájáig tudtam elvonszolni, oda is csak úgy, hogy Lawrence doktor is segített. Végre becipeltük. Akkor jött haza apa...

Sam hangja elhalkult:

— Neheztelt rám... egy kicsit zsörtölődött is, hogy egy csavargót fektettem az ágyába. Azt mondta, hogy majd itt hal meg a nyakamon és hogy ha volna egy kis természetes eszem, elsősorban a hatóságokat értesítettem volna... Mindig őszinte voltam az apámhoz és bizony, sok akaraterő kellett hozzá, hogy következetes maradjak a hazugságban. Amikor azt mondta, hogy Maynardba kellett volna mennie és most emiatt a beteg miatt nem mehet: biztattam, hogy azért csak menjen el nyugodtan. Lawrence doktor meg én majd gondját viseljük. Képzelterhet, mennyire megkönnyebbültem, amikor hallottam, hogy útra készül. El is ment.

Szegény, szegény Sam! — Ella szívét forró szánakozás töltötte el.

— A doktor azt mondta, hogy nem éli túl az éjszakát. Ha apa megtudná, mi történt: úgy szenvedne, mintha kétszer halt volna meg a fia. Csak azért imádkozom, hogy ne térjen magához. Ha eszméletre térne és beszélni kezdené... elpusztítaná azt a képet, amely apa szívében él róla. Megölné minden büszkeségét, amellyel még az emlékét is őrzi.

Ella nem tudott szólni, csak bólogatott.

Sam folytatta:

— Ha meghal, akkor is következetesnek kell maradnom. Nem temettethetem a családi sírboltba. Édesanyánk bizonyosan azt kívánta volna, hogy nyugodjék mellette, de mit szólna hozzá édesapám?

Ennek a mondatnak csak a formája volt kérdés. Sam már határozott.

— Végiggondoltam az egészet. Csavargó fog maradni. Szegény, sorsüldözött vándorlegény, aki azért tért be hozzánk, mert éhezett. A neve ismeretlen... Ismeretlen marad mindaddig, amíg apa él. Azután... ha túlélném apát, odavitetem anyánk mellé. Akkor már nem bánom, ha meg is tudja mindenki.

Ella csak most tudott először megszólalni:

— Nemesen cselekszik, Sam. Nagyon-nagyon nemesen. Apja talán meg sem...

Sam megértette, mielőtt kimondta volna a gondolatát. A leány szemébe nézett:

— Igen, apa sohasem becsült valami sokra, mert nem tudok mást, mint cukrot meg tojást árulni és üzleti könyveket vezetni. Bizonyosan igaza van: nem sokat érek. Chetből valami egészen más...

Megakadt. Másképpen fejezte be a mondatot, mint ahogyan elkezdte:

— Ha a jó úton marad, nagy ember lett volna belőle...

Pár percre megint némán álltak. Csak a nagybeteg hörgő lélegzése hallatszott, a másik szobából.

Később, csöndesen, benyitott a doktor.

Ella most már egészen Sammel érzett. Felajánlotta, hogy náluk marad. Csak éppen hazamegy, szól Stenának és azonnal visszajön.

— Nem — tiltakozott Sam. — Ne maradjon itt...

— Én nem félek a haláltól, Sam. Én... én már belenéztem a szemébe.

— Tudom. De azért csak menjen most el. Ha van ereje hozzá, jöjjön át holnap reggel újra.

Reggel Stena is elkísérte Ellát Petersékhez.

A Halál akkorra már megtette a látogatását. Mire Peters bíró hazaérkezett Maynardból, a temetkezési vállalkozó már el is vitette Chet földi maradványait a házból.

Sam az ajtóban találkozott az édesapjával. Sápadt arccal, de nyugodtan mondta:

— Apa, az az ember... meghalt.

Az öreg bíró ünnepies és fontoskodó arccal vette tudomásul az újságot. Kissé megbánta, hogy összeszidta Samet, amiért szállást adott a haldoklónak.

— Így van ez, fiam. Mindnyájunknak ez a vége. Az emberiség folyama beárad az örökkévalóság tengerébe. Szegény vándorlegény — nyugodjék békében. Ki tudja, milyen szép jövőt jósoltak neki valamikor a szülei...

Ella tekintete találkozott Sam tekintetével, amely most olyan volt, mint az üldözött vadé. Ha nem vigyáz magára, kitör belőle a sírás.

Még el kellett intézni néhány formáságot, eleget kellett tenni egy-két szabályrendeletnek, azután elkövetkezett az egyszerű temetés.

Sam megkérte a lelkészt, hogy mondjon néhány szót a sírnál. Azt is szeretne volna, ha elénekelnek egy-két gyászdalt, annak ellenére, hogy csak egy szegény vándorlegényt temetnek.

Fel is kereste az egyik templomi énekkar tagjait. A tenorista azonban aznap nagyon el volt foglalva, a szoprán pedig rekedt volt, így hát nem lett énekes halott a szegény Chetből.

Ella és Stena elkísérték Samet az egyszerű temetési szertartásra. A sírt a temető kerítésének azon az oldalán ásták, ahol azok szunnyadtak, akik után nem maradt egy fillér vagyoni sem.

A magasra nőtt, kiszáradt fű szinte csörgött a szélben. Szöcskék ugráltak keresztül a fekete faládán: amelyik ráugrott, nagyot koppant rajta.

A lelkész ünnepies könyörgést mondott az elköltözött lélekért. Ella azonban azokért imádkozott, akik itt maradtak.

26

Hope-ot be kellett íratni a Midwestern Collegebe. Egyetemi hallgató lett abból a kisbabából, aki tegnap még úgy várta haza Ellát, hogy tömpe orrocskáját egészen odalapította az ablaküveghez.

Milyen észrevétlenül eliramlik az élet!

Hope „prepa” lett: a tanítónőképző növendéke és a Minerva-olvasókör tagja.

Ellának rengeteg volt a dolga. Nemcsak az angol nyelvtant tanította az első éveseknek. Tanított ő társadalomtudományt, könyvelést, erkölcsant, illemtant, vallást, irodalmat — mindent. Az angol nyelvtan csak takarója volt annak a nagy érdeklődésnek, amellyel ő a diákok iránt viseltetett — olyan spanyolfal féle volt, amely mögé Ella elrejtette, hogy lelke mélyén nem tanár, hanem jóbarát.

De azért nem szabad azt gondolni, hogy elnéző, megalkuvó pedagógus volt. Tanulás dolgában nem ismert tréfát. Aki nem tanult meg mindent, amit kellett: abból nem lett másodéves.

Minden idejét, tudását a tanítványainak adta. Tanár volt otthon is. Minden diákja előtt nyitva állt a háza.

— Annyiféle alakban, annyiféle ruhában láttak már a diákjaim — mondotta —, hogy csodálatos, ha még van előttük tekintélyem. Láttak már krémmel bekent arccal, konyhakötényben, házipapucsban, meg ondoláló-papirosokkal a hajamban. Ha fölkeres egy diákom, tudom, hogy van valami, bizalmas mondanivalója, amelyet a maga jószántából szeretne elmondani nekem. És tudom azt is, hogy ha elküldöm: elmegy a bátorsága, meggondolja magát és felülkerekedik benne az a meggyőződés, hogy mégis csak jobb lesz, ha nem beszél. Ezért nem váratom meg soha egyiküket sem.

Az egyetem évről-évre fejlődött: Watts rektor széles látókörű ember volt és tevékeny.

A Central Hallnak már „Old Central Hall” lett a neve. A vadszölő szőnyeggé vastagodott a falain, az ablakai pedig a sűrű szövevényből úgy néztek ki a világba, mint csillogó szemek a bozontos szemöldök alól.

Chris már nem viselte a főportási méltóságot. A helyét egy épületgondnok foglalta el, aki fiatalember volt és vizsgázott építőmester. Chris háttérbe szorult mellette.

A gondnok svéd származású volt. Chris keserű féltékenységeben így nyilatkozott róla Ellának:

— Tedzik *dudni*, mi ety svéd? Ety olyan dán, akineg kiszedtég a fejibül az atyvelőt.

Hope 1904-ben fejezte be inaséveit. Szerénységében meg volt róla győződve, hogy nincs nála tökéletesebb elemi iskolai tanítónő.

Ellával gyakran elbeszélgettek a tanításról:

— Messze vagy még attól, kedvesem, hogy jó tanító légy — mondta Ella. — Sok elméletet kell előbb elfelejtened. Hidd el: a

legragyogóbb elmélet is szürke az élet viruló zöld fája mellett. Ahogyan Cleveland elnök mondta: az életben helyzetekkel állunk szemben, nem elméletekkel. Az a jó tanító, aki felismeri és helyesen oldja meg az adódó helyzeteket.

— De kérlek, Ella néni! Mi történhet velem? Ugyanúgy fogok tanítani, ahogyan a mintaiskolában megszoktam.

— És mi lesz, ha olyan iskolába kerülés, amelyben nincsenek olyan segédeszközök, mint a mintaiskolában?

— Miss Jones arra tanított, hogy a tanítónőnek meg kell követelnie, hogy az iskola felszerelése mintaszerű legyen!

— Követelheted, gyermekem, követelheted, amíg csak bele nem fáradsz — nevetett Ella —, mégsem kapod meg. A tanítás eredménye egyébként egyáltalán nem a segédeszközöktől függ.

— Lehet. De ha az ember Jones kisasszony tanfolyamán szerezte az oklevelét: tartozik vele önmagának, hogy csak olyan tanítói állást vállaljon el, ahol a legmodernebb tanszerek állnak rendelkezésére.

Ella most már haragudott:

— Az emberiség nagy Tanítója: „*ujjával irt a porba*”. És Szokratész, a másik nagy tanító, aki „lehozta a filozófiát az égből a földre”, Szokratész se rendelkezett huszadik századbeli segédeszközökkel. Ezt ne feledd el, Hope, soha.

Alapjában véve azonban Ella éppen olyan büszke volt Hope-ra, mint a pávamama lehet sokatígérő kis pávacsibéjére.

Amikor Hope egy délből azzal állított be, hogy kiosztották a vizsgálati színdarab szerepeit és ő lesz az „Ahogy tetszik”-ben Rosalinda, a számkivetett herceg leánya: Ella örömsikoltással vette tudomásul leánykája kitüntetését.

Az avatási ünnep, amelyen Hope is az új diplomások között lesz: olyan boldog izgalommal töltötte el Ellát, amelyet nem érzett már huszonnégy éve — a saját avatása óta.

Az ünnepélyrendező bizottság csak utolsó pillanatban jött rá arra, hogy a nagy előadóterem, amelyben átalakítási munkálatok folytak, nem lehet készen idejére. Sebtiben intézkedtek, hogy egy óriási indiánsátort verjenek az egyetemi parkban. Abban tartották meg az előadást.

Rosalinda, Celia, Orlando és a bolondos Touchstone tehát olyan színpadon játszottak, amelyen a deszkákat a park dús füve helyettesítette, ahol a reflektor maga a Nap volt, a díszleteket pedig nagyrészt

az oak creek parti bozótokból és cserjékből léptették elő „ardennesi rengetegnek”.

Mégis, amikor Hope mély, zengő hangja lágyan és tisztán megcsendült, mondván:

— Fogadj el ő uram, hisz' a tiéd vagyok!

...akkor Ella anyai szívéből könnycsepp fakadt. Megpróbálta titokban letörölni és ez sikerült is neki — már amennyire titokban lehet letörölni egy könnycseppet olyan valakinek, aki az első sorban ül és akire mindenki figyel.

Nem sokkal később Hope álláshoz jutott: Maple Citybe választották meg elemiiskolai tanítónőnek.

Ella azon kapta magát rajta, hogy nem tud szívből örülni kedvence örömének. Hope annyit jelent: a Remény. Az a ház, amelyből kiröppen a Remény — bizony, reménytelen egy ház lesz...

.

Júliusban meghalt az öreg Peters bíró. Váratlanul halt meg: hozzáillően, „hatásosan”. A bíróság épülete előtt esett össze. Megbénult ujjai közül kihullt a sétapálcája, a panamakalapja pedig elgurult messzire.

Sam keservesen megsiratta.

— Nekem volt a legkülönb édesapám ezen a világon! — mondotta a részvétlátogatóknak.

A temetés után való vasárnap virágot vitt a temetőbe. Feldíszítette az édesapja és édesanyja sírját, azután átbújt a tüskés drótkerítésen és megmaradt virágait letette arra a harmadik, idegen sírra, amelyet nemrégiben ástak a temető árkában.

Hosszú, hosszú ideig álldogált a sír mellett tanácstalanul.

— Nem tudtam magamat elhatározni... — mondta később Ellának. — Anyánk bizonyosan örülne, ha Chet ott pihenne a közelében. Apa azonban olyan büszke volt Chetre... úgy érzem, még most is büszke rá, odalent, a sírban... és attól félek, fájna neki, ha az emberek a nyelvükre vennék Chet esetét...

— Én a maga helyében nem bolygatnám a holtak nyugalma, Sam — mondta Ella. — Ha egyszer elnyugodtunk az Úrban, olyan mindegy, hol hajtottuk örök álomra fejünket!

.

Elmúlt a nyár. Hope elutazott. Az Adams street-i ház üres lett, nagyon-nagyon üres. Az egyetem megnyílt. Sok új diák iratkozott be, köztük Mina Gordon fia és Emily Teasdale két ikerlánykája is — Ella régi iskolatársainak gyermekei.

— Ha még most sem veszem észre, hogy már túl vagyok az „emberélet útjának felén” — mondta magában Ella —, akkor nem tudom, mikor fogok ráeszmélni az igazságra.

Pedig még akkor is csak negyvennégy éves volt; de legalább tíz esztendővel látszott fiatalabbnak a koránál.

Schroeder tanár úr, Ella kisasszony régi osztálytársa ingerkedett is vele, ha néha összekerültek a parkban és nem volt a közelben kíváncsi, szemfüles diák.

— Fogadja hódolatomat, ifjú virágszál — mondta ilyenkor. — Szavamra: ma is szakasztott olyan, mint amikor még iskolába jártunk. Huszonöt évesnél egy nappal sem látszik többnek.

Amire Ella megjegyezte, hogy — ha ő most huszonötödik tavaszát éli — akkor nyilván egyéves, zsenge gyermekkorában avatták tanárrá az egyetemen. És hozzátette:

— Jó, hogy eszembe jut! Hogyan fogjuk megünnepelni jövőre huszonötéves tanári jubileumunkat?

— Huszonöt éve vagyunk tanárok? *Ach* — hogy eljár az idő — sóhajtott Schroeder. — Ez a Fonda, ez a csillagász, megállíthatná egy kicsit a Napot az égen, elzárhatná a közlekedést a Tejúton: hadd kapjunk az öreg Időtől egy kis vakációt!

Watts rektor csatlakozott hozzájuk:

— Ugye, emlékeznek Stevens professzorra, aki néhány év előtt tanított itt, nálunk? — kérdezte.

A park ködbeborult Ella szeme előtt. Érezte, hogy idegei a pattanásig megfeszülnek.

— Most kaptam hírt váratlan haláláról. Autóbaleset érte. Ez az újfajta közlekedési eszköz sok áldozatot kíván...

A két tanár mormogott valamit arról, hogy mennyire sajnálja a váratlanul elhunyt kollégát. Ella azonban kővémeredten, némán állt mellettük.

— Sajnos, bennünket is veszteség ért a halálával — tette hozzá a rektor. — Mert, tudomásom szerint, Stevens éppen útban volt a pályaudvar felé, amikor az autó elütötte. El akart utazni. Ide akart visszajönni, hozzánk.

27 Stevens professzor meghalt. Autóbaleset érte. „Megölte a legújabb fajtájú közlekedési eszköz... amikor éppen útban volt a pályaudvar felé, hogy elutazzék, ide, hozzánk”. Watts rektor legalább is így mondta.

Ella hazafelé tartott a forró, szeptemberi napsütésben. Az útján bársonykvirágok és petüniák virultak, a távozó nyár utolsó, kedves gyermekei. Szembejövő ismerősök köszöntötték vidáman, barátságosan. Ő pedig az egész úton egyhangúan és folytonosan ezeket a szavakat ismételgette magában: „Ha egyszer, valamikor úgy fordulna az életem, hogy visszatérhetnék ide... eljöhetek-e?”

Ennek most négy éve. Vissza akart jönni.

Ella alig várta, hogy hazaérjen! Végeznie kellett lélekben ezzel a megrázkódtatással, életének ezzel az új fordulatával. Szobájának csöndjében, egyedül, távol minden emberi szemtől, talán vissza tud majd rá emlékezni. Maga elé tudja idézni jóságos tekintetét, a száját, amely akaraterőről beszélt és szürkülő haját, amely olyan lágyan simult a halántékára.

Szerette volna elfelejteni, hogy az, akiről ábrándozik, már nincs az élők sorában. Szerette volna végiggondolni: hogyan is lett volna, ha felszáll a vonatra, ha megérkezik? Szerette volna legalább képzeletben átélni találkozásuk boldog pillanatát.

Csak most az egyszer ne zavarja senki! Csak most ne kelljen beszélnie senkivel.

A házuk lépcsőjén azonban már várt rá egy diákja. Amikor végzett vele és végre bejutott a házba, Stena azzal a hírrel fogadta, hogy Mrs. Bishopnak megint migrénje van és a szíve is „natyon sebesen *kalabál*”.

Ella gyorsan letette a kalapját, nagy kötényt kötött maga elé, orvosságot adott az édesanyjának és váltogatta a fején és szívéen a hideg borogatásokat, egészen vacsora idejéig.

Vacsora után a Minerva Társaság küldöttsége tette tiszteletét. A jövő évben fennállásának negyedszázados évfordulóját ünnepli meg a kör s tanácsait kéri: hogyan ünnepeljék meg a nagy évfordulót.

Nem maradt egy nyugodt pillanata sem, nem számolhatott be önmagának szíve legtitkosabb gondolatairól, nem volt ideje a gyászra, nem volt ideje az emlékezésre.

Amikor kitavaszkodott — 1905-öt írtak — Ella megpróbálta viszszaidézni szívébe a régi lelkesedést. Nagyszabású találkozót tervezett. Csak vissza tudjon emlékezni mindazokra az iskolatársaira, akikkel annak idején megalapította a Minerva Társaságot!

Irene Van Nesst kivéve, azóta sem látta őket. De megszerezte a címeiket és levelet írt valamennyi lánynak. Lánynak?

— Szép kis „lányok”! — nevette ki saját magát, amikor Cunningham professzor feleségével a levelekre terelődött a szó. — De ez már így van. Akivel az ember együtt járt iskolába, arra akkor is amikor már régen vénasszony lett belőle, úgy gondol, mintha az illető még mindig iskoláslány lenne.

Szinte maga előtt látta Irene Van Nesst, akit a valóságban tizenegy éve látott utoljára; a kicsiny, hajlékony, cigányos Mina Gordont; a szokimondó és erélyes Mary Crombiet, meg a kedves, csontos, csúnyácska Janet McLaughlint — valamennyiüket.

Megdöbbent, amikor észrevette, hogy olyanoknak látja őket a képzetében, amilyenek egykor régen voltak, nem pedig olyanoknak, amilyenek ma lehetnek. Óvatosabban idézte őket maga elé.

Emily Teasdale is itt lesz. Ma már — persze — nem bájos fiatal lány, aki minden szívet meghódít, hanem bizonyára érett szépség. Evelyn Hobbs pedig — nem Evelyn Hobbs nem jöhet el a találkozóra, mert Evelyn Hobbs már meghalt.

Csak most vette észre, hogy milyen fontos helyet foglalt el szívében első baráti köre. A szentek szentjében őrizgette emléküket. Valaha oltárt állított fel szívének legmélyén: a fiatalság és a barátság oltárát. Még ma is égett előtte a tömjén.

Amikor a barátnői sorra elfogadták a meghívását, örült is, meg félt is egy kicsit. Furcsa lesz, ha érett asszonyokként látja viszont hajdani iskolatársait. Furcsa lesz. Csak ne legyen kiábrándító. Sok víz folyt le az Oak Creek patak vesszőhídja alatt azóta, amióta ők heten elváltak egymástól, miután — sűrű könnyhullatások közepette megesküdtek, hogy síríg hű barátok maradnak...

Az avatási ünnepélyt megelőző napon, délután Ella kihajtott kocsijával a pályaudvarra.

Tündöklött a nyár. A pályaudvaron mást sem lehetett látni, mint diákokat, akik a szüleiket várták.

Amikor a vonat előbukkant, olyan lett az állomás környéke, mint a felzúdult méhkas.

Alig állt meg a vonat, alig kezdtek a kocsikból lefelé kászálódni az utasok, Ella már meg is látta Irenét. Egy idegen, kövér asszonnyal jött.

Irene már iskolás korában olyan volt, mint egy vénkisasszony. Most feltűnően fiatalnak látszott, mert alig változott valamit, amióta Ella utójára látta.

Úgy ölelték meg egymást, mintha tegnap váltak volna el.

— Irene — mondta Ella mély meggyőződéssel —, tudod-e hogy egy nappal sem látszol idősebbnek, mint...

Irene, Ella figyelmét arra a hölgyre igyekezett ráterelni, akivel a vonatból kiszállt. Ella azt hitte, hogy Irene be akarja mutatni őket egymásnak.

De Irene így szólt:

— Minát meg se látod?

A természetes asszonyság Ella nyakába borult.

Egek! Ez lenne Mina? Mina Gordon? Ez a szemüveges, teliholdarcú, háromállú, széles asszonyság? Nem! Mina kicsi, hajlékony, karcsú és cigányképű!

Irenének annyi poggyásza volt, hogy alig lehetett beszorítani az egyfogatú kocsi saroglyájába. Úgy látszik, még ma is szeret öltözködni.

Rengeteg beszélni valójuk volt. Irene legidősebb lánya egy év előtt ment férjhez. Az urát Smithnek hívják és már kisfiuk is született. Irene tehát nagymama. Nagymama: milyen furcsán hangzik! Ő maga is kacagott rajta.

Minának négy fia volt és két leánya. Szegények voltak, mint a bibliai Jób — mesélte Mina —, de jókedvűek. A múlt évben váratlanul meghalt egy agglegény-nagybátyjuk. Úgy esett ölükbe a hatalmas földbirtok, mint égből a manna. — Mina legalább így mondta. Most nem találják a helyüket. Mina néha elgondolkozik rajta: nem savanyodtak-e meg egy kicsit a jó módtól.

Már éppen asztalhoz akartak ülni, amikor váratlanul beállított Janet McLaughlin. Autóbusszal jött a pályaudvarról. Egy nappal ugyanis előbb érkezett meg, mint tervezte. Ápolt volt és jólöltözött. Minden, amit hordott, a legutolsó divat szerint készült.

Egy távoli város egyetemén tanított. Olyan régóta tanítja Anglia történetét, hogy — Mina szerint — bizonyosan tegeződik már Stuart Máriával.

Este négyesben sétáltak vissza az állomásra, Mary Crombie és Emily Teasdale elé.

Amikor kirakta őket a vonat: mindnyájan megállapították, hogy Mary ifjúkori jellemvonásai az esztendőik során még jobban kifejlődtek. Mindig vezetésre termett természet volt, egyesületi dáma lett belőle, sokszoros elnöknő.

Nyomban utána Emily szállt le a vonatról. Emily Teasdale, a kollégiumi aranyidők bájos, élénk szépsége. Úristen! Mi történt vele? Mi volt az a rejtelmes hatalom, amely így elbánt a gyönyörű teremtéssel?

A ruhája semmitmondó volt, a kalapja közönséges, az arca kifejezéstelen. Fonnyadt virágszál, jelentéktelen asszonyka, akiben nem volt már semmi frissesség. Örökké csak mentegetőzött, folyton bocsánatot kért valamiért.

Szegény Emily — gondolta szánakozóan Ella —, maga a megtestesült kiábrándultság, letörtség.

Így hát újra együtt voltak mindnyájan. Csak éppen Evelyn hiányzott, aki nem jöhetett el a találkozóra, mert meghalt.

Sok minden történt velük az elmúlt évek során. Irene, akinek ifjúságára árnyéket borított a boldogtalan szerelem, boldog asszony lett. Ella, akinek a szerelmi ügye egykor forró irigységgel töltötte el Irenét, bimbójukban temette el reményeit. Mary, aki valamikor gazdag lány volt, elvesztette vagyonát. Mina, aki szegény volt, mint a templom egere, nagy örökségbe ült bele. Emily, aki oly szép volt, mint egy oltárkép: elfonnyadt, mint a tövén felejtett árvácska. Janet, az egyszerű, nagycsontú Janet, biztos fellépésű, kitűnő modorú, nagyúri hölgygé lett. Ennyi változás esett egy kis lánycsoport körén belül, alig negyedszázad alatt.

A többi négy osztálytárs egyébként egyhangúan úgy vélekedett, hogy mindnyájuk közül Ella és Janet változott legkevesebbet. Mindketten bámulatosan megőrizték fiatalságukat. Persze — mondták egymásnak —, hiszen tanítónők, tehát nincs semmi gondjuk! Sem Ella, sem Janet — beszéltek egymás között — nem élt át nagy szomorúságokat, nem vett részt senkinek az üzleti gondjaiban, nem hajolt ólomszürke hajnalokon szeretett beteg ágya fölé, nem állt megtört szívvel nyitott sír mellett.

— Lehet — ismerte el nagylelkűen Mary —, hogy a tanítás is jár valami fáradtsággal. De van róla fogalmad, Ella, hogy mennyivel

megegyeztetőbb, ha az ember annak szenteli életét, hogy szavazati jogot szerezzen asszonytestvéreinek?

Mina pedig megállapította, hogy Janetnek aligha repedt meg a szíve Stuart Mária balsorsa miatt és attól se az ő feje fájdult meg, ha Angliai Erzsébet olykor rossz fát tett a tűzre.

Mind a hatan — tudniillik Schroeder és Fonda tanár urakkal együtt, akik egykor szintén évfolyamtársaik voltak — részt vettek az évzáró ünnepélyekben.

Emily Teasdale majdnem sírva fakadt, amikor viszontlátta Schroeder professzort. Valamikor szerették egymást és össze akartak házasodni.

Janet McLaughlin viszont reggeltől-estig hálaimákat rebegett a Gondviseléshez, hogy annak idején nem ment hozzá az első kollégiumi zenekar karmesteréhez. Az ifjú zenészből ugyanis később ajtónálló lett a kollégiumi tornacsarnokban.

Hatan hatféle pályára mentek az iskolából. Semmi közös vonás nem maradt bennük, csak az egymás iránt való szeretetük. Az elmúlt huszonöt év alatt sok minden történt velük, ami elválaszthatta volna őket egymástól, de azért most, amikor felújították a régi, meghitt hangot, éppen olyan nehezükre esett a válás, mint egykor, az elmúlt szép időkben, diákkoruk alkonyán.

28

A tanári kar valamennyi tagja járt már külföldön. Aki még nem mehetett, az ezutánra tervezte az utazását.

Miss Hunter és Miss Jones — a tanítóképző tanárai — és Cunninghamék együtt keltek útra 1906 nyarán.

Én is mehetnék — vádolta önmagát Ella —, ha tudnék valamit félretenni a fizetésemből. De nem tudok. Semmi költséges kedvtelése sem nincs, mégis mindig az utolsó fillérig elfogy a pénzem.

Bizony, a családi ház fenntartása, Stena bére, törékeny egészségu édesanyjának gondozása, a doktor, a patika. Hope nevelése és taníttatása: éppen elég pénzbe került. Ráment az egész tanári fizetés.

Amíg Hope nem végezte el az iskolát, addig Ella nem is gondolhatta elutazásra. Időközben azonban Hope is tanítónő lett, maga kereste a kenyerét, immár két esztendeje, Maple Cityben. Ella hallotta, hogy kitűnően állja meg a helyét. Minthogy most már bizonyos lehetett afelől, hogy Hope-pal nem vall szégyent, elhatározta, hogy megkísérli őt elhelyezni az oak riveri egyetemen. A tanítóképzőben megüresedett annak a tanárnak a katedrája, aki a próbatanításokat vezeti. Ella minden követ megmozgatott, hogy Hope-ot hívják meg a helyére.

Elérte, amit olyan forrón kívánt. Hope bekerült a tanári karba, ha mindjárt igen szerény állásba is. Az értesítőben mint „felügyelő segédtanár” szerepelt, a valóságban azonban nem volt más, mint Jones kisasszony kiscselédje.

Ebben az esztendőben — gondolta Ella —, minden filléremet félre fogom tenni. Mindent elrendeztem. Hope itthon van, anya nem marad egyedül. Stena hű és megbízható. Nyugodt lélekkel utazhatom el.

Forró, édes izgalommal készült az útra. Tucátjával olvasta az útleírásokat. Napközben azt képzelte, hogy a Sóhajok Hídján andalog, éjjel, álmában pedig a Louvre termeiben barangol.

Az álmai azonban nem váltak valóra.

.

Április volt, áprilisi délután. Két óra múlt tíz perccel. A tanítónőképzőre bágyadt, lomha délutáni hangulat nehezedett.

Az ablakok nyitva voltak. Langyos szellő fűdögölt odakint. Az ablakban gyanús külsejű légy dongott: hol kirepült, hol berepült, mintha csak biztatni akarná a prepákat, hogy vadásszanak rá. A parkban tegnap még barna rügyek fakadtak a jávorfák ágain: mára sorra pattantak ki belőlük a parányi, friss levélkék. Chris éppen az őszi levélhulladékot égette el a teniszpálya sarkában.

A XXI. számú tanteremben tizenkilenc elemiiskolai tanítónőjelölt tartózkodott és Hope, a felügyelő segédtanár. Jegyzetfüzet volt a képzősök előtt. Voltak közöttük közömbösek, kötelességtudók, szorgalmasak, becsvágyók és stréberek. E percben azonban — szerdán délután két óra tíz perckor — lehetetlen volt külső jelek alapján különbséget tenni a közömbösek és a stréberek között, mert a tavasz

egyformán álmosná, lassú észjárásúvá, közömbössé tette valamennyiüket. Álmodozva rajzolgattak a füzeikbe, nyitott szemmel bóbiskoltak.

Senki se tudta volna eltalálni, hogy a teremben bóbiskoló húsz lány közül, melyik a tanárnő. A felügyelő segéttanár ugyanis — ámbár már betöltötte huszonnegyedik életévét — olyan fiatal volt és olyan bájos, mint egy erdei tündér. Melegárnyalatú, barna haját simán hátrafésülte és csigákba csavarta a két füle mellett: 1906-ban így fésülködtek a lányok. Levélzöld ruhát hordott, éppen olyan volt, mintha ő is odakint termett volna valahol a szilfák és jávorfák ifjüzöld pompájában.

Sem a korában, sem a megjelenésében nem különbözött a tanítványaitól és éppen olyan jóízűen unatkozott, mint a növendékei.

A gyerekek „kört” játszottak. Egy alacsony, olajbarnabőrű tanítónő-jelölt vezette a játékot és ha ő maga unta is az ügyet: a gyerekekre senki sem foghatta volna rá, hogy unatkoznak.

Százegyedszer is olyan hévvel vetették magukat bele ugyanabba a százszor eljátszott játékba, mintha most vennének részt benne először.

Egy makulatlan hófehérbe öltözött kislány, akiről első tekintetre nyilvánvaló volt, hogy afféle „mintagyerek”, áruklódó hangon jelentette, hogy:

— William nem úgy áll, ahogyan kell!

William ijedten egyenesítette ki ösztövért, kamásnis lábait. A mintagyermek pedig fontoskodva nézett körül: kit lehetne még „feladni”.

Húsz év múlva — gondolta Hope —, valamelyik női klubnak lesz az elnöke, vagy valami reformligának a vezetője.

A kicsik most egy tanulságos egészségügyi játékba kezdtek. William, aki közben olyan délcegre húzta ki magát, hogy csak a kamásnijáról lehetett ráismerni, a kör közepén állt.

— Szeretnél egy jó tányér tejbegrízt? — kérdezte, miközben rámutatott a körben álló gyerekek egyikére.

— Köszönöm, kérek szépen — felelte az, akit megszólításával kitüntetett.

— Szeretnél zsírban sült burgonyát? — kérdezte egy másiktól.

— Köszönöm, nem kérek.

— Ennél egy tányér párolt szilvát?

— Köszönöm, kérek.

A laikus is könnyen megérthette, mi a célja ennek a játéknak. Arra kellett megtanítani a gyerekeket, hogy undorral utasítsanak vissza minden olyan ennivalót, amely árt az egészségüknek. Nincs kegyelem! Aki zsírban sült burgonyát eszik: kárhozott léssen ezen és a másvilágon — azonkívül el is rontja a gyomrát. Aki viszont szépen meg-eszi a tejbegrízt, az a Paradicsomba kerül, a boldogok birodalmába.

— Akarsz egy süteményt? — William buzgó és maszatos kis mutatoujja most a mintakislány felé irányult.

A tökéletes gyermek megrázta aranyszőke hajfürtjeit. Az arca olyan borzalmat fejezett ki, hogy egy tragikus hősnő is megirigyelhetette volna.

— Isten mentsen!

A feleletében benne volt, hogy őt és a süteményt egy óceán választja el egymástól. Láthatóan bámulta a saját jellemsszilárdságát. Tökéletessége eget kért: odafordult a játékot vezető prepához és így szólt:

— Képzeld, Anderson kisasszony, a mamám ma délben málnáslepenyét sütött. Egy nagy darab belőle éppen ott állt a tányérom mellett, de én hozzá sem nyúltam!

— Ez a gyerek félkegyelmű! — mondta Hope. Természetesen csak magában.

Mi azonban hallottuk néma felkiáltását és gyanakszunk, hogy nem tisztelte eléggé azokat az elveket, amelyeket hirdetett.

Nyakig benne volt a hivatásában, amelyet maga választott, de érezte, hogy ügybuzgalma — mi tagadás! — csökkenőben van. Eddig éppen olyan odaadással tanított, mint maga Ella néni. Vajon mit szólna a nénje, ha bevallaná neki, hogy most, harmadik tanítási esztendejében már halálosan kezdi untatni a munkája.

Újabbán gyakran próbálta meg elképzelni, hogy milyen lesz a jövője. Itt ül majd a gyakorlóiskolában, tanítja a képzősöket és előadást tart arról, hogy miért jó a zabkása és miért rossz a sültkrumpli, meg hogy micsoda magasságban áll a pároltszilva a pástétom fölött. Tudja Isten — ez a kilátás nem hatott rá olyan lelkesítően, mint ahogyan valaha elképzelte.

Ha Ella néni beláthatna a szívébe, elbúsulna. Amikor Hope erre gondolt, még jobban megundorodott a tulajdon állhatatlanságától, mint eddig.

Nyílt az ajtó és belépett az osztályfőnök. Sőt. Az OSZTÁLYFŐNÖK.

Kalapban volt. Ha tiszteletlenek mernénk lenni, azt mondanók, hogy a Nagy Főnök főnöki fejdíszát hordott. Kifogástalanul elegáns volt, mint mindig. Magas volt, impozáns megjelenésű és olyan komoly, olyan felsőbbbbséges, hogy a segédtanár: Hope, még a nyomába sem léphetett.

A XXI-es számú tanterem képe egyszeriben megváltozott. Azt lehetett volna hinni, hogy Miss Jones, amikor ajtót nyitott, egyúttal valami rejtélyes villamosáramot is bekapcsolt, mert a teremben hirtelenül életre ébredt mindenki. Még a dongó is eltűnt a napsütéses tavaszi délutánban, mintha csak megérezte volna, hogy olyasvalakivel, mint Miss Jones, nem tanácsos kikezdeni.

Hope vigyázzban állt följebbvalója előtt. Éppen csak hogy nem szalutált neki.

A Főnök odalépett hozzá, mondott néhány halk, magyarázó szót, elégedetten nézett végig a fal mentén üldögélő lányokon, akik hódolattal lesték a pillantását, megállt a játszó gyerekek mellett is egy búcsúszóra, aztán ő is eltűnt, mint a dongó, valahol a napsütéses tavaszi délutánban.

Persze ő nem az ablakon távozott, mint a dongó, hanem az ajtón.

Az áramkör tüstént megszakadt. A terem visszaesett a fásult merevség állapotába. Hope előlről kezdte a tépelődést. A gyerekek új kört formáltak.

Következett a „Kendermagos kiscsibe” néven ismert pedagógiai remekmű előadása.

— Te jó Isten! — sóhajtott fel Hope, természetesen, ismét magában. — Ha egyszer zárt intézetbe kerülök, ahol rács van minden ablakon, meg fogják állapítani, hogy a Kendermagos kiscsibe ment az agyamra.

— Égszakadás, földindulás, szaladj te is pajtás! — szólt Kiscsibe, azaz William, a Nemhódító Vilmos. — Szaladok és megmondom Tyúkom-Bukomnak...

Őrült láрма, kiabálás támadt. Minden gyerek egyszerre tivöltött.

Abban a pillanatban, amelyben a rémhírterjesztő Kiscsibe így fellármázta a társaságot, kopogtattak a XXI. tanterem ajtaján. Határozottan, erőteljesen, szerénytelenül.

— Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás — rémítgette a többieket a kör közepén álló gyerekek —, szaladj te is, pajtás.

A lányok kihúzták a derekukat. Kellemes változatosság, ha valami idegen lép be és végét veti ennek a tűrhetetlen unalomnak. Az is lehet azonban, hogy csalódás lesz a várakozás vége, mert csak egy másosztálybeli diák kopogtat. Vagy egy papa.

Hope odament az ajtóhoz és kinyitotta. Talán őt keresik és megszökhet egy kicsit.

Nem szökött meg. Az ugyanis, aki az ajtón kopogtatott, nem volt diák. Papa benyomását se keltette. Nagyon magas, kitűnően öltözött fiatalember állt a küszöbön.

— Bocsánatot kérek! — a hangja visszhangot vert fel az üres előcsarnokban.

— Kérhetsz is! — gondolta Hope szigorúan.

— Csak egy pillanatig zavarom.

— Szaladók és elmondom nyúlam-búlamnak —, fenyegetőzött a kis pletykahordó, a kör közepén.

Hope mérgesen szólt, amikor kilépett a folyosóra és becsukta maga után az ajtót:

— Beszélj, no! Ki vele!

Ezt természetesen szintén csak önmagának mondta, nem a látogatóknak.

Hűvösen, végtelenül távolian, felsőbbbségesen kérdő tekintettel nézett az idegenre, aki nyugodtan állta a pillantását.

— Sajnálom, hogy kénytelen vagyok terhére lenni. — A mosolygása határozottan kedves volt. — Jones vagyok, Richard Jones, a *Blake, Bartholomew & Jones* chicagói cég beltagja. Oak Riverben kell átszállnom egyik vonatról a másikra. Közben van egy kis időm, gondoltam fölkeresem unokatestvéretem. Már nagyon rég nem láttam.

— Ó — Hope is kegyeskedett elmosolyodni. Most már két kedves mosoly ragyogta be a komor előcsarnokot. — Maga Jones kisasszony unokaöccse?

Egyszerre nagyon nyájas, nagyon jóindulatú lett:

— Jones kisasszony a főnöke ennek az egész osztálynak. Sajnos, nincs itthon. Az előbb ment el... Maynardba ment, az egyetemre, előadást tartani. Éppen most volt itt, alig pár perccel ezelőtt. Ha siet, bizonyosan utoléri még. A sárga villamosra vár a park észak-keleti sarkán.

— Ne mondja!

Miss Jones unokaöccse azt a gödröcskét nézte Hope állán, amely akkor támadt rajta, amikor mosolygott. Ismételte, amit hallott, ha nem is egészen pontosan:

— Tehát... az észak-keleti villamosra vár a sárga park sarkán... Értem.

— Át lehet vágni egy rövidebb úton — ajánlotta a gödrösállú ismeretlen.

— Igazán? — kérdezte Jones úr kissé bizonytalan hangon. Azután határozottan jelentette ki: — Remek!

— Itt mindjárt lemegy a lépcsőn, azután balra fordul. Továbbmegy, egyenesen, az Administration Building mellett... Ugye, tudja, melyik az Administration Building?

Mr. Jones kétségbeesett arcot vágott:

— Nem én!

— Az első ház észak felé. Onnan azon az úton menjen tovább, ahol a nagy nyárfák állnak. Annak a végén van a villamosállomás.

A Blake, Bartholomew és Jones-cég két másik tagja soha sem vette észre, hogy harmadik cégtársuk nehéz felfogású — sőt ellenkezőleg! Most azonban — úgy látszik — heveny-butaságba esett. Nem értett meg semmit.

Hope viszont nagyon akarta, hogy osztályfőnöke találkozzék rég nem látott unokaöccsével. Milyen öröme lenne! Buzgóságában felajánlotta:

— Kikísérem a feljáróig és megmutatom, merre kell mennie!

Együtt mentek ki a tanítóképző intézet elé.

A szilfák rügyeztek, a méhecskék zümmögtek és az áprilisi napfény, amely átszűrődött a fák ágain, aranyfoltocskákban vetődött a földre.

— Gyönyörű ez a park, ugye? — mosolygott a férfi.

— Édes! — hagyta helyben a lány. — Nézze csak: arra menjen, körül a patkóalakú sétáúton. Ott, a túlsó oldalon van az állomás.

— Remek napunk van, ugye?

— Remek... Csak pár perc az út.

— Nagyon-nagyon köszönöm. Remélem, nem kap ki a tanárától, amiért otthagya miattam az órát.

Hope kissé hűvösebb lett:

— A tanáromtól? Hogy érti ezt? A tanár — én vagyok.

— Maga? A szemembe meri mondani?

— Jó lesz, ha siet — ajánlotta a „tanár” erélyes hangon. — Jó napot.

Visszament az épületbe és erélyesen csapta be maga mögött a kaput.

Gőgösen emelte magasra a fejét, amikor belépett a XXI. számú tanterembe.

Tizenkilenc kíváncsi nagylány-szempár követte a tekintetével.

A kisfiú a nagy kör közepén éppen most kürtölte világgá a gyászhirt:

— Akkor beszaladtak Róka-Bóka barlangjába és soha, soha, soha sem kerültek elő.

Egyik-másik lány gúnyosan, sőt gyanakvóan mosolygott.

— Megálljatok! — szólt Hope (természetesen csak gondolatban).

— Ezért még megfizettek. Drága lesz nektek ez a vigyorgás!

Hangosan pedig így szólt:

— A gyakorló osztály hazamehet. Vége az órának. Csütörtökre mindegyikük magával hoz egy gondosan megírt, legalább kilencszázszavas dolgozatot erről a tárgyról: „A játék és a gyermek egészsége”.

Kegyetlen gyönyörűséggel hallotta azt a nehéz sóhajt, amely szavai nyomán szállt fel a hallgatóság kebeléből. Pusztító erejű szavak voltak! Ma délután senki sem mehet édes-kettesben csónakázni és nem lesznek boldog, tavaszi séták sem az egyetemi parkban.

Négy órakor Hope is felkerekedett. Amikor kilépett a folyosón, egy igen magas úriemberrel találta szemben magát.

Mr. Richard Jones volt, a Blake, Bartholomew & Jones cég beltagja.

— Nem találkoztam Miss Jones-szal! — újságolta jókedvűen.

— Igazán sajnálom —, felelte Hope és hozzátette, de csak a saját maga számára, „szigorúan bizalmas” jelzéssel: — *Té* azonban úgy látszik egy cseppet sem sajnálod, drágám, hogy nem találkoztál a nénéddel.

— Most aztán itt ülhetek, ezen a pusztaszigeten esti tíz óráig. Senkit sem ismerek az egész városban, csak magát.

Hope baráti jóakarattal tanácsolta:

— Menjen az egyetemi könyvtárba. Este kilencig nyitva van.

A férfi elgondolkozott:

— Igaza van. Tényleg ideje, hogy egy kicsit elmélyedjek „A szanszkrit mondat szerkezetek elemzése”-be, avagy a „A pliocén növényvilágának rendszere”-be. Érdekes lehet „A gyapot áralakulása a század közepén” is. Van ott mivel szórakozni!

Hope önkéntelenül felkacagott. Richard Jones is vele nevetett. Addig-addig beszélgettek, amíg Hope egyszerre csak azon vette észre

magát, hogy Ella néni házába meghívott egy ifjú embert, akiről délután két óra három perckor még azt sem tudta, hogy a világon van-e.

De meghívta. Meghívta, mert kutyakötelessége volt Jones kisasszonnyal szemben. Az udvariasság legelemibb parancsa! Ezt olyan világosan magyarázta meg a nagynénjének, hogy az okos Ella kénytelen volt közben lesütni beszédes szemét, nehogy gyámleánya kiolvashassa belőle a gyanakodását.

Ella olyanformán érezte magát, mint a tyúkmama, amelynek a kiscsibéje váratlan szokásokat kezd felvenni. Amióta Hope nagyleány lett, sohasem jött még ki a sodrából, egyetlen férfi miatt sem. Most vajon mi jutott eszébe? Ő felelős azért, hogy Jones kisasszony rokona jól érezze magát Oak Riverben?

Segített Stenának: egy-két finomabb fogással mégis csak meg kellett javítani a szerény vacsorájukat. De munka közben sem tudta elfelejteni meglepetését és aggodalmát.

A vacsoránál azonban Ellának is el kellett ismernie, hogy a váratlan vendég rendes fiúnak látszik. És — nagy szó! — rokona Jones kisasszonynak.

Búcsúzáskor Richard azt mondta Hope-nak, hogy visszajövet megint kiszáll Oak Riverben. Ella megfigyelte, hogy Hope-ot ez az ígéret egy cseppet sem érinti kellemetlenül.

Másnap: csütörtökön illetet volna jelenteni Jones kisasszonynak, hogy itt járt az öccse. Richard azonban megkérte Hope-ot, hogy ne szóljon. Azt mondta: meg akarja lepni a nagynénjét. Hogy fog csodálkozni, ha néhány nap múlva egyszerre csak beállít hozzá a kollégiumba!

Hope már hétfőre várta. Ahányszor férfilépések hallatszottak a folyosón: összerezzenett egy kicsit és két piros folt támadt az arcán.

Hétfő elmúlt. Elmúlt kedd is. Richard Jones nem jött vissza.

Szerdán délután azonban, amikor Hope hazafelé indult a tanító-nőképzőből, majdnem összeütközött vele.

Az osztályfőnök rokona megtartotta a szavát.

— Csak az a baj — sajnálkozott Hope —, hogy nem figyelmeztettem rá: Jones kisasszony *minden szerdán* előadást tart Maynardban. Most is ott van.

— Ejnye, ejnye! — Richard úr arcáról bajos lett volna leolvasni, hogy meglepetése nagyobb-e, vagy bánata.

Mit csinálhatott Hope? Úgy megsajnálta a csalódásáért, hogy megint csak meghívta vacsorára.

Ella éppen kinézett az ablakon.

— Stena — szólta hátra —, megint itt van az a csinos fiú, aki a múltkor nálunk vacsorázott. Remélem, nem lesz ezentúl minden szerdán szerencsénk hozzá?

29 Néhány gyönyörű áprilisi nap virradt az egyetemi parkra. Ismét eltelt egy hét.

Szerdán délután Hope az íróasztala mellett állt. A naptárjával babrált. Előbb — persze, csak szórakozottságból — ceruzával bekarikázott két szerdanapot: a múlt hetit és a két hét előtti, de azután úgy megriadt attól, amit tett és olyan hevesen dörgölte ki a ceruzaköröket, hogy csak két piszkos lyuk maradt a helyükön.

Amikor feltekintett, Richard Jones állt előtte.

— Itt az unokanővérem? — kérdezte ragyogó arccal.

— Ugyan! Hiszen tudja, hogy nincs itt — felelte hidegen Hope.

— Honnan tudhatnám? Nem azt mondta, hogy szerdán szokott Maynardba menni?

— Azt mondtam. De ma szerda van. — Hope úgy viselkedett, mintha most jönne a jégszekrényből. — Ma szerda van és ezt maga is jól tudja.

— Ne mondja! Szerda volna?

Odament a naptárhoz. Kutató tekintettel böngészte végig az ujjával, amíg nem ért el szerdáig.

— És tényleg! — ismerte el lovagiasan.

Azután kíváncsiskodni kezdett:

— Miért van két lyuk a két előző szerda helyén?

— Ezek — jelentette ki Hope kereken — elvesztegetett napok voltak. Nem érdemlik meg, hogy benne maradjanak a naptárban.

Richard Jones elkomolyodott:

— Nem voltak elvesztegetett napok. Gyönyörű napok voltak. Olyan gyönyörűek, hogy nem bírtam ellenállni... még egy olyan szerdát szeretnék végigélni, mint amilyen a másik kettő volt... azután már úgymint hármashban leszünk, az unokanővéremmel.

Átcsapott a régi, könnyelmű hangjába.

— Itt a tavasz... A barik vígan ugrálnak a réten... Én frissen beretválkoztam... A maga haja lágy hullámokban simul az arcához... A jó Isten lenéz ránk az égből... Nincs semmi baj a világon!

Hope elnevette magát. Nem fáradt azzal, hogy elemezze: miféle lelki folyamatok mentek végbe benne, amíg megállapította, hogy még ez egyszer kötelessége, hogy pártját fogja Jones úrnak. Csak az unokanővére miatt, persze. Mert ő maga nem érdemli meg, hiszen a vak is láthatja, hogy mennyi csalafinta mesterkedéssel került a közelébe.

Hagyjuk tehát mi is az elemezést, lássuk az eredményt. Íme: Hope és a kísérője tizenöt perccel később már együtt ültek egy autóban. Az autó az erdei úton szaladt keresztül. A fák lombjain napsugarak szűrődtek át és víg árnyékokat táncoltattak az autóhagya kerékvágásban.

Útjuk az egyetlen diákvendéglőhöz vezetett. A vendéglőt *A Szelíd Hold*-hoz címezték — ez volt az őse azoknak a kiskocsmáknak, amelyek egy nemzedékkel később úton-útfélen felkínálkoztak a vendégeknek.

Már vége felé járt az ebéd, amikor éles, ujjongó kiáltás csendült fel Hopeék közelében:

— Thompson kisasszony! Édes Thompson kisasszony!

— Egy hang a mélyből! — jegyezte meg Richard Jones. — Bizonyos, hogy kedves és őszinte hang.

A Mintagyerek hangja volt! A kislány egy perccel később odavon-szolta szüleit ahhoz az asztalhoz, amely legközelebb esett kedves tanárja helyéhez.

Hope barátságosan elbeszélgetett velük, kis imádójához is intézett néhány szót, amely ellen a pedagógia szempontjából semmi kifogás sem eshetett. Azután áttért arra a kérdésre, amely ebben a pillanatban fontosabb volt mindennél: milyen édességgel fejezze be az ebédjét?

— De jó volna egy kis torta! — sóhajtott. — De nem rendelhetek. Nem lehet.

— Mi az, hogy „nem lehet?” Ki tiltja meg?

— Látja ott azt az erélyes kis hölgyet? Szemben ül velem, minden mozdulatomat figyeli. Ő az én igazi feljebbvalóm, hivatásom célja és szimbóluma: a Mintagyerek. Azt tanulta tőlem, hogy rendes ember megvetéssel fordul el a zsírban sült burgonyától és imádja a

tejbegrízt... Meg, hogy nincs jobb, mint a párolt szilva és nincs rémesebb, mint a krémes. Ha most tortát rendelnék, az a gyerek meglátná, mert olyan a szeme, mint a sasé: és örökre elveszítené a hitét bennem is, a pedagógiában is.

Richard Jones nevetett. Lehet, hogy ő így szokta kifejezni a részvétét.

— De csak hagyjam itt egyszer ezt az iskolát! — csillant fel fenyegetően Hope szeme.

Jones ültében előrehajolt. Ez a tárgy érdekelte:

— Tehát arról is lehetne szó, hogy otthagyja az iskolát? Például, ha férjhez menne?

— Aki férjhez megy, annak azonnal ki kell lépnie a tanári testületből — jelentette ki Hope oktató hangon. — Ez a szabály. Olyan szabály azonban nincs, hogy aki kilép a tanári karból, az köteles férjhez menni. Én nem azt mondtam, hogy... — zavarba jött — ...én csak arról beszéltem, hogy mi lesz az első dolgom, ha valaha otthagynom az iskolát. Az lesz az első dolgom, hogy nem törődöm semmivel és senkivel, hanem mindenki előtt — a Mintagyerek előtt, a maga unokatestvére, az osztályfőnökünk előtt, a gyakorló-tanítójelöltek előtt —, mindnyájuk szeme láttára meg fogom rendelni a legkrémesebb, a legnehezebb, a leggyomorrontóbb süteményt, amely csak kapható ebben a vendéglőben! És előttük fogom megenni! Jelképes lakoma lesz. Azt fogja jelenteni, hogy vége a rabszolgaságnak! Azt fogja jelenteni, hogy kitűztem a forradalmi zászlót. Megüzentem a háborút! Azt fogja jelenteni, hogy kihívtam az istenek irigységét!

A kis pincérlány, aki délelőtt egyetemi hallgató volt és a tandíjat délutáni pincérkedéssel szerezte meg, ebben a pillanatban állt meg az asztaluknál:

— Parancsol még valamit? — kérdezte.

— Szilvát hozzon, kedves — sóhajtott lemondóan Hope. — Párolt szilvát.

Amikor Richard Jones aznap este elbúcsúzott Elláék vendégszerető házatól, minden zavarodottság nélkül jelentette be, hogy a jövő szerdán ismét el szeretné vinni Hope-ot ebédelni.

Hope fején gyorsan átfutott az a bölcs meggondolás, hogy most már úgyis mindegy. Annyi bűnt halmozott a tulajdon fejére, hogy eggyel több vagy kevesebb — nem számít. Úgyis lakolni kell — legalább legyen miért.

Jonesnek azt felelte, hogy szerdán várni fogja az iskolában.

Hétfőn május elseje volt. A május ezúttal nem hozta a tavaszt, hanem elvitte magával. Nem is volt ez igazi május: hideg, esős, kellemetlen idővel kezdődött.

Másodikán, kedden, Hope szobájába benyitott az osztályfőnök.

— Szörnyű idő! — mondta. — Boldog vagyok, hogy végre befejeztem maynardi előadásaimat.

Hope-nak egy másodpercre elállt a szívverése. Jones kisasszony szerdánként többé nem megy Maynardba? Rémes! Más szóval ez annyit jelent, hogy vége a bizalmas együttléteknek. Richarddal többé nem maradhatnak kettesben. Ha így van, legjobb lesz mindjárt túlesni a beszámolón.

— A napokban — kezdte — egy fiatalember járt itt. A kisasszony unokaöccse...

— Az unokaöcsém? Ejnye, ejnye! Mikor is láttam utoljára? Nem sokkal lehetett idősebb tizévesnél. Hogy repül az idő! Ha elgondolom, hogy ma már házassági terveket forgat a fejében! Daphne Dunhamnek hívják a menyasszonyát. Szép név. Nem?

Hope úgy érezte, mintha szíven ütötték volna. De így szólt:

— Jones kisasszonynak bizonyára nemcsak egy unokaöccse van... A kisasszony azonban így felelt:

— De igen. Nekem csak egyetlenegy unokaöcsém van. Remélem, jó feleséget kap. Jó fiú... csak kissé lobbanékony. Ma ez a kisleány tetszik neki, holnap az... legalábbis ezt beszélnek róla. Most azonban, ha majd házasember lesz, remélhetőleg megjön az esze.

Hope szíve alig vergődött már, akár a zátonyra került hajó. És holnap újra szerda lesz és Richard Jones újra eljön Oak Riverbe!

Összeszedte magát.

— Ugye, Jones kisasszony, *A Szelíd Hold* vendéglőben szokott ebédelni?

— Mindennap, kivéve azokat a napokat, amelyeket Maynardban töltöttem. Miért kérdi?

— Csak úgy... Holnap én is ott ebédelek. Meghívtak. Örülnék, ha a mi asztalunkhoz ülne.

Miss Jones köszönettel fogadta a meghívást, csak arra kérte Hopeot, hogy fogjanak hozzá nélküle, ha esetleg fél hétig nem lenne ott.

Egész nap esett. Szerdán reggel is. Hope csökönyös kitartással merült bele a munkájába, ki se nézett az ablakon.

Késő délután fölvette barna esőköponyegét, fejébe húzta a sapkáját úgy, hogy egy parányi sem látszott ki szép, sötét hajából és nekivágott a nedves parknak.

Egy másik, átázott esőköponyeg suhogott mögötte. Valaki sietős lépésekkel járt a nyomában. El akart menekülni előle, de követője utolérte és megfogta a kezét, amelyben az esernyőt tartotta.

— Hol az unokatestvérem?

Még volt bátorsága nevetni!

Hope is megpróbált mosolyogni. Ha te úgy, én is úgy!

— Az unokatestvére? Azt hiszem, az előljáróságra ment. Gondnokság alá akarja helyeztetni szegény unokaöccsét — gyengeelméjűség címén. Mert megint elfelejtette, hogy szerda van!

Ella néni házában vígan pattogott a tűz a kandallóban, amikor megérkeztek. A házikisasszony otthagya „azt a gazembert” a hallban és ment átöltözni. A gazember a kandalló előtt állt és addig nézett Hope után, amíg csak föl nem ért a lépcsőn.

Hope nem bánta volna, ha a gazember nem lett volna olyan jól megtermett és olyan kedves tekintetű. Határozottan jobban szerette volna, ha nem olyan könnyedén és nem olyan elegánsan áll a kandalló előtt. De ezen már nem lehetett változtatni!

Fölért a szobájába. Először a legbarnább ruháját vette föl, de azután úgy találta, hogy olyan sápadt benne, mint valami kísértet. Merész elhatározással pirosba öltözött — meleg bíborpirosba.

Amikor végre elkészült és lement a hallba, azonnal indulni kellett.

A *Szelíd Hold* felé vették útjukat. Az út ma igen csúszós volt. A szilfák ágairól folyton csöpögött rá a víz.

Hope ismerősöket talált a vendéglőben. A terem tulsó végében két tanítványa ült: egy csúnya, szőke leány, meg egy szemüveges, kövér.

Amikor a tanárnőjük belépett a kísérőjével, nem tudtak ellenállni kíváncsiságuknak. Szerelmet szimatoltak a levegőben. Felálltak helyükről és egyszerűen átültek a szomszéd asztalhoz.

— Miss Thompson! Drága Miss Thompson! — kiáltott valaki ugyanebben a pillanatban a bejárat felől. Csupa rajongás volt a hangja.

— Hah! — Mondta Richard Jones. — Így döröghetett az Úr szava a paradicsom fölött: „Ádám — hol vagy?”

— Nem tudnak ezek soha otthon ebédelni? — kérdezte ingerülten Hope.

Úgy látszott: nemigen méltányolta a tanítványa érzelmeit.

A Mintagyerek ezalatt boldogan vonszolta szüleit a másik, szomszédos asztalhoz. A papa meg a mama — mint jól nevelt szülőkhöz illik — szófogadóan követték csemetéjüket.

Hope a harmadik széket nézte, amely még üresen állt az asztaluk mellett. Úgy érezte, hogy a szék is nézi őt. Néma vád van a tekintetében: azzal vádolja őt, hogy törbecsalta egy gyanútlan felebarátját...

Miss Jones egyébként azt mondta, hogy ne várjanak rá, ha nem lesz ott fél hétre. Így tehát csak kettejük számára rendelték ebédet.

Évés közben beszélgettek egy kicsit, de nagyon nehéz volt társalogni, amikor jobbról is, balról is füleltek minden szavukra.

Hope már egészen odáig volt az idegességtől.

Végre megjelent Jones kisasszony.

— Nézze csak! — figyelmeztette Hope a társát. — Ott jön.

A hangja gyenge volt és megcsuklott.

— Ki jön ott?

— Nem látja?

— Kit?

— Az unokatestvérét.

— Az unokatestvéremet?

— Őt.

— Hol?

— Az ajtóban.

Jones kisasszony közben találkozott Cunningham professzorral és megállt vele beszélgetni.

— Micsoda? Ide mer jönni? Hiszen neki most Maynardban kell lennie! Szerda van! Nem?

— Már nem jár Maynardba... Végzett az előadásaival.

— Akkor hát végezzünk mi is! Hallgasson ide, Hope! Valamit meg kell mondanom magának, mielőtt szerencsénk lesz Jones kisasszonyhoz.

— Sose fáradjon, kérem! Úgyis tudok mindent.

— De tőlem kellett volna megtudnia, már régen.

A hangja komolyra vált.

— Olyan jó volt így élni! Hétről hétre... boldogan. Gondoltam: majd csak lesz valahogyan... Azután egyre jobban belekeveredtem a hazugságba... Ugye, nem haragszik rám? Jóbarátok maradunk, úgy, mint eddig — igen?

Úgy, mint eddig! Hope keserűen mosolygott. Napóleon is ilyenformán beszélhetett Josephine-nel, amikor bejelentette neki, hogy elválik tőle.

Richard Jones látta, hogy a leány szája remeg, amikor mosolyogni akar. Dühösen tört ki:

— Igazán piszok egy fráter vagyok! Megvártam, hogy más leplezzen le. Ki árult el?

— Maga Jones kisasszony. Ő mondta, hogy milyen bájos leány az a maga Daphnéja.

Miss Jones megint megállt, félúton az ajtó és Hope asztala között. Ezúttal a futball-tréner és a feleségét tüntette ki megszólításával.

— Én pedig... sok szerencsét kívánok magának — fejezte be a mondatot gyanúsan remegő szájjal Hope.

— Mit kíván nekem?

— Sok szerencsét.

— És kihez?

— Daphne Dunhamhez, a menyasszonyához.

— A micsodámhoz?

— A menyasszonyához.

Azután — hogy Jones jobban értse — magyarázóan tette hozzá:

— Ahhoz, akivel jegyben jár.

Richard szeme tágra nyílt a csodálkozástól:

— Akivel jegyben járok? Én nem járok jegyben senkivel! Sem avval a Dakszli-Gyöngyszemmel, akit az imént emlegetett, sem mással... Ebben a pillanatban még, sajnos, nincs menyasszonyom. Ami nem jelenti azt, hogy pár perc múlva... Hallgasson ide, Hope. Figyeljen jól!

Keresztülhajolt a vendéglői asztalon, egészen közel a Hope füléhez:

— Én nem vagyok unokatestvére a maga osztályfőnökének. Se a nagybátyja, se a nagypapája, se semmiféle rokona nem vagyok. Soha életemben nem láttam őt és nem is vagyok rá kíváncsi egy cseppet sem! Akkor hallottam a nevét először életemben, amikor maga említette. Az első találkozásunk napján. Nagyon bánt, hogy ezt éppen

itt és éppen most kell bevallanom. Mondja, hallja, amit mondok? Nem merek hangosabban beszélni, mert két eleven fonográflemez ül mellettünk. Minden szavunkat megrögzítik.

A szőke lány meg a kövér, szemüveges még a kanalát sem merte megmozdítani, nehogy megcsörrenjen és elnyeljen valamit abból a beszélgetésből, amely a másik asztalnál folyt.

— Mit mond? Maga nem Miss Jones unokatestvére?

— De nem ám! Még szerdán sem.

Megint nevetett a semmirekellő!

— De hiszen maga azt állította, hogy rokonok!

— Szó sincs róla! Maga kijött az osztályból a folyosóra. Olyan volt, mint egy szelet fagyfalt: édes és jéghideg. Én ennyit mondtam: „Jones vagyok és az unokatestvéremmel szeretnék beszélni.” Maga erre felkiáltott: „Jones kisasszony unokaöccse?” és azonnal felmelegedett, kedves lett, barátságos. Én csakugyan Jones vagyok és csakugyan az unokatestvéremmel akartam beszélni, de az unokatestvérem nem Jones tanár úrnő, hanem Mary Bartholomew, elsőéves tanítójelölt. Maga azonban ragaszkodott hozzá, hogy nekem Jones kisasszony az unokatestvérem — mintha bizony minden Jones rokonságban állna Amerikában, ahol mi, Jones-ok annyian vagyunk, mint a tenger fővénye. A maga szeme...

— Hallgasson a szememről. Itt jön Jones kisasszony.

— Nem hallgatok! Sőt! Akár előtte is megmondom! Feleljen! Meghívott volna engem magukhoz, ha nem hiszi, hogy én az osztályfőnökének vagyok a rokona? Eljött volna velem ebédelni?

— Elhiheti, hogy nem!

— No látja! Én tehát kénytelen voltam hazudni. Kénytelen voltam, mert abban a percben, amelyben először megláttam, már tudtam, hogy maga az, akit nekem rendelt a sors...

A jósors rendelte hölgy levegő után kapkodott.

— Szeretem, Hope. Legyen a feleségem. Hagyja ott az iskolát. Tudom, hogy nehezebb fog esni, dehát a szabály: szabály és maga mondta, hogy ha valaki férjhez megy, ki kell lépnie a tanári testületből.

Ebben a pillanatban ért el végre asztalukhoz Jones kisasszony. Be kellett neki mutatni az „unokafivérét”.

A kis diák-pincérlány is megállt az asztal mellett.

— Csak folytassák? — rendelkezett Jones kisasszony, az osztályfőnök parancsoló modorában. — Egyenek. Én majd áttanulmányozom az étlapot.

— Nagyszerű szilvánk van. Thompson kisasszony — ajánlotta jóindulatúan a kis pincérlány. — Tejfölt is hozhatok hozzá.

Richard Jones szeme úgy vonzotta ebben a pillanatban Hope tekintetét, mint mágnespatkó a könnyű varrótűt. A fiú szeme kajánul csillant fel, de azután... azután egyszerre megváltozott a nézése.

— Nem akar inkább tortát, Hope? — kérdezte halkán és gyöngéden, hogy a vendéglői étlapnak ez a prózai műsorszáma úgy hangzott el ajkáról, mint egy régi-régi szerelmes dal első sora.

Hope határozatlanul nézett a kísértőre. Azután a szomszéd asztal felé pillantott, ahol két csupafül-kisasszony lesett lihegve minden szóra: egy csúnya, szőke és egyszeműveges kövér. A másik oldalról a Mintakislány bámulta kitarotán, néma hódolattal imádott tanítónénijét.

Ebben a pillanatban Hope megtette a döntő lépést. Határozott vonásokkal írta alá a hadüzenetet. Nyíltan és bátran hívta ki az istenek haragját. Tehette: hiszen még akkor is a Blake, Bartholomew és Jones cég legfiatalabb tagjára mosolygott az asztalon keresztül, amikor a kis pincérlányhoz beszélt.

— Tortát kérek! — rendelkezett vakmerően. — Krémes csokoládétortát, sok-sok tejszínhabbal.

30 Hope tehát menyasszonysorba került és Ella megismerte azt a tiszta örömet, amelyet csak azoknak a boldogságában találhatunk meg, akiket szeretünk.

Európa? Egészen kiment az eszéből ez a világrész. Elvégre a Sőhajok Hídja csak olyan, mint minden más palló, amelyet egy csatorna fölé vertek. A Louvre falaira pedig, a klasszikus képek helyébe, Ellától akár cirkuszi plakátokat is akaszthattak volna.

Hope kelengyéje volt most minden gondja. Egyik nap lepedővásznat, másik nap fürdőköponyegre valót vásárolt. Néha megijedt, hogy többet költ, mint amennyit szabad lenne, de azért nem engedte, hogy a leánya hozzájáruljon a menyegzői kiadásokhoz.

— Te csak tartsd meg a pénzedet, Hope! Elkél majd a háznál. Többé úgy se igen lesz alkalmam arra, hogy tegyek érted valamit. Hagyd meg most az örömömet.

Együtt járták a boltokat. Ellának éppen olyan örömet szerzett egy-egy ilyen bevásárló kirándulás, mint Hopenak magának.

A helybeli női szabónál kék szövetkosztümöt rendelt Hopenak. A kosztümnek hosszú, kemény vászonnal bélelt szoknyája volt és rövid, egyenesvonalú, puffosujjú kabátkája. Alsószoknyákra tizenkét méter puha, zöld krepdösint vett és kilenc méter suhogó, kemény tafotát.

A legfontosabb persze a menyasszonyi ruha volt. Puha, fehér anyagból készült; sima, testhezálló derekába és dúsan redőzött szoknyájába végszámra dolgozták bele a keskeny, velencei csipkebetéteket.

Ella ezen a nyáron megfeledezett arról, hogy pedagógus: most csak anya volt. Egész nyáron vásárolt, tervezett, varrogatott.

Öreg édesanyja szeretett volna segíteni neki, de folyton összezavarta a csipkemintákat, fordítva varrta be a ruhaujjakat úgy, hogy Stenának, Hopenak vagy Ellának újra ki kellett fejtenie, amit csinált és kezdhették előlről az egészet.

Forró nyári napokon, munka közben, Ella olykor-olykor arra a ruhára gondolt, amelyet egykor becsomagolt — örökre. Fönt van a szobájában. Fényes, fehér alapon rózsák és nefelejcskek virítanak, mintha sokszínű selyemmel, kézzel hímezték volna ki az apró csokrokat. De ezt a ruhát nem szegték be soha és nem varrták bele az ujjait sem.

Hopera azonban és Hope boldogságára sokkal gyakrabban gondolt, mint arra a régi, hófehér ruhára.

Dick a nyár folyamán kétszer is meglátogatta a menyasszonyát. Fiatal szerelmükben újra éledt Ella szíve. Szinte úgy érezte, mintha a saját kis regényét élné át újra.

Az esküvőt október havára tűzték ki — a lányos háznál. Ella szerette volna, ha templomban tartják meg az esküvőt, ha szól az új, soksipú orogona és ha Hope volt egyetemi tanuló társai lettek volna a pálcás vőfélyek meg a nyoszolyólányok. Hope azonban ez egyszer, fiatal lány létére is józanabban gondolkodott, mint a nagynénje.

— Ne csapjunk nagy lakodalmat, Ella néni! Minek az a sok költség, az a nagy hűhó és az a rengeteg izgalom.

Ella kénytelen volt engedni, ha nem is szívesen.

— Lehet, hogy igazad van, Hope. De hát az ember csak egyszer esküszik életében...

Titokban arról ábrándozott, hogy olyan esküvőt csinál, amilyen, egykor, az övé lett volna. Így legalább végignézhette volna a saját esküvőjét és egy kicsit menyasszony lehetett volna önmaga is.

Hope azonban az egyszerűséget szerette: ezért szerényen, otthon ültek majd meg a lakodalmat.

Ella hozzáfogott, hogy összeállítsa a vendégek névsorát. Nem tudta elhatározni, kit hívjon meg és kit hagyjon ki a meghívottak közül. Újra és újra nekiült a nehéz feladatnak. Megpróbálta, hogy törölje azokat, akiket lehetett, de még így is annyian maradtak, hogy kitelt volna belőlük egy kisebbfajta nagyvásár.

A tanári kart meg kellett hívni. Az oak riveri jóismerősök közül senkit sem lehetett mellőzni. Az egyetem személynéje is joggal tartott igényt a meghívásra. És Hope diákjai sem ülhetnek otthon, amikor a tanárnőjük tartja az esküvőjét!

Végül be kellett látnia, hogy nem tud megbirkózni ezzel a hóhérmunkával. Hope vigasztalta: ő majd kiválasztja azt a néhány embert, akiknek okvetlenül jelen kell lenniük, akik bizalmas barátaik.

— De hiszen éppen az a baj, Hope, hogy ezek *mind* bizalmas barátaim!

Az öreg Bishopné, aki akkor is gyöngéledett, bólingatott hozzá az ágyából:

— Igen... Ellának mindenki barátja... Ő úgy szereti az embereket... A papája is éppen ilyen volt... Miért is kellett...

Itt halk, nagyon halk lett a hangocskája.

Egy októberi napon esküdtek. A park óriásfáinak a lombjai helyell-közzel még zöldék voltak, de volt rajtuk sárga és piros levél is. Őszi pára lebegett a szemhatáron, mintha rég kihunyt, indián tábortüzek füstje kísértene a távolban.

Wick professzor, aki felszentelt lelkész volt, végezte az esküvői szertartást.

Meghívták Wattsékat, Schroederéket, Fondáékat és Wittinglyéket. Eljött Miss Jones is. Chris és Hannah meghatottan és egy kicsit esetlenül csetlettek-botlottak a násznép között.

A frissítőket a Minerva Társaság tagjai hordták fel.

Az öreg Bishop néni is kijött a hálószozájából és vitézől kitartott az egész szertartás alatt. Amikor azonban vége lett az esküvőnek és a

szobákban megkezdődött a víg, lakodalmi zaj: eltűnt újra, mint egy megrettent, öreg őzike.

Aztán vége lett ennek is. Ella, Stena és az öreg Bishopné magukra maradtak. Üres lett a ház és — legalább Ella úgy érezte — üres lett az egész világ.

Télen csak azzal tudta felrázni magát szomorú gondolataiból, hogy újra elkezdte szöni az útterveit. A nyárra talán elutazhat, hiszen most már túl van Hope kiházásításán és minden fölösleges centjét az európai útra teheti félre.

De mi lesz addig az édesanyjával? Az öregasszony nap nap után gyöngébb lett, törékenyebb. Még testi leromlásánál is aggasztóbb volt azonban a lelkiállapota. Gyakran merült el valami álmodozó, révedező hangulatba. Máskor ismét teljesen közönyössé változott, mintha nem is tudná, hogy mi történik körülötte.

Nem érdekelte már, ha Ella mulattatni akarta. Ehelyett ő beszélt... a múltról, mindig a múltról. Ellának úgy rémlett, mintha valami titka volna. Ha megkérdezte, hogy mit csinált egész nap, amíg ő nem volt odahaza: zavarba jött.

Ha Ella sejtette volna, milyen messze-messze utakon vándorol ez a szelíd, gyenge, öreg lélek olyankor, amikor ő magára hagyja: fájdalmas részvételt telt volna meg a szíve.

Délutánonként, amikor Ella az egyetemen volt, Stena pedig a saját kamrájában pihente ki a nap fáradalmait: az öreg Bishopné csendesen beosont a hálószobájába, bezárkózott és ettől a pillanattól kezdve a maga külön világában élt, amelybe kívül senkinek sem volt bejárása.

Reszkető, öreg keze a faliszekrény körül tapogatózott. Kinyitotta, kivette belőle lánykori, világoskék selyemruháját. Magára öltötte és gyöngéden kisimította a ráncait. Azután a szekrény legalsó fiókját nyitotta ki, díszes szövésű csipkesálat vett elő, fejére tette és addig erőltette merev, gyöngé két karját, amíg egy régi-régi hajcsattal végre sikerült megerősítenie ősz haján a fátvolt.

Ha valaki ilyenkor pillantotta volna meg: lehet, hogy nevetségesnek látta volna. Vékony, öregasszony-nyaka és ráncos arca furcsán ütött el a fényes, kék selyemruhától, amelynek mély kivágása volt és amely, annak idején, szemmel láthatóan fiatal nő számára készült.

Bishopné azonban tökéletesen meg volt elégedve azzal a képpel, amely a tükörből nézett vissza rá. Kékeres, görcsös kis kezével

keccesen fogta össze szoknyája ráncait és lassú, kényeskedő lépésekkel sétált körül a szobában.

Aztán leült az ablak mellé és megerőltette az emlékezetét, hogy vonásról vonásra maga elé tudja képzelni mindazt, ami elmúlt. A jelenben bizonytalanul tévelygett: otthonát, igazi életét kereste a múltban, az emlékeiben.

Hogyan mondhatta volna ezt el valakinek? Még Ella sem értette volna meg — senki sem érthette, hiszen ő maga sem értette egészen. Olyanféle érzése volt, mintha ez a lágyérintésű, kedves, régi ruha egy régi valakit keltett volna életre: valakit, aki ő volt és mégsem ő. Csak egy kis ideig kellett csöndesen várakoznia — azután megtörtént a csoda. Az öreg Bishopné megfiatalodott, visszaszállt ifjúságának napjaiba és megtalálta bennük azokat, akikről mindig sejtette, hogy élnek valahol: fiatal urát, fiatal jóbarátait, barátnőit.

Égészséges volt, szép, ifjú lány. Szíve tele volt vidámsággal. Fogékony, fiatal lelke boldogan élvezte az élet gyönyörűségét. Valahonnan messziről a tulajdon testi énjét is látta. Mulatott rajta: ő lenne az az öreg-öreg néni, aki olyan magába roskadtan ül a karosszékében?

Ő valaki más volt ebben a messzi és mégis olyan édesen ismerős világban. Vidáman beszélgetett azzal, akié a szíve és futkározott, kacagott a többi lányokkal. Annyian voltak! Lépten-nyomon találkozott ebben a másik, szép világban régi ismerőseivel. Milyen gyönyörű volt az élet ideát!

Minden reggel, amikor felébredt, tele volt boldog várakozással. Egyre türelmetlenebbül várta azt a bűvös órát, amelyben újra kirándulhat az álomvilágba. Szombaton és vasárnap egész nap rosszkedvű volt, mint egy durcás gyerek. Mindenki odahaza maradt és ő nem mehetett el a titkos, édes találkozóra!

Szinte érthetetlen, milyen pontosan érezte meg azt a pillanatot, amelyben vissza kell térnie rendes, mindennapi életébe.

— Ütött az óra! Várnak — szólt ilyenkor egy láthatatlan Valakinek a hangja.

Mit tehetett volna? Engedelmesen tért vissza annak a fáradt, elgyöngült öregasszonynak a testébe, aki ő volt maga.

Csak meg ne tudja senki a titkát! Ezért remegett állandóan. Olyan csöndesen mozgott, olyan halkán lépegetett, amíg helyére nem rakta a drága, szép, *igazi* ruháit, mintha lopni járt volna.

Amikor kilépett a hálószobából, a lelke is olyan kimerült volt, mint a teste.

— Jól aludt a naccsága? — kérdezte ilyenkor rendesen Stena.

— Köszönöm, nagyon jól! — felelte az öreg Bishopné, de nem mert Stena szemébe nézni.

Eljött a tavasz. Ella, mivel az édesanyja nem volt rosszabbul, mint rendesen, komolyan kezdett készülődni európai utazására, amely most legfőbb célja lett az életének. Öröme nem volt zavartalan, mert ahányszor ránézett az édesanyjára, mindig belenyilallt valami a szívébe. Olyan gyámoltalan volt szegényke és olyan kevésbé ismerte az életet!

— Ha maga nem volna az édesanyám mellett, Stena — mondogatta hű szolgálójuknak —, nem merném olyan hosszú időre elhagyni. Bizonyos, hogy nem lesz semmi baja, amíg odajárok?

— Se jobban nem lesz, se rosszabbul, mint amikor itt a „gisasz-szon”... Én mosok rá, én vasalok rá, én főzök neki. Észre se fogja venni, hogy el tetszett utazni. Verje ki a fejéből eszt a „kondot” és menjen minél előbb!

A kis csapat, amely tavasszal készült utazni, március végére már elkészítette útitervét. Schroeder professzor meg a felesége, Wittingly professzor meg a felesége és Miss Hunter voltak a társaság tagjai. Összehangolt, megértő kis kör. Ella örült, hogy éppen ezekkel az ismerőseivel lehet együtt. Miután bejelentette, hogy velük megy, olyan felszabadult, olyan vidám lett, hogy úgy érezte: a gondolatai együtt repülnek a toronybeli galambokkal, amelyek vígan szállnak fel minden óráutásra.

Meglehetősen későre járt az idő, amikor hazafelé indult. Hosszú szoknyáját egész úton lebegtette a böjti szél. Felkavarta az úti port és finom porszemecskékkal szórta tele Ella szemét és orrát.

Amikor hazaért és benyitott az ebédlőbe, Stena éppen terített.

— Hol van anya? — kérdezte.

— Még nem jött le a szobájából — felelte Stena. — „Dalán” szundikál még.

Ellának már ekkor valami határozatlan, rossz sejtelve támadt. Olyan erős volt ez a sejtelem, hogy anélkül, hogy utcai ruháját levetette volna, kalaposan, kabátosan nyitott be édesanyja szobájába.

Bishopné az ablaknál ült, a nagy karosszékben. Azt a kék selyemruhát viselte, amelyben eskették és amelyet mindmáig megőrzött

többi, esküvői emlékével együtt. Boldogan mosolygott és vidáman beszélt valakihez.

Ella körülnézett. Az a valaki, akivel anyja beszélgetett, nem volt a szobában.

— Anyám! Drága anyuskám!

A leány szíve összeszorult rémületében.

Az öregasszony nem hallotta lánya kiáltását. Nagyon messze járt tőle. Üres tekintetében édes mosoly révedezett. Halott szerelmesére mosolygott, akinek a társaságában úgy elfeledkezett magáról, hogy nem talált többé vissza abba a világba, amelyet soha nem is tudott a maga igazi világának érezni.

31 Amikor Ella első rémületéből magához tért, elhívatta a háziorvosukat, később pedig egy elme- és idegspecialistát hozatott Chicagóból. Segítsenek az édesanyján! Az orvosok azonban nem segíthettek szegénykén. A környezete sem tehetett mást érte, mint azt, hogy gondoskodott törekeny kis testéről, amely itt maradt, A Földön, mialatt szelleme messze bolyongott az árnyékok rejtélyes birodalmában.

Szelíd, csendes beteg volt. Mindig nyugodtan viselkedett, ha meghagyták a szobájában azok között a holmik között, amelyeket ismert és szeretett.

Ella néha megpróbálta, hogy kivigye magával a többi szobába: hátha a változás megvilágosítja öntudatát. Amikor azonban a hálósoba ajtajáig jutottak, a kis öregasszony belecsimpaszkodott apró, sovány madárkarmaival az ajtófélfába és rimánkodóan nyöszörgött:

— Nem, nem, nem akarom! — sírta, mint egy megrémített kisgyerek.

Ella visszavezette szegénykét a szobájába, arra a kis szigetre, amely egyetlen menedéke maradt a nagy, félelmetes világban. Alig látott a könnyeitől. Az édesanyja azonban már megint jókedvű lett. Leült a hintaszékébe, az ablak mellé; hintáztatott és egy kis dalt dúdolt — egy különös, szakadozott, hátborzongató dalocskát, amelynek nem volt dallama.

Ella lemondott európai útjáról.

Amikor Stena szemére vetette, hogy önmagával semmit sem törődik, így felelt:

— Hagyjuk ezt, Stena. Nem tudnám magára hagyni szegény anyámat, még ha akarnám se. Nem volna hozzá erőm.

— *Utyan!* Olyan *mintegy* neki! Én pedig olyan jól viselném gondját, mint maga a kisasszon!

— Tudom, Stena, tudom. Álmomban sem jutna eszembe, hogy ne bízzam meg magában. De nekem most itt a helyem. Háttha... háttha egyszerre rendbe jönne az egészsége — én pedig nem lennék mellette. Vagy, képzelje el: mi történnék, ha néhány világos pillanata volna — távollétemben, azután pedig újra elborulna az elméje? Nem, nem, nekem itt kell maradnom.

— Hát hiszen, *fan* benne valami. De mégsem igazság, hogy a kisasszony már annyiszor előre örült ennek az utazásnak, mindent megvont miatta magától és valahányszor rákerült a sor, mindig közbejött valami.

Ella nem mert Stenára nézni. Elfordult, amikor felelt neki:

— Nem vagyok már gyerek, Stena. Megszoktam a csalódásokat.

Megint csak abban találta meg az orvosságát, amiben mindig: a munkában.

— Anyja — így mondták az orvosok — soha többé nem lesz egészséges.

Ápolás nem kellett neki. Ellának semmi oka sem volt rá, hogy visszavonuljon attól a sokféle munkától, amelyet elvállalt és amelynek csak egy része volt a tanítás. Édesanyját teljesen ellátta a hű Stena. Csak testi gondozásra volt szüksége: a derék dán leány mindennap ragyogóan tiszta kötényt, hófehér csipkefőkötőt adott rá és most már az ő számára horgolt, horgolt szünet nélkül.

Ella már túl volt a negyvenes évek derekán. Az idő azonban olyan észrevétlenül járt el a feje fölött, hogy csak sokára vette észre: mekkora korkülönbség választja el azoktól a leányoktól, akikkel együtt végzi szociális és tudományos munkáját.

Az volt a legérdekesebb a dologban, hogy a lányok természetesnek vették, hogy Ella velük tart. Az észnek, a szívnek és a kedélynek nincs kora — és azok az asszonyok, akik erőlködés nélkül tudnak élni, kedvesek és elmések lenni, nem öregszenek meg sohasem. Ahány egyesülete csak volt az egyetemnek: mindnek Ella kisasszony volt a lelke.

Hope 1909-ben látogatta meg először a nevelőanyját. Édesen asszonyossá lett — és sokkal divatosabban öltözködött, mint tanárkorában.

Két év múlva, kora tavasszal, ismét hazajött. Ellára új gondok napja virradt: Hope kisbabát várt.

Sam Peters egy márciusi este bezörgetett Elláékhoz és felajánlotta, hogy rendelkezzenek vele, ha szükségük lenne rá. Éjjel vagy nappal: neki mindegy.

Március vége felé ütött Hope órája. Éjszaka volt, vihar tombolt.

— Milyen különös — gondolta Ella, amíg sietősen magára kapkodta a ruháját. — Mindig vihar van, ha új emberi lény lát napvilágot?

Emlékezetében ijesztő fénnel ragyogott fel egy régi emlék: az az éjszaka, amelyen Hope született. Akkor éjjel olyan vihar volt, hogy még az utcai lámpásokat is kioltotta. Az ablakhoz futott, kinézett. Az ívlámpák vadul lengtek a szélben, de égtek és világítottak. Telefon is volt: gyorsan lehetett segítséget hívni. Hannakra se volt szükség: képzett kórházi ápolónő várta a hívást már napok óta.

Ella olyan pontosan teljesítette minden kötelességét, mint a katona szolgálatban. Telefonált az ápolónőért és a doktorért. Felkeltette Stenát, hogy rakjon tüzet a konyhában. Közben szinte percenként befutott Hopehoz, hogy bátorítsa és vigasztalja. Majd az édesanyja szobájába nyitott be, hogy megnézzze: alszik-e, nem dobta-e le a takaróját?

Az öregasszony úgy aludt, mint egy kisgyerek. Nem törődött vele, hogy háza fedele alatt új élet van születőben. Nem érdekelte őt az öreg élet sem — a tulajdon élete —, amely csöndesen haladt a vége felé. Aludt és álmodott. Furcsa, boldog álmai lehettek, mert édesen mosolygott.

Ella néha úgy érezte, hogy az idegei nem fogják kibírni azt a hosszú-hosszú éjszakát és a rákövetkező hosszú-hosszú napot.

Déli tizenkettőkor érkezett meg Dick. Vadonatúj kocsin érkezett: hathengeres, fényszórós autón.

Ella aznap nem ment el az egyetemre. Ritkán történt meg, hogy fontosabb dolga akadt, mint a tanítás, de ma nem bírt volna a munkájára gondolni.

Az ápolónő fáradhatatlanul szaladgált a lépcsőn föl-le. A doktor megérkezett, később el kellett mennie, de nemsokára visszajött. Stena szinte túlságba ment a figyelmességével: lábujjhegyen járt a

dolga után és ha kérdeznie kellett valamit, suttogóra tompította mély torokhangját.

Dick nem kért ebédet; Ella tehát egymagában ült a konyha tűzhelye mellett. A szíve odafenn volt, Hopenál.

Az öreg Bishopné — makulátlan, hófehér kötényben és csipkefejkötőcskében — egész idő alatt békésen üldögélt a szobájában. Hintáztatott a hintaszékben és egy kis dalocskát dúdolt magának — furcsa, hátborzongató kis dalt, amelynek nem volt sem dallama, sem értelme.

Hopenak kisleánya született: egészséges, formás csecsemő.

Ella feje kábult volt a sok izgalomtól. Mintha egy régi kép közepébe állították volna bele: minden ismerős volt neki, amit látott, hiszen ugyanígy, hajszára ugyanígy történt minden *akkor* is...

A szíve fájdalmasan szorult össze. Hope! Mi lesz vele? Babonás, bolond, megokolatlan félelem gyötörte. Mi lesz, ha *minden* megismétlődik? Ha — miként egykor Amy — Hope is felébred még egyszer mély álmából, felemeli hosszú szempilláit, rájuk néz édes, kék szemével, azután meghal... Ez a gondolat úgy hasított bele Ella szívébe, mint a nyílvevessző.

— Hogy van Hope? — dadogta rémülten.

Úgy összeszorult a torka, hogy alig tudta magát megértetni.

— Néhány nap múlva olyan egészséges lesz, mint a makk! — felelte az ápolónő. Olyan jókedvű volt a hangja, hogy Ella, akit a balsejtelmek félőrültté tettek, gyanúsna találta. Mit titkolnak előtte?

Hopenak azonban nem történt semmi baja sem.

Ella idegei lassanként lecsillapultak. Hálát adott Istennek, hogy megőrizte szíve gyermekét, azután folytatta rendes életmódját, ott, ahol elhagyta. Végezte a kötelességeit és szeretettel segített mindenkin, aki hozzáfordult.

Dick néhány nap múlva elutazott, de azzal búcsúzott, hogy visszajön, amint módjában lesz.

Minden visszatért a régi kerékvágásba, csak a háztartás nem. Ennek a háztartásnak egyedüli célja és középpontja az a kis idegen lett, aki a minap érkezett, az égből.

Ellának egyszer az az ötlete támadt, hogy megmutatja a jövevényt az édesanyjának. Díszbe öltöztette a csepp jószágot és bevitte anyja hálószobájába.

— Nézd csak, anyuskám!

Visszahajtotta a kékszalagos, fehér takarót a csöppség kerek, rózsapiros arcocskájáról.

Az öregasszony egy pillanatra abbahagyta a hintázást és meglepően élénk érdeklődéssel hajolt a kicsike fölé.

— Kisbaba! — mosolyodott el gyöngéden. A régi, rendes hangján mondta. Ella szeme megtelt könnyel.

— Igen, anyuskám, kisbaba. Nézd, milyen édes kis portéka!

— Nekem is volt egyszer kisbabám! — mondta az öregasszony. Szelíd dicsekvés csendült meg a hangjában.

— Igen, anya, igen! Ugye, emlékszel? Tudod, hogy én voltam az a kisbaba! Én, a lányod, anyácskám!

Az öregasszony most már nem beszélt olyan határozottan. Ella szavai megzavarták.

— Kisbabám volt... Vagy nem is volt... Nem tudom. Volt kisbabám valaha?

Ella csak a fejével tudott inteni, hogy igen. A hangját elfojtották a könnyek.

Dick csak a hó vége felé jött el Hopeért. A felesége csupa anyai büszkeség volt és csupa anyai aggodalom. A pólyásbabát a viláért sem adta volna másnak a kezébe, egy pillanatra sem.

Gretchennek keresztelték a babát.

— Gretchen Jones — magyarázta Hope —, ha nem is a legszebb, de bizonyosan a legkülönösebb név a világon.

Könnyei között búcsúzott el a nevelőanyjától:

— Soha, soha nem hálálhatom meg neked, hogy mindig olyan jó voltál hozzám, amióta csak a világon vagyok.

— Ne beszélj háláról, angyalain...

Ella szíve úgy fájt, hogy nem tudott többet mondani.

— Ella néni... Ha öreg leszel... hozzánk költözől. Ugye, Dick?

— Magától értetődik. Ez az egyetlen mód, hogy kimutathassuk a hálánkat, amellyel tele van a szívünk.

— Drága gyerekek vagytok. Köszönöm.

Ella mosolygott a könnyein keresztül. De tudta, hogy akármilyen öreg lesz is és akármilyen elhagyatott: soha, soha nem fog betolakodni ennek a boldog kis családnak meghitt, zárt körébe.

32 Kilenc évig üldögélt még hintaszékében az öreg Bishopné. Kilenc esztendeig nem hagyta el a szobáját. A kilenc esztendő alatt egyre csak a kelengyéje megmaradt darabjait rakosgatta, rendezgette és egy daltöredéket dúdolgatott, amelynek nem volt szövege.

Az ismerősök közül sokan mondogatták, hogy Ella önfeláldozása céltalan és fölösleges. Nyugodtan elutazhatott volna Európába — vélekedtek — senkinek sem ártott volna vele, legkevésbé az édesanyjának, hiszen egész Oak River tudta, hogy Stena milyen hűségesen viseli gondját.

Akármelyik nyáron útnak indulhatott volna, de Ella nem ment.

— Megbetegedhetne — mondta. — Vagy, éppen ellenkezőleg: kivilágosodhatna az elméje egy kis időre, hiszen egyszer már *majdnem* megtörtént és talán látni akarna engem. Én pedig az Óceán túlsó oldalán lennék...

Ezért nem utazott Európába.

Kilenc esztendő alatt Hope háromszor vagy négyszer jött el hozzájuk látogatóba. Magával hozta a kislányát is. Gretchen gyönyörű gyermek volt: a szeme sötét, selymes bőre barnáspiros — olyan volt, mint egy ici-pici Carmen. Az ember megesküdtött volna, hogy Spanyolországban ringatták a bölcsőjét.

Hope számára csupa gyönyörűség volt az élet. Az ura szerette, a gyermekét mindenki megcsodálta és költőpénze is bőven volt.

Elérkezett azonban az az idő is, amikor már nem volt többé gyönyörűség az élet. Eloldották a háború láncra vert kutyáit. Vészes üvöltésük elhallatszott minden országba — még a legkisebb falucskába is.

Hope egy év múlva ismét hazajött látogatóba. Még mindig nem tért magához rémületéből, szeme állandóan könnyben úszott. Magával hozta a kislányát is. Gretchen hétéves volt akkoriban. Nem tudta felfogni: mi a búsulni való azon, hogy apuka uniformisban jár, magas, bőr lábszárvédőt visel és a nagy hajón Európába utazhat?

A kollégium hallgatói megfogyatkoztak. Egyik fiú a másik után mondott búcsút a könyveknek. Folyton újabb és újabb csapatok szálltak hajóra — a harctér felé. Az előadótermek kongtak az ürességtől. Csak nőhallgatókat lehetett látni a padokban.

Amikor James professzor is bevonult, az angol nyelv másik tanára: Ella átvette az osztályait. Belevetette magát a vöröskeresztes munkába: élelmiszert, pénzt, ruhaneműt gyűjtött a hadbavonultaknak. Egész nap tanított, de az esze folyton azon járt, hogy a Vöröskereszt oak riveri irodájában Hope várja, a legújabb harctéri hírekkel.

Ellának nem volt ura, akiért aggódjék, de azért neki sem voltak jobb napjai, mint a katonafeleségeknek. Éppen úgy remegett és aggódott Hope uráért, mint a fiatalasszony maga.

Schroeder professzornak, a német tanárnak az óráit már nem hallgatta senki sem, sőt: gyűlölni kezdték őt a személyében is. A „hún” vérből származó tanárt ellenséges szemmel nézte az egyetemen és környékén mindenki.

Ella néha találkozott vele, amikor egymagában sétálgatott a magaujtette szilfák alatt, amelyek őt a német hársakra emlékeztették. Csak Fonda professzor tartott vele néha, legtöbbször azonban magára hagyták.

Sokat sétált akkoriban — sétált és gondolkodott. Hatalmas vállá meghajlott; hosszú, erélyes lépései lassúakká, vontatottakká lettek. Már nem kiáltott vidáman Ellára:

— Szép virágszál, fogadja hódolatomat!

Szinte félénken állt meg, ha megpillantotta kollégináját. Nem tudta: szívesen fogadja-e közeledését vagy pedig elfordított fejjel, hűvösen köszön majd vissza neki.

Mélyen ülő, komoly, tudós-szeme fájdalmas nézésűvé lett az utóbbi időben.

Ella sajnálta a háborúnak ezt az ártatlan áldozatát. Schroeder megérezte, hogy volt tanuló társa az egyetlen, aki megérti az ő tragikus helyzetét. Olykor kereste a társaságát — az egyetlen lényét, aki nem gyűlölte őt azért, amiről nem tehetett, azért, mert németnek született.

Dick hazatért a háborúból. Súlyosan megsebesült és végleg felmentették a katonai szolgálat alól. Attól lehetett tartani, hogy soha többé nem lesz egészséges, Ella eltűnődött rajta, hogy milyen különös az élet. Hope mindig azt akarta, hogy ő költözzék hozzájuk, most pedig alighanem a fiatal pár fog örökre itt maradni nála, az Adams-streeti, régi kis házban.

Végül azonban a sebesült mégis meggyógyult — legalább testileg. A lélek sebei, amelyeket a háború ütött, nehezebben gyógyulnak. Egy

szép napon fölkerekedett a kis család: Dick, Hope és a kilencéves Gretchen. Hazamentek. Újra üresen maradt a ház.

A Vöröskereszt szeretetadomány-osztogató boltját bezárták. Az élelmiszereket most már jegy nélkül lehetett kapni. Az egyetemi parkban emléket állítottak az egyetem hadba vonult fiainak, akik vissza többé nem tértek soha. Égig érő harangtorony épült az emlékezetükre, amely mind a négy világtáj felé mutatta az időt. Az órás harangjátékot is szerelt a toronyórába. A háború elmúlt — már amennyire „elmúlik” a háború azzal, hogy nem dörögnek többé az ágyúk.

A régi ház élete visszatért a maga megszokott rendjébe. Stena újra mosott, vasalt, főzött és takarított reggeltől estig. Minden tavasszal friss papírrózsát tűzött hajdani szerelmesének megfakult arcképe mellé. Öreg úrnőjének pedig, aki olyan volt, mint egy törékeny porcelánbaba, szeretettel viselte gondját. A vacsorát azonban minden este Ella vitte be az édesanyjának.

Egy májusi estén — a kertben virágba borult a jázmin és csupa illat volt a levegő — Ella benyitott az édesanyjához, letette a tálcát a politúros, öreg pohárszékre és hozzáfogott az asztalterítéshez.

Az öregasszony megszokott helyén ült, az ablak mellett. Fejét a karjára hajtotta, mint egy alvó kisgyerek. Ella megterítette a teasz-talkát, azután lehajolt az édesanyjához, hogy felköltse. Gyengéden emelte fel a fejét, hogy ne ijessze meg szegénykét.

Az öreg Bishopné azonban sehogysem akart felébredni.

Meghalt. Elment az árnyak birodalmába, megkeresni bolyongó, rég elszállt lelkét.

33 Amikor eltemették az öreg Bishopnét, Ella el akarta bocsátani Stenát. Nem volt rá szüksége többé. Stena azonban kétségbeesetten ragaszkodott a házhoz, mint ahogyan a szegény Bishopné ragaszkodott a szobácskájához.

— Hatvankét „éfes” vagyok — mondta dán kiejtésével. — Öreg vagyok ahhoz, hogy befogadjon valaki. Pénst „spóroltam”, „eszen” a helyen. „Enkedje” meg a „gisasszon”, hogy megtarthassam kis szobámat. Dolgozom majd érte, fizetés nélkül.

Ellát meghatotta Stena ragaszkodása. Sajnálta, hogy néha türelmetlenül szólt rá. Az ajánlatát nem fogadta el: Ella kisasszony mindig, mindenkinek megfizette, ami járt neki. Megjegyezte, hogy valamivel kevesebbet fizet majd, mint eddig — és Stena továbbra is a szolgálatában maradt.

A háború után egy ideig gondolni sem lehetett az európai utazásra. Amikor pedig javultak a viszonyok és a tanári kar egyik-másik tagja újra útnak indult Európa felé, Ella — aki világegyetében egészséges volt — súlyosan beteg lett. Meggyógyult, de olyan sokba került a betegsége, hogy amíg rendbe nem jön az erszénye, nem is álmodhatt holmi luxuskirándulásokról.

Gyógyulóban átélte azt a nagy élményt, amely csak azoknak jut osztályrészül, akik már úton voltak a Halál sötét völgye felé, de visszatérhettek az Élet napfényes birodalmába. Szempillája mögött, ha lehunyta, még ott leselkedtek az árnyak — de ha felnyitotta szemét: színesebbnek látta a világot, mint eddig. Édesebbek voltak a hangok, illatosabb a levegő. A tulipánok sohasem látott színpompában virultak, a rigók dallamosabban rikkantgattak és az orgona kábítóan, gyönyörűségesen illatozott. Mintha a Halál árnyai, akiknek a társaságából jött, megtanították volna rá, hogy szeretni kell az életet.

Az Old Central Hall: a Régi Központi Épület most már megérdemelte nevét, mert szinte pontosan a közepére került annak az épületcsoportnak, amely születése óta nőtt ki körülötte a földből. A zöld borostyán egytömegben, sűrűn nőtte be falait; olyan volt alatta az épület, mint egy öreg-öreg asszonyság a zöld nagykendőjében, amelyből csak a szeme látszik ki.

Ella kiköltözött régi tanterméből. Kicsit fájt a szíve, hogy el kell hagynia megszokott szobáját és hogy ezentúl majd nem hallhatja óraütéskor a galambok meleg, bűgő hangját.

Ámbár — vigasztalta magát —, ezek már nem „az én galambjaim”. Legalább negyven galambnemzedék kelt ki és tollasodott meg, amióta itt tanítok, az egyetemen...

Az iskola sem volt már „az ő iskolája”. Száz meg száz változás esett azóta, hogy elfoglalta a katedráját.

Jobb világ van most, mint volt akkoriban? — tűnődött. — Sok tekintetben jobb, sok tekintetben rosszabb — állapította meg nagy bölcsen.

Valamikor régen, még álmodni sem volt szabad afelől, hogy — például — a fiúhallgatók táncoljanak a kolléganőikkel, hozzá még az egyetem szent falain belül. Ma: a tánc hozzátartozott az egyetem társadalmi életéhez.

Valaha hallatlan vakmerőségszámba ment volna, ha a diák éjszakai táncmulatságot emleget a tanára előtt. Ma: minden tanár részt vett minden olyan táncestélyen, amelyet a védnöksége alatt álló diákszövetségek vagy egyesületek valamelyike rendezett és ha jókedve kerekedett, maga is táncra kerekedett a csinosabb bálányákkal...

Ella tanáréveinek kezdetén a merészség Csimborasszója volt, ha a diákok átszöktek Maynardba, táncmulatságba. Ma: nem lett volna semmi értelme ennek a diákcsinynék. Nemcsak, hogy szabad volt táncolni, hanem kellett is — föltéve, hogy az ember súlyt helyezett a társadalmi érvényesülésre.

— Micsoda temporák, micsoda móreszek! — sóhajtotta tréfásan Ella, aki szeretett olykor tiszteletlenül bánni a latin szavakkal.

Miss Bishopot majdnem minden bál alkalmával felkérték bálányának.

— Az első száz évben még nekem magamnak is örömem telt benne — vallotta be bizalmasan Sam Petersnek. — A második száz esztendőben azonban kissé egyhangúvá kezd válni a mulatság.

A tanári karnak egyetlen tagját sem lehetett annyi mindenfelére használni, mint Ella kisasszonyt. Ha kellett, háziasszony volt és anyátlan leányok kísérője. Tudott tanácsot adni abban a kérdésben: hogyan díszítsék fel a báli termet? mit adjanak enni-inni a vendégeknek? hogyan alakíttassák divatosra régi ruhájukat a szegényebb lányok? kivel operáltassák ki mandulájukat azok a diákok, akiknek sokat fáj a torkuk. Segített a doktori disszertációkban és folyamodványokat fogalmazott avatás előtt álló diákjai számára, állások ügyében. Voltak ötletei — ha kellett — pénzügyi ötletei is; a boldogtalan szerelmeseket pedig úgy meg tudta vigasztalni, mint senki más.

Később annyira ment a jósága, hogy házába fogadott egy-két diákot, akinek végleg nem volt hová lennie Oak Riverben. Egyiknek-másiknak még pénzbeli segítséget is adott.

Szigorú tanár volt. Szigorúan vette a nyelvtani szabályokat, de jobban értékelte a gondolatokat, mint a vesszőket és a pontosvesszőket. A lélek, amely még a száraz iskolai értekezésekben is meg tud

nyilatkozni: érdekesebb tanulmány volt számára, mint a szófűzés és a helyes elválasztás.

Volt rá eset, hogy egyik-másik fiú, aki dolgozatában elárulta, hogy könnyen gurul dűhbe: váratlanul magánkihallgatást kapott Ella kisasszonytól. Ott, a dolgozószobában, kettesben, elbeszélgettek az önuralom jelentőségéről és az ifjú méregzsák jó leckét kapott, de úgy, hogy észre sem vette. Az is előfordult, hogy valamelyik nőhallgatója önkéntelenül elárulta, hogy fáj a szíve, ha látja, milyen jól öltözködnek a gazdag lányok. Ez a fiatal hölgy is megkapta az idézést a nevezetes dolgozószobába — és egyszerre csak azon vette észre magát, hogy együtt kacag Ella kisasszonnyal a kékcsíkos barna és a barnacsíkos kék ruhák történetén, amelyek végighúzódtak Ella Bishop viruló lánykorán.

Watts elnök ekkor már hetvenhét éves aggastyán volt, de szelleme éppen olyan mozgékony maradt, mint amilyen hajdanában volt. Jellegzetes, festői figura volt valamennyi tanár: Watts, Wick, Carter, Cunningham, Wittingly, Schroeder. Az újak már szürkébbek voltak, egyformábbak. Soha többé nem születnek olyan „száz százalékos” tanárok, mint amilyenek Ella professzorai voltak!

34 Ella levelet kapott Hopetől. Gretchen letette az érettségit. Tizennyolc éves volt — akármilyen hihetetlenül hangzott is — és Hope, mint már annyiszor, megint rászorult Ella néni segítségére.

— Te vagy az én jó Anyám — írta. — Minden bajomban hozzád menekülök.

A Dick egészsége megint megromlott az utóbbi időben. Régi sebe okozta a bajt. Fürdőre kell utaznia, kénese, meleg forrásokhoz és Hopenak is vele kell mennie. Szeretné Gretchent Ella nénihez küldeni: Oak Riverben járhatna egyetemre. Régebben úgy tervezték, hogy Keletre küldik a lányukat, de mostanában gyöngén állnak pénz dolgában. Dick a háború óta sohasem egészen egészséges és nem tud annyit keresni, mint valaha.

Ella még végig sem olvasta a levelet, amikor képzeletében már be is rendezte a háza déli fekvésű hálószobáját Gretchen számára. Kidobja

belőle a régi bútorokat. Mindennek elefántcsont-színűnek és sárgának kell lenni, hogy kiemelje a kislány spanyolos, meleg szépségét.

Felvidult, szinte nekifiatalodott. Lesz egy bájos, édes leánykája, olyan, mint Hope volt. Úgy fogja érezni, mintha Hope maga tért volna vissza hozzá.

Amikor kisautóján az állomásra ment Gretchen elé: szinte remeggett örömeiben és izgatott várakozásában. Három éve nem látta a leányt. Ez a három év nagy változást jelenthet a Gretchen korában!

Amikor Gretchen leszállt a Pullmann-kocsi lépcsőjéről, Ellának még a lélegzete is elállt, olyan szép volt. Karcsú, tökéletes termetű. Úgy viselte a ruháját, mint a nagy divatszalonok eleven divatbabái. Magas volt a növése, olajbarna a bársonyos arca, bíborpiros a szája. Volt a megjelenésében valami előkelő hűvösség. Gögösnek tarthatta volna az ember, ha nem lett volna annyira kedves és megnyerő.

Teremtőm, micsoda különbség! — gondolta Ella.

Képzletében egy pillanatra megvillant a saját, izmosvállas, fiatal alakja, amikor először lépte át az egyetem küszöbét. Meg a Hope-é, azon a napon, amikor bevonult a kollégiumba. Ő maga, Ella, ezerráncú, csikos, sárgarézgombos ruhát hordott, nehéz, szélesorrú, magascipőt, hátul tornyos kontyot, elől lelógó fürtöket — Hope pedig magascallérú ingblúzt, földig érő, berakott szoknyát és merevkarimájú matrőzkalapot.

Lehet, hogy ma kevésbé szépen gondolkoznak az emberek, mint az én időmben — állapította meg magában Ella kisasszony —, bizonyos azonban, hogy szebben öltözködnek.

Gretchen vonzó egyénisége és Ella előkelő társadalmi helyzete megnyitotta a fiatal lány előtt a legzárkózottabb társadalmi egyesületek kapuit is. Ella bemutatott neki néhány fiatalembert és megismertette néhány, korabeli leánnyal. Több gondja azután nem is volt vele. A mai leányt bátran rá lehet bízni a saját ügyességére.

Gretchent körülrajongták új ismerősei. A klubok versenyeztek érte. A tagválasztások izgalmas hetében egymást érték a reggelik, lunchök, teák, vacsorák, táncestélyek és Gretchent valamennyire meghívták. Amikor befejeződtek a választások: Gretchent, éjfél felé, a Kappa Alpha Theta-Diákklub küldöttsége hozta haza nagy diadallal az Adams-Streetre, egy gyönyörű, nyolchengeres autón.

Ella még ébren volt. Lekialtott Gretchennek, hogy jöjjön fel hozzá és azon melegében mondjon el mindent.

Az én kis Gretchenem — gondolta Ella —, abból a fajtából való, akiért gondolkodás nélkül mennek tűzbe a férfiak. Követel, mindig csak követel másoktól, de öntudatlanul. Vele született ez a tulajdonsága. Azért kap meg mindent, amire igényt tart.

*„Ez már a sorunk nekünk, embereknek:
Van, ki szeret és van, akit szeretnek,
Mindig csak át amaz, mindig csak kér emez...”*

Gretchen azok közül való volt, akiket szeretnek és akik nem adnak, hanem követelnek. A módszerei egészen mások, mint amilyenekkel a nagyanyja: Amy élt. És mégis — egészen Amy, modern kiadásban.

Gretchen már viselte is a Theta-klub tagsági jelvényét. Szemmel látható volt, hogy nem érzelmi okok vezették a választásában, hanem a józan megfontolás.

— Alaposan meghánytam-vetettem a dolgot — mondta Ella néninek. — Azt hiszem, sikerült okosan és jól választanom. Nem engedtem, hogy valamelyik társaság levegyen a lábamról a kedvességgével. Legjobban a Pi Phi-házban érzem magamat. A lányok rém aranyosak voltak. A Gamma-lányok is édes gyerekek, de valahogyan mégis úgy érzem, hogy a Kappa Alpha Theta visz legközelebb a célomhoz.

— A célodhoz? Miféle céljaid vannak, Gretchen?

Ella nem tudott magához térni bámulatában. Hát manapság így gondolkoznak a kis elsőévesek?

— Kicsit nehéz megmagyarázni — nevetett könnyedén Gretchen.

— Talán jobban meg tudom magyarázni, hogy hová *nem* akarok eljutni: nem akarok eljutni abba a terembe, ahol én lennék a tanárnő.

A jó Isten valóban nem tanárnőnek teremtette Gretchent.

— Apa, szegény, beteg. Nem tud rólam úgy gondoskodni, ahogyan kellene és ahogyan szeretett volna. Anya drága, szeret, de apát is szereti és ő foglalja le elsősorban. Különben sem nagyon járatos az élet dolgában. Így hát magamnak kell üstökön ragadnom a szerencsét. Magamnak kell utat törnöm az életben. Ehhez barátokra van szükségem: előkelő, befolyásos barátokra. Olyan emberekre, akik hasznomra lehetnek.

Ella lehunyta a szemét egy pillanatra, mintha éles, bántó világosság érte volna.

„Olyan emberekre van szükségem, akik hasznomra lehetnek!” Így beszélnek ma a gyerekek?

Ő, Ella, sohasem nézte, melyik barátjából húzhatna legtöbb hasznót. Majdnem elnevette magát, amikor végignézett legrégibb barátai során, Sam Peters, Chris, Hannah és Stena jutott az eszébe. Vajon melyikből volt „haszna” valaha?

Gretchen így indult neki első egyetemi esztendejének. Karcsú volt, hűvös, bájos és céltudatos. És mindig szem előtt tartotta a saját érdekeit. Nem úgy, mint a nénje.

35 Minél jobban telt-múlt az idő: Ella annál jobban örült neki, hogy Gretchent meghívta a házába.

A kislány maga köré csődítette klubja egész fiatalságát. Az öreg ház élettel, zajjal, vidámsággal lett tele. Néha már sok is volt a jóból: az örökös vendégeskedés kifárasztotta Ellát.

Az ifjúsággal való állandó érintkezés fiatalon tartotta szívét-lelkét. Nem is akart elmaradni a diákjai mellől: voltaképpen sohasem nőtt ki közülük. Bele tudott olvasni a társaságukba, örömük-bánatuk egyaránt érdekelte. Nem érezte méltóságán alulinak, hogy részt vegyen bohóságaikban.

Ő is húzott a könnyű kedélyű fiatalsághoz, az is hozzá: feleúton találkoztak. Így maradt velük örökre.

Múltak az évek, de senki sem foghatta rá Ella kisasszonyra, hogy meggyöngült a szeme, eltompult a szelleme, hidegebb lett a szíve. Csak a teste nem tudott lépést tartani a szellemével: bizony, kissé már meglátszottak rajta az évek.

A haja hófehér volt, de gondosan fésülte. Egyenesen járt. Ápolta a bőrét, a körmeit, sokat adott az öltözködésére.

— Az ember fiatal korában csinos lehet akkor is, ha nem sokat törődik magával — gondolta. — Az idős embernek azonban a gondozottsága a szépsége.

Szerette a sötétkékszínű és a fehérret. Iskolába többnyire sötétkékszínű ruhában járt, amelyhez hófehér gallért és kék viselt. A sok fehérség összhangban volt a hajával és meglágyította arcvonásait: szinte megfiatalította. Este fehér csipkeruhát hordott — bájos lett

volna megmondani, melyik volt fehérebb és habosabb: a csipke-e vagy a haja. Ilyenkor egy kis rúzszt is használt. Olyan volt, mint egy előkelő származású, gazdag úrinő — holott világeletében egyszerű leány volt, akinek szép szeme, kedves mosolygása volt minden földi vagyona.

Gretchen „gólyaesztendejének” vége egybeesett Ella tanári kineveztetésének ötvenedik évfordulójával. Senki sem gondolt rá — nem készült semmiféle jubileumi ünnepség. Schroeder professzor egészsége erősen hanyatlott az utóbbi időben: most már állandóan otthon tartózkodott, leeresztett redőnyök mögött és várt... várt, ki tudja, mire várt. Talán arra készült, hogy „felszálljon a tisztultabb régiókba, új szférákba, hol születik a Tett”. Janet McLaughlin meghalt. Emily Teasdale is. Fonda professzor már régen kint nyugodott Forest Hillben, a temetőben. Egyszerű kő volt a sírja fölött, ezzel a fölírással: „Ki csillagait úgy szerette, Az éjszakától mért remegne?”

— Az ötvenedik évfordulón nem tartunk találkozót — gondolta Ella leverten. — De mi, a régi gárda, majd csak összekerülünk újra valamikor... valahol...

Gretchen hazautazott, de csak a szünidőre. Elhatározta, hogy a Midwestern College-en végzi el mind a négy egyetemi évet.

Ellát nem lehetett rávenni, hogy akár egyetlen centet is elfogadjon a Gretchen tartásáért. Dick betegsége sokba került. Legalább annyival akart a segítségükre lenni, hogy levegye vállukról a leányuk gondját.

Gretchen tehát ősszel újra beköltözött az Adams-streeti, öreg házba. Olyan volt, mint eddig: hűvös és nyugodt. Bámulatos biztonsággal fogadta el és bonyolította le a meghívásokat, amelyekkel elhalmozták.

Újabbban a drámairodalom érdekelte. Egész nap Tolsztojt, Shawt és Oscar Wilde-et falta. Nyíltan beszélt társaságával a színdarabok kényes és vitatható pontjairól; annyira nyíltan, hogy Ella — bár már hozzászokott a mai ifúság szokimondásához — kissé mindig kényelmetlenül érezte magát ilyenkor.

Mosolyognia kellett, amikor arra gondolt, hogy mit jelentett a „színház” az ő tanulóéveiben.

Valamikor ők is játszottak színdarabot: egy-egy jelenetet A velencei kalmárból, a Minerva Társaság üléstermében. Két izzadó statiszta húzta félre a kopott kalikófüggönyt. Portiát egy kerekded hajadon személyesítette meg — a kosztümje igen eredeti volt, állván Corco-

ran elnök feleségének fekete selyem köpenykéjéből és Irene Van Ness kisöccsének bársonynadrágjából.

Ma: tökéletes előadásban kerülnek színre a darabok az egyetemen. Minden elsőrangú: a jelenetezés, a díszletek, a kosztümök. Akár egy igazi, nagy színpadon!

A második év vége felé Gretchenre osztották Lady Teazle szerepét. Ez egy szombati napon történt és Gretchen, mint máskor, most is teljesen beleélté magát a szerepébe. Nem lehetett vele másról beszélni, mint annak a kornak a hajviseletéről, ruháiról, ékszereiről.

Ella sejtette, hogy a jövődöbeli Lady Teazle motoz féldélelőtt az emeleten, az ő szobájában, de csak akkor eszmélt rá arra, hogy mit mivel odafönn Gretchen, amikor meghallotta elragadtatott felkiáltását:

— Ó, Ella néni, olyan gyönyörű vagyok, mint egy ezresbankó!

A mai lányok nem tudnak szebbet elképzelni az ezresbankónál.

Ella a lépcső aljához szaladt és felnézett. Gretchen fönt állt, karcsún, bájosan. Nagy, barna szeme ragyogott. Éppen most indult lefelé a lépcsőn — Ella menyasszonyi ruhájában. A széles szoknya számtalan dús redőjével úgy festett, mint egy fantasztikus drága estélyi toalett. A selyem virágcsokrokkal beszórt, fehér alapja elefántcsontszínné mélyült az idők során: meglepően újnak látszott a fiatal leányon, aki annyi bájjal viselte. A hatást csak fokozta, hogy Gretchen szépen formált karjai fedetlenek voltak. A ruha hosszú ujjait, amelyeket nem varrtak be soha, Gretchen a kezében tartotta.

Ella nézte, hogyan közeledik lassan feléje. Olyan volt, mint valami álomkép, amely fölött nincs hatalma az álmodónak. Mint valami varázslat, amely földhöz szegzi az elbűvölt halandót. Mint egy hirtelen villámcsapás, amelytől megbénulunk és megvakulunk.

Szeretett volna rákiáltani Gretchenre, hogy forduljon vissza azonnal. Hogy távozzék, hagyja őt magára; ne lássa meg nénje szemében a fájdalmat, az eltemetett, örök szerelmet, a gyötrelmes emlékeztést.

Nem tudta: sírjon-e, mert Gretchen szentségtelen kézzel nyúlt élete szent, szomorú ereklyéjéhez, vagy nevéssen-e saját magán, amiért évtizedeken át őrzött, ereklye módjára, egy befejezetlen, ócska ruhát.

Az unokahúga ugyanis egészen ártatlanul kérdezte:

— Hogyan került hozzád ez az édes ruha?

És hozzátette:

— Jaj, ha felvehetném az előadásra! Egészen olyan lennék benne, mint amilyen Lady Teazle lehetett egykoron!

Lassan jött lefelé, egészen a földszintig, ahol Ella állt. Egyik kezével kecsesen a korlátba kapaszkodott.

— Mondd, nem tökéletes a megjelenésem? Az Ég ujjmutatása, hogy rábukkantam erre a ruhára. Ugye, fölvehetem? Felelj már, drága, jószágos, angyali nénikém!

Ella még mindig hallgatott. Számtalan kép űzte-kergette egymást az agyvelejében. Láta a kopasz boltost, aki eladta neki a selymet és sok szerencsét, boldogságot kívánt, amikor becsomagolta. Láta önmagát, amint óraszámra próbál Finchné szobájában és a fehér selyem, amelynek még nem nyírták le a szélét, lágyan omlik a deszkapadlóra. A szabónő tükre megmutatja egész alakját: egy új, igézetesen szép Ella mosolyog rá vissza, gyönyörű ruhájában. Majd olyan érzések támadtak fel a szívében, amelyekről azt hitte, hogy régen meghaltak már. Újra átélt mindent: sértett büszkeségét, jogos haragját, szilaj kétségbeesését — mindent, ami akkoriban marcangolta a szívét, amikor ezt a ruhát csináltatta.

Csak egy pillanatig érezte át mindezt, de olyan erősen, mintha valóság lett volna.

Furcsa az élet! Tegnap próbálta fel utoljára Finchné ütött-kopott házikójában a menyasszonyi ruháját. Elmúlt egy éjszaka — az ő haja hófehér lett és most egy idegen, fiatal leányon látja viszont a ruhacsodát: egy leányon, aki lassan közeledik feléje és olyan tündöklő, olyan gyönyörű, mint egy régi-régi festmény.

— Ugye, édes: elnémitott a bámulat? — nevetett Gretchen.

... Delbert már rég halott. Amy is kint porlad a temetőben. A ruha azonban él és ragyog. A tárgyak tovább élnek, mint az emberek. Ő maga is meghal egyszer, de a ruha tovább is ott fekszik majd régi helyén, amíg csak porrá nem omlik a selyme és amíg a piros rózsák, kék nefejejcsek sorra le nem hervadnak róla.

A tárgyak túlélnek az embereket, de azért halandók.

— Felelj már, drága, öreg *posikám!*

(Gretchen így szokott beszélni az idősebbekkel!)

— Jól van, Gretchen. Vedd föl a ruhát, ha már megkívántad.

Gretchen a ruha fent-puffos, alul-szűk ujjával játszadozott:

— Fura egy ruha! Az ujját nem is varrták be annak idején, a szegélye csak félrcelve van. Olyan, mintha nem viselték volna sohasem.

Ella kisasszony csak nézte, nézte a leányt, Delbert Thompson unokáját. Milyen üde volt, milyen bájos! Milyen jól illik rá a virágcsokros, elefántcsontszín selyemruha!

— Eltaláltad, Gretchen — felelte csöndesen. — Ezt a ruhát nem viselték sohasem.

36 Ella európai utazása lassanként olyasmivé vált, mint a délibáb: hol feltűnt a láthatáron, hol elenyészett megint.

— Nem szívesen mennék kerekesszékekben — mondta néha, bús tréfával Stenának. — Úgy látszik azonban, hogy már csak a kerekesszék és a hordágy között lesz választásom.

Stena ilyenkor zsémbelni kezdett vele:

— Mert mindig, mindent csak *másogért* tesz. Egyik évben egyik, másik évben másik gyűn a nyakára. Itt van e! Az idén már a *hászunk* se volt elég jó annak a *Getchennek*.

Stena a világért se tudott volna kimondani egy *g* meg egy *r* betűt egymás mellett.

— Okosan tette, ha egy évre odaköltözött, a klubházba. Az ő helyében én is így tennék... A fiatalság a fiatalséghez húz... Jövő nyáron egészen bizonyosan elutazom. Miss Hunter mégegyszer átmegy Európába, vele mennek Aldershoték és — akár hiszi, akár nem — velük tartok magam is.

Stena morgott valamit.

— Majd, ha a hajón lesz, akkor elhiszem — effélet jelentett a dűnnyögése.

Gretchen ugyanis a harmadik egyetemi évre Elláéktól a Theta-házba költözött. Két boldog esztendő telt a nénje mellett, de most már ideje volt, hogy a céljai érdekében is tegyen valamit. Szeretett volna a két utolsó évre a klubházban maradni. Ez azonban drága mulatság lett volna. Nem sírt, nem rimázkodott olyasmiért, ami lehetetlen, de nem is titkolta, hogy mennyivel jobban szeretne végleg elköltözni az Adams-streetről.

— A külön költségeket én vállalom magamra — írta Ella Hopenak.

— Ha az ember a klubházban, az egyetemi negyed kellős közepén él: több alkalma nyílik arra, hogy kitűnjék, mintha elbújik az öreg nénije mellé, az Adams-street egy öreg-öreg házába...

Gretchen túlságosan becsületes gondolkodású volt ahhoz, hogy tiltakozzék Ella ajánlata ellen.

— Mindig tudtam — ujjongott —, hogy édes, öreg, hervadó rózsaszál vagy! Ugye, nem várod tőlem, hogy most keressem magamat és azt mondjam: „Ó, nem, semmi esetre sem fogadom el tőled ezt a nagylelkűséget.” Illenék, tudom. De én olyan bolondul örülök, hogy elhiszem, hogy te is örülsz neki, ha megszerezheted nekem ezt a nagy-nagy boldogságot!

Gretchen tehát elköltözött a nénje házából, de időnként megjelent a régi házban, hogy hírt adjon magáról és arról, ami vele történt.

Ella örült a látogatásainak. Szerette Gretchen-t. De szerette azt a hűvös, felsőséges hangot is, amelyen a kisleány előkelő klubtársnőről, a klubbeli mulatságokról, a klubház főnökasszonyáról szokott beszélni. Lepjezetlenül csodálta azt a biztonságot, amellyel a kitűzött cél felé törtetett.

Ella kisasszony megértette és szerette a fiatalságot, bár ez a fiatalság sok tekintetben nyomába sem léphetett az előbbi nemzedéknek.

— Okosabbak, mint mi voltunk — mentegette őket, mai diákjait, önmaga előtt. — Talán nem olyan alaposak... viszont elmésebbek. És bátrabbak! Mi, én meg a diáktársaim, szemérmesen vártuk, hogy szinte erőszakkal rávegyenek bennünket arra, hogy magunkért is tegyünk valamit. A mai diáknak az az elve, hogy „szemesé a világ”. Éppen elégszer hallom tőlük ezt az aranyigazságot. És eszerint élnek is.

Gretchen abban a pillanatban, amelyben betette lábát a klubházba, rengeteg meghívást kapott. Csak az volt a baj, hogy rendszerint fiúklubok voltak a vendéglátói.

Tél derekán egy magas, vöröshajú fiatalemberrel állított be Ellához. A fiatalember nem volt sem oak riveri lakos, sem egyetemi hallgató. Jack Burdicknak hívták — legalábbis ezen a néven mutatkozott be. Ella nem tudott róla semmi mást, a távozása után tehát megpróbált kissé puhatólózni Gretchennél: kicsoda-micsoda új ismerősük?

Megtudta, hogy chicagói kereskedő és hogy Gretchen már akkor is jól ismerte, amikor Chicagóban járt a középiskolába, hogy kitűnő családból való, hogy üzleti ügyben jött Oak Riverbe és hogy éppen csak benézett egy percre Gretchenhez — ha már úgysí itt volt.

— Sokkal idősebbnek látszik nálad. Hogyan járhattatok együtt az iskolába?

— Nem együtt jártunk. Félreértettél. Én csak azt mondtam, hogy már iskoláskorom óta ismerem.

Ella — akinek a hivatásához tartozott, hogy belelásson a fiatal lelke mélyébe — úgy érezte, hogy Gretchen elhallgat valamit előtte. Ez az érzése aggodalommal változott, amikor egyszer Stena azzal állított be az utcáról, hogy „megint látta *Getchen* kisasszonyt azzal a -vörössel-. Egy *fáintos autón* ültek, kettesben”.

Maga Gretchen nem említette egyetlen szóval sem ezt a kirándulást, bár rendszeren a legjelentéktelenebb semmiségeket is elmondta a nénijének. Ella éppen eléggé ismerte a mai fiatalok lelkivilágát ahhoz, hogy megérezze: itt nincs rendben valami.

Szeretett volna érdeklődni: tud-e Hope erről az úrról? Hope azonban megint fürdön volt a beteg urával, őt tehát nem akarta zavarni.

— Most különben is az én lányom — gondolta —, tehát ez a probléma is az én problémám. Majd elintézem, segítség nélkül.

Két héttel később önmaga is látta Gretchent az udvarlója társaságában. Egy hatalmas, nyitott tûrakocsin száguldottak végig az egyetemi park kanyargó főútján.

Gretchen eljött — és megint nem szólt a gavallérjáról egy szót sem. Ella érezte, hogy elérkezett a cselekvés ideje.

Hosszú ideig fontolgatta magában: hogyan fogjon hozzá? Ha Hoperól lett volna szó: könnyű lett volna a dolga. Hope úgy gondolkodott, mint ő: az ő nevelése volt. Ugyanazt tartotta jónak és ugyanazt rossznak, amit Ella. Gretchenben azonban volt valami Amyből is. Nem lehetett őt saját magára bízni. Ella csak azt nem tudta, hogy hogyan férközzék a bizalmába. Ez a bájos, karcsú, fiatal leány túlságosan modern volt a számára, túlságosan magabízó és túlságosan zárkózott. Sok volt benne Amyből: a gyerekes nyíltszívűségét azonban nem örökölte.

Elhatározta, hogy olyan könnyedén fog vele beszélni erről az úgrról, mintha ő maga sem tulajdonítana neki fontosságot.

— Láttalak a napokban az udvarlóddal, Jack Burdickkel. Te azonban, úgy látszik, észre sem veszed a szegény embert, amikor nyolchengeres autón ülsz.

Talán jól beszélt. Ha prédikálni kezd: Gretchen — akár csak a többi, mai leány — azonnal megszökik előle.

— Mi az, Ella néni? Kémkedni is szoktál?

Gretchen is tréfás hangon beszélt. Nevetett is, de erőltetetten hangzott a nevetése.

— Ah-hu! — Ella az indián csatakiáltást utánozta. — Fák mögött rejtőzködöm, úgy osonok az autótok után. A földre teszem fületem, hogy halljam, amikor közeledtek...

Gretchen sokáig hallgatott, mintha gondolkodott volna valamin. Végül megszólalt:

— Baj van, Ella néni. Azt hiszem, beleestem a legrégibb nyavalyába, a szerelembe.

— Ejnye, Gretchen! Ki hitte volna!

— Többek között magam sem. De, sajna, mégis igaz.

— Csak az a baj, hogy mind a ketten fiatalok vagytok még az életre. Nem is vagy készen a tanulmányaiddal. Csak nem gondoltok már házasságra?

Gretchen nevetett. Rövid, száraz kis nevetéssel. Azután felvonta keskeny vállát:

— Nemigen. Legalábbis addig nem, amíg... nos, amíg Jack egészen rendes házasságban él egy nem egészen rendes asszonnyal.

Higgadtan, egy kicsit dacosan beszélt és minden szégyenkezés nélkül állta a nénye pillantását.

Ella szédült. Úgy érezte, azonnal elesik, ha nem fogózik meg valamibe. Miért is olyan kegyetlen az élet? Isten bizonyosan boldogságra teremett bennünket, nem pedig arra, hogy lépten-nyomon kemény problémák állják az utunkat.

Éppen ez az év ígérkezett a legnyugodtabbnak, a legboldogabbnak. Úgy látszott: simán folyik minden. Közben azonban egy nehéz — talán minden eddiginél nehezebb — probléma nőtt, terebélyesedett. Most itt volt és rámeredt Ellára a maga teljes nagyságában. Nem lehetett kitérni előle.

— Gretchen! Ez nem lehet igaz.

Ella olyan kétségbeesetten kiáltott fel, hogy azt lehetett hinni: feljajdult.

— De igen, Ella néni. Igaz!

Ez viszont csatakiáltás volt: az idősebbik generáció kihívása a döntő mérkőzésre.

Azután Gretchen egyszerre elveszítette hetyke bátorságát. Sírva fakadt. Vadul, keservesen zokogott. Oda volt az erőszakolt higgadsága; megrendült, megtört.

A története olyan régi volt, hogy Ella maga is elmondhatta volna, ahelyett, hogy résztvevően és érdeklődéssel hallgatta végig. Jack valóban üzleti ügyben jött Oak Riverbe és valóban azért látogatta meg Gretchent, mert ismerte már régebből; autóztak egyet, azután újra meg újra eljött a fiatalember — végül a sok találkozásból szerelem lett.

Jacket — persze — „nem érti meg a felesége”. Az asszony bolondja a bridgenek, örökké a bridge-klubokban ül, soha sincsen otthon. Nem is szereti az urát. Elválnia azonban mégsem lehet tőle, mert a házastársak üzlete közös.

Alapjában véve közönséges, mindennapi kis história. Túlságosan közönséges egy olyan finom, bájos fiatal leány számára, mint amilyen Gretchen.

Ella úgy érezte, hogy vérzik a szíve. Vértett a szíve Hope miatt, aki szerencsétlen lenne, ha megtudná ezt a történetet; Dick miatt, aki olyan büszke a leányára és minden szegény, fiatal teremtés miatt, akinek szembe kell néznie az Élet kegyetlen arcával.

Minden gondolatát lefoglalta ez a probléma. Nem tudta, mitévő legyen. Száz meg száz leány fejéből beszélt már ki regényes bolondságokat; ezren meg ezren segített tanáccsal, pénzzel. Ez azonban más eset volt. Gretchen egészen közel állt hozzá: a vérből való vér sem állhatott volna közelebb. Amellett olyan hűvös volt, olyan megközelíthetetlen, olyan modern!

Miért is kellett ennek megtörténnie, most, amikor Ella végre joggal remélhette, hogy ifjúkora szenvedéseiért békés, boldog öregségben lesz része. Miért kell neki holtig problémákkal — mások problémáival — bíbelődnie?

Két héttel ez után a beszélgetés után, amikor Ella hazatért a Sigma Nü klub estélyéről, amelyen bálanyai tisztséget vállalt, egyedül találta házában Gretchent és Jack Burdicköt.

Stena már régen lefeküdt: akkortájt szokott lefeküdni, amikor az uraságok estélyre indultak.

Ella egy darabig kedélyesen elbeszélgetett kettejükkel. Tudta, hogy csak az lehet hatással a fiatalokra, aki át tudja venni azt a hangot, amelyen ők társalognak egymással.

Amikor Jack végre indulni készült és Gretchenre is felsegítette a rövid bundáját, Ella könnyedén megkérdezte:

— Nem aludnál ma inkább nálam, Gretchen: Késő hazamenned. A klubházból úgyis kicsuktak már.

— Igazad van, Ella néni. Kijutni könnyű a klubházunkból éjnek éjszakáján — és itt rámosolygott Jack Burdickre —, de zárás után bekerülni már nehézségekkel jár. Lehet, hogy visszajövök éjszakára. De ha nem jövök: ne várj.

Ella most egyszerre dühbe jött. Egy ilyen törekeny, fiatal leány és elég erősnek hiszi magát ahhoz, hogy dacoljon a szokásokkal, az illemszabályokkal! Itt áll vele szemben; mellette egy fiatal úr, akinek otthon felesége van és Gretchen kijelenti: „lehet, hogy vele maradok reggelig, lehet, hogy nem”.

Legjobban szeretne volna megrázni, elverni, a sarokba állítani! És megharagudott az összes, mai fiatalra, mert olyan hidegek, mert olyan felsőbbbségek, mert azt hiszik, hogy okosabbak mindenkinél. Valami keserű, tehetetlen vágyódás fogta el a régi, szép idők után: szeretne volna sírjukból kikaparni azokat a régmúlt napokat, amelyekben vaskézzel tartotta féken a fiatalságot a szülői tekintély, a tanári szigorúság, a társadalmi rend.

De ahogyan világos, tavaszi estélyi ruhájában a vendégeivel beszélgetett, meg sem látszott Ella kisasszonyon, hogy micsoda forradalom dúl a belsejében. Ha most szabad kezét adott volna neki valami Ismeretlen Hatalom: jaj lett volna a gyanútlan „modern” fiataloknak! Valamennyit bezáratta volna és tejen, kenyéren tartotta volna, amíg csak észre nem térnek.

A belső forradalmat azonban hamarosan leverte a törvényes uralkodó: Ella kisasszony józan bölcsessége. Fantasztikus gondolatait, vágyait, visszaparancsolta a szíve mélyére.

— Nekem tudnom *kell*: hazajössz-e, vagy sem — jelentette ki nyugodt, határozott hangon.

Gretchen lesütötte a szemét a nénije komoly tekintete előtt:

— Fél óra múlva itthon leszek, Ella néni.

Ella nem feküdt le. Fel-alá járkált a szobájában. Valamit tenni kell. Még ma éjjel. Ez így nem mehet tovább. Ő a felelős Hope gyermekéért: nem nézheti ölbe tett kézzel, hogy ilyen ferde helyzetbe került.

Amikor Gretchen fél óra múlva visszajött, Ella behívta a hálószo-
bájába és rögtön rátért a tárgyra:

— Azt hiszem, magad is belátod, hogy ez így nem mehet tovább. Veszélyes játékot játszol. Nemcsak a magad jövőjét teszed kockára, hanem édesapád és édesanyád lelki nyugalma is. Arról nem is beszélek, hogy mennyi bánatot és mennyi aggodalmat okozol nekem. Az lesz a vége, hogy kitesznek a klubból. Nem tudsz majd tanulni, a jóhíredet tönkreteszed és — ami a legszomorúbb — *soha*, egy pillanatra sem leszel igazán boldog.

— De boldog leszek! — tört ki a leány. — Igenis, boldog akarok lenni. Jack is boldog akar lenni. *Mindenki* boldog szeretne lenni! Nem? Ez csak nem bűn? Boldoggá csak Jack tudna tenni és én is boldoggá tudnám tenni őt, ha már az, akinek kötelessége, nem tehetne boldoggá...

— Az nem boldogság, amit mástól raboltunk el — felelte szigorú hangon Ella.

— Ugyan! Hogyan is érthetnél te ehhez, Ella néni? Honnan tudhatnád, hogy...

Hogy honnan? Hát azt hiszi ez a leány, hogy Ella néni világegyetében elkerülte a szerelem?

— Bocsáss meg, Ella néni. Nem akartalak megbántani. — Hűvös és mégis: bársonyos, behízelt volt Gretchen hangja. — Nem sértő szándékkal kételkedtem benne, hogy értesz a szívügyekhez. De én mindig kimondom, amit gondolok, nem szokásom a kertelgetés. Mondd meg nekem őszintén, Ella néni, hogyan érthetnéd meg a mi szívünket, te, aki lányfejjel öregedtél meg, egész életedben nem mozdultál ki az iskoládból, mindig csak tanultál, tanítottál, olvastál, de sohasem *éltél*?

Ella kisasszony végignézett azon a bájos, karcsú teremtesen, aki szemben állt vele és ifjúságának egész vakmerőségével vonta kérdőre.

Százfelét is felelhetett volna. Száz gondolat tödült az agyába. Olyan szárnyacsapkodással rajzottak fejében az emlékek, mint az Old Central harangtoronyának a galambjai, ha üt az óra.

Haragos volt és sértődött. Neki vágták a szemébe, hogy nem ismeri az életet? Majd mindjárt megmagyarázza ennek a felsőbbrendűen viselkedő tacsónak — aki azt képzei, hogy csak az ő kortársai tudják, mi a szenvedély —, majd megmagyarázza neki, hogy valaha az ő ereiben is forró és piros vér lüktetett; ő is szeretett, ő is vágyódott a boldogságra; ismerte, ő, korán megismerte a boldogságot és a boldogtalanságot; tudta, mi a szerelem és tudta, mi a vágy. Megmond-

ja neki, hogy szenvedett, ő is keservesen szenvedett egykor vágytól, szerelemtől, kijutott neki mindkettőből alaposan, a szerelem azonban elment mellőle, a vágy pedig...

Egyszerre elmúlt a felháborodása. Öregnek érezte magát, nagyon öregnek.

Már alig remegtek az ajkai. Mosolyogni is tudott. Kicsit szomorú volt a mosolya, de azért mosoly volt.

— Ne légy benne olyan bizonyos, Gretchen — mondta kiszámított nyugalommal —, hogy ismered a nénédet. Nem lehetetlen, hogy, bár vénlány maradtam, volt dolgom életemben mással is, mint a jelzőkkel, a mellékmondatokkal és a főnévi igenévvel...

37 Most már Ellának valóban készülődnie kellett volna az útra — ha komolyan el akart utazni. Maga sem tudta, miért talakodott elébe az az intrikus mondatka, amely így kezdődött: „ha komolyan...”

Persze, hogy útra kel! Csak ez a Gretchen-ügy ne jött volna közbe. Egészen elvette kedvét a tervezgetéstől.

Néha gondolt rá, hogy beszélhetne Gretchennek a maga szerelméről John Stevens iránt — talán jó hatással lenne rá, hiszen rossz nézni, mennyire belebolondult ebbe a házasemberbe. De csakhamar lemondott az ötlet megvalósításáról. Mire volna jó? A mai fiatal lányok, egy tanulságos történet hatása alatt, nem fordulnak vissza az útiújról.

Többet kell tennie érte. Valamit, amivel igazán segít rajta. El kell őt távolítani a szerelmese közeléből, de úgy, hogy a gondolatai is elterelődjenek róla. Hogy valami más foglalja el ebben a fiatal lélekben az első, esztelen szerelem helyét.

Ella most szembenézett azzal az alattomos, tudatalatti kételkedéssel, amely eddig mindig beleszólt a tervezgetéseibe, ha európai útjára készült. A szív szava volt ez, amely rendszerint letorkolta az ész parancsát.

Gretchen klubjából öt lány készült Európába. Ha Gretchen is velük tarthatna —, ha egy csodás nyarat tölthetne Londonban, Párizsban, Rómában...

Az esze még védekezett:

— Szó sem lehet róla! Ezt már még sem tehetem meg érte. Olyan régi vágyam ez az utazás! Mindig közbejött valami. Tartozom vele magamnak. Elvégre: az életem nem állhat csupa önfeláldozásból. Éppen eleget mondtam már le másokért mindenről, ami enyém lehetett volna...

Úgy érezte, hogy vitatkozik valakivel, hogy le kell beszélnie valakit: ne csináljon ilyen ostobaságot! Ő maga volt ez a valaki. A jobbik esze azt mondta, hogy: túlzás, rajongás, hősies bolondság, amire készül. A másik, az igazi énje azonban már tisztában volt vele, hogy mégis meg fogja tenni.

— Nem az én vérem. Még csak nem is közeli rokonom! — védekezett a lelkiismeret szava ellen.

— „De a *te kis Hope-od* egyetlen gyermeke! És veszedelemben van!”

— Köteles vagyok megvédeni egy bolondos lányt a saját esztelenségétől, amely a vesztébe viszi? Most ebbe szeretett bele, legközelebb egy másikba bolondul majd! Nem lehetek örökké a sarkában!

„Olyan fiatal még! Később majd megjön az esze. Ha ezen a válságon átsegítené valaki...”

— Nem! Ez az utazás az enyém! Évekig tervezgettem. Megérdemltem. Nem csak munkával... sok egyébbel is.

„Te már öreg vagy... Bevégezted az életed művét. Csak szórakozni mennél, csak gyönyörködni. Legföljebb egy-két kellemes emléked maradna az útból. Ő azonban fiatal, előtte az élet. A jövőjére, a karrierjére is hatással lehetne ez a nagy élmény.

— Annak idején én a magam erejéből vergődtem ki a veszedelemből. Nem volt hová menekülnöm. Senki sem könyörült meg rajtam! Nem küldtek külföldre, felejteti.

— Lehet, hogy különb karakter voltál, mint ő. De ez csak egy okkal több arra, hogy sajnáld, segítsd azt, aki gyengébb és fiatalabb, mint amilyen akkor te voltál...

Ebéd után telefonált Gretchenért.

Gretchen megérkezett. Karcsún, bájosan, könnyű léptekkel jött a kerten át a veranda felé, ahol Ella üldögélt a hűs tavaszi alkonyatban.

— Valami fontos mondanivalód van, Ella néni?

— Igen, szívem.

— Éreztem a hangodon.

— Mondd, Gretchen, nem szeretnél Európába utazni a klubtársaidal? Madame Volkkal, a zenetanárnővel és azokkal a lányokkal, akiket magával visz?

— Miért nem kérdezed mindjárt, Ella néni, hogy nem szeretnék-e eljutni Kapurtalába és nem szeretném-e ellopni a maharadzsa turbánjáról a gyémántos forgót? Mi ez? Képzőtehetség-vizsgálat?

— Olyasmi. Én tudniillik azt is el tudom képzelni, hogy te igazán elutazol, Gretchen.

Gretchen fehér lett, mint a fal.

— Nem, Ella néni. Ez nem lehet igaz. Nem gondolod komolyan.

— Komolyan beszéltem.

— Magaddal viszel?

— Nem, gyermekem, én nem megyek.

— Vagy úgy! Most már értem! Mindjárt gondoltam, hogy a dolog nem egészen sima.

Felállt. Kecsesen, karcsún odatámaszkodott a veranda oszlopához, amelyre zsenge-zölden futott fel a futórózsa indája.

— Szóval, te itthon maradsz.

Mély, meleg hangja most keserűen, gúnyosan hangzott, szinte megijesztette Ellát.

— Nekem nagyobb öröm, ha téged küldlek utazni, mintha magam mennék.

Gretchen halkan elnevette magát és megrázta a fejét:

— Úgy keresztüllátok rajtad, Ella néni, mint az üvegen. Szórol szóra elmondom, hogy mit gondoltál magadban. Aggódol miattam és Jack Burdick miatt. Azt gondolod, hogy elküldesz külföldre és azalatt mi ketten elfelejtjük azt, amit én szerelemnek mondok, te pedig örülségnek nevezel magadban. Te mindenre képes volnál, azért, hogy ez bekövetkezzék, még arra is, hogy lemondj európai utadról. Bizonyos, hogy te vagy a legnemesebb lény, akinek lába valaha a földet érintette. Én azonban nem fogadhatom el tőled ezt az áldozatot... Engem nem fogsz földre sűjtani a jóságoddal, te... te Ella kisasszony!

Gretchenben olykor valami különös lelki erőt lehetett fölfedezni — valamit, ami Hopeban, az anyjában nem volt meg sohasem. Hope „százszázalékos” nő volt: engedékeny és szeretetreméltó, simulékony és könnyen kezelhető. Gretchen szókimondó volt és céltudatos — akár egy korabeli fiú.

Ella jóleső érzéssel látta, hogy Gretchen nem kap mohón az ő nagylelkű ajánlatán. Amiről úgy érezte, hogy bátran kérheti: azt Gretchen mindig fesztelenül kérte és fogadta el, tüntető ujjongás nélkül. Most azonban úgy érezte, hogy Ella olyasmit ajánl fel neki, ami őt nem illeti meg. És szeretne volna, ha nem beszélnek többet erről a tárgyról.

Ella azonban nem engedett. Addig érvelt, vitatkozott, amíg nem sikerült meggyőznie az unokahúgát arról, hogy elfogadhatja ezt a nagy ajándékot.

A vizsga után Gretchen elutazott.

Stena olyan dühös volt, hogy napokig szóba sem állt az úrnőjével. Csak annyit jegyzett meg, hogy Ella kisasszony „olyan polond, hogy ából nélkül nem volna szabad kiengedni az utcára”.

Ella vigasztalta.

— Hidd el, Stena, nincs kellemesebb, mint itthon üldögetni, ezen a szép árnyas verandán. Az iskolában szünet van és én utazással fárasszam agyon magamat? Sokkal jobb így: lustálkodnom, pihenek, élelem világomat.

Gretchen hosszú, érdekes leveleket írt haza. Szinte érezni lehetett belőlük a tenger leheletét és a hegyek fenyőillatát.

Ella ezt is bizonyítéknak vette a maga igazsága mellett. Gretchen friss, fiatal szemével többet látott, fogékony lelkével erősebben szívta magába a benyomásokat, mint olyan valaki, aki előrehaladott korban teszi meg ezt az utazást.

Évkezdetre érkezett vissza. Boldogan és hálásan borult a nénje nyakába:

— Ha száz évig élnék is: akkor sem tudnám eléggé megköszönni neked, amit értem tettél. Csak az fáj, hogy soha semmivel sem tudom majd viszonzni.

Karcsú volt és bájos: éppen olyan, mint amikor elindult. Ella azonban valami újat is látott ezen a szép arcon: valami meleg ragyogást, mintha belülről világították volna meg. Szokott tartózkodása eltűnt: kedves volt, közvetlen.

Ellának örült a szíve, ha ránézett.

— Már viszonzotad is, kicsikém, azzal, hogy ilyen boldogan tértél haza. Hidd el: sokkal jobban örülök, mintha magam mentem volna.

— Mondd, Ella néni, elfogadnád tartozásom első részletének, ha bevallanám neked, hogy teljesen bevált a terved, amelyen egyébként

már az első pillanatban átláttam? Meggyógyultam, drágám! És csak undorral tudok rágondolni arra a lányra, aki a tavasszal annyi bosszúságot okozott neked.

— Nem részletnek fogadom el — ragyogott fel Ella arca a boldogságtól — hanem adósságod teljes kiegyenlítéséül. A számládat rendezted, Gretchen! Nem tartozunk egymásnak semmivel.

— Azért ne bizakodjál el túlságosan, nénikém. Nem egészen a te érdemed! Azzal, hogy elválasztottál bennünket egymástól, még nem értél volna el sokat. Magammal vihettem volna szerelmemet az Óceán túlsó oldalára és vissza is hozhattam volna, teljes épségben. De közbejött valami... azaz, hogy valaki.

— Gretchen!

— Eltaláltad, nénikém. Egy fiú! A legdrágább, a legédesebb, a legkülönb fiú az egész világon. Először a hajón találkoztunk... Azután Párizsban... Velünk tartott mindenfelé és...

Ella könnyes szemmel kacagott:

— Szóval: cseberből vederbe estél?

— Nem... nem egészen. Ez valami más — egészen más. Igaz, hogy csak Smithnek hívják... Az eljegyzési kártyánk tehát nem lesz valami szenzációs. Amerikában nem ritkaság, ha egy Jones-lány meg egy Smith-fiú összeházasodik. De ha majd megismered Ronaldot... Mert Ronald a keresztnéve... Azt kérded, hogy csinos gyerek-e? Meghiszem azt! Magas, szélesvállú, gazdag és... még nincs felesége.

Egyszerre sírt és nevetett. Újra meg újra összecsókolta a nénjét.

Ella éppen olyan boldog volt, mint a húga. Olyan boldog volt, hogy alig tudta megmondani Gretchennek a kellemetlen újságot. Általános fizetéscsökkentés van kilátásban! Minden tanárnak el kell fogadnia. Gretchen jövőre nem lakhat a drága klubházban. Haza kell jönnie, az Adams Street-re.

— Annyi baj legyen! — Gretchen legyintett: erről nem is érdemes beszélni. — Még jobb is így! Én már elintéztam az életemet, fogtam egy nagyszerű férjet — mi dolgom volna még a Théta-házban? Azután... ehhez biztosan nincs elég élettapasztalatod, te drága, okos, öreg kislány — mert akárhogyan vesszük is: kislány vagy te, Ella néni, hozzám képest —, hogy átláss az én tapasztalt ravaszságomon. Csak inkább hozom Ronaldot, ezt a nagyszerű fiút, ezt a ragyogó partit, ide, a mi szép, öreg házunkba, a te kedves, csöndes fogadószobádba, ahol

kettesben vagyunk, mint hogy odadobjam a klub-dzsungel közepébe, a zsákmányra éhes fenevadak elé?

Igen: Gretchen ismerte az életet! Jobban, mint valaha a nénje.

Ella éppen a lámpáját készült eloltani aznap éjjel, amikor Gretchen benyitott hozzá. Ragyogó színű pizsamában volt és Ellát — mint már annyiszor —, ismét meglepte a hűga elragadó szépsége.

— Ella néni, eszembe jutott valami, ami téged bizonyosan érdekelni fog. Ronald azt írja egyik levelében, hogy te együtt jártál az egyetemre az ő nagymamájával.

— Ne mondd! Hogy hívják?

— A lányneve Van Ness volt. Irene Van Ness.

— Teremtőm! A te Ronaldod az Irene unokája?

Ella alig tudott szóhoz jutni a csodálkozástól.

— Szőről-szóra! A nagymama, leánykorában, Oak Riverben lakott, itt is járt iskolába.

Gretchen már régen kiment, amikor Ella még mindig nem tudott magához térni csodálkozásából.

— Ronald Smith az Irene Van Ness unokája!

Újra és újra elismételte magának ezt az igazságot, türelmesen, mint-ha csak meg akarta volna győzni saját magát arról, hogy nem álmodik.

Csodálatosak az élet útjai! Volt egyszer, hol nem volt egy Amy Saunders nevű leány, aki Oak Riverbe jött vendégségbe, Elláék házába. Rengeteg kint, bánatot hagyott maga után, amikor elment innen Delbert Thompsonnal — Delberttel, akinek Ellát kellett volna felségül vennie. Ebből a házasságból született Hope — és Gretchen az ő leánya... Volt egyszer, hol nem volt egy Chester Peters nevű fiú, aki jegyese volt Irene Van Nessnek, de elhagyta őt, mert belebolondult ugyanabba az Amy Saundersbe, aki Ellát boldogtalanná tette. Irene máshoz ment feleségül és az ő házasságából származott Ronald, aki — íme — Gretchen ura lesz...

Istenem, Uram! Hát azért volt valamikor, régen, minden szenvedés, minden bánat és minden megaláztatás, hogy megszülessen és egykor egymásé legyen ez a két, fiatal teremtmény, akit egymás számára teremtett az Úristen? Hátha rendeltetés volt, hogy mindez így történjék? Ki lát a felhők fölé, ahol életünk sorsát szövik?

Bolondság, bolondság... Talán csak ő, Ella, magyaráz bele valami magasabb célt, valami elrendelést abba, ami mostanáig történt az életében. Ennyire mégsem lehet céltudatos a Végzet.

De nem tudott szabadulni ettől a gondolattól. Nem is akart. Igen: azért volt régesrég, a ködös múltban mindaz a sok szenvedés, sírás, lelki nyomorúság, hogy — két nemzedékkel később — egy gyönyörű románcba csendüljön ki az egész történet.

38 Az egyetem rektora: az öreg Watts meghalt. Váratlanul érte a halál, az íróasztala mellett. Péntek este volt: a naptár feküdt előtte, amelybe teendőit jegyezte fel, a következő hétre.

Halála súlyos csapás volt a tanári kar régi tagjai számára — azokra, akik hosszú évtizedeken át munkálkodtak együtt vele.

Éppen olyan jól ismertem szegényt — gondolta Ella —, mint akár a tulajdon felesége. Tudtam, mit szeret, min bosszankodik, mi teszi boldoggá, mit szeretne elérni az életben. Mindent tudtam róla, amit egy embertársunkról tudni érdemes. Azt hiszem kevés, olyan mély kapcsolat van a világon, mint az, amelyet a közös hivatás teremt két ember között. És Watts rektort akkor sem sirathatnám jobban, ha a férjem lett volna...

Ella idegenkedve gondolt arra, hogy új ember kerül az egyetem élére. Balsejtelmek gyötörték. Mindennap végigböngészte az újságokat: nem írnak-e még a kinevezésről.

Az egyetemen rektorjelöltként két-három embert emlegettek, olyanokat, akik eddig is vezetői voltak valamelyik szakosztálynak. A rektor azonban idegen állambeli tanár lett: Melvin Bevans Crowder.

Amikor megérkezett, kiderült, hogy fiatal ember. Fiatal testben és lélekben: tettekre kész, modern, haladó szellemű. Volt benne tapintat: az első esztendőben nem csinált jelentős változtatásokat. A maga ügyes, diplomatikus módján azonban már ekkor is sejtette, hogy sok újítást forgat a fejében és azokat fokozatosan meg is fogja valósítani.

Ella — miként a többiek — húsz százalékkal csökkentett fizetést kapott. Amikor átvette, kicsit bánatosan nézegette a csekket, amelyen meglepően kis összeg szerepelt.

Ha leszállítják az ember fizetését — töprengett —, ennek az volna a természetes következménye, hogy az ember kevesebbet dolgozzék érte. Mindenkinek jogában áll ez a viszonzás: csak éppen a tanítónak

nem. A diákok innák meg a levét, már pedig ők, szegények, igazán nem felelősek a mai gazdasági viszonyokért. A következő nemzedékre vár az a súlyos feladat, hogy visszahozza a régi, jó időket: mi, tanítók, éppen ezért kötelesek vagyunk úgy nevelni a tanítványainkat, hogy meg is tudjanak felelni ennek a feladatnak. Tudásunk legjavát kell odaadnunk nekik. Egy szó, mint száz: a tanító nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy a magánélete befolyásolja a munkásságát.

Ronald Smith jó néhányszor átjött Ohióból, a szülőhazájából, Gretchen látogatására. A fiatalok boldogsága boldoggá tette Ellát is.

Világéletemben csak nézője voltam az életnek, sohasem szereplője — gondolta Ella kisasszony. — Lehet, hogy nem vagyok eléggé jártas az érzelmek világában. De azért azt hiszem, volt annyi örömem — vagy talán még több is — mint azoknak, akiket sikerült boldoggá tennem.

Ella kisasszony hetven éves lett. Ezalatt a hosszú idő alatt gyakran választott elnököt az Egyesült Államok. Mégis: életének hetvenedik évében történt meg Ella kisasszonnyal először, hogy személyesen is érintették a politikai események. Az új elnök ugyanis, a pénzügyben igen radikális gondolkodású Rooseveltt 1933-ban bezáratta Ella bankját és az öreg tanárnő egy szép napon azon vette észre magát, hogy nem tud a költőpénzéhez jutni.

Ella kisasszony eléggé könnyedén viselte el ezt a kellemetlenséget: hazafias kötelességének tartotta, hogy ne siránkozzék miatta.

Amikor újra megnyitották a bankot, Sam Peters jött át hozzá látogatóba.

Sam ezen a tavaszon hirtelen megöregedett. Eddig nemigen látszott meg rajta a kora. Most azonban ráncos lett, pergamenbőrű, vékonyabb, mint valaha és minden tagja reszketett az öregségtől.

Rossz híreket hallott. Első dolga volt, hogy átszaladjon a szemközti házba, Ellához. Szerette volna megvédeni minden baj ellen — mint ahogyan egész életében az volt a legfőbb vágya, hogy a védelmezője lehessen.

Letült Ella szép fogadószobájában. A botját nem tette le csontos, remegő kezéből; öregesen rátámaszkodott.

— Volt valami tőkéje az oak riveri bankban, Ella?

— Van, Sam. Most is van. Majdnem az egész vagyonom ott van. Miért kérdi?

— Nem szívesen mondom meg... De azért jobb, ha tőlem hallja. A városban azt beszélnek, hogy a bank ugyan megnyílik, de a betéteknek csak bizonyos százalékát tudja visszafizetni. Elvben már ki is mondták a felszámolást

Ella úgy érezte, mintha jeges kéz markolta volna meg a szívét. Többet kellett volna törődnie az anyagiakkal! Nem egészen értette, hogy mit mondott Sam, de balsejtelmei voltak.

— Magyarázza meg, Sam, mit jelent ez rám nézve?

— Fel fogják szólítani, hogy írjon alá egy nyilatkozatot, amelyben lemond a bankban elhelyezett tőkéjének egy részéről, tizenöt, húsz, harminc százalékról — még nem tudni pontosan mennyiről. Azután megnyitják a pénztárakat és kiadnak valamit a tőkéből — mondjuk, havi egy százalékot.

— Egy százalékot? Tizenkét százalékot egy esztendőben?

— Igen.

— De, Sam! Évekig várjak a pénzemre? Nem elég, hogy elvesznek belőle?

— Sajnos, Ella, ez már így van...

Sam idegesen forgatta a botját sovány, aszott ujjai között.

— De, Sam... hiszen én már nem vagyok mai gyerek! — Ella először életében vesztette le a fejét annyira, hogy a koráról beszéljen valaki előtt. — Azt hittem, hogy nemsokára nyugalomba vonulhatok...

— Bizony, nagy csapás, Ella. Ha tudná, mennyire fáj a szívem magáért!

Ella idegesen járkált fel-alá a szobájában. Megigazított egy díványpárnát. Végigsimogatta egyik-másik könyvét.

— Soha sem gondoltam eléggé komolyan arra, hogy valaha megöregszem. Olyan messze látszott ez az idő... és nekem minden percem munkával, kötelességteljesítéssel volt tele...

— Maga nem is öregedett meg, Ella. Csak éppen a haja lett fehér... Máskülönben egészen, de egészen olyan ma is, mint volt azon a napon, amikor tanítani kezdett...

A szerelem nem vak. Ellenkezőleg: azt is látja, amit más nem láthat.

Ella megállt a kis öregember előtt:

— Most megmondom magának, Sam, amit soha sem mondtam volna meg senkinek sem: a jövő év lett volna a tanárkodásom utolsó esztendeje. Éppen idén, tavasszal szántam rá magamat arra, hogy egy

év múlva nyugalomba vonulok! Ebből azonban most már nem lehet semmi. Havi egy százalékból nem élhetek meg évekig...

Fáradtan ült le, mint egy gondterhelt, bánatos öregasszony.

— Ennek a szép tervemnek is vége. De már tudom, mit fogok csinálni.

Megélénkült, mintha váratlanul megtalálta volna a megoldást. Ismét a régi Ella volt: mindig tettekes, mindig munkaképes.

— Tanítok még három-négy évig, de ezentúl semmi másra nem gondolok, csak a pénzgyűjtésre. Éppen fordítva fogom csinálni, mint ahogyan eddig csináltam. Semmivel sem fogok törődni, csak a pénzzel. Gretchen ezidén már befejezi a tanulmányait. Ha hazamegy: nincs több vendégség. Egyetlen diákom sem fog többé nálam lakni. Pénzzel sem segítek többé senkit. Csak magamra gondolok ezentúl. Olyan világot élünk, hogy önzővé *kell* lennünk.

Gyorsan, lelkesen beszélt, amint szokása volt.

Sam nem felelt. Csöndesen forgatta botját a kezében.

— Három évig tanítok egy év helyett. Ez az egész! Tovább egy pillanattal sem! És félreteszek minden centet, ami nem szükséges a mindennapi kenyérre. Akkor azután nyugodtan várhatom az öregséget. Eddig könnyelmű voltam. Mindenkinék adtam, aki hozzám fordult. Azt hittem, hogy a fizetésemet nem veheti el tőlem senki. Jaj! Mennyi könnyelmű cselekedetem jut az eszembe! Mennyi ostobaságot követtem el életemben! Most azonban más világ lesz itt, meglátja Sam. Megleckéztetett az élet.

Az öreg Sam Peters most mozdult meg először. Felállt és kinézett az utcára, ahol szürkére olvadt már a hó a halvány, erőtlen márciusi napon.

— Ella, nem szeretném, ha félreértene. Vegye úgy, hogy végső menedékkül ajánlom, amit ajánlok. Itt van a házam, a nevem és minden vagyonom. Rendelkezzék vele. A magáé.

Ella szeme fátyolossá lett a könnyektől:

— Milyen jó maga hozzám, Sam. Úgy szeretném... úgy szeretném, ha tudtam volna szeretni valaha!

Az öreg Sam Peters megfogta Ella kezét:

— Ne búsuljon miatta. Nem tehetett róla.

— De jóbarátja voltam mindig. Maga is nekem. Ugye, Sam?

— Hogyne, Ella. Jóbarátja maradok, amíg csak élek.

Búcsúzott.

Reszkető, öreges lépésekkel ment le a lépcsőn és görnyedten ballagott ki a házból, át az utca másik oldalára, ahol egy rozsdás, öreg szarvas őrzött hűségesen egy öreg-öreg házat.

39 Két héttel később Ella levelet kapott. Chris hozta be az osztályába. Munkabakancsaiban lassan, nehézkesen tologott a parkon keresztül, a nyírott bokrok mentén.

Ella már messziről meglátta és most először ötlött a szemébe, hogy mennyire megöregedett Chris Jensen. Évek hosszú során át megszokták egymást és mert mindennap találkoztak, egyikük sem vette észre, mennyit változott a másik.

Öreg volt szegény Chris, bizony, öreg. Hatalmas válla meggörnyedt, karja elerőtlenedett, nagy feje meghajlott — úgy, hogy szürke, bozontos haja a homlokába lógott. A járása is lassúbb lett — lassúbb és bizonytalanabb.

Ella elébement az ajtóig:

— Mit hoz nekem, Chris? Remélem, valami szép ajándékot.

Chris azonban most az egyszer nem mosolyodott el Ella tréfájára. Komolyan adta át a levelet és szó nélkül fordult vissza. Lassan, nehézkesen haladt végig a parkon.

Ella mindjárt ott, az ajtóban, elolvasta a levelet.

Crowder rektor írta. Rövid levél volt, nagyon barátságos, szinte mentegetőző hangú. Arról szólt, hogy különböző változások lesznek a tanári karban. Miss Bishop szakosztályában is. Ezt a rektor jól előre tudtára akarja adni Ella kisasszonynak — nem hivatalosan —, hogy módjában legyen intézkedni, még mielőtt összeül az egyetemi tanács. Gyöngéden, inkább csak célzásokkal, a legmelegebb baráti jóakarattal, Crowder rektor azt ajánlotta, hogy jó lenne, ha Ella kisasszony lemondana az állásáról, még mielőtt az egyetemi tanács hivatalosan határozna ebben a kérdésben...

Ella kábultan állt a helyén. Csontkeretű szemüvegén keresztül mereven bámult a megdöbbenő levélre. Nem is tudta azonnal felfogni, hogy milyen szörnyűség történt vele. Amint ez nagy pillanatokban gyakran megesett vele, most is lényegtelen körülmé-

nyekre gondolt. Ezúttal arra gondolt, hogy egész életében Chris kezéből kapta a Hiób-híreket.

— Olyan ez a Chris, akár csak Eris, akire a görög istenek a rossz hírek továbbítását bízták — gondolta. — Még a nevük is majdnem egyforma. Chris — Eris. Eris Jensen. Egészen jól hangzanék...

Majd — önmagának is váratlanul — egyszerre átérezte, mit jelent néki ez a levél. Szék után tapogatózott, mert nem bírta el a lába. Szédült.

Hosszú ideig ült kint, a nyitot folyosón.

Sötét estébe fordult az alkonyat. Ella még mindig ott ült, ölében a levéllel. Remegett a haragtól.

Felszólították — őt! —, hogy hagyja el a katedráját. Finoman, gyöngéden, diplomatikusan szólították fel, de nem a módszer számít, hanem a lényeg.

Egy-két év múlva úgys beadta volna a lemondását. De most már mindegy. *Tudtára adták*, hogy fölösleges.

Sértődöttsége később szinte elenyészett egy másik, még lesújtóbb érzés mellett. Félelem fogta el, jeges-hideg, vak, esztelen rémület.

Mindmáig sohasem gondolt a jövőjére. Annyian kérték a segítségét. Adott mindenkinek. Azután rászakadt az öregség. Tegnap még fiatal volt. Előtte volt az egész élet. Ma már öreg és üres kézzel áll a világban. Rengeteg munkájának alig van valami anyagi látszata. Voltak érdemei; de mi az érdem? Nem lehet felmutatni, nem lehet eldicsekedni vele, nem adnak érte a boltokban semmit sem.

Mindig tudta, hogy így van, de nem sokat törődött vele. Élt a maga módja szerint, a szíve szerint. A gondjait félretette akkorra, amikor majd megöregszik.

Most megöregedett.

Rossz lehet öregnek és szegénynek lenni. Az anyagi függetlenség sok mindenért kárpótol.

Az a nyomorúságos egy százalék! Talán még a legszükségesebb kiadásaira sem lesz elég. És vajon eltart-e holtáig a megtakarított pénzceszkéje?

Most történt meg vele életében először, hogy elhatalmasodott rajta a rémület. Idáig minden baján ki tudott fogni józan bölcsességével, elpusztíthatatlan humorával. Ezúttal azonban a valóság, amely szembenállt vele, túlságosan ijesztő és túlságosan hatalmas volt. Úgy érezte, hogy a lelke ma este öregedett hozzá a testéhez.

— Mi lesz velem, ha elfogy a pénzem? Menhelyre kerülök, az aggok menedékházába.

Ezzel a gondolattal még jobban megrémítette saját magát.

Járt egyszer az Aggok Házában. Kellemes, kényelmes ház volt, sőt a berendezését fényűzőnek is lehetett volna mondani, hiszen Oak River gazdag, öreg polgárai nagy összegeket hagytak erre a jótékony intézményre. De a lakói! Az öreg hölgyek, akik naphosszat üldögéltek tétlenül a nagy verandán és várták unottan, hogyan múlik egyik nap a másik után — azok az érthetetlen, élettelen öregasszonyok, akik csak önmagukkal törődtek! Némelyiknek kötés volt a kezében. Volt olyan, akinek megmerevedett a nyaka a köszvénytől. Egyiknek-másiknak lazán berakott, hófehér műfogak csillogtak a szájában...

Ella ijedten kapott a fogaihoz és majdnem elnevette magát erre az önkéntelen mozdulatra.

Nos — ha egyszer be kell majd vonulnia a Szegények Házába: ő még ott sem fog unatkozni, annyi mulatságos figura lesz a környezetében!

Mi lesz vele? Ha minden kötél szakad: esetleg fizetővendégeket fogadhat szép, nagy házába. Magánórákat is adhatna...

Újra és újra megpróbálta bátorítani magát. El akart boldogulni azzal a nehéz feladattal, amely elé az Élet állította és amely nehezebb volt minden iskolai feladatnál — még az algebránál is, amelyet sohasem értett meg teljesen...

40 Hétfőn reggel Ella kisasszony — mint rendesen — autón ment az egyetemre. Amikor megérkezett, Chris éppen egy segédkönyvtárosnővel veszekedett, aki a Bishop kisasszonynak fenntartott helyre akarta beállítani a kocsiját.

— Nézzék a kis dolakodót —, morogta, amikor magára maradt. — Alig tíz éve van itt nálunk és már azt hiszi, hogy elveheti a helyet a kisasszontól...

— Chris... — szólalt meg Ella, amikor az öreg kapus kisegítette a kocsijából. Egy pillanatig habozott, de azután elszánta magát. Miért ne legyen Chris az első, akinek elmondja, hogy mire készül? Hiszen ő az egyetlen, aki ittmaradt a régi, drága, szép időkből! — Chris... én már nem tartozom az egyetemhez. Ma este beadom a lemondásomat.

— Nahát, esz igazán értékes, Ella gisasszon. Együtt megyünk. Negem, persze, nem kell annyi ceremónia. Nem kell írásban lemondanom. Etszerűen mekmondom annak a vén Nyakiglábnak, hogy negem elég volt. Ennyi asz egész.

Ella ránézett az öregre. Chris a fehérvirágos bokorra hajolt, amely árnyékot borított az autóra. A haja éppen olyan fehér volt, mint az orgonafürtök. Amikor felegyenesedett, találkozott tekintetük. Az öreg tanárnő és az öreg kapusé. Mind a ketten beleláttak egymás szívébe. Régi ismerősök voltak, szavak nélkül is megértették egymást.

Ella tüstént meglátta, hogy az öreg Chrisnek felmondtak, és Chris is tisztában volt vele, hogy az ő imádott Ella kisasszonya nem a saját jószántából hagyja ott az állását.

Zavartan hallgattak, mintha rajtakapták volna egymást valamin.

Chris szólalt meg előbb:

— Nem dörödjög vele. Ne dörödjön a gisasszon se!

Ella könnyebb hangon felelt:

— Dehogyis törődöm vele. Nekem mindegy.

— Nekem is. Bánom is én! — erősítgette keményen az öreg Chris.

— Egy cseppet sem bánom!

Ella úgy érezte, hogy nagyon is hangsúlyozzák a közömbösségüket.

Az öreg kapus egyszerre kitört:

— Öreg vatyok? Lehet. De nem érzem magamat öregnek. Még erős vatyok. — Olyan harciasan beszélt, mintha Ella kisasszony kétségbe vonta volna az állítását. — Erős vatyok, mint egy bivaly. Idenézzen!

Felgyűrte karján a kék munkaruha ujját és megmutatta szegény, petyhüdt, öreg izmait.

Kicsit maga is elszomorodott ettől a látványtól, de aztán dacosan mondta:

— Hát aszdán? Nem gell ollan sok erő hozzá, hoty az ember összeszedje a diákurak után a radirgumikat, se ahhoz, hoty kikergesse a tyakorló elemista dacsckókat, mikor az Old Centralban hancúrosznak!

Nem mert a tanárnő szemébe nézni. Ella kisasszony megértette. Egyikük az angol nyelvet tanította, a másik az osztálytermet söpörte: de azért egyforma volt a sorsuk.

Másnap este, otthon, a bridzs-lámpa alatt, kedves karosszékében Ella kisasszony az újságot olvasta.

Gyönyörű este volt. A nyitott ablakon át beáradtak szobájába az egyetemi város hangjai: az autók zúgása és túlkölése, a Campanille harangjátéka, amely dallamosan jelezte az órákat és valamelyik bajtársi egyesület tagjainak éneke, vagyis inkább ordítása:

Zöld kalapja van az én kis lánykámnak..

A szomszédban frissen festették a kerítést. A gyeper illatozott a koranyári, friss zápor után. És illatos volt a kékvirágú japáni lonc is amely felfutott az ablakára.

Unottan forgatta az újságot. Arra gondolt, hogy milyen durva papírosú, rossz nyomású kis nyomtatvány volt a tekintélyes „Oak Riveri Híradó” egy félszázad előtt, amikor az első számát olvasta.

Az újságban egyszerre csak megpillantotta a nevét.

„Miss Ella Bishop visszavonul a tanítástól.” Hosszú cikk foglalkozott Ella kisasszony tanári pályafutásával. Hosszú és megleghangú cikk. Valószínűleg Crov. der elnöknek köszönhetette. Szép tőle, hogy így megmentette a látszatot. Neki köszönheti, hogy ezentúl is emelt fővel nézhet az ismerősei szemébe.

A másik hasábon is talált egy hírt, amely közlőről érintette:

„Sok változás lesz idén az Egyetemen. Többek közt az Old Central Halltól is búcsút kell vennie a tanuló ifjúaságnak. Mire újra benépesedik ősszel az egyetem környéke: a hiányzóak listáján találjuk majd az öreg épületet is. Lebontása Az Egyetem Volt Növendékeinek bankettjére virradó reggel fog megkezdődni, mert ebben az évben az Old Central Hall nagy előadótermében — az egyetem legrégibb tantermében — tartják meg az évzáró ünnepl vacsorát.”

Ella mély megrendülést érzett. Tehát az Old Central Hall is! Az Old Central is az ő sorsára jutott!

Hárman vannak. Az öreg Chris sorsa is összeforrt, kezdettől fogva, az Old Central Hall sorsával.

Sokáig ült csöndesen. Aztán felállt, az előszobaszekrényből kivett egy könnyű kendőt és odaszólt Stenának, hogy sétál egyet lefekvés előtt.

Arra felé vette útját, ahol Jensen kapus házikója állt, szemben az egyetemi parkkal. Bekopogott a kapun.

Maga az öreg Chris nyitott ajtót. Kezével ernyőt formált gyöngé, öreg szeme fölé.

— Jó estét, Chris.

— Isten hozta, Ella gisasszon.

Kikapta szájából kormos, régi pipáját és zavartan nézett a lábára, mert cipő nélkül jött ajtót nyitni, kék-fehér csikos harisnyában. A cipő kényelmetlen jószág —, de ha tudja, hogy Ella kisasszony a kései látogató, mégis csak felhúzta volna.

— Azt olvastam az újságban Chris, hogy lebontják az Old Centralt...

Meglepetődött rajta, hogy milyen nehezebbre esik nyugodt hangon beszélni. Eddig maga sem tudta, hogy milyen sokat jelent neki a régi ház.

— Hallottam én is. — Chris elszántan dugta zsebre a pipáját. — Fáratjon be, Ella gisasszon!

— Nem, nem, köszönöm. Ugye, magánál van az Old Central második kulcsa?

Az öreg bólintott:

— Igen, nasságám.

Visszadöcögött a házikó sötét mélyébe. Kihozta a kulcsot. Hatalmas kulcs volt — beleillett volna egy ősi lovagvár kapujába is.

— Jó éjszakát, Chris. Köszönöm. Ha ma éjjel lát valakit, aki az Old Central körül ödöng: ne löjjön rá. A park őréit se lármázza fel.

Ella kisasszony lassan sétált végig a szilfák alatt.

Holdtölte volt. A levegő mámoros volt az orgona nehéz illatától. A fiú-klubok tájékaról daltöredékeket hozott a bágyadt szellő. Az Alice Wayland-Hall lépcsőjén lányok nevetgéltek a sötétben. A régi vizsgahetek színe, illata, hangja benne volt ennek az esetnek a levegőjében.

Ella kisasszony megállt az Old Central előtt. Figyelmesen nézte. Szép volt! Holdvilágnál eltűnt minden hibája. A repkény jótékonyan takarta el a falak repedéseit. Az ezüstös fényben nem látszott, hogy mennyire megereszkedtek már az ablakkeretek és mennyire le-süllyedt a lépcső. Ilyenkor éjszaka, megingathatatlan épületnek látszott. Azt hitte volna az ember: büszkén, magasra emelt fejjel néz szembe a világgal. Akárcsak Ella kisasszony....

Ella kisasszony megforgatta az óriáskulcsot a zárban, lenyomta a kilincset és belépett a homályos előcsarnokba. Dohos volt és

krétaszagú az előcsarnok, de Ella mégis úgy érezte, mintha hazaért volna, igazi otthonába.

Bement a régi tantermébe. Még álltak bent a padsorok, s ő halk léptekkel suhant el mellettük. Emlékezetében egyetlen osztállyá olvadt össze valamennyi diák, akit ebben a teremben tanított.

Abban a padban ült Frank Farnsworth. Közömbös, hanyag, ostoba kölyök volt. Sohasem tanulta meg a leckéjét. Vajon miért jutott most éppen ő az eszébe?

Emitt van Anna Freyburger padja. Misszionárius nővér lett belőle. A másik oldalon, vele szemben, ült Clarence Davis, aki most a kongresszus tagja. Amonnan Esther Reese nevet rá. Mindig nevetett. Férjhez ment, boldogan él az urával és a gyermekeivel...

Most sorra visszatértek hozzá, mint kis elsőévesek.

Lassan járt körül a teremben. Sorra idézte a régmúlt napok emlékeit. Különös, hogy milyen élénkek voltak ma éjjel ezek az emlékek, milyen engedelmesen jelentkeztek az idézésre!

Itt búcsúzott el John Stevenstől. Milyen szép, milyen tiszta volt ez a meg nem engedett, tilos szerelem!

Bement a tanári szobába, a kis toronyszobába s kinyitotta az ablakot. Májusi, édes vizsgaillatú szellő suhant be s meglebbentette Ella kisasszony hófehér haját.

A leány-klubházak ablakai, amelyek szembenéztek az Old Central-lal, még világosak voltak. Autók álltak a klubházak előtt. Ifjú nép sürgött-forgott az utcán, mintha nappal lett volna.

Ella kisasszony valamikor nélkülözhetetlen volt itt. Az egyetemek mai életében azonban nincs szükség többé jóságos, önfeláldozó Ella kisasszonyokra.

Most már nem várhatott mást, csak a halált.

A halál! Milyen keveset törődött vele valamikor. A szíve tele volt életkedvvel, a két keze munkával. Nem is gondolhatott messzebbre, mint egyik napról a másikra. Minden óra meghozta a maga kötelességeit és sohasem volt ideje másra gondolni, mint arra, hogy a lehető legjobban használja ki az idejét.

Megpróbálta elképzelni, hogy egykor ő is ott fekszik majd az édesanyja mellett, Forest Hillben, a hervadó lombok takarója alatt.

A toronyban egy álmos galamb most hirtelen nekirepült a harangnak, amely ott lógott, a tanári szoba fölött. A harang megkondult. Ettől valamennyi galamb felriadt. Heves szárnycsapkodással röp-

dösött ide-oda a galambsereg. Olykor az ablakot is súrolták szárnyukkal.

Ella rémülten ugrott fel. A szíve vadul vert. Egyszerre hidegnek, ellenségesnek, kísértetiesnek látta a meghitt, régi épületet. Mintha halk léptekkel járt volna körülötte valaki. Suttogást hallott.

A múlt szelleme kísért a teremben?

Menekülni akart — menekülni innen, mint egy sírboltból.

Úgy érezte, hogy nem lesz ereje még egyszer végig menni régi tantermén, amely tele van ismeretlen árnyakkal.

Végül mégis csak összeszedte az erejét, kiment a toronyszobából, vissza, a terembe.

A harang halkán újra megkondult. A galambok kavargó forgatagban szálltak ki a toronyablakon.

Ellát kiverte a veríték, amíg áthaladt a régi terem holdfényes padlóján, keresztülment az emeleti folyosón és lejutott a hosszú-hosszú lépcsőn, amelynek karfáját ezer meg ezer kéz koptatta márványsimára.

Végre kiért a tiszta, hűvös éjszakába.

Átvágott az egyetemi parkon. Hazament. Minden csontja fájt, minden idege remegett a fáradtságtól.

Egyenesen a hálószobájába ment. Nem volt más vágya, csak aludni, aludni!

Lassan, fáradtan vetkőzött le. Közben nem egyszer esett abba a kísértésbe, hogy ruhástól bújjék az ágyba. Minden fegyelmezettségére szüksége volt ahhoz, hogy annak rendje és módja szerint rakja le ruháit, megfésülködjen éjszakára és csak azután térjen meg a búfelejtető, csendes kikötőbe: az ágyba.

— Amikor az ember a paplan alá bújjik — gondolta félálomban —, az éppen olyan jó érzés, mintha a hervadó lombok alá temetkeznek. Ez is, az is: nyugalom. Ki szolgált rá jobban a nyugalomra, mint a fáradt, öreg tanító?

Olyan mindegy: lágy lombok vagy lágy takarók! Mind a kettő alatt békesség lakik. Fáradt testnek, fáradt léleknek egyaránt jól esik, ha belesüppedhet ebbe az áldott kényelembe — akár a párnái, akár a hervadó lombok közé. Lágyan simul hozzá egyik is, másik is: enyhíti a bánatot, s aki fáradt, végre megpihenhet.

Olyan mindegy... hervadó lomb... vagy puha paplan... Selyemtakaró... vagy... lombtakaró...

41 — Az idén nem megyek el a volt növendékek bankettjére, Gretchen.

Ella kisasszony az öltözködő asztal előtt ült, onnan beszélt a fiatal lányhoz, aki kint volt, a hallban. Igyekezett, hogy nyugodtnak lássék. Közömbösen iparkodott beszélni. Épp ezért, bosszakodott, hogy mégis remeg és el-elakad a hangja.

Akár egy öregasszonyé! — mondta magában. — De hát nem is vagyok egyéb, be kell látnom!

— Nem mégis el a bankettre? Mi jutott eszedbe?

Gretchen megdöbbenően dugta be fejét az ajtón. Fehér sportruhát viselt és éppen olyan bájos volt, mint mindig.

— Azt gondoltam, hogy az idén bátran itthon maradhatok, hiszen úgymégyis nyugalomba megyek.

Ezt egészen könnyedén mondta. Sikerült! Meg volt elégedve magával.

— A Centrall Hallt is lebontják. Olyan érzésem lenne, mintha a tulajdon kriptámban ülnék le vacsorázni.

— Jaj, Ella néni, hogy mondhatasz ilyen rémes dolgokat!

Különben is, voltam már vagy száz egyetemi banketten. Ha egyszer nagyon ráérek, nekiülök és kiszámítom: hány órát vesztegettem el bankettezéssel. 1880-ban volt az első avatási bankettem... az idén lenne az ötvenkettedik... nem! Az ötvenharmadik. Egyet azonban elmulasztottam... abban az évben, amelyet Keleten töltöttem az egyetemen. Ötvenkét avatás! Ha csak három órát számítunk is egy bankettre, akkor is százötvenhat órát banketteztem el az életemből. Tudod, mennyi ez? Várj csak egy percig! Tizenkilenc munkanap, ha nyolc órájával számítjuk.

Ella most már egészen nyugodt volt, éppen olyan fegyelmezett, mint rendesen.

— Tizenkilenc munkanapot töltöttem el azzal, hogy meghallgassam, milyen virágos nyelven tudnak némelyek jótanácsokat adni a fiatalságnak.

— És mégis, ott kell lenned, Ella néni, az idén is! — Gretchen ezt nagyon komolyan mondta. — Ha ez az utolsó tanári éved, akkor ez egy okkal több, hogy ott légy!

— Talán igazad van... Miért múlték el éppen éntőlem ez a keserű pohár? Végre is: az ember transzban is végig ülhet egy estét, ha elég

erős hozzá az akarata. És maguk a szónoklatok is elég jó altatók — majd megpróbálok közben valami szépet álmodni, úgy, hogy senki se vegye észre, hogy alszom. Az idén, hála Istennek, békességem lesz: képzeld, nem kértek fel, hogy beszédet tartsak.

Voltaképpen ez lesz Ella életének talán legjelentősebb avatási bankettje: Ella utoljára vesz részt egyetemi banketten — Gretchen pedig először. Hope és Dick már meg is érkeztek az avatásra.

Szegény Dick! A háború óta nem volt többé a régi. Nem csoda, ha nem vitte valami sokra. Hope egy kicsit elnehezedett, de az arca éppen olyan édes volt, mint lánykorában.

Mind a ketten egyformán büszkék voltak szép, okos lányukra.

Ronald is eljött a nagymamájával. Ő hozta el autón az öreg Irene Van Ness-Hunt asszonyt, aki olyan ráncos és olyan sárga volt és annyiival öregebbnek látszott Ellánál, hogy alig lehetett elhinni róluk, hogy valamikor együtt jártak iskolába.

A kocsi ülése azonban tele volt lakkos bőröndökkel. Irene feltűnő színű csipkeruhákat hozott magával, meg magassarkú tánccipőket. Minden ruhához külön ékszer hordott: naponta új fülbevaló csilintelt a fülében.

Az arcát „mandarinszínűre” festette — divatos sárgarózsaszínűre.

Ella mindnyájukat meghívta a maga házába. Csak Ronald nem szállt hozzá: őt a Phi-Psi diáktotthon látta vendégül.

A bankett estéjén együtt indultak el valamennyien az Old Central Hallba.

Az öreg házat az aljától a tetejéig kivilágították. Úgy festett, mintha ragyogó jókedvében lenne — akárcsak Napóleon, Waterloo előestéjén.

Már mindnyájan együtt voltak, csak éppen Gretchenre kellett még várni. Ella maga is jóval előbb készült el az öltözködésével, mint a kis húga. Már félórája készen állt, amikor Ronald eljött értük. Világéletében pontos volt és sehogy sem tudta megszokni, hogy a mai fiatalság milyen tiszteletlenül bánik az idővel.

— Legalább akkorra legyünk ott, amikor már javában eszik az előételt! — kiáltotta fel a lépcsőn.

Nagyon szép volt ezen az estén, Ella kisasszony. Fehér csipkeruhát viselt és feketebársony estiköpenyt. A haja, amely olyan fehér volt, mint a frissen hullott hó, lágyan, finoman bodorodott a feje körül. A nyakán bársonyszalag sötétlett — ártatlan kacérság, amely arra

szolgált, hogy elrejtse a kérlelhetetlen ráncokat. De illett neki: kiemelte gyönyörű, fehér haját és finom vonásait.

Az egyetemi park körül szokatlanul nagy volt az autótábor. Ella meg is jegyezte:

— Milyen sokan vannak az idén... Ez a nagy érdeklődés, úgy látszik, az Old Centralnak szól... Hiába, ma is van még szívük az embereknek. Kár, hogy elkéstünk...

A parkban már senki sem járt. Csak ők hatan álltak az éjszakában. Ella, Hope, Gretchen, Dick, Ronald és Ronald nagyanyja.

— Mi vagyunk a legeslegutolsók — mondta Ella csöndes szemrehányással.

Mit tudta ő, hogy Gretchen és Ronald szántszándékkal és dicséretreméltó ügyességgel késették el!

Az öreg Chris a helyén állt, az előcsarnokban, de alig lehetett ráismerni, olyan gyönyörűséges volt az uniformisa és olyan fényes a lakkcipője.

A fejét egyenesen, mereven tartotta — pedig alacsony, bő gallért hordott. A vállá azonban — a Chris széles, csontos vállá bizony meghajlott az esztendőik súlya alatt.

Amikor az elkésett kis csapat belépet az előcsarnokba, a Chris keze rántott egyet a kötélen s fönt, a fejük felett, az óratoronyban, megszólalt a kollégium harangja. A galambcsapat fölrebbent és nagy szárnycsattogtatással szállt ki a toronyból.

Beléptek a hajdani auditóriumba.

Ella meglepetten állt meg az ajtóban. Valami szokatlant érzett a levegőben.

Minden összefutott a szeme előtt. Inkább érezte, mint látta, hogy asztalok végtelen sora áll a teremben, rengeteg ember ül az asztalok mellett, virágok illatoznak, osztályáslók lengenek, fehércabátos pincérek futkosnak izgatottan fel-alá. A szomszéd termekben is asztalok sorakoztak s emberek ültek, végtelen-végig.

A harangszó — úgy látszik — jeladás volt, mert a zenekar rázendített az Egyetemi Himnuszra.

Mi történik itt ma?

Mindenki felállt a helyéről. És minden arc Ella felé fordult.

A rektori tanács tagjai is felemelkedtek ültükből és elébe jönnek. Ronald lesegíti a bársonyköpönyeget a válláról.

Gretchen könnyes hangon suttogja a fülébe:

— Teérted történik mindez, te drága kis csacsi!

A zene elhallgatott és most fergeteges, végetérni nem akaró taps remegtette meg az ablakokat!

— Ella kisasszony! Éljen!

Ella szinte kábultan ment végig két kísérőjével a termen... Az egész termen végig kellett mennie. Páfrányokból és dísnövényekből összeállított diadalív alatt vezetett az út a helyéhez, az asztalfőre. Ott állt a karosszéke, amelyet valóságos rózsaerdő borított el. Az egyetem rektora és a tanárképző igazgatója tolta Ella elé a széket, Gyöngéden ültették az illatos fészekbe

Ella kisasszony maga is rózsának látszott most a rózsák között: finomszirmú, hófehér rózsaszálnak.

A rektor és a tanárképző igazgatója voltak a szomszédai. A közönség csak akkor ült le, amikor ők hárman már helyet foglaltak. Az asztalt orchideákkal hintették tele.

Soha életében nem kaptam orchideákat — gondolta Ella.

Más nem jutott az eszébe. Szinte fel sem tudta fogni, ami körülötte történt.

Nem, ez nem lehet valóság — gondolta. — Álmodom. Mit tettem? Egyszerűen megöregedtem. Nincs vagyonom, nem szereztem kincseket. Most kiállok a sorból — ennyi az egész.

Lassankint megindult a társalgás. Ünnepi hangulatban volt mindenki. Aki csak hozzáférhetett, megpróbált Ellával foglalkozni, ő azonban mereven, szótlánul ült a helyén. Száraz vénkisasszonnyá lett, aki már nem tud érezni? Beszélt, de nem tudta, mit; mosolygott, de nem tudta, kire.

Végigette a vacsorát. A bankett vége felé járt. Elkezdődtek a szónoklatok. Mind Ella kisasszonynak szólt. „Aki ennek az iskolának áldozta gyönyörű életét.” „Akinak többet köszönhetek félszázadon át, az egyetem diákjai, mint a többi tanárnak együttvéve.”

Ella csak most ébredt föl kábulatából. Csak most jutott tudatára annak, hogy nem álmodik. Neki szól ez a nagy megtiszteltetés! Érte gyűlt itt össze ennyi ember! A régi tanítványai, mind, mind eljöttek — talán egyetlenegy sem hiányzott közülök! Soha, amióta csak áll a kollégium, nem volt tanúja ilyen nagy, ilyen fényes estének.

Van hála: milyen messziről jöhetett egyikük-másikuk, hogy lerója a tisztelet adóját az Old Central Hallnak és — neki.

Egyik felköszöntő a másikat érte. Anekdotákat meséltek Ella kisasszony tanári múltjából. Évődtek vele, tréfásan kritizálták és megindultan dicsérték.

Az Egyesült Államok egy nagytekintélyű szenátora kijelentette, hogy őt Ella kisasszony tanította kötelességteljesítére és igazságszere-
tetre. Egy híres egyházi férfiú elmondotta, hogy — szülei után —
egyedül Ella kisasszonynak köszönheti, ha méltóan tudja betölteni
szent hivatását. Egy milliomos nagykereskedő, aki a saját repülőgépén
érkezett, arra figyelmeztette Oak River városát, hogy Az Anyák Napján
ne feledkezzenek meg Bishop kisasszonyról, mert ő anyja volt
minden tanítványának.

Az egyetem új rektora arról beszélt, hogy ő, bár még csak rövid
ideje áll a főiskola élén, mégis tisztában van vele, hogy az iskola
szellemét legméltóbban Ella kisasszony képviseli. Benne testesült
meg az egyetem lelke.

Utolsónak az Egyetem Tanácsának elnöke beszélt. Azt mondta,
hogy most áll életének legszebb feladata előtt. Kétszáz mérföldet tett
meg vasúton, hogy ő lehessen az, aki átnyújtja szeretett, régi
tanárának a legmagasabb egyetemi fokozatot, amelyet tanár elnyer-
het: a díszdoktori oklevelet.

Ella csak hallgatott. Komolyan, egyenesen ült virágos karosszé-
kében. Szembenézett a tömeggel, amely bámulta. Az ereiben azon-
ban új élet pezsgett. A vére mintha édes, tüzes borrá változott volna.

Néma volt és mozdulatlan, mint egy magányos szirt, amelyet
körülcsapkodnak a megbecsülés és a szeretet hullámai. A gondolatai
azonban szilaj gyorsasággal kergették egymást, mint a kaleidoszkóp
változó színeképei. Ami életében történt vele, az most bámulatos
gyorsasággal alakult apró mozaikdarabkákból egyetlen, áttekinthető
egésszé. Látta az előre kitűzött célt, amelynek érdekében mindaz
történt, ami történt. Úgy terült el előtte a múlt, mint egy gyönyörű,
változatos szövésű, drága szőnyeg.

Valaha régen — fiatal korában —, kezdett el dolgozni ezen a
szőnyegen. Remények, álmok, vágyak szövőszékén szötte, szövögette.
A középső mintának egy kis háznak kellett volna lennie. A ház
ablakaiból kandalló fénye szűrődik ki a havas kertbe. A házban ő maga
lakik, az urával, a gyermekeivel és a boldogsággal...

A fonalak elszakadtak. Előlről kezdte a munkát.

Most néhány rövid perc alatt, mindent megértett. Minden tette, minden elhatározása: fonál volt élete szövőszékén. Minden esemény, amely érte, ezüstsínt, aranszínt vagy gyászfeketesínt szőtt a minta alapiába vagy virágaiba. Meglepetten eszmélt rá, hogy szükség volt a fekete fonalakra is. Annál színesebbek, annál kedvesebbek voltak mellettük a tarka virágok.

Néhány percig megadatott Ella kisasszonynak, hogy igazi mivoltukban láthassa az eseményeket —, valami rejtelmes hatalom világosította meg a tekintetét. Egy Ismeretlen Erő fellebbentette előtte a fátyolt és így szólt hozzá:

— Íme, életed munkája. Vess rá egy gyors tekintetet. Keveseknek adatott meg, hogy áttekinthessék az egészet, mint most te. Íme: ezt szőtted azokból a fonalakból, amelyeket Isten adott a kezédbe.

Ella lehunyta a szemét. nem bírta elviselni a kész munka ragyogását. Ezer színe volt —, de a szeretet bíborszíne, a kötelességteljesítés aranya és a hűség kékje vált ki legjobban belőle.

Tudta, hogy ez a szent pillanat nem ismétlődik meg többé. Most azonban itt volt, leszállt rá, mint egy égi láng. Mindent megértett. Nem maradt benne keserűség, nem fájt a szíve a katedrájáért. Hiszen betöltötte hivatását. Szebb, hogy erejének teljességében búcsúzik, mielőtt még gyöngülne a képességei. Boldog, aki csengő hangon dalolhatja el hattyúdalát.

Lehet, hogy holnapra már öregasszony lesz belőle, de ma — ezen az estén —, nem volt kora. Tegnap még gépiesen mormolta az imádságnak azokat a szavait, amelyek az örök életről beszélnek. Ezen az éjszakán azonban megértette, hogy az élet valóban örök. Jöhet a szegénység, jöhet az aggkor, jöhet a testi halál: nincs mitől félnie. Mert *halál nincs!*

Az igazi Ella kisasszony: Ella kisasszony *lelke* élni fog mindaddig, amíg a tanítványai élnek és amíg élnek a gyermekeik és gyermekeiknek a gyermekei. Az emberek nem azért gondolnak majd rá szerető emlékezéssel, amije volt és aki volt — hanem azért, amit értük tett.

Most egyszerre emlékezetébe ötlött valami, mint egy rég elfelejtett, ifjúkori álom. Hiszen ő egykor felajánlotta egész életét! Kezébe vette a fátylát! És szinte észre sem vette, hogy amíg csöndesen, szürkén áthaladt az életen és végezte a maga egyhangú, megszabott kötelességeit: egész idő alatt magasra tartotta a lobogó fátylát, vitte az

élő lángot az ifjak és a szüzek előtt. Minél jobban múltak az évek, annál nagyobb körben terjedt a láng fénye.

Nincs mitől félnie sem ezen a világon, sem a másvilágon.

Azon a sírkövön, amely alatt régi tanártársa: Albert Fonda nyugszik, a csillagász, ez a felirat olvasható:

*Ki csillagait úgy szerette,
Az éjszakától mért remegne?*

Fonda tanár úr a csillagokat szerette legjobban a világon. Ő, Ella, a tanítványait. Nekik szentelte az életét. Az út végén ezt írják majd a sírjára:

*Aki a lelkeket szerette,
Múló poráért mért remegne?*

Vége lett az utolsó szónoklatnak is. Az egész vendégsereg Ellát akarta hallani.

Igen: beszélni fog. Ez az utolsó alkalom, amikor a gyermekeihez szólhat.

Feláll és megmondja nekik a nagy titkot, amelyre éppen az imént eszmélt rá ő maga is: hogy mindegy, milyen színekből szőjjük életünk szőnyegét, csak az a fontos, hogy erős legyen minden szál, becsületes minden öltés. Nem lenne teljes a fogadalma, hogy: „mindent átad a tanítványainak, amit Istentől kapott” —, ha magának tartaná meg életének ezt az utolsó nagy tanulságát.

Felállt. Flarengető tapsvihár fogadta. És miközben zúgott a taps, Ella kisasszony megérezte, hogy fölösleges elmondania azt, amit el akart mondani. Hiszen régen megmondta már nekik! Megmondta az életével.

És most már nem tartozik nekik mással, csak azzal, hogy búcsút vegyen tőlük.

— Becsukom a könyvet, amelyből tanítottalak benneteket —, mondta és kitárta a karjait feléjük. Az ajka remegett, de azért uralkodott magán. — Isten áldjon meg mindnyájatokat, drága gyermekeim!

A társaság oszladozni kezdett.

Ella kisasszonyt nagy tömeg vette körül, szorongatták a kezét, elhalmozták jókívánságokkal. Egyik csapat a másik után vonult el előtte. Azt sem tudta megmondani, hányan hívták meg vacsorára, víkendre, teára. De nem ám úgy, hogy: „Nézzen majd egyszer felénk is, Ella kisasszony!” hanem határozottan: „Holnap este hétkor, igen? Biztosan számítunk a látogatására!”

Mindenki magának szerette volna azt a megtiszteltetést, hogy hazavihesse a kocsiján. Százan is megkérdezték:

— Ugye, velünk jön?

Ő pedig száz embernek felelte ugyanazt:

— Köszönöm szépen, de nekem itt még dolgom van.

Még Ronaldnak is ezt felelte, aki Gretchenel együtt jött érte.

A társasága nem értette meg, Gretchen azonban ösztönösen megérezte, hogy mi történik Ella kisasszony lelkében.

— Gyertek — suttogetta. — Azt hiszem, egyedül szeretne maradni.

Ella Bishop egyenes tartással, mosolygó arccal állt az öreg folyosón, a repedezett fal mellett. Minden tanítványától külön búcsúzott el, mindenkinek egyforma kedvesen kívánt jóéjszakát.

Amikor elmentek, úgy nézett utánuk, mint az édesanya, akinek a gyermekei most indulnak el az élet ismeretlen útjain.

Végre egyedül maradt.

Néhány pillanatig ott állt még, a helyén. Kinézett a parkra. Árnyékok száza nyüzsgöttek az óriási fák alatt. Egy darabig együtt haladtak, azután elszéledtek Kelet, Nyugat, Észak, Dél felé, szerte a nagyvilágba.

Ella hagyta el utolsónak az Old Central Hallt. Átlépett a kopott küszöbön, s bezárta az ajtót. Azt akarta, hogy az ő keze érintse utoljára azt a kilincset, amelyet annyi, drága, fiatal kéz koptatott fényesre.

A feje fölött megkondult a harang. Galambcsapat rebbent ki a toronyból.

Az öreg Chris eloltotta a lámpákat.

Vége

ISBN 963 360 468 0

**A KIADÁSÉRT FELEL: DR. ÁKOS GÉZA IGAZGATÓ
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: FONYÓDI OTTÓ**

**SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
1053 BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS U. 1.
SZEDTE A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT**

**89.1823.66-14-2 ALFÖLDI NYOMDA, DEBRECEN
FELELŐS VEZETŐ: BENKŐ ISTVÁN VEZÉRIGAZGATÓ**

Ára: 90,— Ft